

COŞ MAKDAUEL • ŞON MAKDAUEL

MÜQƏDDƏS KITABI YAŞAYIN

COŞ MAKDAUEL • ŞON MAKDAUEL

MÜQƏDDƏS
KİTABI
YAŞAYIN

İstənilən cihaza öz dilinizdə yükləyin və oxuyun.
Bütün ailə üçün pulsuz elektron kitablar.

Originally published in English under the title
Experience Your Bible by Josh McDowell and Sean McDowell
Copyright © 2012 by Josh McDowell Ministry and Sean McDowell
Published by Harvest House Publishers.

Copyright © 2022 for the Azeri edition.
Translated by permission. All rights reserved.

Sitatlar Müqəddəs Kitabdan götürülüb.

Müəllif hüquqları qorunur. Bu nəşrdən olan materialların nəşirin yazılı icazəsi olmadan istifadəsi və ya çoxaldılması, axtarış sistemində saxlanması və ya hər hansı digər — elektron, mexaniki, rəqəmsal, surət, səsyazma və ya başqa üsullarla ötürülməsi, çap olunmuş resenziyalarda, tənqidi və rəy məqalələrində qısa sitatlar istisna olmaqla, qabaqcadan xəbərdarlıq edilmədən nəşri qadağandır.

MİNNƏTDARLIQ

Bu kitaba verdiyi dəyərli töhfələrinə görə aşağıdakı şəxslərə təşəkkür edirik:

Deyv Bellisə, mənim (Coşun) 35 illik dostum və həmkarıma, kitabın hazırlanmasında bizimlə əməkdaşlıq etdiyinə, ilk qaralamanı yazdığına, bu əsərin yenidən yazılmasına, ümumi tərtibatına və ona son formanı verdiyinə görə. Biz Deyvi “üçüncü müəllif” hesab edirik və töhfələrinə görə ona dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Dr. David Fergusona həyatımıza təsir edən anlayış və xidmətinə, xüsusən də münasibətlərə aid təliminə və Müqəddəs Kitab araşdırmasına görə. Dr. Davidin “Great Commandment Network” təşkilatındakı xidməti, onun vəzləri və çap materialları bir çox insanların həyatına təsir göstərmişdir. Onun xidmətinin təsiri bu kitabın bir çox səhifələrində də öz əksini tapmışdır.

Dr. Riçard Fişerə əlyazmanı nəzərdən keçirdiyinə və geniş Müqəddəs Kitab bilikləri və təfsir ilə təmin etdiyinə görə.

Aşağıda adları sadalananlara da öz təşəkkürümüzü bildiririk:

Niemi Kiçik Qrupuna kitab əlyazması ilə bağlı faydalı məsləhət və tövsiyələr üçün. Onlar bu materialdan həm də öz qrup tədqiqatları üçün istifadə etdilər. Həmçinin şəxsən Marka və Marci Niemiyyə, Ketrinə, Endi Milliqan və Laura Faringerə əlyazmanı nəzərdən keçirdiklərinə, kitabın daha aydın və asan başa düşülməsinə kömək edən məlumatları təqdim etdiklərinə görə.

Tom Uilyamsa əlyazmanı redaktə etdiyinə, dəyərli söz bacarıqlarına və coşqun ürəyinə görə. Tomun sayəsində kitabda yazılmış sözlər canlılıq qazandı.

Əlyazmanın hazırlanması zamanı kompüterdə göstərdiyi səbir və zəhmətə görə Bekki Bellisə.

Huşə Kitabı üzrə şərhləri yazan II Deyv Bellisə Allahın Kəlamına ürəkdən riayət edərək bu işi səylə yerinə yetirdiyinə görə.

“Harvest House” nəşriyyatından Terri Qlespiyə analitik bacarıqlarına və kitabı nəyin inandırıcı edə biləcəyinə dair struktur anlayışına, kitabın istiqamətini formalaşdırmağa kömək edən fikirlərinə görə.

“Harvest House” nəşriyyatından Paul Qossarda əlyazmanın tamamlanması üçün ekspert redaktəsinə və anlayışına görə.

Gənc Bob Hokinsə və “Harvest House Publishers” komandasına “Müqəddəs Kitabı yaşayın” kitabının ideyasına və onu reallaşdırmaq üçün bizimlə birlikdə işləmələrinə görə.

Coş Makdauel
Şon Makdauel

1-ci FƏSİL

MÜQƏDDƏS KİTAB: SİRLİ VƏ ÇƏTİN ANLAŞILAN?

“Müqəddəs Kitabı sevir və onun Allahın Kəlamı olmasına inanıram, amma, düzünü desəm, bunun nə demək olduğunu başa düşmürəm”.

“Müqəddəs Kitabı az oxuduğuma görə özümü günahkar hiss edirəm, amma reallıq budur ki, Müqəddəs Kitab məni çaşdırır və onda başa düşmədiyim çox şey var”.

Yuxarıdakı fikirlər bu gün bir çox məsihçilərin düşüncələrini əks etdirir. Gəlin etiraf edək ki, Müqəddəs Kitabı oxumaq həmişə asan olmur. Əhəmiyyətli sayda imanlı üçün Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədidin 66 kitabının çoxu mürəkkəb və bir az qorxulu görünür. Bu, təəccüblü deyil, çünki orijinal Müqəddəs Yazıların çoxu yaşadığımız dövrlə müqayisədə çox fərqli zamanlardan və mədəniyyətlərdən gəlib. Müqəddəs Kitab 2000 və daha çox il əvvəl müxtəlif zamanlarda 40-dan çox nəsil tərəfindən, müxtəlif təbəqələrdən olan 40-dan çox fərqli müəllif tərəfindən yazılmışdır. O, Asiya, Afrika və Avropa qitələrində üç dildə — ibrani, arami və yunan dilində yazılmışdır. Buna görə də Müqəddəs Kitab dövrünün dil və mədəniyyətinin bizi bir qədər çaşdırması təəccüblü deyil. Hətta İsa yer üzündə gəzəndə də Onunla eyni cəmiyyətdə yaşayan şagirdləri öz dövr və mədəniyyətlərindən çox əvvəl yazılmış Müqəddəs Yazıların bəzi ayələrinin mənasını

və aktuallığını var gücləri ilə başa düşməyə çalışırdılar. Gəlin belə dolaşq görünən nümunələrdən birinə qısaca nəzər salaq.

AYDIN OLMAYANI AYDINLAŞDIRARAQ

Həmin gün bir sıra emosional və anlaşılmaz hadisələr baş verdi. İki şagird Yerusəlimdən Xamma kəndinə qədər olan yeddi millik yolu qət edərək hər şeyi anlamağa çalışırdı. Onlar fikirləşirdilər ki, Məsih İsa İsraili romalıların zülmündən xilas etmək üçün gəlib. Lakin romalılar İsanı tutub çarmıxa çəkəndə, təbii ki, bu ümidlər puç oldu.

Onları azad etməli olan Məsihin Özünün çarmıxa çəkilməsini görmək ən azından qəribə idi. Hətta səhər şagirdlər arasında yayılan söhbətlər də qəribə idi. İsanın qəbrinin yanına gələn qadınlar daşın yuvarlandığını və Onun cəsədinin yoxa çıxdığını gördülər. Onlar iddia edirdilər ki, mələyə bənzər varlıqlar onlara İsanın ölülər arasından dirildiyini deyiblər. Peter onların şəhadətlərinin həqiqiliyini yoxlamaq üçün getdi və qəbrin boş olduğunu təsdiqlədi. Bütün bunları necə başa düşmək lazımdır?

Onlar yolda ikən uca səslə baş verənlər haqqında götür-qoy etdikləri zaman bir nəfər naməlum şəxs onlara qoşuldu. Bu, İsa idi. Amma onlar Onu tanıya bilmədilər. Onların söhbətinə qulaq asaraq İsa maraqlandı: “Nə barədə danışırsınız?” Həmsöhbətlərdən biri olan Kleopa heyrətlənərək dedi: “Sən, yəqin, Yerusəlimə gələn adamlar arasında bu günlərdə orada baş vermiş hadisələrdən xəbəri olmayan yeganə adamsan”. Naməlum şəxs təəccübləndi: “Hansı hadisələrdən?”

Onlar da yeni “xəbərsiz yol yoldaşları”na İsa haqqında — Onun həyatı, ölümü və dirilməsi haqqında danışdılar. Bu zaman naməlum şəxs onlara həqiqi Məsih olan İsa adlı bu Adam haqqında Müqəddəs Yazıda nə deyildiyini və onu necə başa düşmək lazım olduğunu izah etdi.

Getdikləri kəndə yaxınlaşan iki dost yol yoldaşlarını onlarla nahar etməyə və gecələməyə dəvət etdi. Naməlum şəxs şükür

duası edib, çörəyi bölüb onlara verəndə onların gözləri və ürəkləri açıldı. Heyrətlənərək İsanı — öz dirilmiş Rəblərini tanıdılar. Sonra İsa onların gözləri qarşısında görünməz oldu. “Onlar bir-birlərinə dedilər: O, yolda bizimlə danışib və Müqəddəs Yazıları bizə izah edəndə bizim ürəklərimiz alışıb-yanmırdımı?” (Luka 24:32).

İsanın Xammaya gedən yolda Öz iki davamçısına sitat gətirdiyi Müqəddəs Yazılar onlar üçün yeni deyildi. Bu şagirdlər bunları əvvəllər dəfələrlə eşitmişdilər, lakin bunların əsl mənasını və əhəmiyyətini başa düşməmişdilər. Lakin bu dəfə İsa “Müqəddəs Yazıları onlara açanda” və onların ürəkləri yeni anlayışla dolanda onlar bunların əhəmiyyətini başa düşdülər. Məgər biz hamımız ehtiyaclarımızı ödəmək, həyatımızı istiqamətləndirmək və oxuyub-eşitdiklərimizi praktiki olaraq başa düşməyimizə kömək etmək üçün Allahın Kəlamının bu dərəcədə aydın olmasının həsrətində deyilikmi?

Allah istəyir ki, Onun Kitabı necə yaşamağ
və həyatdan tam zövq almağ
arəsırdıdığınız
yolda sizin şəxsi bələdçiniz olsun.

Sual yaranır: Allah niyə vəd edilmiş bütün hikməti və həyat anlayışı ilə Müqəddəs Kitabı bizə verirdi və eyni zamanda onun başa düşülməsini çətin edirdi? Əgər Müqəddəs Kitabda bizim üçün aktual olan həqiqət varsa, o zaman o həqiqəti anlamaq bizim üçün niyə bu qədər çətinidir? Bəziləri Allahın Kəlamının din alimləri üçün yazılmış teoloji bir traktat olduğuna inanırlar. Deməli, Kəlamın mənasını bizim üçün vəz və izah etmək onların vəzifəsidir.

“Mütəxəssislər”in Müqəddəs Yazıları izah etmələrinə icazə verməklə bağlı problem bundan ibarətdir ki, bu zaman biz onun gizli xəzinələrini özümüz kəşf etməyin əsl şəxsi dəyərini əldən veririk. İsa dedi ki, mirvari taciri “...çox dəyərli olan bir mirvari tapanda gedib bütün varını satdı və onu satın aldı” (Matta 13:46).

Allahın həqiqətinin əsl mənası və aktuallığı böyük dəyərə malikdir və əgər siz onu özünüz kəşf etsəniz, bu dünyada hər şey dəyişəcək. Məhz sizin üçün Allah Öz Kitabına həqiqət mirvariləri səpdi ki, siz onların hər birini həyatınızda düzgün vəziyyətdə və lazımı anda tapasınız. Allahın Kitabı Onun sizə ürəkdən yazılmış sevgi Məktubudur. Allah Öz Məktubunun sizə çaşdırıcı, mürəkkəb formada və ya ikinci əl vasitəsilə çatdırılmasını istəmir. Əslində, Allah istəyir ki, araşdırdığınız necə yaşamaq və həyatdan tam zövq almaq yolunda Onun Kitabı sizin şəxsi bələdciniz olsun.

Mən (Şon — Coşun oğlu və həmmüəllif) məsihiçi liseyində dərs deyirəm. Mən Allahın hər birimizə şəxsən və hamımıza birlikdə nə demək istədiyini öyrənmək imkanı kimi öz şagirdlərimi Müqəddəs Kitabla tanış etmək istədim. Mən fəsillərin, ayələrin nömrələrini və başlıqları silərək Efeslilərə Məktubun hamısını çap etdim. Paul bunu Efes imanlılar cəmiyyətinə məktub kimi yazmışdı və aydındır ki, orada əvvəlcə fəsil bölgüsü, ayə nömrələri və ya başlıqlar yox idi. Mən bütün bunları siləndə şagirdlər məktubu orijinala daha yaxın olan formada görə bildilər və onun quruluşu və mənası haqqında öz qənaətlərinə gəldilər. Fəsil və ayələrə bölünmə bəzi mənalarda faydalı olsa da, diqqətimizi təfərrüatlara çəkir və əsas məqamı qaçıрмаğımıza səbəb olur.

Etdiyim birinci iş heç bir qeyd etmədən bütün məktubu birdəfəyə oxumalarını şagirdlərimdən xahiş etmək oldu. Onlara məsləhət gördüm ki, diqqətlərini Efeslilərə Məktubun ümumi mənzərəsinə yönəltsinlər və təfərrüatlarda itməsinlər. Onlardan bəziləri ilk dəfə idi ki, Efeslilərə Məktubu tam oxuyurdu. Bu, təxminən 20 dəqiqə çəkdi. Sonra biz Efeslilərə Məktubun əsas fikirlərini, məsələn, Paulun onu niyə yazdığını və kimə ünvanladığını qısaca müzakirə etdik. Bundan sonra onlardan kitabı əvvəldən axıra kimi oxumaqla nə öyrəndiklərini soruşdum.

Ertəsi gün biz Efeslilərə Məktubu bütünlüklə yenidən oxumaqla dərəcə başladıq. Şagirdlərə vacib mövzuları və istiqamətləri müəyyən edə bilmələri üçün kitab boyu təkrarlanan fikirlərə diqqət etmələrini

söylədim. Bu dəfə onlara qeydlər aparmağa icazə verdim. Daha sonra mən onlardan sadəcə bu kitabı oxumaqla Efesdəki cəmiyyət haqqında nə öyrəndiklərini soruşdum. Onlar fikirlərində əməllər, lütf, bağışlanma, Allahın övladları olmağın nə demək olduğunu və s. kimi mövzuları əhatə etməyə başladılar.

Üçüncü gün məktubu ucadan oxuduq: sinifdə gəzdik və hər bir şagird bir-birinin ardınca üç ayə oxudu. Sonra səssiz oxumaqla deyil, qulaq asmaqla nə öyrəndiklərini soruşdum. Həm də onlardan kitabın strukturunda hansı geniş fikirləri gördüklərini bölüşmələrini xahiş etdim.

Dördüncü gün yenidən Efeslilərə Məktubu oxuduq, bu dəfə hər kəs öz ürəyində. Sonra şagirdləri qruplara böldüm və bütün məktubu qısa şəkildə şərh etmələrini xahiş etdim. Sonrakı günlərdə məktubu fəsillərə və yarım-fəsillərə bölməyi və onların hər biri üçün bir başlıq tapmağı tapşırdım. Şagirdlər bu cür sadə bir prosesin köməyi ilə kiçik sətirlərdə belə qeyri-adi dərinlik və məna tapa bildiklərinə heyran qaldılar. Onlar həm də bu həqiqət incilərinin onların öz həyatlarına uyğun olduğunu başa düşməyə başladılar (kitabın sonunda “Əlavə resurslar” bölməsində şagirdlərimin gəldikləri nəticələri görə bilərsiniz).

Bu kitabda biz sizə Müqəddəs Yazıların hekayələrinə və məsəllərinə, Allahın Öz Kəlamında söylədiklərinə aydınlıq və məna gətirəcək sadə metodologiya təqdim etmək istəyirik. Lakin bundan başqa, biz istəyirik ki, siz Müqəddəs Yazıları sadəcə öyrənməklə məhdudlaşmayasınız. Müqəddəs Kitabı şəxsən araşdırasınız və onlardan həqiqət incilərini götürəsiniz. “*Araşdırmaq*” dedikdə Allahın həqiqətlərinin gizli mənasını tapmağı nəzərdə tuturuq ki, onlar sizin həyatınızda əks-səda doğursun. Müqəddəs Kitab canlı və təsirlidir. Onun sözləri sizi ilahi anlayış, hikmət, məna, ruhlandırma və sevincə doldurmaq üçün nəzərdə tutulub. Bütün bu dəyişdirici kəşflər də Allahın Ruhunun işidir.

HƏQİQƏT RUHU İLƏ NURLANDIRILMIŞLAR

“Axı insanın düşüncələrini insanın daxilində olan ruhdan savayı kim bilər? Eləcə də Allahın düşüncələrini Onun Ruhundan savayı heç kim bilməz. Allahın bizə verdiyi ənamları dərk edə bilməyimiz üçün biz bu dünyanın ruhunu yox, Allahdan olan Ruh qəbul etdik” (1 Korinfilərə 2:11–12). İsa artıq Xamma yolunda şagirdlərinə açıqladığı kimi, Müqəddəs Yazıları bizə açıqlamaq üçün fiziki olaraq aramızda deyil, lakin O bizə eyni funksiyanı yerinə yetirə bilən Müqəddəs Ruh vermişdir. Belə kömək Müqəddəs Kitab sirlər kitabı olduğu üçün deyil, onun üçün lazımdır ki, Paulun dediyi kimi, məhdud zehnimizi Öz sonsuz müdrikliyi ilə ancaq Allah açar bilər. Əgər Müqəddəs Ruhun ecazkar Şəxsiyyəti bizi idarə etməsə, biz Allahın Kəlamında nəyə əsaslanmağı heç vaxt başa düşməyəcək və həyatımızda onun dəyişdirici mənasını və əhəmiyyətini əldən verəcəyik.

Müqəddəs Ruhun bizim aqlımızı və ürəyimizi Onun bilməyimizi istədiyi şeylərə açmaq üçün burada olduğu doğru olsa da, bu “Mənə de, Allahım və mən başa düşüm” demək qədər sadə deyil. Bu, Allahın həqiqətini dərk etmək üçün qüsurlu bir yanaşmadır və fəlakətli nəticələrə gətirib çıxaracaq və artıq gətirib çıxarır. Biz Allahın Kəlamındakı həqiqətləri öyrənməli və əldə etməliyik. Əgər Müqəddəs Ruh həqiqətin yeganə bələdçisi olsaydı, Müqəddəs Kitaba ehtiyacımız olmazdı. Mən hələ Kəlamın istedadlı şərhçiləri, izahları, çoxlu sayda tərcümələri, bunun kimi Müqəddəs Kitab proqramları və kitabları barəsində danışmıram.

Bir çox cəhətdən Müqəddəs Ruh xüsusi təfsirçiyə — şərhçiyə malikdir, bu təfsirçi də Allahın Kəlamıdır. Bu o deməkdir ki, Müqəddəs Ruh heç vaxt bizi Kəlamın əksinə olan bir şey düşünməyə, deməyə və ya etməyə sövq etməyəcək. Beləliklə, biz Müqəddəs Yazıları nə qədər çox öyrənsək, Müqəddəs Ruh onun mənasını bir o qədər çox açıb bizə Onun həqiqətini həyatımızda yaşamağa imkan verə bilər. Ancaq Müqəddəs Kitabın mənasını izah

etmək üçün sübut edilmiş üsula riayət etməyə çalışmasaq, yalan təlimlərə qarşı müdafiəsiz olacağıq.

Paulun bizə "...həqiqət kəlamını doğruluqla... təqdim etməyə çalış" deməsinin əsaslı səbəbi var (2 Timoteyə 2:15). Yalançı müəllimlər var və düşmən istəmir ki, siz Allahın Kitabını başa düşəsiniz, onun həyatınız üçün dəyişdirici mənasını və əhəmiyyətini görəsiniz. Paul Korinfdəki imanlılar cəmiyyətini "...saxta həvari, Məsih həvarisinin cildinə girən fırıldaqçılar..." haqqında xəbərdar etmişdi. "Buna heyrtlənmək lazım deyil, çünki Şeytan da işıq mələyi cildinə girir" (2 Korinfililərə 11:13–14). Buna görə də biz bütün bu kitab boyu "həqiqət kəlamını doğruluqla... təqdim etmək" üçün sübut edilmiş vasitə və üsullardan necə istifadə edilməli olduğunu izah edəcəyik.

TƏTBİQ, ÜSTƏGƏL TƏCRÜBƏ

Müqəddəs Kitab, həqiqətən də, sirli və anlaşılması çətin bir kitabdır. Əslində, o, sirlidir, çünki Allahın aqlını, ürəyini və yollarını açır. Lakin Allahın Kəlamının mənasını işıqlandırmaq üçün bəzi əsas istiqamətləndirici vasitələrdən necə istifadə edəcəyimizi bilsək, onu başa düşmək çətin deyil.

30 il əvvəl mən (Coş) "*Müqəddəs Kitabı anlamaq üçün dərslik*" adlı kitab yazdım. Orada Allahın Kəlamının həqiqətlərini açmaq üçün mənim şəxsi tədqiqetmə metodum şərh olunmuşdu. Bu kitab qismən həmin işdən götürülüb. Amma son 30 ildə həyatımda çox şey baş verdi. Ən böyük dəyişiklik arvadım Dotti ilə ailə qurmağımız oldu. Biz övladlarımızın hər birinin sevinc və şövqlə Allah yolunda böyümələrini müşahidə edirdik. Artıq onlar hamısı evdən çıxıb və öz ailələrini qurub. Bəziləri hətta nəvələrin tərbiyəsi ilə bağlı bizə həyəcan bəxş ediblər. Bundan başqa, oğlum Şonla çiyn-çiynə xidmət etmək, müxtəlif mövzularda danışmaq və ya kitab yazmaq üzərində birgə işləmək də xoşdur.

Müqəddəs Kitabı başa düşmək haqqında kitab yazdığım vaxtdan bəri Allahın Kəlamının indi mənim həyatımda, xüsusən də ailə

həyatımda nə qədər aktual olduğunu aşkar etdim. Nə demək istədiyimi izah etməyə izin verin.

Həmişə hesab etmişəm ki, həyatımda Müqəddəs Kitab həqiqətlərini tətbiq etmək vacibdir.

Bu tətbiq də Müqəddəs Kitab həqiqətini qəbul etmək və həyatımı bununla uyğunlaşdırmaqdan ibarət idi. Məsələn, mən bilirəm və buna inanıram ki, Allahın Kəlamı bizə başqalarını bağışlamağı öyrədir. Amma bu həqiqətin tətbiqi, əslində, məni incidən insanları bağışlamaqdan ibarətdir.

Müqəddəs Kitab həqiqətini tətbiq etmək ruhani inkişafın tərkib hissəsidir, lakin tətbiqdən əlavə daha bir addım atmalıyıq: *Allahın Kəlamını özünüz üçün reallaşdırmaq*. Allahla və başqa adamlarla münasibətlərimizdə Müqəddəs Yazılara görə necə yaşamağı öyrənməliyik. Bəli, Allahın əmrlərini tətbiq etməli və xeyirxah olmalı, başqalarının qayğısına qalmalı, dürüst, imanlı, pak, mərhəmətli, təvazökar, səbirli, bağışlayan və s. olmalıyıq. Lakin Allah həmçinin istəyir ki, biz Onun həqiqətini həm qəbul edə, həm də başqalarına çatdıra bilək. O qəbul etmək (Romalıları 15:7), ürəkləndirmək və ruhən inkişaf etdirmək (1 Salonikilərə 5:11), bir-birimizin yüklərini daşımaq (Qalatiyalılara 6:2), hörmət etmək (1 Peter 2:17), bəyənilmək (Romalıları 14:18), məhəbbətə görə həyat sürmək (Romalıları 12:15), təsəlli verə bilmək (2 Korinfilərə 1:3–4) və s. kimi şeyləri sözün əsl mənasında yaşamağımızı istəyir. Allah istəyir ki, Onun həqiqətini həyatımızda tətbiq edək, eləcə də bunu Onun Özü və başqaları ilə yaşayaq. İzin verin, nəyi nəzərdə tutduğuma dair bir misal çəkim.

Bir neçə il əvvəl Dotti məktəb iclasından bir ananın uşaqlarımızdan biri haqqında dediyi sözə görə evə çox kədərli gəlmişdi.

Əvvəllər o mənə belə xəbərləri deyəndə mən vəziyyəti qiymətləndirər və “Bundan sonra necə yaşayacağıq?” sualına Müqəddəs Kitaba uyğun cavab verərdim. Mən belə bir şey deyərdim: “Əzizim, qoy bu səni kədərləndirməsin. İnsanlara qarşı səbirli ol, çox əsəbiləşməməyə və inciməməyə çalış”. Əslində, bu

halda mən Peterin sözlərindən sitat gətirə bilərdim: "...Pisliyə pisliklə, söyüşə də söyüşlə cavab verməyin [siz və ya övladlarınız haqqında xoşagəlməz sözlər söylənilməkdə]; əksinə, xeyir-dua edin. Çünki bunun üçün çağırılımsınız ki, xeyir-duaları irs olaraq alasınız" (1 Peter 3:9).

Dottinin Romalıları 12:15-dəki bu həqiqəti kiminsə onunla birlikdə yaşamasına ehtiyacı var idi:
"Sevinənlərlə sevinin, ağlayanlarla ağlayın".

Başqa hallarda ilahiyyətə müraciət edərdim: "Qisas Mənimdir, əvəzini Mən verəcəyəm" və ya "çünki onlar həlak gününə yaxındırlar, əcəlləri tez çatar" (Qanunun Təkrarı 32:35) kimi Müqəddəs Kitab ideyalarını təklif edərdim. Əgər Dotti bu tənqidçi və ədalətsiz valideyni Allahın mühakimə edəcəyinə əmin olsaydı, şübhəsiz ki, özünü daha yaxşı hiss edərdi. Nəhayət, əgər o bu həqiqəti həyatına tətbiq etsəydi, Allah razı qalardı.

Amma bu konkret halda Dottinin əziyyət çəkdiyini və Müqəddəs Yazılardan bir parça ilə təsəlli almağa ehtiyac duyduğunu başa düşdüm. Həmin an ona Allahın kim olduğu və hətta həqiqəti həyatına necə tətbiq edəcəyi haqqında eşitmək lazım deyildi. Dottinin Romalıları 12:15-dəki bu həqiqəti kiminsə onunla birlikdə yaşamasına ehtiyacı var idi: "Sevinənlərlə sevinin, ağlayanlarla ağlayın".

Ona görə də mən sadəcə onu qucaqladım və dedim: "Əzizim, bu sözləri eşitmək məcburiyyətində olduğun üçün çox təəssüflənirəm və sənin üçün pis oluram".

Vəssalam, burada nə ilahiyyət, nə də başqa bir şey var. Pislə mübarizə planı yoxdur, sadəcə səmimi rəğbət, onun ağrısını başa düşmək. Təəccüblüsü də budur ki, bu, işə yaradı. Dotti hisslərinin başa düşüldüyünü və təsəlli tapdığını hiss etdi və o anda ona lazım olan tək şey bu idi. Bir neçə gündən sonra o, uşağımız haqqında bu tənqidlərə necə cavab verməli olacağı xüsusunda mənim fikrimi

soruşdu. Bu zaman o mənim Müqəddəs Kitab həqiqətlərini “tətbiq etmək” planımı dinməz-söyləməz təsdiqlədi.

İllər ərzində Allah həm atama, həm də mənə (Şon) təkcə Müqəddəs Kitab həqiqətlərini öyrənmək və həyatımızda tətbiq etməkdə deyil, həm də Onun həqiqətini birlikdə yaşayaraq Allahla daha dərin və ətrafımızdakılarla daha güclü məhəbbət yaşamaqda rəhbərlik etdi. Anam həmin gün Allahın Kitabından sadə, lakin dərin həqiqəti atamla öyrənəndə sevildiyini hiss etdi. Atam da “hər cür təsəlli verən Allahın” məhəbbətini hiss etdi və həyatın dərin mənasını anladı. Allah Onun Kəlamının həqiqətini qəbul edən övladlarını görərək şadlanır (2 Korinfilərə 1:3–7 ayələrinə baxın).

Atamın təsiri sayəsində məndə Allahın Kəlamını tədqiq etməyə güclü istək yarandı. Mən orada nə yazıldığını və bunun nə demək olduğunu bilmək istədim. Amma mənim üçün ən böyük nemət atamın və anamın canlı nümunəsini şəxsən müşahidə etmək şərafinə nail olmaq idi. Onlar mənim və bacılarımın gözü önündə hər gün Allahın həqiqətini yaşayırdılar. Onlar heç vaxt ideal insanlar nümunəsi olmayıblar, lakin Allahı, bir-birlərini və uşaqlarını sevən valideynlərin əsl nümunəsi olublar. Atamla birlikdə bu kitabın həmmüəllifi olmaq və birlikdə Müqəddəs Kitabı dərinlən öyrənməyə necə keçdiyimizi və buna davam etdiyimizi bölüşmək mənim üçün böyük şərəfidir.

Bu kitabın **birinci hissəsində** Allahın həqiqətinin əhəmiyyətini öz həyatınızda necə hiss etməyin müxtəlif yolları ilə sizi tanış edəcəyik. Biz sizə Müqəddəs Yazıların tez-tez unudulan məqsədi haqqında xatırladacağıq: Müqəddəs Yazıları İsa və başqaları ilə yaşamağın yolları haqqında; mətnə və ürəyinizə düzgün sual vermək haqqında; axı Kəlam ürəklərimizin gözlərini açır. Biz şəxsi təcrübəmiz vasitəsilə öz həyatımızdan Allahın bizə Onu və

Onun yollarını tanımağı necə öyrətdiyini aydın şəkildə göstərən nümunələr paylaşacağıq.

Burada paylaştığımız bir çox təcrübi vasitələrə dostumuz Dr. David Ferquson və onun onlayn xidməti olan “Great Commandment Network” (<https://www.greatcommandment.net/>) böyük təsir göstərib. David həyatının çox hissəsini məsihçi xidmətində bizə kömək etmək və bizi ruhlandırmaqla keçirtməklə, həm də diqqətini Müqəddəs Kitab xəbərini Allahla və bir-birimizlə münasibətlərimizə necə tətbiq edəcəyimizə yönəldib.

Biz Davidə həm göstərdiyi anlayışa, həm də köməyinə görə dərin minnətdarlıq və onun bu işə verdiyi töhfəni etiraf etmək istəyirik. Əslində, birinci hissədən bir çox nəticələr Davidin “Münasibətlərin əsası” təhsil seminarından götürülmüş və eyniadlı dərslərdə çap edilmişdir.

İkinci hissədə Müqəddəs Yazıları daha dərinləndirən araşdırmaq üçün vasitələr təklif edəcəyik. Siz burada Müqəddəs Yazıların hissələrini araşdırmalı və bu həqiqətləri özünü üçün yaşamalısınız. Müqəddəs Yazıların nəzərdə tutulan mənasını necə şərh edəcəyimizə baxacaq və onu açmaq üçün lazım olan vasitələri izah edəcəyik. Bununla Müqəddəs Kitabdan bir hissə ilə bağlı veriləcək sualları nəzərdən keçirmək üçün Müqəddəs Yazıların ümumi mənzərəsini və oradakı yerinizi görə biləcəksiniz. Biz də aydın olmayanı aydınlaşdırmağa kömək edəcək çalışmalar təklif edəcəyik.

Allahın Kəlamının öyrənilməsi çox vacibdir. Bu, Allahın bizim tapmağımızı istədiyi gizli xəzinələri axtarmaq prosesidir. Lakin ən vacibi odur ki, araşdırma sizi Kitabın Müəllifinə — Allahın Özünə daha dərin sevgi və daha çox sədaqət yoluna çıxarır. Yaşasın tədqiqat!

BİRİNCİ HİSSƏ

MÜQƏDDƏS
KİTABI NECƏ
YAŞAMALI

2-ci FƏSİL

MÜQƏDDƏS YAZILARIN UNUDULMUŞ MƏQSƏDİ

Şeypur səsi onların qulaqlarını deşdi. Yer silkələndi. Dağdan tüstü qalxdı, sanki vulkan püskürməyə başlamışdı. Bu zaman yüksək bir səs eşidildi — bu, Allahın səsi idi.

Bəşəriyyət tarixində yadda qalan o an belə baş verdi. Allah Eden bağında ilk insanlarla danışdıqdan sonra ilk dəfə Öz xalqı ilə eşidilən səsle danışdı. O dövrdə, üç min ildən bir qədər çox əvvəl, O, Sina dağından İsrail övladları ilə şifahi danışmaqdan daha çox şey etdi. O, şəxsən Musaya “Öz barmağı ilə yazılmış iki şəhadət daş lövhəsini” verdi (Çıxış 31:18). “İndi Allahınızın yer üzərində insan yaratdığı gündən bəri sizdən əvvəlki dövrün günləri barədə göylərin bir başından o biri başına qədər hamıdan soruşun. Belə böyük hadisə olubmu? Belə bir şey eşidilibmi?” (Qanunun Təkrarı 4:32).

Kainatın Külli-İxtiyar Allahu hər kəsin eşidə biləcəyi qədər yüksək səsle danışdı, sonra hər kəsin oxuması üçün Öz sözlərini şəxsən yazdı. Niyə? Nə vacib idi ki, O Özünü belə nümayişkarənə şəkildə göstərmək qərarına gəldi? Görünür, Onun üçün aydın başa düşülməsi vacib idi, o qədər vacib idi ki, O Öz mesajını şəxsən çatdırdı. Bəs bu sözləri elan edib yazmaqda məqsəd nə idi?

MÜQƏDDƏS KİTABIN MƏQSƏDİ NƏDİR?

Reallıq budur ki, kainatın əbədi, hər şeyə qadir Yaradanı həm şəxsən sizə, həm də bizim hamımıza ünvanlanmış sənədlər

paketinin yazılmasına şəxsən nəzarət etmək üçün vaxt ayırdı. Hər dəfə Allah nə isə yazmaq qərarına gələndə bu, böyük və vacib bir iş olur. Bəs O nəyi bilməyimizi və bunu nə üçün bilməyimizi istəyir? Bu, çox vacibdir, çünki Allahın sözlərinin məqsədini başa düşməsək, Müqəddəs Yazıların həyatımız üçün mənasını və əhəmiyyətini əldən verə bilərik.

Bəziləri Müqəddəs Kitabın məsihçi dini üçün soraq kitabçası olduğunu deyirlər. Bu insanlara görə, Onun məqsədi bu dini təşkil edən qaydalar və ehkamlar toplusunu müəyyən etməkdən ibarətdir. Digərləri deyirlər ki, Müqəddəs Kitab göylərə necə getməyi izah edir və oraya necə çatmağın yol xəritəsini verir. Amma həqiqət bundan ibarətdir ki, insanların çoxunda Allahın Öz Kitabını nə üçün bizə verdiyi, orada hansı əhvalatdan bəhs etdiyi və bu hekayənin şəxsən onlarla necə əlaqəsi olduğu sualına aydın və dolğun cavab yoxdur. Yaxşı ki, Müqəddəs Yazı özü bu cavabı bizə verir.

Doktrinal məqsəd

Onlar son dərəcə çətinliyə düşmüşdülər. Dini hüquq üzrə mütəxəssis olan farisey və sadukeylər kiminsə onlara meydan oxumasına öyrəşməmişdilər. Amma iş o yerə çatmışdı ki, O həmin adamları kölgədə qoymuşdu. Eyni zamanda bu gənc Ravvinin kifayət qədər izləyiciləri var idi. Buna görə də farisey və sadukeylər Onu tələyə salmaq niyyəti ilə camaat qarşısında hansısa sözlər deməyə məcbur edirdilər.

Allahın Kəlamı... bizə ağılimızla anlaya biləcəyimiz
rasional həqiqətləri verir. Bu həqiqətlər
ilahiyyatımızı təşkil edən doktrinal əqidələrdir.

Sadukeylər Ona dirilmə haqqında teoloji sual verdilər. Onlar bu təlimi qəbul etmirdilər. İsa cavab verdi: “Bəs ölülərin dirilməsinə

gəlincə, Allah tərəfindən sizə ‘Mən İbrahimin Allahı, İshaqın Allahı və Yaqubun Allahıyam’ deyərək söylənən sözü oxumamısınız mı? Allah ölümlərin deyil, dirilərin Allahıdır” (Matta 22:31–32).

Bu halda İsa Çıxış 3:6 ayəsini müəyyən bir məqsədlə sitat gətirdi.

O göstərmək istəyirdi ki, Allahın Kəlamı bizə nəyə inanmalı olduğumuzu deyir — bu halda ölümlərin dirilməsi haqqında doktrina ilə bağlı nəyə inanmalıyıq. Başqa bir misal: Əhdi-Cədidə bizə öyrədilir ki, İsanın Məsih — Allahın Oğlu olduğuna inanan və Ona iman edənlər əbədi həyata malik olacaqlar. İsa dedi: “Dirilmə və həyat Mənəm. Mənə iman edən ölsə də, yaşayar” (Yəhya 11:25). Bunun kimi Müqəddəs Yazılar bizə nəyə inanmalı olduğumuzu xəbər verir. Bunlar düzgün təlimi müəyyən etmək üçün bizə səlahiyyət verir. Bu hissələr göstərir ki, *Allahın Kəlamında doktrinal məqsəd var*. Bu bizə ağılımızla anlama biləcəyimiz rəşadətli həqiqətləri verir. Bu həqiqətlər ilahiyyatımızı təşkil edən doktrinal əqidələrdir.

Bəzi adamlar ilahiyyatı araşdırmaq fikrindən yayınırlar. Halbuki ilahiyyat, əslində, Allahın öyrənilməsidir. Belə ki, müəyyən mənada hamımız “ilahiyyatçı”yıq. Hamımızın Allahın kim olması haqqında təsəvvürümüz var, lakin bunu nadir hallarda “teoloji” bilik kimi qəbul edirik. Müqəddəs Yazıların aydın məqsədlərindən biri açıq şəkildə teolojidir, yəni Allahı həqiqətən olduğu kimi göstərməkdir. O istəyir ki, Onun necə olduğunu, Onun yollarının bizimkindən necə fərqli olduğunu və həyata bizim baxışımızdan fərqli baxdığını bilək.

Problem ondadır ki, bu günlərdə böyüklərin, xüsusən də gənclərin getdikcə daha çox hissəsi teoloji cəhətdən savadsızlaşır. Stiven Protero özünün “*Dini savadlılıq: hər bir amerikalının bilməsi lazım olanlar və bilməsi lazım olmayanlar*” adlı kitabında yazır ki, Müqəddəs Kitab bizə “Müqəddəs Yazıları axtarmağı” tapşırır... lakin çox az araşdırma aparılıb və hətta daha az kəşflər edilib. O bildirir ki, məsələn, amerikalıların yarısından azı Müqəddəs Kitabın birinci Kitabının adını çəkə bilər, 10 faizdən çoxu isə Janna d’Arkin Nuhun arvadı olduğuna inanır¹.

“Barna Qrupu”nun son araşdırmasına görə, insanların çoxu Pasxa bayramını dini bayram hesab edir, lakin çox az adam bunu Məsihin dirilməsi ilə əlaqələndirir. Bu nəticələr göstərir ki, getdikcə daha çox adam Müqəddəs Ruhun Üçbirliyin üçüncü Şəxsi deyil, sadəcə olaraq Allahın hüzzurunun simvolu olduğuna əmindir. Yalnız az sayda yetkin insan inanır ki, onların imanları həyatlarının hər tərəfinə inteqrasiya edilməlidir. Başqa sözlə, insanların çoxu bunu düşünmür ki, Allaha iman onların həyatlarının mərkəzi olmalıdır².

Təlim əhəmiyyətə malikdir. Məsələn, Müqəddəs Yazıların Allah haqqında nə dediyini başa düşməklə, əslində, Onun bizim haqqımızda nə dediyini başa düşürük. Həyatı Allahın gözü ilə görəndə biz Müqəddəs Kitab dünyagörüşü deyilən şeyi — dünyanın necə yaranması, bizim kim olduğumuz, həqiqəti yalandan necə fərqləndirə biləcəyimiz, xeyiri şərdən necə ayırd edə biləcəyimiz və s. kimi suallara doğru cavab verən düzgün baxış əldə edirik. Müqəddəs Yazıların bu doktrinal həqiqətləri sərhədlər kimi çıxış edir və həyatı Allahın istədiyi kimi görə bilməyimiz üçün bizi doğru əqidələr hüdudunda saxlayır.

İlk imanlılar cəmiyyətinin öz imanlarını bir nəsiləndən digərinə ötürməkdə uğur qazanmasının açarlarından biri təlimin aydın ifadəsi idi. Məsihçilər uşaqlarına Allahın varlığı, Müqəddəs Yazılar, ilkin günah, Məsihin satın alınması, iman vasitəsilə bəraət qazanma, dəyişdirilmiş həyat, Məsihin dirilməsi, Üçbirlik, imanlılar cəmiyyəti, Allahın Padşahlığı və Məsihin ikinci gəlişi haqqında əsas həqiqətləri öyrədirdilər. Məsihçi əqidəsini aydın şəkildə müəyyən etmək üçün eramızın 325-ci ilində üç yüz cəmiyyət rəhbəri tərəfindən tərtib edilmiş Nikeya İman Rəmzi ilə tanış olun.

Görəcəksiniz ki, indicə sadaladığımız 12 həqiqətin hamısı orada göstərilib (tam İman Rəmzinə bu fəslin sonunda baxın). Bu doktrinal həqiqətlər Məsihin davamçılarına həqiqi imanı cəfəngiyatdan və dini ayinin köklərindən ayırd etməyə imkan verdi. Allah, həqiqətən də, “...müqəddəslərə ilk və son dəfə əmanət edilən iman uğrunda

mübarizə aparmağa...” (Yəhuda 3) və həmçinin nəyə inanmalı olduğumuza dair aydın göstərişlər verib.

Ardıcıl Müqəddəs Kitab təlimi həm ilk imanlılar cəmiyyəti üçün, həm də bu gün bizim üçün daha bir xidmət təqdim edir — o bizi birlik içində yaşamağa çağırır. Həvari Paul Kolossedəki cəmiyyəti “...kamil birliyin bağlı olan məhəbbətə bürünməyə” çağırırdı (Kolosselilərə 3:14). Sonra o bu birliyin ilkin şərtini izah etdi: “Qoy aranızda Məsihin kəlamı bütün zənginliyi ilə yaşasın. Bir-birinizə tam müdrikliklə təlim və nəsihət verin...” (Kolosselilərə 3:16). Allahın Kəlamını həyatımızın və ibadətimizin mərkəzinə çevirməklə biz Allahın imanlılar cəmiyyətinə birlik gətiririk.

Yadda saxlamaq lazımdır ki, bu birliyi gətirən məhz Allah və Onun həqiqətidir. Bizi bir-birimizə bağlayan Odur və biz Ondən və Onun həqiqətindən yapışmasaq, həqiqi birliyi yaşamayacağıq. Buna görə də İsa deyib: “Yalançı peyğəmbərlərdən özünüzdü gözləyin! Onlar yanınıza quzu cildində gələrlər, amma daxilən yırtıcı qurddurlar” (Matta 7:15). Beləliklə, yalan təlimi rədd etmək və bidətçi təlimdən uzaqlaşmaq birliyin pozulması demək deyil — əslində, imanlılar cəmiyyətinin vəhdətini təmin edən fəaliyyət istiqaməti məhz budur.

Müqəddəs Yazıların təlimlərini bilmək təkcə Allahın xalqının birliyini qorumayacaq, həm də bizim dəyərlərimizi müəyyən edəcək. Müqəddəs Kitab bizə Allah və ətrafımızdakı dünya haqqında nəyə inanmalı olduğumuzu öyrədir və bu inam həyatda riayət etməli olduğumuz dəyərləri müəyyənləşdirir. Bizim əqidəmiz bizim üçün vacib və dəyərli olanı formalaşdırır. Əgər biz Allah, özümüz və həyat haqqında Müqəddəs Yazılara əsaslanan düzgün əqidələri formalaşdırsaq, biz də Müqəddəs Kitab dəyər sisteminə sahib olacağıq (diagrama baxın).

Məsələn, insan oğurluğun yanlış olduğuna inanırsa, təbii olaraq o, şəxsi mülkiyyətə hörmətlə yanaşmağın dəyərini qəbul edəcək. Əgər insan qətl etməyin yolverilməz olduğuna əmindirsə, təbii olaraq, o, insan həyatının müqəddəsliyinin dəyərini qəbul edəcək. İnandığımız şey dəyərlər sistemimizin əsasını təşkil edir. Beləliklə, Allahın Kəlamının məqsədlərindən biri bundan ibarətdir ki, bizə düzgün inanclar aşılınsın və biz Müqəddəs Kitab dəyərlər sistemini qəbul edək.

Davranışın məqsədi

Fariseylər qanun müəllimləri idilər. Onlar fikirləşirdilər ki, Müqəddəs Yazılarda nələrə icazə verilib-verilməməsi barədə yoxlama siyahısı var. Bir dəfə onlar İsanı vergi vermək haqqındakı sualla tələyə salmaq istədilər:

— Qeysərə vergi verməyə icazə var, ya yox?

İsa cavab verdi:

— Vergi verdiyiniz sikkəni Mənə göstərin.

Roma sikkəsini gördükdə O soruşdu:

— Sikkənin üstündəki bu təsvir və yazı kimindir?

— Qeysərin, — Ona cavab verdilər.

O zaman İsa dedi:

— Elə isə, qeysərin haqqını qeysərə, Allahın haqqını Allaha verin. (Hekayə Matta 22:17–21 ayələrinə əsaslanır).

Fariseylər siyasi məzmunlu bir sual verdilər. Lakin İsa sadəcə olaraq hakimiyyətlərlə münasibətimiz haqqında Müqəddəs Kitabın təlimini təsdiqlədi: biz itaət etmək məcburiyyətində olduğumuz insanlara itaət etməliyik. Müqəddəs Kitab qanunlar, əmrlər və həyat üçün göstərişlər şəklində bu cür təlimlərlə zəngindir.

Məhz buna görə də deyə bilərik ki, *Allahın Kəlamı davranış məqsədi daşıyır*. Müqəddəs Kitab “müəyyən bir yolla get”, “müəyyən yerlərdən qaçın”, “müəyyən hərəkətlərdən çəkinin” və ya “müəyyən bir şəkildə düşünün” deyəndə bu, düzgün yaşamaq üçün nəsihətdir.

Allahın qanunları və göstərişləri doğru ilə yanlış arasında sərhəd kimi xidmət edir və Allahın əmrlərinə uyğun yaşamağın bizim xeyrimizə olduğunu göstərir. Musanın İsrail xalqına dediyi kimi: “Bu gün xoş güzəranın üçün sənə buyurduğum Rəbbin əmr və qaydalarına riayət et” (Qanunun Təkrarı 10:13). Allahın Kəlamına itaət etmək həmişə bizim uzunmüddətli maraqlarımız üçündür. Bu bizi doğru həyat yoluna yönəldir. Müdrik Süleyman fikirləşirdi ki, “O, ədalətin yollarını qoruyur, möminlərin yollarını hifz edir. Onda salehlik və ədaləti dərk edərsən, insafı, bütün yaxşı yolları tanıyarsan” (Süleymanın Məsəlləri 2:8–9). Doğru inanclar dəyərlərimizi, dəyərlərimiz isə düzgün hərəkətləri formalaşdırır (diagrama baxın).

Siz, yəqin ki, insanların, xüsusən də gənclərin əsas Müqəddəs Kitab inanc sisteminə malik olmadığını göstərən araşdırmaları oxumusunuz. Onlarda oğurluq, zorakılıq, narkotikdən istifadə etmək, ümitsizliyə qapılmaq və həyat məqsədini itirmək ehtimalı iki-üç dəfə çoxdur.

Nə üçün? Çünki 1) Müqəddəs Kitabın doktrinal həqiqətləri Allaha və Onun yollarına düzgün baxış verir; 2) Onun təfəkkürünü qəbul edib ona uyğun yaşadığımız zaman möminliyin bəhrəsini alır. Digər tərəfdən, Allah və Onun yolları haqqında yanlış təsəvvürlərə malik olmaq bizim dəyərlərimizi təhrif edir və hərəkətlərimizin doğru olacağı ehtimalını azaldır. Təbii nəticə bu olur ki, səhv həyat tərzimizin nəticələrindən biz əzab çəkirik. “O, əməlisalehlərin sağlam şüurunu qoruyur, kamalla gəzənlərə sipər olur. O, ədalətin yollarını qoruyur, möminlərin yollarını hifz edir” (Süleymanın Məsəlləri 2:7–8). Beləliklə, Allahın bizə Öz Kəlamını

verməsinin başqa bir səbəbi də Onun həqiqətini düzgün yaşaya bilməyimizdir. Müqəddəs Yazıların təlim və əmrləri bizi salehlik yolunda istiqamətləndirmək üçün iki mühafizəçi rolunu oynayır.

Bir şey çatışmır?

Paul Timoteyə izah edir ki, Allah bizə Öz Kəlamını təlim və davranış məqsədləri üçün verir: “Bütün Müqəddəs Yazılar Allahdan ilham almış və təlim, məzəmmət, islah, salehlik tərbiyəsi üçün faydalıdır” (2 Timoteyə 3:16).

“*İlhamlanmış*” sözü yunanca “*Allahdan ilham almış*” deməkdir. Bu hissədə “*təlim*” kimi tərcümə olunan söz yunan sözü olub, “*təhsil*” və ya “*düzgün təlim*” deməkdir. Paul deyir ki, Allah bizə Öz Kəlamını düzgün iman edə bilməyimiz üçün verir.

Paul həmçinin izah edir ki, Allah bizə Öz Kəlamını ifşa və islah üçün verir. Buna görə də deyə bilərik ki, Müqəddəs Kitab Onun bizə təsir etmək, səhv etdiyimiz zaman bizi islah etmək və bizi düzgün həyata qaytarmaq üsuludur.

Bütün bunlar Müqəddəs Yazılar baxımından düzdür və həyatı əhəmiyyət kəsb edir. Amma hiss edirsinizmi ki, burada hələ də nə isə çatışmır? İsanın dövrünün fariseyləri və din rəhbərləri əksər hallarda bütün bunları düzgün başa düşürdülər, lakin İsa onlara və dindarlıqlarına qarşı sərt sözlər söylədi. Onlar Qanunun vacibliyini öyrədir və bütün təlimləri bilirdilər. Bununla belə, onların ali təhsili və elmi dərəcələri, görünür, onlarda təkəbbürün artmasına səbəb olmuşdu. Onlar Müqəddəs Kitabın əmrlərini dürüst şəkildə müəyyənləşdirir və itaətkarlıqla hər hərfinə qədər onları yerinə yetirirdilər. Buna baxmayaraq, onların qanunçu davranışları qınaq yaradırdı. Müqəddəs Yazıların başa düşülməsində onlar nədən məhrum idilər?

Dini hüquq üzrə mütəxəssisin verdiyi suala İsanın cavabını nəzərdən keçirək:

— Müəllim, Musanın Qanununda ən böyük əmr hansıdır?

İsa cavab verdi:

— Allahın Rəbbi bütün qəlbinlə, bütün varlığımla və bütün düşüncəmlə sev — bu, böyük və əsas əmrdir. Buna bənzəyən ikincisi budur: “Qonşunu özün kimi sev” (Matta 22:36–39 ayələrinə əsaslanan əhvalat).

İsa Məsih Müqəddəs Yazıların bizim onu
Yazanla, sonra isə ətrafımızdakı insanlarla
daha dərin münasibət yaratmağımız
üçün verildiyinimi nəzərdə tuturdu?

İsa əvvəlcə “Şma”nın (“Dinlə” sözü ilə başlanan hökmlərin — red.) bir hissəsi olan, hər gün bu dini rəhbərlər tərəfindən bəyan edilən Qanunun Təkrarı 6:5 ayəsindən sitat gətirir: “Dinlə, ey İsrail! Allahımız Rəbb yeganə Rəbdir” (Qanunun Təkrarı 6:5). Sonra O, Qanunun Təkrarı 6-dakı Allahı sevmək əmrini Levililər 19:18-dəki əmrlə — “qonşunu özün kimi sev” əmri ilə birləşdirir.

İsa bu fariseyə dedi ki, ən böyük və ən vacib əmrlər Allahı malik olduğun hər şeylə sevmək və qonşularını da özün kimi sevməkdir. Lakin O bununla da kifayətlənmədi, həmçinin başqa bir dərin bəyanat verdi: “Bütün Qanun və Peyğəmbərlərin sözləri bu iki əmrə əsaslanır” (Matta 22:40). Görünür, İsa demək istəyirdi ki, bütün doktrinal təlimlər və həyat üçün nəsihətlər Allahı və bir-birini sevmək kimi böyük bir əmrə əsaslanır. O, Müqəddəs Yazıların bizim onu Yazanla, sonra isə ətrafımızdakı insanlarla daha dərin münasibət yaratmağımız üçün verildiyinimi nəzərdə tuturdu? Əgər bu, doğrudursa, belə bir konsepsiya Müqəddəs Kitab həqiqətlərini necə başa düşməyimizə dərin təsir göstərəcək.

Nisbi məqsəd

Farisəylər və digər din rəhbərləri, görünür ki, Müqəddəs Yazıların doktrinal və davranış məqsədlərini dərk etmişdilər. Onların başa

düşə bilmədikləri doğru inancın və düzgün davranışın Böyük Əmrlə əlaqəsinin olması idi.

Əlbəttə ki, ibrani Müqəddəs Yazıları həqiqət və münasibətlər arasındakı əlaqə ilə zəngin idi, lakin fariseylər bundan açıq şəkildə qaçırdılar. Padşah Davud Zəburda deyir: “Məhəbbətin gözümlün önündə durur, Sənin sədaqətinlə gəzirəm” (Zəbur 26:3). Sonra o dua edir: “Ya Rəbb, mənə yolunu göstər, Sənin həqiqətinlə addımlayım” (Zəbur 86:11). Əhdi-Ətiq müəllifləri həqiqəti kontekst baxımından başa düşürdülər. İsa sadəcə olaraq düzgün iman və itaətkarlığı bəyan edirdi, bunlara lazımı münasibəti göstərirdi, çünki Onun dövründə yaşayan dini rəhbərlər, təəssüf ki, bunları itirmişdilər. O bəyan etdi ki, *Allahın Kəlamının məqsədi əlaqələr qurmaqdır*. Bu dini rəhbərlər öz düzgün düşüncələrini və düzgün həyatlarını düzgün münasibətlər kontekstində yerləşdirə bilmirdilər. Nəticə etibarilə bu onların düşüncə və həyat tərzini çox təhrif edirdi.

Həqiqət bundan ibarətdir ki, biz nə qədər teoloji dərəcə əldə etsək də, o doktrinal həqiqətlərə düzgün münasibət prizmasından baxmasaq, düzgün doktrinal düşüncəni inkişaf etdirə bilmərik. Biz onlarla düzgün münasibətlər kontekstində yaşamadan hətta Müqəddəs Kitabın əmrlərinə düzgün əməl edə bilmərik. İsa deyirdi ki, Müqəddəs Kitabın bütün təlim və əmrləri “Allahla və digər insanlarla münasibət haqqında bu iki əmrə əsaslanır”.

Allahın Kəlamının əlaqələr qurmaq məqsədi Müqəddəs Yazıları oxumaq və öyrənmək, onun doktrinal həqiqətlərinə inanmaq və Müqəddəs Kitabın əmrlərinə tabe olmaq tərzimizi necə dəyişir? Bu, daha çox araşdıracağımız sualdır.

ƏSAS OLAN MÜNASİBƏTLƏR

Göydən yağış yağmazdan, çaylar dağlardan dənizlərə axmazdan, insanlar və heyvanlar olmazdan, günəş, ay və ulduzlar yaranmazdan, hətta mələklər görünməzdən çox əvvəl... artıq münasibətlər var idi. Təkcə Allah var idi, lakin O, boşluqda və ya vakuumda mövcud

deyildi. O, yoxluq aləmində mövcud deyildi. O, kosmik tənhalıqda sıxılmırdı. Allahın əvvəllər də, indi də olduğu və həmişə olacağı yerdə mükəmməl bir əlaqədə sonsuz sevgi var.

Müqəddəs Üçlüyün Üç Şəxsiyyətini təşkil edən Allah sıx əlaqələrin əbədi olaraq mövcud olduğunu bizə nümayiş etdirir. Allah mələk məxluqlarını və adamları münasibətə ehtiyac duyduğuna görə yaratmadı, O, artıq münasibətdə idi. Onun münasibəti var. Ata Oğulu həmişə sonsuz sevirdi. Oğul Atanı həmişə sonsuz sevirdi. Müqəddəs Ruh Atanı da, Oğulu da həmişə sonsuz sevirdi. Mükəmməl yaxın münasibətlərin davamlı dövrü Üçbir olan Allahda əbədi davam edir. Bu qədər mükəmməl və sonsuz bir əlaqəni təsəvvür edə bilməsək də, hamımız bunları yaşamağa can atırıq. Bu ona görədir ki, biz Allahın Öz surətinə və bənzərinə görə yaradılmışıq (Yaradılış 1:26-ya baxın).

Öz insani münasibətlərimizdə sevdiklərimizin sevincini və ağrısını paylaşmağa çalışırıq, lakin bunu kamilliklə etmirik. Uşaqlarımızın ehtiyaclarını təxmin etməyə və qarşılamağa çalışırıq, lakin bunu kamilliklə etmirik. Həyat yoldaşımızın arzularını və gözləntilərini anlamağa çalışırıq, lakin bunu kamilliklə etmirik. Biz kamilliklə sevmirik, çünki bizdəki Allahın surəti və bənzəyişi bizi Ondən ayıran günahla təhrif olunur. Məsih vasitəsilə satın alına və Onunla barışa bilməyimizə baxmayaraq, qarşılıqlı münasibətlər adlanan təcrübənin dərinliyi və genişliyi haqqında öyrənməli çox şey var. Allahın bizi Onun nəzərdə tutduğu daha dərin, daha davamlı və yaxın münasibətlərə gətirmək istəməsi ruhlandırıcıdır. Məhz buna görə O bizimlə danışdı və bizə Öz Kəlamını verdi.

Həqiqət budur ki, dediyimiz kimi, əqidələr dəyərlərimizi, dəyərlər isə hərəkətlərimizi formalaşdırır. Lakin reallıq bundan ibarətdir ki, biz Allah, özümüz və bütün həyat haqqında fikirlərimizi keçmiş təcrübələrimizin və münasibətlərimizin prizmasından — bu təcrübələrin və münasibətlərin sağlam və ya qeyri-sağlam olmasından asılı olmayaraq şərh edirik.

Öyrəndiyimiz hər şey, bildiyimiz hər şey, hətta onu necə bildiyimiz də kiminləsə və ya nəyəsə münasibətdən irəli gəlir. Biz çox vaxt bu barədə düşünmürük, lakin bu gün kim olduğumuz əsasən kiminlə və necə əlaqə saxlamağımızın birbaşa nəticəsidir. Məhz bu əlaqələr əqidələrimizi müəyyən edir. Münasibətlər əqidələrimizin böyüdü, dəyərlərimizin formalaşdığı, hərəkətlərimizin müəyyən olunduğu münbit torpaqdır (diagrama baxın).

Allahın yaradılışdan başlayaraq bütün bəşəriyyət üçün son niyyəti ondan ibarət idi ki, hər bir insan Onun İlahi Birlikdə malik olduğu sonsuz yaxın münasibəti yaşaya bilsin. Allah Onu olduğu kimi tanımları üçün insanlara açıq olmaq istəyirdi. Bu, Allahın insanlar üçün nəzərdə tutduğu son *doktrinal həqiqətdir*. Eləcə də Allah Öz yaradılışının Onun qoyduğu yol daxilində qalmasını istəyirdi ki, bu

da insanların mükəmməl dünyanın bütün nemətlərindən istifadə etməsinin yeganə şərti idi. Bu Onun bizim üçün nəzərdə tutduğu ən yüksək *davranış həqiqətidir*.

Allahın məqsədi bundan ibarət idi ki, ilk insanlar olan Adəm və Həvvə Onun tamamilə xeyirxah olduğuna inansınlar. Onlara əmr verərkən də Allah məhz onların mənafeələrini nəzərə almışdı. Onun niyyəti Adəm və Həvvənin Onu dərindən sevmələrini istədiyini və Onun ən böyük əmrinin *münasibətlərin həqiqəti* kontekstində verildiyini başa düşmələri idi.

Amma insanlar bunu etmədilər. Təəssüf ki, o vaxtdan bəri onların Allahla münasibətləri yoxdur. Lakin İsa tarixdə verilmiş ən böyük əmr haqqında fəriseylərin sualına cavab verən gün Kainatın Rəbbi Müqəddəs Yazıların hər bir doktrinal və davranış həqiqətini təkrarladı. Bu həqiqətləri birlikdə “Allahı və bir-birini sevmək” ifadəsi ilə bir araya gətirərək O bizə *nəyə inanmalı olduğumuzun və Onunla dərinləşən sevgi münasibətləri kontekstində necə davranmalı olduğumuzun* ikili sərhədlərini göstərdi.

Amma çoxumuza həqiqətin nisbi tərəfi öyrədilmişdir. “Great Commandment Network” tərəfindən doktor David Ferquson xəbər verir:

“Çoxumuz Allahla dərin, yaxın münasibətə gedən yolda azırıq. Biz Müqəddəs Yazılara diqqətlə baxırıq, nəyə inanacağımızı və necə davranacağımızı bilməyə çalışırıq, lakin sonda sadəcə olaraq bu və ya digər istiqamətə yönəlirik və Müqəddəs Kitabın Allahını daha dərindən tanımaq fürsətini əldən veririk”³.

MÜNASİBƏTLƏRİ İNKİŞAF ETDİRƏN MÜQƏDDƏS KİTABIN ALLAHI

Müqəddəs Kitab “...Musa ilə üz-üzə, dostu ilə söhbət etdiyi kimi danışan” Allahın şəxsiyyətini açıqlayır (Çıxış 33:11). Bu, Rəbbin vəhyidir: “Rəbbin adı qısqandır, O, həqiqətən, qısqanc

Allahdır” (Çıxış 34:14). Bu, Musanın Yaradılış Kitabında yazdığı ilk sözlərdən Yəhyanın Vəhy Kitabında yazdığı son sözlərə qədər Allahın məhəbbətli ürəyini əks etdirən vəhydir. O istəyir ki, biz Onu yaxından tanıyaq və Onunla münasibətin təqdim etdiyi bütün faydalardan istifadə edək.

Müqəddəs Kitab bizə müqəddəs, hər şeyə qadir
və hər şeyi bilən, eyni zamanda şəxsi olan,
bizi çox dəyərli hesab edən, bizimlə münasibət
qurmaq istəyən hüdudsuz Allahı açır.

Əlbəttə, Musa bunu başa düşürdü. O, Allaha yalvardı: “Əgər mən, doğrudan da, Sənin gözündə lütf tapmışamsa, yalvarıram, Öz yolunu mənə agah elə ki, *Səni tanıyım* və gözündə lütf tapım...” (Çıxış 33:13). İsa Öz Atasına yalvarırdı: “Əbədi həyat da budur ki, Səni — yeganə həqiqi Allahı və göndərdiyin İsa Məsihi tanısınlar” (Yəhya 17:3). Allah Huşə peyğəmbər vasitəsilə danışdı, o dedi: “Gəlın Rəbbi tanıyaq, tanımağa səy edək... Allah deyir: ‘...Mən qurban deyil, məhəbbət istəyirəm. Yandırma qurbanlarından çox Allahı tanımağınızı istəyirəm’” (Huşə 6:3–6).

Kainatın qüdrətli Allahının o qədər yaxın olduğunu və Özünü “Məni tanımağınızı istəyirəm” deyəcək qədər həssas etdiyini biləndə ürəyinizdə nə baş verir? Bu heyrətamiz fakta şübhə edə bilərsiniz: “Zamanla, məkanla, insan təbiəti ilə və ya başqa bir şeylə məhdudlaşmayan sonsuz Allaha, mənim Onu dərindən tanımağımı istəyən Allaha inanmaq çətindir”. Amma reallıq budur: sonsuz Allah həm də fərdidir. O, fərdi olduğu üçün biz Onu sevə, Ona səcdə edə, təvəkkül və itaətimizlə Onu razı sala bilərik. O, şəxsi olduğu üçün bizi sevə, bizimlə birlikdə sevinə, təsəlli verə, Özünü və yollarını bizə göstərə bilər.

Əksinə, qədim Yunan və Roma mifologiyasının tanrıları o qədər “şəxsi”dirlər ki, zəiflikləri, tez-tez uğradıqları mənəvi uğursuzluqları

və hətta kiçik qısqanclıqları ilə son dərəcə məhdudurlar. Deizm başqa cür tanrı təklif edir — o tanrı o qədər “sonsuz”dur ki, dünyadan soyuqqanlı şəkildə uzaqlaşır və onun həyatında iştirak etməkdən çəkinir. Panteizm iddia edir ki, Allah məhdudiyyətsiz hər yerdə olandır və bizimlə şəxsi münasibətlər qurmaq üçün Onu çox kosmik və uzaq edən şeylərdən ibarətdir.

Bununla belə, Müqəddəs Kitab bizə müqəddəs, hər şeyə qadir və hər şeyi bilən, eyni zamanda şəxsi olan, bizi çox dəyərli hesab edən, bizimlə münasibət qurmaq istəyən hədudsuz Allahı açıq. Münasibətlərin təbiəti digərini tanımaq üçün kifayət qədər yaxınlaşmaq istəyi ilə bağlıdır. Sanki Allah deyir: “Mən istəyirəm ki, sən qəlbini Mənə açasan və Məni öz həyatına dəvət edəsən ki, həyatının hər tərəfini səninlə yaşaya bilim. Hər şeyi bilən olduğuma görə sənin haqqında bilmək lazım olan hər şeyi bilirəm, Mənə tamamilə açılmağını istəyirəm. Mən də Öz növbəmdə sənə addım-addım Özümü açacağam. Mən istəyirəm ki, Məni olduğum kimi tanıyasan”. Anlamaq nə qədər çətin olsa da, sonsuz, şəxsi Allahınız sizə Öz Ruhunu və Kəlamını verdi ki, siz Onunla öyrənə, sevə və yaxın münasibətdə yaşayasınız. O bunu edir, çünki sizinlə vəhdətdə olmaq istəyir.

MÜQƏDDƏS KİTABIN MƏQSƏDİ

Allah Özünü bizə verməyi təklif edir və uşaq özünü sevən ataya əmanət etdiyi kimi, bizim də özümüzü tamamilə Ona verməyimizi istəyir. Gəlin bir daha Paulun Timoteyə Müqəddəs Yazıların məqsədi haqqında yazdıqlarına nəzər salaq: “Bütün Müqəddəs Yazılar Allahdan ilham almış və təlim, məzəmmət, islah, salehlik tərbiyəsi üçün faydalıdır” (2 Timoteyə 3:16). Bu ayə bizə deyir ki, Müqəddəs Yazılar təkcə öyrətmək (doğru təlim), məzəmmət və islah (düzgün davranış) üçün deyil, həm də üçüncü məqsəd üçün faydalıdır: “salehlik tərbiyəsi üçün”.

“Öyrətmək” sözü yunan dilindən “təlim vermək” kimi tərcümə olunur. Daha doğrusu, uşağa “təhsil etmək” və ya “böyütmək”.

Bu ayə göstərir ki, Allahın Kəlamı bizi “tərbiyə etmək” üçün nəzərdə tutulub.

Lakin necə? Bir kitabdakı sözlər toplusu bizi necə tərbiyə edə bilər? Valideynlik bir insanın başqa insana münasibətdə icra etdiyi funksiyadır. Buna baxmayaraq, əslində, İsa Allahın Kəlamının bunu necə etməyə qadir olduğunu izah edir. O deyir: “Mən də Atadan xahiş edəcəyəm və O sizə başqa bir Vəsətətçi göndərəcək ki, daim sizinlə olsun. O, həqiqət Ruhudur. Onu dünya qəbul edə bilməz, çünki Onu nə görür, nə də tanıyır. Sizsə Onu tanıyırsınız, çünki sizinlə qalır və daxilinizdə olacaq” (Yəhya 14:16–17).

Bu bizi öyrətmək üçün Öz Müqəddəs Ruhunu göndərən Ata Allahdır. Müqəddəs Ruh Allahın Özünü və Onun tərəfindən yazılan sözlərdə Onun həqiqətini bizə göstərmək üçün gəlir. Allah bizim kim olduğumuzu, necə sevməyimizi və necə yaşamalı olduğumuzu başa düşməkdə bizə kömək edir.

Əgər, Paulun dediyi kimi, Müqəddəs Yazılar bizə öyüd-nəsihət vermək və ya tərbiyə etmək üçün verilirsə, onda Müqəddəs Ruhun “tərbiyə verməsi” nə üçündür?

Bu barədə belə düşünün: əslində, uşaqlarımızı nə düzgün “tərbiyə” edir? Bu onlara verdiyimiz əmrlər, göstərişlər və komandalardır? Bu, “davranış qaydaları”dır mı? Xeyr, bunlar uşaqlarımıza tərbiyə vermir. Uşaqlarımıza *valideynləri* — onlarla münasibətdə olan insanlar tərbiyə verirlər. Allahın nəzərdə tutduğu budur. O, uşaqların sevgi münasibətlərində böyümələrini istəyir. Münasibətlər olmadan dəyərlər, əqidələr və düzgün davranışlar aşılmaq üçün edilən bütün cəhdlər səmərəsiz olacaq, çünki onlar şəxsi sevgi və qayğının zəruri elementlərindən ayrılacaqlar. Münasibətsiz həqiqət imtinaya, nizam-intizam və islah isə qəzəb və nifrətə səbəb olur. Amma siz həqiqəti bir sevgi münasibəti kontekstinə qoyanda, demək olar ki, həmişə müsbət rəy alırsınız.

Müqəddəs Ruh Öz dərsləri vasitəsilə bizə hikmət öyrətmək (Süleymanın Məsəlləri 3:5), Öz məhdudiyyətləri ilə təhlükəsizlik vermək (Çıxış 20), Öz xəbərdarlıqları ilə məlumatlandırmaq

(Efeslilərə 4:17–22), Öz tərbiyəsi ilə məzəmmət etmək üçün (Filipililərə 2:3–4) sevgi dolu valideyn kimi, Müqəddəs Yazıları bizə təqdim edir. Biz düzgün əqidələrə malik olmaq üçün Allahın Kəlamını öyrənə bilərik. Biz düzgün davranışımızı formalaşdıran Allahın Kəlamına tabe ola bilərik. Amma bunun səbəbini unutmamalıyıq. Öz yaratdıqları ilə münasibət qurmaq istəyən Müqəddəs Kitabın Allahı bizim Onun məhəbbətini qəbul etməyimizi və ətrafımızdakıları sevməyimizi istəyir. Biz deyə bilərik ki, *Allah bizə Müqəddəs Kitabı ona görə verib ki, O bizimlə ən yaxın sevgi münasibətləri arzulayır, bir-birimizlə yaxın sevgi münasibətlərindən həzz almağımızı, bu münasibətlərimizin bizi inkişaf etdirməsini və Onun Padşahlığını əbədi olaraq qurmasını istəyir.*

Allahın sizinlə münasibətini bərpa etmək istəyini ürəyinizdə gücləndirmək üçün Yəhyanın Müjdəsindən İsanın aşağıdakı sözlərini oxuyun və üzərində düşünün. Qoy bunlar ürəyinizin dərinliklərinə nüfuz etsin. Allah Onu yaxından tanımağınızı istəyir. O sizi doldurmaq, tamamlamaq, Ona və bir-birinizə qarşı sevgi, sizə isə sevinc bəxş etmək istəyir. Məhz buna görə Allah sizə Öz Ruhunu və Kəlamını verdi.

“Siz Müqəddəs Yazıları araşdırırsınız, çünki düşünürsünüz ki, onların vasitəsilə əbədi həyata malik olacaqsınız. Lakin onlar da Mənim barəmdə şəhadət edir” (Yəhya 5:39). “Oğru yalnız qarət etmək, öldürmək və tələf etmək üçün gəlir. Mənsə gəldim ki, onlar həyata, bol həyata malik olsunlar” (Yəhya 10:10). “Bu sözləri sizə söylədim ki, sevincim sizdə olsun və sevinciniz kamil olsun. Mənim əmrim belədir: Mən sizi sevdiyim kimi siz də bir-birinizi sevin” (Yəhya 15:11–12). “...hamısı bir olsun. Ey Ata, Sən Məndə, Mən də Səndə olduğum kimi onlar da Bizdə olsun ki, dünya Sənin Məni göndərdiyinə inansın” (Yəhya 17:21).

İsanın sözlərini oxumaq sizi Müqəddəs Yazılar haqqında əvvəlkindən fərqli düşünməyə vadar edirmi? Bu, doktrinal həqiqətlərə baxış tərzinizi dəyişir, yoxsa sizə Müqəddəs Kitab əmrlərinə tabe olmaq üçün əsas verir? Gənc bir məsihçi kimi

mən (Coş) Müqəddəs Kitabı oxudum və öyrəndim. Əvvəlcə mən bunu nəyə inanmalı olduğumu və necə yaşamağı olduğumu başa düşmək üçün etdim. Amma zaman keçdikcə mənə nəsihət verənlər imanım və davranışlarımlarımın arxasındakı “nə üçün”ü görməyə kömək etdilər. Mən Allahın ürəyini — Onun motivlərini, planlarını və həyatımla bağlı məqsədlərini başa düşməyə başlayanda hər şey dəyişdi. Mənim Onunla şəxsi münasibətim də dəyişdi. Onları daha dərin səviyyəyə keçirməyi öyrənməyə başladım. Həyatın məqsədi və mənasını başa düşməyim aydın oldu. Prioritetlərimi dəyişdim. Həyat macəraya çevrildi. Artıq həyatda həyəcanlı və məmnunedici, tamamilə yeni planlarım və məqsədlərim var.

Bir sözlə, mən Müqəddəs Yazıları oxumağa, onu başa düşməyə və onunla yaşamağa başladığım andan bəri həyatım heç vaxt düşünmədiyim şəkildə mənalı və gözəl oldu. Bu mənim üçün asan və ya təbii olmadı. Onun Kəlamını öyrənmək və yaşamaq üçün lazım olan yeni üsul yeni yanaşma, səy tələb edirdi. Mən çox illər ərzində bunları övladlarıma ötürməyə çalışmışam. İndi isə oğlum Şon mənimlə birlikdə növbəti fəsillərdə Allahın Kəlamı ilə tanışlığın, sözün əsl mənasında, həyatınızı necə dəyişdirə biləcəyini sizinlə bölüşür.

NİKEYA İMAN RƏMZİ

İman edirəm — bir tək Allaha inanıram. Yerin və göyün, görünən və görünməyən bütün varlıqları Yaradan, Külli-İxtiyar Ata Allaha inanıram. Əzəldən Atadan dünyaya gəlmiş, Allahın yeganə Oğlu, bir tək Rəbb olan Məsih İsaya inanıram. O, Allahdan Allah, Nurdan Nur, Həqiqi Allahdan Həqiqi Allahdır. O, doğulmuş, lakin yaradılmamışdır, Ata ilə eynidir və hər şey Onun vasitəsilə yaradılmışdır. Biz insanlara görə və bizi xilas etmək naminə göydən enmiş... bizim üçün acı çəkərək çarmıxa çəkilmiş, ölmüş, dəfn edilmiş və Müqəddəs Yazılara görə, üç gündən sonra dirilmişdir. Göyə qalxmış və Atanın sağında oturmaqdadır. Diriləri və ölüləri mühakimə etmək üçün təkrar gələcək və Onun Padşahlığı heç vaxt sona çatmayacaqdır. Peyğəmbərlər vasitəsilə danışmış olan Ata və Oğuldan gələn, Ata və Oğul ilə birlikdə sitayiş edilən və ucaldılan, həyatın qaynağı və Rəbb olan Müqəddəs Ruha inanıram. Və Bir olan, Müqəddəs, Ümumdünya (katolik) və Həvari Kilsəsinə inanıram. Günahların əfv edilməsi üçün tək bir vəftizi qəbul edirəm, ölülərin dirilişini və əbədi həyatı gözləyirəm. Amin.⁴

3-cü FƏSİL

ÜRƏYİMİZİN GÖZLƏRİNİ AÇAQ

Skot kollecdə oxuyanda məsihçi oldu, lakin o özünün keçmiş günahlarına görə daim təqsir boyunduruğu altında yaşayırdı. O, yeniyetmə olanda əxlaqsız seks həyatı yaşayıb. Məsihi qəbul edəndən sonra öz həyat tərzini dəyişdi, çünki Müqəddəs Yazılara görə əxlaqsızlığın yolverilməz olduğunu bilirdi. Lakin Allahın hələ də onu keçmiş günahlarına görə məhkum etdiyi hissindən yaxa qurtara bilmirdi. O özünü ikinci dərəcəli məsihçi kimi hiss edirdi; yeniyetmə dövründəki keçmiş əxlaqsızlığına görə Allahın ona heç vaxt vacib bir işdə etibar etməyəcəyini düşünürdü. Nəticədə gənc özünü məğlub hiss edirdi.

Skot Allahın onu bağışladığını bilirdi. O, Romalılara 8:1 ayəsini oxumuşdu: “İndi Məsih İsada olanlara heç bir məhkumluq yoxdur”. Lakin daxilində kök salmış günahkarlıq hissi onun Allahın lütfü haqqındakı baxışını təhrif edirdi və özünü qınamanın pis dairəsində tələyə salırdı. Bir çoxumuz Müqəddəs Kitabı keçmiş təcrübənin təhrif edilmiş obyektivindən oxuyuruq. Etdiyimiz işlər və ya yaşadığımız münasibətlər xüsusən də ailə üzvləri ilə özümüzə və həyatımıza baxışlarımızın formalaşmasında həlledici rol oynayır.

Tibbi araşdırmalar müəyyən edib ki, biz bioloji olaraq digər insanlarla, əlbəttə ki, ilk növbədə valideynlərimizlə ünsiyyət qurmaq üçün “proqramlaşdırılmışıq”. Bu tədqiqat *bağlılıq nəzəriyyəsinin* inkişafına səbəb oldu. Bu nəzəriyyənin arxasında duran ideya

bundan ibarətdir ki, biz başqaları ilə güclü əlaqələr qurmaq ehtiyacı ilə doğulmuşuq. Biz istər-istəməz insanlara bağlanacağıq. Əgər etibarlı insanlarla bağlılığımız yaranmasa, həyatımıza mənfi təsir göstərsələr belə, mütləq etibarsız insanlara bağlanacağıq.

Mən “WisdomWorks Ministries”in prezidenti Mark Metlokun bağlılıq nəzəriyyəsi haqqında öz (Şonun) **“Yeni nəsil üçün apologetika”** adlı kitabımda yazmışam. O deyib:

“Rouzmid Psixologiya Məktəbindən olan doktor Todd Holl bağlılıq nəzəriyyəsini Allahla əlaqəmizə tətbiq etməklə maraqlı iş görüb. Əgər güvənsiz insan bağları bizi başqaları ilə sağlam münasibətlərdən cəkindirirsə, onlar bizim Allahla ünsiyyətimizə mane ola bilərmi?”¹

Təcrübə göstərir ki, məsələ tam olaraq belədir: Allah haqqında qavrayışımız uşaq-valideyn, xüsusilə ata ilə münasibətlərimizdən qaynaqlanır.

Valideynlərinizlə necə rəftar etməyiniz və onların sizinlə necə rəftar etmələri, şübhəsiz ki, sizin Allah haqqında təsəvvürünüze çox təsir etmişdir.

Bir çox insanlar indiki nəsillərin niyə imandan uzaqlaşaraq öz ailəsinin dəyərlərini mənimsəməməsi ilə maraqlanırlar. “*Atasız iman: ateizm psixologiyası*” kitabında psixoloq Paul Vitz göstərir ki, keçmişin böyük ateistlərinin, demək olar ki, istisnasız olaraq hamısının ataları ya onlarla birlikdə yaşamayıblar, ya ölüblər, ya da çox sərt olublar. O bunu “keyfiyyətsiz ata nəzəriyyəsi”² adlandırır.

Vitzin sözlərinə görə, uşaq öz fiziki atasına hörmətini itirdikdə Səməvi Ataya da iman çox zəifləyir. Vitz öz mövqeyini dəstəkləmək üçün Ziqmund Freyd, Jan-Pol Sartr, Karl Marks, Bertrand Russell,

Madalin Mürrey O'Hara, Fridrix Nitsşe və bir çox başqaları kimi görkəmli ateistlərin həyatından misallar gətirir. Vitz bu nümunələri teizmin lehinə arqumentlər kimi təqdim etmir. Daha doğrusu, psixoloji faktorların, xüsusən də ata ilə münasibətin bizim Allah anlayışımıza necə təsir etdiyini göstərir.

Beləliklə, valideynlərinizlə necə rəftar etməyiniz və onların sizinlə necə rəftar etmələri, şübhəsiz ki, sizin Allah haqqında təsəvvürünüzdə çox təsir etmişdir. Məsələn, əgər siz avtoritar valideynlərlə böyümüsünüzsə və onlardan narazılıq və ya nisbi yadlaşma hiss etmisinizsə, çox güman ki, bu hissləri Allahla münasibətinizə əks etdirməyə meyillisiniz. Təbii ki, siz Müqəddəs Yazıları oxuyarkən bu təhrif edilmiş linzadan istifadə edəcəksiniz və bu da sizi Allahu avtoritar, narazı bir fiqur kimi görməyə məcbur edəcək.

SİZ HANSI ALLAHI GÖRÜRSÜNÜZ?

Çox vaxt “Son Şam yeməyi” adlanan Pasxa yeməyi zamanı İsa şagirdləri ilə çox şeylər haqqında danışdı. O, şagirdlərinə dedi: “Əgər Məni sevirsinizsə, əmrlərimə riayət edəcəksiniz” (Yəhya 14:15).

İndi özünüzdən yuxarı otaqda İsa ilə üzbəüz masada oturduğunuzu təsəvvür edin. O sizə tərəf baxır, siz isə Müəllimin gözlərinin içinə baxırsınız. O deyir: “Əgər Məni sevirsinizsə, əmrlərimə riayət edəcəksiniz”. Onun sözlərinə necə cavab verərdiniz? Sizcə, O niyə bu sözləri sizə dedi?

İsa məyus olub?

Skot kimi bir adam, yəqin ki, İsanın sözlərini məzəmmət kimi görürdi və yalançı günahkarlıq hissi keçirirdi. O, bəlkə də, İsanın qollarını çarpazlaşdırıb başını yelləyərək məzəmmətlə bu sözləri dediyini təsəvvür edə bilərdi: “Əgər Məni həqiqətən sevsəydin, həmişə Mənim əmrlərimə əməl edərdin. Sənin keçmiş və indiki uğursuzluqların çox şey deyir. Skot, sən Məni necə də məyus etdin!”

İsa məhəbbət və əmrlər haqqında danışanda siz Onun səsinə nə eşidirsiniz? Əgər siz də Skot kimi, Onun məyusluğunu hiss

edirsinizsə, özünüzü Onun məhəbbətinə layiq hiss etmək ümidi ilə Allah üçün çox çalışaraq günahınızı kompensasiya etməyə cəhd edə bilərsiniz. Problem bundan ibarətdir ki, heç birimiz mükəmməl məsihçi həyatı yaşaya bilmirik. Əgər Müqəddəs Yazıların Allahı bizə məyus görünürsə, biz Onun məhəbbətini yaxşı fəaliyyətə görə layiqli mükafat kimi nəzərə almağa meyilli oluruq. Bu, çox vaxt bizi Müqəddəs Kitabda yalnız “sən etməlisən”i görməyə və onun bir çox vədlərini əldən verməyə vadar edir. Bu yanaşma bizi bunu hiss etməyə vadar edir: *mən sevilmək üçün düzgün hərəkət etməliyəm*. Bu qavrayış da bütün münasibətlərimizə daim nüfuz edəcəkdir.

Nəticə yönümlü insanlar bəzən öz məyus olmaq qorxusundan başqalarını motivasiya etmək üçün məcburiyyət forması kimi istifadə edirlər. Onlar özlərindən tələb etdikləri eyni nəticələri başqalarından da gözləyirlər və uğursuzluğa düçar olanda başqaları ilə eyni məyusluğu hiss edirlər. Nəticədə dostlar və qohumlar hiss etməyə başlayırlar ki, “onu sevindirmək sadəcə mümkün deyil”. Bu davranış kiminsə xoşuna gəlməyin onun nə qədər uğurlu olması ilə ayrılmaz şəkildə əlaqəli olduğu barədə yanlış təsəvvürü davam etdirməkdən başqa heç nə etmir.

İsa bizi sındırırmı?

İsa “*Əgər Məni sevirsinizsə, əmrlərimə riayət edəcəksiniz*” dedikdə Onun qaslarını necə tərpətdiyini və birinci sözü vurğuladığını görürsünüzmü? Onun səsindeki sual tonunu eşidirsiniz, sanki Onun dediyi söz, əslində, bir növ, xəbərdarlıqdır: “*Əmrlərimə əməl edib-ətmədiyinizi görmək üçün sizi izlədiyimi bilirsinizmi?*”

Bəziləri Allahı məhz bu cür görürlər, yəni bizi Müqəddəs Kitabın göstərişlərinə nə qədər yaxşı əməl etdiyimizə görə qiymətləndirən müfəttiş kimi görürlər. Siz də Allahı belə görürsünüzmü? Başınızın üstündə bloknot və karandaşla duran, yaxşı və pis — bütün əməllərinizin hesabını qeyd edən Allah? Səməvi Santa Klaus kimi, O, “siyahı hazırlayır, kimin pis, kimin yaxşı olduğunu öyrənmək üçün iki dəfə yoxlayır”? Belə bir Allahın sizi olduğunuz kimi

sevdini və dua vasitəsilə sizinlə ünsiyyət qurmaqdan xoşbəxt olduğunu təsəvvür etmək çətinidir. Onun gərgin, nəzarətçi baxışları istənilən münasibətin sevincini aradan qaldırırdı.

Əgər biz Allahı müfəttiş kimi görsək, hətta başqalarından gələn ən kiçik korreksiyanı da hücum kimi qəbul edib müdafiə oluna bilərik. Biz həmçinin müfəttiş rolunu öz üzərimizə götürməyə və başqalarının davranışlarına şübhə ilə nəzarət etməyə meyilli ola bilərik. Biz Mükəddəs Kitabın kiçik məsələləri üzərində böyük səs-küy yarada bilərik. Təsəvvür edə bildiyiniz kimi, insanlar onları yaxından diqqətdə saxlayan və qanunun hər hansı bir pozulmasını qeyd edən biri ilə ünsiyyətdən həzz almaqda çətinlik çəkirlər.

İsa bizdən uzaqdırmı?

Siz sanki İsanın başını aşağı salaraq əlini qaldırdığını və laqeyd bir səsle belə bir şey dediyini görürsünüz: “Yeri gəlmişkən, əgər Məni sevirənsə, Mənim bəzi əmrlərimə və başqa şeylərimə riayət etməyi düşünə bilərsiniz...” Belə bir Allahın ancaq həyatda “vacib şeylər” edən “vacib insanlar”la danışmaq üçün vaxtı ola bilər. Siz də, çox güman ki, Ona yaxınlaşmayacaqsınız.

Çoxlarının, xüsusən də bir çox indiki gənclərin valideynləri onların gündəlik həyatlarında iştirak etməyiblər. Ana və ata öz övladlarına qayğıkeşlik göstərməyiblər. Buna görə də gənclər valideynləri ilə olan uzaq münasibətlərini Allahla münasibətlərində əks etdirirlər.

David Ferquson Allah və öz arvadı haqqında olan əvvəlki təsəvvürü haqqında belə deyir:

“Mən uzun illər həyatımı sınaqdan keçirən və tez-tez məyus etdiyim Allahla mübarizə apardım. Həyat yoldaşım Tereza Allahı uzaq hesab edirdi. O, bir dəfə belə dedi: ‘Hətta səhər oyananda Allahın bunu hiss etdiyini təsəvvür etmək mənim üçün çətin idi’. Onun məni həqiqətən tanıdığına, yaxud mənim üçün nəyin

vacib olduğu ilə maraqlandığına heç vaxt əmin deyildim. Mən Allahı yalnız bu dünyanın ‘vacib şeylərinə’ vaxt ayıran biri kimi görürdüm və mən, əlbəttə ki, bunların siyahısında deyildim. Bu uzaq Allahı tanımaq çətin idi, Ona etibar etmək çətin idi və O məni tanımaqda maraqlı görünmürdü”³.

Bu uzaq Allaha olan belə baxış Onun bizim üçün hazırladıqlarına necə inandığımıza təsir edir. Onun vədləri açıqcasına bizim üçün deyil. O, güclüdür, lakin Onun qüdrəti bizim üçün əlçatmazdır. Uzaq Allahın bizim həyatımızla çox az əlaqəsi var.

ƏSL ALLAHA GÖZLƏRİMİ AÇARAQ

Mən (Şon) kollecdə oxuyanda bir neçə məsihçi dost məni Müqəddəs Kitabı öyrənmə qrupuna qoşulmağa dəvət etdi. Kollecin subay tələbəsi olaraq, mən öz kurs yoldaşlarımla birlikdə Allahın Kəlamını nizam-intizamla tədqiq etməyi öyrənmək istəyirdim. Onların hər ayəni ən azı üç sual verərək oxumaları məni heyran edirdi:

1. Burada hansı günahdan çəkinmək lazımdır? (*Çünki müşahidə edən Allah baxır*).
2. Burada hansı əmrə əməl edilməlidir? (*Çünki diqqətli Allah baxır*).
3. Həyatımın hansı hissəsini dəyişmək lazımdır? (*Çünki məyus olan Allah mükəmməl icranı tələb edir*).

Məsələ günahdan çəkinməyimizdə və hansı Müqəddəs Kitab əmrlərinə tabe olduğumuzda deyil. Lakin biz Allahın Kəlamına baxanda və məyus, nəzarət edən və ya uzaq olan Allahı görəndə Onun həqiqətini təhrif edirik. Paul Efesdəki Məsihin davamçıları üçün dua edirdi: “Dua edirəm ki, Rəbbimiz İsa Məsihin Allahı olan izzətli Ata Özünü sizə tanımaq üçün hikmət və vəhy ruhunu versin. Qoy O, qəlbinizin gözünü nurlandırсын ki, Onun çağırışından

yaranan ümidin nə olduğunu, müqəddəslərə verdiyi irsin izzətinin necə zəngin olduğunu, Onun böyük qüvvəsinin fəaliyyətinə görə iman edən bizlərə sərf etdiyi qüdrətinin hədsiz böyüklüyünün nə olduğunu görəsiniz” (Efeslilərə 1:17–19).

Bu hissənin 17-ci ayəsində yunanca “*hikmət*” sözü şeylərin əsl mahiyyətini göstərən ruhani həqiqətdəki müdriklik mənasını verir. Yunanca “*vəhy*” sözü Allah haqqında biliklərin ruha açılması deməkdir. Başqa sözlə, Paul qəlbimizin gözüünün nurlandırılması üçün dua edərkən Allahdan xahiş edirdi ki, bizim Ona olan təhrif olunmuş baxışımızı aradan qaldırsın və ruhumuza dərinləndirən nüfuz edənə qədər İsanın əsl mahiyyətini görməyə icazə versin.

Bu cür səmimi dua sizə Müqəddəs Yazılara yaxınlaşmağa, həqiqətən də, kömək edəcək. Allah bizim qəlbimizin gözlərini açmaq istəyir ki, insanlar Onu — həqiqi Allahı olduğu kimi görsünlər. Paul bizim emosional zehnimizi keçmiş və ya indiki qeyri-sağlam münasibətlərin səbəb olduğu məyus, yoxlayan və ya uzaq Allahı görməkdən xilas etmək istəyir. O istəyir ki, Allahın müqəddəs Kəlamı Onunla bağlı malik ola biləcəyimiz istənilən səhv fikirləri təmizləsin və düzəltsin. Biz bunu etdikcə, Onun bizim üçün nəzərdə tutduğu kimi, həqiqi Allahı tanıya bilərik.

İSA QƏBUL EDƏN ALLAHDIR

Paul deyib: “Məsihi sizi qəbul etdiyi kimi siz də Allahın izzəti üçün bir-birinizi qəbul edin” (Romalılara 15:7). Bu ifadə göstərir ki, Allah məyus, nəzarət edən və ya uzaq Allah deyil, bizi qəbul edən Allahdır. Bəs O bizi nə dərəcədə qəbul edir?

“*Qəbul etmək*” kimi tərcümə olunan yunan sözü başqa bir insanı təsadüfən qəbul etmək mənasını vermir, əksinə, başqa bir insanın ona dərin maraq göstərərək xüsusi qəbulu, qeyd-şərtsiz və ya şərtsiz tam qəbul edilməsi mənasını daşıyır. Bu, açıq qollarla qarşılanmaq deməkdir.

Məsihciliyin qəbulu haqqında daha aydın təsəvvür əldə etmək üçün gəlin Yəhyanın Müjdəsinin 4-cü fəslindəki İsanın quyunun

yanında qadınla görüşdüyü hissəyə baxaq. Müqəddəs Yazılarda deyilir ki, “İsa bundan xəbər tutan kimi Yəhudeyanı tərk edib Qalileyaya qayıtdı. Onun yolu Samariyadan keçirdi” (Yəhya 4:3–4). İsanın səyahət marşrutu Onun bizi nə dərəcədə qəbul etdiyinə ilk göstəricisidir. Yəhudiliyin həqiqi davamçısı olan kəs Samariyalıları öz hüzuru ilə şərəfləndirməz və hətta onların torpağında gəzməklə özünü murdarlamazdı.

Yəhudiliyin həqiqi davamçısı olan kəs Samariyalıları
öz hüzuru ilə şərəfləndirməz və hətta onların
torpağında gəzməklə özünü murdarlamazdı.

Əslində, Qalileyaya getmək üçün İsa Samariyadan keçməli deyildi. O dövrün “mömin” Yəhudilər Yəhudeyadan Qalileyaya getmək üçün heç vaxt Samariyadan keçməzdilər. Qalileyə Yəhudeyanın şimalında, Samariya isə tam ortada idi. Beləliklə, Yəhudi ya bölgədən keçərək şərqdəki Yerixoya, sonra isə İordan çayı vadisi ilə şimala, ya da Aralıq dənizi vasitəsilə ərəzinin qərbinə qayıqla səyahət edə bilərdi. Hər bir halda mömin Yəhudi daha uzun səyahətin buna dəydiyini düşünərdi.

Yəhudeya ilə Samariya arasında münaqişənin uzun tarixi var idi. İsanın zamanında Yəhudilər Samariyalıları “yarımcins” hesab edirdilər. Onlar Samariyalıları saf nəsil hesab etmirdilər, ona görə də onlarla heç bir əlaqələri olmurdu. Bundan əlavə, Samariyalılar Gerizim dağının ibadət yeri olduğunu, Yəhudilər isə həqiqi ibadətin yalnız Yerusəlimdə həyata keçirilə biləcəyini təkid edirdilər. Əslində, Yəhudilər Samariyalıları bidətçi hesab edirdilər. Beləliklə, Yəhudiliyin həqiqi davamçısı olan kəs öz hüzuru ilə Samariyalıları şərəfləndirməz, hətta onların torpaqlarında gəzib özünü murdarlamazdı.

Aydındır ki, İsanın Samariyalılara qarşı tamamilə fərqli hissləri var idi. O, Samariyanın ortasından keçərək Sixar adlanan şəhərə

çatdı: "...Yol İsanı yorduğu üçün quyunun yanında oturdu..." (Yəhya 4:6).

Bu, quru və səhra torpağı idi. Burada suyun xüsusi dəyəri var idi. İnsanlar bu quyuya səhərlər, günün istisi başlamamış, ya da axşam sərinliyində gəlirdilər. Günorta saatlarında oraya az adam gəlirdi. Günün bu vaxtında su gətirməyə getmək axmaqlıq olardı və bunu yalnız şəhər əhalisinə görünmək istəməyən adam edə bilərdi.

İsa şəhərə yemək almaq üçün gedən şagirdlərini gözləyərək quyunun başında tək oturmuşdu. Samariyalı qadın su üçün gəldi. Qadın orada kimisə görəcəyini gözləmədiyi üçün, yəqin ki, su çəkməyə başladı və bəlkə, heç İsanı görməmişdi. O, arxasındakı səsi eşidib diksindi. İsa dedi: "Mənə su ver, içim" (7-ci ayə).

Qadının reaksiyası səciyyəvidir: "Sən bir Yəhudisən, mənə Samariyalı bir qadın. Sən necə məndən su istəyə bilərsən?" (9-cu ayə). Bu qadının təəccüblənmək üçün iki səbəbi var idi. Birincisi, onunla bir kişi danışmışdı. O zamanlar kişilər adətən yad qadınlarla danışmırdılar. Bu, yolverilməz, biabırçı hesab olunur, bəzən hətta qalmaqla səbəb olurdu. 27-ci ayəyə diqqət edin: İsanın şagirdləri gələndə "...Onun bir qadınla söhbət etməsinə heyrətləndilər..."

O zaman kişilər tanımadıqları qadınlarla sadəcə olaraq xoş niyyətlə danışmazdılar.

İkincisi, Yəhudi kişi və qadınlar bidətçi Samariyalılarla danışmırdılar. Beləliklə, İsanın onunla danışmasından qadının heyrətləndiyi aydın olur. Yəqin, qadın "bu adam hamı kimi deyil", — deyə düşünmüşdü. Sonra İsanın nə dediyinə diqqət yetirin: "Əgər sən Allahın bəxşişini və 'Mənə su ver, içim' deyənin Kim olduğunu bilsəydin, özün Ondan su istəyərdin, O da sənə həyat suyu verərdi" (10-cu ayə).

İndi O bu qadını daha da çaşdırmışdı.

Bu adam təkcə onunla danışmağa dəydiyini düşünmürdü, həm də ona qeyri-adi bir hədiyyə təklif edirdi. Qadın "ölü" və "diri" su arasındakı fərqi bilirdi. "Canlı su" şirin suyu olan çay və ya bulaq suyu kimi hərəkətli suya aiddir. "Ölü su" isə durğun, iyələnmiş su

idi. Samariyada çaylar yox idi, ona görə də İsanın sözləri hər kəsi çaşıdırı bilərdi. Hətta əgər o quyunu orada Yaqub qazmış olsaydı belə, bu kişi ona necə təzə, əla su təklif edə bilərdi?

Amma, təbii ki, əgər O, şirin su tapa bilsəydi, qadın onu almağa hazır idi. “Ağa, bu suyu mənə ver ki, mən heç vaxt susamayım və su çəkmək üçün buraya gəlməyim” (15-ci ayə).

Sonra Rəbb onu tamamilə pərt etdi. “Get ərinə çağır və buraya gəl”, — İsa ona dedi (16-cı ayə). Əlbəttə, İsa bilirdi ki, qadının artıq beş əri olub və indi birlikdə yaşadığı kişi onun əri deyil və bu barədə ona dedi. Qadın Onun peyğəmbərlik qabiliyyətini dərk edərək söhbəti kimin — Yəhudilərin, yoxsa Samariyalıların düzgün ibadət edib-etmədiyinə çevirdi.

Qadının ağlına nə isə gəlməyə başladı. Bu adam, doğrudan da, hamı kimi deyil. O, ləyaqətsiz bir qadınla danışdı, bu, son dərəcə qeyri-adi idi. Yəhudi olduğu halda O, Samariyalı qadınla danışdı, bu isə daha qeyri-adi idi. İsa ona naməlum canlı su mənbəyi təklif etdi. Bu da tamamilə heyrətamiz idi. Bütün bunlara əlavə olaraq, İsa qadın haqqında onun dostlarından daha çox şey bilirdi. Bu, qadını ibadət və Məsih kimi ruhani şeylərlə maraqlanmağa vadar etdi.

Buna görə də o öz əqidəsini bəyan etdi: “Bilirəm ki, ‘Məsih’ deyilən məsh olunmuş Şəxs gələcək və gələndə bizə hər şeyi bildirəcək”. İsa ona həqiqəti açdı: “Səninlə danışan Odur, O Mənəm” (25–26-cı ayələrə baxın). O deyirdi: “Bəli, Mən kişiyəm və Yəhudiyəm, amma, əslində, Mən sənin Məsihinəm, Xilaskarınam, arzuladığın Şəxsəm”. Bu an qadının həyəcanının həddi-hüdudu yox idi. O, Kiminlə görüşdüyü haqqında danışmaq üçün kəndə qaçdı.

Gəlin İsa adlı Kişinin bu qadını qeyri-adi dərəcədə fərqli şəkildə qəbul etməsi və qadının Onu necə mühakimə etməsi haqqında düşünək:

- *Mən qadınam, O isə kişidir. O bilir ki, mən, ümumiyyətlə, kişilərin danışmadığı qadınlardanam. O nə üçün mənimlə danışdı?*

- *O, Yəhudidir, Yəhudilər isə biz Samariyalılara xor baxırlar. O nə üçün mənimlə danışdı?*
- *Mən zinakar qadınam və bu da heç bir layiqli insanın mənimlə ünsiyyət qurmasını mümkün etmir. Axı nə baş verir?*

Bu Samariyalı qadın heç vaxt bu qədər anlayışlı, açıq, səxavətli bir kişiylə rast gəlməmişdi. O bilirdi ki, İsanın onu qəbul etmək üçün heç bir səbəbi yoxdur. Əxlaqsız qadın olaraq, o, əksəriyyət tərəfindən rədd edilmişdi. Yəqin ki, o özünü yad və tənha hiss edirdi. Amma bütün bunlara baxmayaraq, bu qeyri-adi İsa qucaq açıb onu qəbul etdi.

İsanın qəbul etməsi qadının zinasına göz yumması demək deyildi. Bununla belə, İsa onun kim olduğuna dair heç bir məyusluq nümayiş etdirmədi. O, Allah tərəfindən yaradılan və hər bir insanın daxilinə qoyduğu gözəllik, potensial, fitri istedad və ləyaqəti görürdü, məhz buna görə o qadını sevdi. Qadın İsaya lazımınca ibadət etməsə də, İsa “müfəttiş” deyildi. İsa ona həqiqəti deyə biləcək qədər onu sevən mərhəmətli bir “korrektor” idi. O, şübhəsiz ki, uzaq Allah deyildi, çünki O, yaşadığı yerdə qadını ziyarət etdi. Samariyalı qadının İsa tərəfindən qəbul edilməsinin onun hərəkətləri və ya nailiyyətləri ilə heç bir əlaqəsi yox idi. Qadının heç bir sözü və ya əməli Məsihin onu bu cür qəbul etməsinə, ona belə hörmət göstərməsinə səbəb ola bilməzdi. Məsih onu olduğu kimi qəbul etdi və ona necə ola biləcəyini göstərdi.

Həqiqi Allahın təbiəti belədir. Bu o demək deyil ki, Allah bizim günahlarımızı görmür və deyir: “Eybi yoxdur, hamı səhv edir. Mən sadəcə sizin günahlarınızı görmürəm”. Reallıq budur ki, O, təbiətə müqəddəsdir. Sadəcə olaraq O, günaha göz yuma bilməz. Müqəddəs Kitabda deyilir: “Sənin gözlərin çox təmizdir, şəri görənlərin gözü yoxdur, pis əməllərə dözə bilmərsən” (Habaquq 1:13). Allah o qədər müqəddəsdir ki, heç bir formada günaha dözə bilməz (Habaquq 1:13). Bəs O nə edir?

Günahımız, şübhəsiz ki, ölümə — Allahdan ayrılmağa aparır. Biz günahkar vəziyyətimizdə Onun üçün heç bir şəkildə məqbul deyilik. Buna o faktı da əlavə edin ki, günahkar və ruhani ölü statusumuzu dəyişdirmək üçün edə biləcəyimiz heç bir şey yoxdur və belə görünə bilər ki, biz əbədi olaraq məhkumuq (Romalılara 6:23 və Efeslilərə 2:1). Amma bizim bu vəziyyətimiz Allah yanında qəbul edilməzdir. Nə üçün? Çünki O bizi sevir və Onunla münasibətimizi bərpa etmək istəyir. Buna görə də O, satınalma planını təklif edir.

“Siz iman edəndə Allah sizi Öz xüsusi mərhəməti ilə xilas etdi”, — Paul deyib. “Çünki iman vasitəsilə, lütfə xilas oldunuz. Bu sizin nailiyyətiniz deyil, Allahın hədiyyəsidir. Əməllərlə deyil ki, heç kim öyünə bilməsin” (Efeslilərə 2:8–9). Onun müqəddəsliyi günahlı həyatımızı əhatə edə bilməsə də, Onun ürəyi bizi qeyd-şərtsiz qəbul edir.

Beləliklə, biz günahkar olsaq da, Allah bizə lütf təklif edir. Məhz bu lütf Ona yeganə Oğlunun qanı bahasına başa gəldi. Bu müqəddəs qurbana görə də kim olmağımızdan və nə etdiyimizdən asılı olmayaraq, O bizi qəbul edə bilər. O qucaq açıb bizi qarşılayaraq deyir: “Mənim yanıma gəl, Mən səni sevirəm və səylərinə görə deyil, Oğlumun kəffarə qurbanı və dirilməsinə görə səni bağışlayacağam”.

Allahın bizi olduğumuz kimi — çatışmazlıqlarımızı, uğursuzluqlarımızı və günahlarımızı bilərək bu şəkildə necə qəbul edə biləcəyini başa düşmək bizim üçün asan deyil. Amma O bizi qəbul edir. Bill və Qloriya Qeyter bu barədə “Məni ən yaxşı tanıyan məni daha çox sevir” deyən “Mən sevirəm” adlı çox gözəl bir mahnı yazıblar⁴. Müqəddəs Kitab İsa bizi qəbul edən Allahdır.

QƏBUL EDƏN İSA YƏHYA 14:15-DƏ DEYİB

İndi yuxarı otağa qayıdaq. Siz yenə də İsa ilə üzbəüz oturmusunuz. Baxışlarınız qarşılaşır. O sizi olduğunuz kimi görən və sizi ən cəsarətli xəyallarınızdan üstün sevən və qəbul edən

Xilaskarınızdır. O sizə deyir ki, Atasının evində çoxlu otaqlar var və orada sizin üçün yer hazırlayacaq. Sonra İsa sizə vəd verir: “Gedib sizin üçün yer hazırlayandan sonra yenə gəlib sizi Öz yanıma götürəcəyəm ki, Mənim olduğum yerdə siz də olasınız” (Yəhya 14:3).

İndi İsa izah edir ki, etdiyi işlər, əslində, Onun Öz işləri deyildi: bu işləri görən Onun vasitəsilə fəaliyyət göstərən Atadır. Buna görə O bizə daha bir vəd verir: “Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Mənə iman edən şəxs Mənim etdiyim işləri özü də edəcək...” (Yəhya 14:12-yə baxın).

Başqaları ilə keçmiş münasibətlərinizə əsaslanan,
Allah haqqında əvvəlcədən düşünülmüş təsəvvürləri
bir kənara qoyun və Müqəddəs Yazıların Onun sizi
son dərəcədə sevdiniyi aşkar etməsinə izin verin.

O, həvəsləndirici şəkildə gülümsəyir və sizə daha bir vəd verir: “Mənim adımla hər nə diləsəniz, onu edəcəyəm ki, Ata Oğulda izzətlənsin” (Yəhya 14:13). Onun vədlərinin heç biri incimiş, gözləyən və ya uzaqda olan İsadən gəldiyi kimi səslənmir, elə deyilmi? Onlar heç bir şərt qoymadan sizi qəbul edən və qucaqlayan İsadən gəlir. Sonra yumşaq səslə və anlayışlı baxışla O sizə axırıncı vədi verir. Əllərini sizə uzadıb üzündəki təbəssümlə dediyi sözlərə qulaq asın: “Əgər Məni sevirsinizsə, əmrlərimə riayət edəcəksiniz” (Yəhya 14:15).

Bu ayə sizin üçün xüsusi bir vəddir. O sizin ürəyinizə həvəs və inam gətirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Sonrakı iki ayədə Onun vədinə qulaq asın: “Mən də Atadan xahiş edəcəyəm və O sizə başqa bir Vəsətətçi göndərəcək ki, daim sizinlə olsun. O, həqiqət Ruhudur. Onu dünya qəbul edə bilməz, çünki Onu nə görür, nə də tanıyır. Sizsə Onu tanıyırsınız, çünki sizinlə qalır və daxilinizdə olacaq” (Yəhya 14:16–17). Məgər onlar sizin

qəlbinizdə inanılmaz inam yerləşdirmirmi? Əslində, O deyir: “Əgər bizim yaxın münasibətlərimiz olarsa, Mən söz verirəm, səni tək qoymayacağam ki, yalnız öz gücünlə məsihiçi həyatını yaşamağa çalışasan. Mən Müqəddəs Ruhum vasitəsilə həyatına girəcəyəm və sənə güc verəcəyəm. Biz birlikdə bir bütöv olacağıq: Mənim təbiətim sənin təbiətin olacaq, Mənim istəklərim sənin istəklərin olacaq, Mənim yollarım sənin yolların olacaq”.

Bu, İsanı qəbul etdiyimiz zaman bizə verilən vəddir. Biz Onun vədini qəbul edəndə Onun sevgisi bizim üçün gerçək olur. Əslində, Onun dəyişdirici məhəbbəti İsanı dərindən sevməyimizə və bir-birimizi Onun bizi sevdiyi kimi sevməyimizə imkan verir.

Başqaları ilə keçmiş münasibətlərinizə əsaslanan, Allah haqqında əvvəlcədən düşünülmüş təəvvürləri bir kənara qoyun və Müqəddəs Yazıların Onun sizi son dərəcədə sevdiyini aşkar etməsinə izin verin. Bizim günahlarımıza baxmayaraq, O bizim hər birimizi sevir. Əvvəllər deyildiyi kimi, O, böyük qiymət ödəyərək mərhəmətlə günahın kəffarəsini verdi. O bizi etdiklərimizdən ayırır və bizi olduğumuz kimi sevir. Sonra O, hər birimizin uğursuzluq anında ağuşunu bizə mehribanlıqla açaraq bizi qəbul edir.

Müqəddəs Kitabın bizə açıqladığı bu Allah əsl Allahdır. Onun qeyd-şərtsiz qəbulunu alın, yalançı təqsirdən və özünü qınamaqdan azad olun. Cavab verin, Onun yaxşı və güclü ağuşunda istirahət edin. Əllərinizi uzadın, Onun vədlərindən yapışın və Onu razı salan həyat yaşamaq üçün sizə güc verən Müqəddəs Ruhu ilə dolun.

Əgər biz Müqəddəs Yazıların mətnlərinin sadə öyrənilməsindən kənara çıxmaq və Allahın həqiqətini dərk etmək istəyiriksə, bizi sevən və qeyd-şərtsiz qəbul edən İsanı olduğu kimi görməliyik. O burada bizə qollarını açıb Onu daha yaxından tanıya bilməyimiz üçün Öz Kəlamı vasitəsilə bizə rəhbərlik etmək istəyir. Allahı sevən və qəbul edən İsanın prizmasından fərqli bir prizmadan görmək Onun həqiqətini təhrif edəcək və bu həqiqəti həyatımızda əhəmiyyətsiz edəcək.

Bu, Allahın Kəlamının düzgün təfsiri və başa düşülməsi üçün əsas şərtidir. Bu, Allahın Kitabını başa düşməyimiz üçün həyatımızda olması lazım olan əsas bir həqiqətdir. Biz qəbul edən İsanı qəbul etməliyik. Növbəti iki fəsildə Allah və bir-birimizlə Müqəddəs Yazıların hissələrini yaşamağa imkan verən təməl daşını — İsanı qəbul etməyin təməlini quracağıq.

David Ferqusonun aşağıdakı sitatı bu fəsil üçün çox uyğundur:

“Əsl Məsih diqqətli və qayğıkeşdir, həssas və mərhəmətlidir. Göylərdə Onun hesab verəqi yoxdur və O bizim hər birimizlə fərdi şəkildə məşğul olmaqdan çox narahat deyil. O, uzaq və adamdanqaçan, məyus və narazı deyil. Əsl Məsih istəyir ki, sən və mən Onun yaxın dostları olaq. Biz səhər oyananda O sevinir və bizimlə danışmaq üçün səbirsizlənir. O bizi tanımaqdan və bizimlə olmaqdan xoşbəxtdir. O sizdən razıdır, çünki sizi Yaradan Rəbbin Öz əllərinin yaratdıqlarına heyran olan gözü ilə görür və sizi Öz xəzinəsi kimi qiymətləndirir, çünki siz Onun Öz övladısınız”⁵.

“Hər dərrakədən üstün olan bu məhəbbəti dərk etməyə gücünüz çatsın. Beləliklə, siz Allahın bütövlüyündə bütöv olasınız” (Efeslilərə 3:19).

4-cü FƏSİL

MÜQƏDDƏS YAZILARDA İSANI TANIMAQ

Günəşli şənbə günüdür. İsa məbədi təzəcə tərk etmişdi, burada din rəhbərləri Onu cinə tutulmaqda ittiham edirdilər.

Şagirdlərinin müşayiəti ilə sürətlə uzaqlaşan İsa, adətən olduğu kimi, küçədə ayaqları çarpaz vəziyyətdə oturan kor bir dilənçini gördü. Rəbb burada daima sədəqə istəyən adama baxır. Dilənçinin adını az adam bilsə də, onun vəziyyətini çoxları bilirdi: o, anadangəlmə kor idi. Şagirdləri İsanın niyə dayandığını düşünərək tərəddüdlə dilənçiyə və Müəllimə yaxınlaşıb Ondən soruşdular: “Rəbbi, kim günah etdi ki, bu adam kor doğuldu: özü, yoxsa ata-anası?” (Yəhya 9:2).

Şagirdlərin bu dilənçi haqqında danışmaq istədikləri ilk məsələ onun günahıdır. Amma İsa elə deyil. Rəbb Özünə xas xeyirxahlığı ilə kişinin yanında, palçıqda diz çökür və sual verəndən daha çox ona cavab verir: “Nə özü günah etdi, nə də ata-anası. Amma Allahın işləri onun həyatında görünsün deyə belə oldu” (Yəhya 9:3).

İsanın sözlərinin qəribəliyi həmin yeri əhatə edən binaların daş divarlarında əks-səda verir. O izah edir ki, bu insanın gözləri heç vaxt anasının təbəssümünü görmədi, Hirodun ağ mərmərdən olan, günəş şüalarını əks etdirən gözqamaşdırıcı məbədinə görmədi, qızılı buğda tarlasının dalğalanmasını görmədi, aşiq qızın qızaran yanaqlarına baxmadı — bütün bu illər qaranlıq idi, bu gün Allahın qüdrəti onda görünür!

Müşahidə edirik — diqqətimiz qaranlıqda yaşayan insana və Özünü dünyanın Nuru adlandıran Şəxsə yönəlib. İsa tozun içinə tūpürür. O, güclü dūlgər əli ilə palçıq topası əmələ gətirənə və səbirlə onu kor adamın gözünə yavaşca sūrtənə qədər heç kim bir söz demir.

İsa deyir: “Get, Şiloah hovuzunda yuyun” (Yəhya 9:7). Sonra baş verənlərin təbii izahı yoxdur; bu hətta XXI əsr tibb elminin anlayışını da üstələyir. İnsan İsaya itaət edəndə və gözünün çirkini yuyanda görə bilər!¹

Allahın qüdrəti o gün aydın şəkildə nümayiş etdirildi. Amma biz kor adamın görmə möcüzəsindən daha çoxunu görürük. Biz İsanın şəfqətinin gücünü görürük.

Müqəddəs Yazılarda İsanı təsvir etmək üçün ən çox istifadə olunan ifadə bu idi: O, “mərhəmətli” idi. O, korları, cüzamlıları, xəstə və acları görəndə “mərhəmət etdi” (Matta 9:36; 14:14; 15:32; 20:34; Mark 1:41; 6:34; 8:2-yə baxın). İsanın mərhəmətli ürəyi o gün özünü bürüzə verdi, çünki O, insanın ehtiyacını görürdü. Onu fiziki (*kor idi*), iqtisadi (*dilənirdi*), emosional (*insanlar dilənçilərə ən yaxşı halda pis baxır və onlara yazıqları gəlirdi*) və ruhən (*günahkar idi*) ehtiyac içində olan biri kimi görürdü.

Şagirdlər bu insana ruhani prizmadan baxırdılar — o, günahkar idi. Bu gün də çoxları bu ruhani linzaları taxırlar. Sanki onların “Müfəttiş Allah”ı birinci bizim günahımızı görür. Ancaq qəbul edən İsa ehtiyac duyduqları anda — istər ruhani, istərsə də cismani ehtiyac anında insanlarla görüşməyi seçir.

İsa kor adama demədi: “Əgər sən Mənə Xilaskarın kimi inanmasan, səni sağaltmayacağam”. İsa sonradan bu adamı tapdı və onun ruhani həyatına toxundu, lakin bunu onu sağaltdıqdan sonra etdi. İsa axsağa demədi: “Mən sənənlə sövdələşəcəyəm: Mənimlə münasibət qursan, ayaqlarını bərpa edəcəyəm”. İsanın məhəbbətinin və qəbulunun gücü Onda insanların insani və mənəvi ehtiyaclarına qarşı şəfqət oyatdı və onların hər ikisini

qarşılamaq üçün hərəkətə keçdi. Bu o demək deyil ki, Allah bizim hər bir xəstəliyimizi sağaltmağa qərar verir; bu heç də belə deyil. Ancaq belə vəziyyətlərdə də O, şəfqətli sevgisini və qəbulunu göstərməyə hazırdır.

Mən (Şon) seminariyaya ilk gəldiyim vaxtı xatırlayıram. Basketbol komandasını məşq etdirməyi və ona Müqəddəs Kitabı öyrətməyi planlaşdırırdım. Dörd il Biola Universitetində kollec basketbolu oynamışdım və bunu tələbələrin həyatına müsbət təsir etmək üçün heyratəmiz bir yol kimi görürdüm.

Uşaqlarımız olana qədər həyat yoldaşım yerli dövlət liseyində riyaziyyatdan dərs deyirdi. Onun məktəbində gənclər basketbol klubunun direktoru vəzifəsi açıldı və mən müraciət etdim. Keçən yay komanda ilə işləmişdim. Artıq bir çox oyunçuları tanıyırdım, çünki həyat yoldaşım onların müəllimi idi. Mən bu məşqçi vəzifəsini tutmağı çox istəyirdim! Gənc olsam da, bu komandanı uğur qazanmağa motivasiya edə biləcəyimə əmin idim.

Məktəb rəhbərliyi bu vəzifəyə artıq onların yanında işləyən müəllimi işə götürmək qərarına gəldi. Onların əsaslandırmasını başa düşsəm də, çox üzöldüm.

İsa sizə Öz Kəlamını ona görə qismən
verdi ki, siz Onunla tez-tez görüşə bilərsiniz,
Ona ehtiyacınız olanda Onun sizinlə
necə maraqlandığını hiss edəsiniz.

Həyat yoldaşımın dərs dediyi məktəbdə məşqçilikdən gözəl nə ola bilər? Məyusluğumda kimsə mənə Romalıların 8-i oxumağı tapşırırdı. Mən 28-ci ayəni əzbər bilirdim: “Hər şey birlikdə Allahı sevənlərin, Onun məqsədinə görə çağırılanların xeyrinə işləyir” (Romalıların 8:28). Allahın seçiminə güvənməli olduğumu bilirdim. Mən bilirdim ki, idarə edən hökmdar Allaha xidmət edirəm. Bununla belə, O mənim daha çox məlumat əldə etməyimi istədi.

Bu hissə üzərində düşünərkən sanki Allah mənə deyirdi: “Şon, sən Mənim uşağımsan və Mən sənənin yaşadıklarına çox əhəmiyyət verirəm. Bilirəm ki, məşqçi olmaq istəyirdin. Amma, inan Mənə, hər şeyin sənənin yaxşılığını və Mənim izzətim üçün nəticə verəcəyinə əmin olduqda bunu edəcəyəm, çünki gələcəyini bilirəm və səmimi qəlbdən sənə ən yaxşısını arzulayıram”.

Həmin an mənə təkcə Uca Allahı deyil, həm də qayğıkeş Atanın sevgisini hiss etmək lazım idi. İndi geriye baxanda məşqçi ola bilməməyimin bir çox səbəblərini görürəm. Mən də Allahın həyatımdakı hər bir xırda detalda qayğıkeş iştirakına heyranam.

İsa sizə Öz Kəlamını ona görə qismən verdi ki, siz Onunla tez-tez görüşə bilərsiniz, Ona ehtiyacınız olanda Onun sizinlə necə maraqlandığını hiss edəsiniz. Peter sizi bütün qayğılarınızı Allaha verməyə təşviq edir, çünki “O sizin qayğınıza qalır” (1 Peter 5:7). Bir çox müasir məsihçilər İsanın şəfqətini O, yer üzündə olarkən Onunla təmasda olanların hiss etdiyi kimi hiss etməyin mümkün olub-olmadığını düşünürlər. Siz düşünə bilərsiniz: “*İsa Onun ətrafında yaşayanlar üçün əlçatan və güclü idi, lakin mən Onun Kəlamını oxuyanda Onun mərhəməti mənim üçün necə əlçatan və güclü ola bilər?*”

Müqəddəs Yazıları araşdıraraq İsanı tanımağın açarı özümüzə bu iki sualı verməkdir: “Bu mətn İsanın qayğıkeş, şəfqətli ürəyini necə göstərir?” və “İsa elə indi Ondən hansı həyatı qəbul etməyimi istəyir?” Bu iki sualı nəzərə alaraq, gələn bəzi Müqəddəs Yazılara nəzər salaq.

MƏRYƏMİN İSA İLƏ GÖRÜŞÜ

Onlar üçün dostluq vacib idi. İsa da Məryəm, Marta və Lazarın (qardaş və bacıların) əziz dostu idi. İsa dəfələrlə onların Bet-Anyadakı evlərinə baş çəkmişdi, onlarla yemək yemişdi və gecəni onlarla keçirmişdi. İsa bilirdi ki, O, hər an qəbul olunacaq. Onların İsa üçün çox vacib olan yaxın dostluqları var idi.

İsa Bet-Anyadan bir günlük yolda olanda Lazar ölümcül

xəstələndi. Bacılar İsayə xəbər göndərdilər: “Ya Rəbb, sevdiiyin adam xəstədir” (Yəhya 11:3-ə baxın).

Lakin Bet-Anyaya getməyi İsa daha iki gün gecikdirdi. Artıq o vaxt Lazar ölmüşdü. Bununla belə, Rəbb nə edəcəyini bilirdi. İsa şagirdlərinə dedi: “Dostumuz Lazar uyuyub. Mən onu oyatmaq üçün gedirəm” (11-ci ayəyə baxın). Onun məqsədi aydın idi; O, ölünü diriltməyə hazırlaşdı.

İsa Bet-Anyaya yaxınlaşanda Marta onu qarşılamağa çıxdı, Məryəm evdə qaldı. O vaxt qardaşlarının öldüyü vaxtdan dörd gün keçmişdi. Marta İsanı görəndə Ona dediyi ilk söz bu oldu: “Ya Rəbb, əgər Sən burada olsaydın, qardaşım ölməzdi” (Yəhya 11:21). O, açıq-aydın İsanın gecikməsindən üzüldüyünü bildirdi.

Marta Məryəmin yanına qayıtdı və dedi ki, İsa onu da görmək istəyir. Məryəm Ona yaxınlaşanda ağlaya-ağlaya Onun ayaqlarına yığıldı və Martanın dediyi kimi dedi: “Ya Rəbb, əgər Sən burada olsaydın, qardaşım ölməzdi” (32-ci ayə).

Bacılar aydın şəkildə İsanın Məsih və böyük Şəfaçı olduğuna inanırdılar. Amma onların nöqtəyi-nəzərindən, indi artıq gec idi. Məryəmin göz yaşları İsa daha tez gəlmədiyinə görə onun məyusluğunu qismən əks etdirə bilər. O, əziz qardaşını itirdiyini bilirdi və İsanın bununla bağlı heç nə edə bilməyəcəyinə əmin idi.

Lakin Rəbbin dostları kədər göz yaşları tökərkən İsa qeyri-adi bir şey etdi. O ağladı. Bunu Müqəddəs Kitabdakı ən qısa ayə sübut edir. Sadə, lakin dərin tarixi reallıq — İsa ağladı. Bəs niyə? Niyə ağladı? O bilirdi ki, bir neçə dəqiqədən sonra Lazarı diriltməklə orada olan kədəri sevincə çevirəcək. Bəs O nə üçün və ya kimin üçün ağladı?

İsa dostu Məryəm üçün ağladı. İsa onu sevirdi və onun İsanı incitməsi Onu üzürdü. Ürəyi onun üçün ağrıyırdı və kədər göz yaşları ona təsəlli verməli idi. Bəli, O bilirdi ki, bir neçə dəqiqədən sonra Məryəm dirilmiş qardaşını görəndə sevincə dolacaq. Lakin o ana qədər İsanın mərhəmətinə ehtiyacı vardı. Böyük Təsəlliverici Məryəmin ehtiyacını təmin etdi (2 Korinfililərə 1:24-ə baxın).

Bu qısa ayə görün Allahın qayğıkeş, təsəlliverici qəlbini necə acıb göstərir! Bir az vaxt ayırın və düşünün. Düşünün ki, Onun haqqında bilməyinizi istəyir. O Öz sakitləşdirici toxunuşunu hiss etməyinizi istəyirmi? Allahın bəzən sizin üçün də ağladığını bildirdinizmi? Yoxsa İsa yalnız Məryəm adlananlara yas tutur? Kədər və qüssə yaşadığınız zaman O sizinlə ağlayır. Doğrudanmı, “İsa Məsih dünən, bu gün və əbədi olaraq eynidir” (İbraniyə 13:8)?

Gəlin Müqəddəs Yazıların daha bir neçə hissəsinə nəzər salaq. İsa göyə qalxmazdan bir müddət əvvəl şagirdlərinə deyib: “... Mən dövrün sonuna qədər hər gün sizinləyəm” (Matta 28:20). Paul deyib: “Siz Məsihə iman edəndə, O, [İsa] çoxdan vəd etdiyi Müqəddəs Ruhu sizə verərək sizi Özünə məxsus etdi” (Efeslilərə 1:13-ə baxın). “Onun Müqəddəs Ruhu ürəyimizin dərinliklərində bizimlə danışır və bizə deyir ki, biz Allahın övladlarıyıq” (Romalılara 8:16-ya baxın). Məgər bu Ona ən çox ehtiyacımız olanda bizim yanımızda olsun deyə Müqəddəs Ruhun Təsəlliverici rolunun daha bir təsdiqi deyilmi?

İsa indi Müqəddəs Ruh vasitəsilə bizimlə deyilmi? Həqiqətənmə bu gün həyatınızda nə baş verdiyi ilə maraqlanırsınız? Əgər belədirsə və şübhəsiz ki, belədir, siz yas tutanda və əziyyət çəkəndə O sizinlə birlikdə ağlayır. Bəzən siz sevdiyiniz insanı itirəndə, maddi sıxıntılardan keçəndə, ayrılıq yaşayanda və ya həyatın sınaqlarının əzabını çəkəndə İsanın harada olduğu ilə maraqlana bilərsiniz. Reallıq budur ki, O sizin yanınızdadır, sizinlə ağlayır, ehtiyac duyduğunuz anda sizinlə görüşmək istəyir.

Siz iman əlinizi uzadıb İsanın təsəllisini yaşaya bilərsinizmi? Bəzən hamımız Məryəm və Marta kimi demək istəyirik: “Ya Rəbb, əgər Sən bir az tez burada olsaydın, mənim başıma belə bir iş gəlməzdi”. O sizin probleminizi tezliklə həll edəcəyini bilir. O “bütün düşmənlərini ayaqlarının altına” (1 Korinfililərə 15:25) salacaq və sizin bütün problemlərinizi həll edəcək. “Yas, nalə və ağrı bir daha olmayacaq” (Vəhy 21:4). Amma indi, o gözəl gün

gələnə qədər İsa istəyir ki, siz Onu bu anda ehtiyac duyduğunuz qayğıkeş və təsəlliverici Dost kimi görəsiniz.

PETERİN İSA İLƏ GÖRÜŞÜ

Əgər İsanın çevrəsində nə vaxtsa ünsiyyətə ehtiyacı olan bir insan var idisə, o da Peter idi. O tərəddüd etmədən balıqçı karyerasını tərk etdi və Rəbbin ardınca getdi (Matta 4). İsa: “Bəs siz nə deyirsiniz? Sizcə, Mən kiməm?” — soruşanda məhz Peter İsanın Məsih olduğunu elan etdi (Matta 16:16).

İsa qarşıdan gələn sınaq və çarmıxa çəkilmə haqqında danışmağa başlayanda Onunla mübahisə edən məhz Peter idi (Mark 8:32).

Peter İsanın yaxın ətrafına aid idi. Rəbb Yaqub və Yəhya kimi, Peterə də etibar edirdi. İsa onları Özü ilə dağa apararaq orada simasını dəyişdi, Musa və İlyasla söhbət etdi. Səmimi danışan Peter İsa, Musa və İlyas üçün müqəddəs çadır qurmağa hazır idi (Matta 17). O, həmişə xidmət etməyə və Məsihin davamçısı olduğunu göstərmək üçün başqalarından çox yaxşılıq etməyə hazır idi.

Suyun üzərində gəzən İsa ilə görüşmək üçün qayıqdan suya atılan məhz Peter idi (Matta 14). İsanın onun ayaqlarını yumasına özünün layiq olmadığını deyən Peter idi! (Yəhya 13). Peterin yaxşı xasiyyətləri var idi, lakin o, impulsiv, səbirsiz və özünə inamlı idi. Ola bilər, müəyyən mənada məhz bu xüsusiyyətlər onu şirniklənməyə meyilli etmişdi.

İsa çarmıxa çəkilərkən Peterdən başqa bütün şagirdlər Onu tərk etdilər. Peter bunu ən azı dərhal etmədi. Özünə güvənən Peter dedi: “Sənin üçün canımı verərəm” (Yəhya 13:37) və İsanı qorumaq istəyərək qılınca əl atdı (Yəhya 18). Lakin təzyiq altında olarkən, qorxu və sınaq anında, Məsihin davamçısı kimi tanınmaq əvəzinə, Peter İsanı tanıdığını inkar etdi (Mark 14).

Ancaq bu, Peterin son əhvalatı deyildi. O, bir dəfə də uğursuzluğa düşər oldu və ola bilsin ki, imtina etdiyi anda özünü tam uğursuz kimi hiss edirdi. Lakin İsa sevdiyi insanı rədd etmədi. Mələk boş qəbirdə olan qadınlara İsanın dirildiyini bildirdikdə dirilmiş Məsihin

onlara görünəcəyini “Onun şagirdlərinə və Peterə” söyləmələrini dedi (Mark 16). İsa, şübhəsiz ki, mələyə Peteri hələ də sevdiyini və qəbul etdiyini bildirmək üçün onu adı ilə çağırmağı əmr etdi.

Təəccüblü deyil ki, bütün sınaq və imtahanlardan keçərək sonunda Peter qalib gəldi. Allahın Oğlu, Kainatın Hökmdar Rəbbi və Möcüzə Yaradan İsa məhz onun üçün dua etdi.

Peter Pentikost günündə vaiz kimi istedadını nümayiş etdirməyə davam etdi və o gün (Həvarilərin İşləri 2) üç minə yaxın insan Məsihə iman etdi. O, xidmət etdi, çolaq bir dilənçini sağaltdı, məbəddə vəz etdi, mələk tərəfindən həbsxanadan xilas edildi və imanlı cəmiyyətinə ilahi ilhamla iki məktub yazdı. Peter məhz özünün Birinci Məktubunda sınaqları və aldanmaları necə dəf etmək barədə fikirlərini şərh edir. Hərçənd Məsih gələcək əzabları barədə deyəndə Peter Onun sözünü kəsmişdi. “İmanınızın sınaqdan keçməsi İsa Məsihin zühurunda sizə tərif, izzət və şərəf gətirsin. Bu imanınız odla təmizlənsə belə, fani qızıldan daha çox dəyərlidir” (1 Peter 1:7).

Peter dözümlülük və güc nümunəsi oldu. Nəhayət, o, şəhidliyi qəbul etdi, Müəllim üçün canını verdiyinə görə fəxr etdi.

Bəs, impulsiv, təkəbbürlü və mənəvi cəhətdən büdrəmiş Peteri Məsihə naminə güc və cəsəət nümunəsinə çevirən nədir? Bu sualın açarı Peterin İsanı tanıdığını inkar etməzdən əvvəl İsa ilə qarşılaşmasıdır.

İsa Peterə Onu inkar edəcəyini söyləməzdən əvvəl Rəbb dedi: “Şimon, Şimon! Şeytan sizi buğda kimi xəlbirdən keçirməyə icazə istədi. Amma Mən imanının itməsinə deyər sənə üçün dua etdim. Sən də bir zaman geri dönüb öz qardaşlarını qüvvətləndir” (Luka 22:31–32). Buna diqqət yetirin! Peterin bütün sınaqlardan keçməsi, sınaqlara dözməsi və qalib gəlməsi təəccüblü deyil. Allahın Oğlu,

Kainatın Rəbbi və Möcüzə Yaradan Rəbb İsa məhz onun üçün dua etdi. Ata Oğlunun dualarına necə cavab verməyə bilərdi? Peter İsanın dua siyahısında idi. Əgər Allah Peterin tərəfində idisə, kim Ona qarşı dura bilərdi?

Düşünmək üçün bir az vaxt ayırın. İsa sizin ruhani cəhətdən tərəqqi etməyinizi istəyirmi? O, sınaqlara və aldanmalara qalib gəlməyinizi istəyirmi? Bəlkə, O da sizin üçün dua edir? Yoxsa... O ancaq adları Peter olanlar üçün dua edir? Bəlkə, siz sınaqlar və aldanmalarla üzləşəndə İsa deyir: “Ata, Mən Öz övladıma görə Sənə yalvarıram”? Həvari Yəhya deyir: “Atanın hüsurunda Vəsatətçimiz var; O, saleh olan İsa Məsihdir” (1 Yəhya 2:1). Müqəddəs Ruh da o qədər səylə dua edir ki, Onun ahlarla etdiyi vəsatətçiliyi sözlə ifadə etmək mümkün deyil (Romalılara 8:26).

Bu mətnlər İsanın qayğıkeş, şəfqətli ürəyi haqqında nə söyləyir? Məgər bunlar Onun sizə inanmasına şəhadət etmirmi? O, heç vaxt sizdən imtina etməyəcək! O, imanınızın zəifləməməsi üçün dua edir. İsanın Peter üçün duasındakı əminliyə diqqət yetirin: “Amma Mən imanının itməsin deyə sənin üçün dua etdim. Sən də bir zaman geri dönüb öz qardaşlarını qüvvətləndir” (Luka 22:32). İsa hər şeyin dəyişəcəyinə əmin idi. Bu, Peterin bir daha heç vaxt uğursuz olmayacağı demək deyildi. Lakin Məsihin ölümündən əlli gün sonra o, Müqəddəs Ruh tərəfindən güclənəcək və Məsih vasitəsilə sona qədər qalib gələcəkdə.

İsa sizin üçün dualarında eyni dərəcədə əmindir. Onun Ruhunun gücü sizə yaşadığınız hər bir çətinlikdən keçməyə kömək edəcək. Siz də, Peterin etdiyi kimi, Allahı izzətləndirərək bu çətinliklərdən keçəcəksiniz.

David Ferquson “*Münasibətlərin əsası*” kitabında qarşımıza belə bir sual qoyur:

“Biz İsanın duasına Peter kimi necə cavab verə bilərik? O, qorxu ilə Məsihi inkar edən insandan Əllinci

gün bayramında cəsarətlə şahidlik edən birinə çevrildi. Biz Peterin inkarından dərhal sonra İsanın gözlərinə baxarkən qüssələnməsini və tövbə göz yaşlarını görürük (Luka 22:61). İsa Məsihin dirildikdən sonra Peterə necə xüsusi diqqət yetirdiyini və onu necə gücləndirdiyini (Mark 16:7), Tiberiya gölü sahilində ona tapşırıq verdiyini görürük (Yəhya 21:15–22). Yaşayan İsa ilə bu görüşlər Peteri Ruhun ilahi gücünü qəbul etməyə hazırlamağa kömək etdi və bu ona Pentikost günündə dirilmiş Məsih haqqında cəsarətlə şəhadət etməyə imkan verdi.

İndi fasilə verin və həyatınıza əlavə cəsarət gətirməsini Rəbdən xahiş edin. Sizə, ola bilər, hətta öz inkarınızın və ya xəyanətinizin lap ortasında xüsusi qayğı göstərməsi üçün Ona dua edin. Ondan xahiş edin ki, sizə necə xüsusi diqqət yetirdiyini göstərsin. Dua edin ki, Onun Ruhu həyatınıza və xidmətinizə lazım olan şəfa gətirsin, Peterin aldığı həmin dəyişdirici gücü sizə versin”².

İSA ONU NECƏ GÖRMƏYİMİZİ İSTƏYİR?

Dörd Müjdə insanlara ehtiyac duyduqları anda daim kömək edən mərhəmətli İsanı açır. O, gələcək haqqında danışmağı və keçmişin üzərində dayanıb qalmağı sevmirdi. O, ehtiyacı olanlara şəfqət göstərirdi, bugünkü günlə yaşayırdı və insanların ehtiyaclarına kömək edirdi. Bu o demək deyil ki, keçmişdən alınan dərslər və gələcəyə ümid vacib deyil. Lakin bizim Allahımız hər yerdə mövcud olan Allahdır. İsanın adı “İmmanuel”, yəni “Allah bizimlədir” deməkdir.

O, heç vaxt gecikmir, baxmayaraq ki, Onun vaxt seçimi bizə həmişə düzgün görünür. Məsih həmişə vədlərini yerinə yetirir. O, uşaqların, acların və əziyyət çəkənlərin, xəstə və ölənlərin kəslərin qayğısına qalan həqiqi və sadıq bir Dostdur. O Öz həyatını verməyə gəldi ki, onlar və bizim hamımız yaşaya, əbədi yaşaya bilək.

Amma hər şeydən əvvəl İsa istəyir ki, biz Onda indi bizimlə olan öz Rəbbimizi və Xilaskarımızı görək. Müqəddəs Ruhun şəxsiyyəti və qüdrəti vasitəsilə bizim üçün dua etmək, bizimlə birlikdə ağlamaq, yüklərimizi daşımaq, kədərimizdə bizə təsəlli vermək, bu möhtac və itirilmiş dünyaya Onun şahidləri olmaq üçün bizi gücləndirmək və möhkəmləndirməkdən ötrü İsa bizimlədir.

Allahın Ruhunun ecazkar qüdrəti sayəsində İsa hər gün Onu hiss etməyimizi istəyir. O istəyir ki, Onun ağı bizim aqlımız olsun. O istəyir ki, Onun həyatı bizim həyatımız olsun. İsa həm şagirdləri üçün, həm də bizim üçün Ataya dua edirdi. O dua etmişdi: “Mən dünyadan olmadığım kimi onlar da dünyadan deyil. Onları həqiqətlə təqdis et. Sənin sözün həqiqətdir... xahiş edirəm ki, hamısı bir olsun. Ey Ata, Sən Məndə, Mən də Səndə olduğum kimi onlar da Bizdə olsun ki, dünya Sənin Məni göndərdiyinə inansın” (Yəhya 17:16–17, 20–21-ə baxın). Bu anda ehtiyacınızı ödəmək üçün burada olan, qəbul edən, mərhəmətli İsanı qəbul edin. İsa Onu yaşamağınızı istəyir.

Bu fəslə yekunlaşdırmaq üçün biz İsanın duasına Paulun Məsihin Efesdəki davamçıları üçün etdiyi güclü duasını əlavə edə bilərik. Diqqətlə oxuyun. Qoy bu ilhamlanmış sözlər ürəyinizin dərinliklərinə hopsun.

Müqəddəs Yazılardakı həqiqi İsanı yaşayın.

“Buna görə göylərdə və yer üzündə hər ailəyə ad verən Atanın qarşısında diz çökürəm ki, O, izzətinin zənginliyinə görə Öz Ruhu vasitəsilə sizi daxili varlığınızda qüvvə ilə möhkəmləndirsin və Məsih iman vasitəsilə ürəklərinizdə yaşasın. Siz də məhəbbətdə kök salıb təməl qoyasınız, belə ki bütün müqəddəslərlə birlikdə Məsihin məhəbbətinin nə qədər geniş, uzun, uca və dərin olduğunu başa düşməyə, hər dərrakədən üstün olan bu məhəbbəti dərk etməyə gücünüz çatsın. Beləliklə, siz Allahın bütövlüyündə bütöv olasınız.

Bizdə fəaliyyət göstərən qüdrətlə istədiyimiz, yaxud düşündüyümüz hər şeydən daha artığını etməyə qadir olan Allaha imanlılar cəmiyyətində və Məsih İsada izzət bütün nəsillər boyunca əbədi olsun! Amin”.

5-ci FƏSİL

MÜQƏDDƏS YAZILARI BAŞQALARI İLƏ YAŞAMAQ

Damdan kirəmitlərin yarısı uçub getmişdi. Bəzi pəncərələr sınımışdı. Bir tərəfdəki naxışlar, demək olar ki, tökülmüşdü, üzərində nə qalmışdısa, o da solğun idi və soyulurdu. Qapının əyilməsi bütün bünövrənin dayanıqlığını şübhə altına alırdı. Torpaqda hər cür alağ otları cücərmişdi. Torpaq illərlə yığılmış çürümüş yarpaqlar və küləklə sovrulmuş zibil qatları ilə örtülmüşdü.

Mən (Şon) bu xarabalığa baxırdım. Atam (Coş) xarabalığı göstərdi, böyük bacılarıma və mənə dedi ki, bu, 120 hektar sahəsi olan südçülük ferması idi. O, Miçiqa ştatının Yunion Siti yaxınlığında böyüdüüyü evi öz evi adlandırdı. Mən uçuq-sökük tövləyə, heyvanların əyilmiş yem təknəsinə, ot basmış tarlalara baxdım və bu yerin 1940-cı illərin əvvəllərində necə görünə biləcəyini təsəvvür etməyə çalışdım.

Atam böyük bacısının necə onlara baş çəkməyə gəldiyini və evin arxa eyvanında dondurma hazırlamağa necə kömək etdiyini xatırladı. O, anasının bütün Miçiqanda ən yaxşı kök pivəsi dəmlədiyini və valideynlərinin icazə verdiyi qədər bu pivə dəmləməsində isladılmış yulaf əzməsini içdiyini söylədi. Coş burada bacılarımdan və məndən daha çox şey görürdü. Biz sadəcə bir xarabalıq görürdük; o isə yaddaş prizmasından onu bir vaxtlar olduğu kimi görürdü.

Biz yem təknəsinin yanına gedənəcən atamın davranışı tamamilə dəyişdi. Evdə hazırlanmış dondurma və kök pivəsi haqqında xoş xatirələr qısa bir zamanda yox oldu. Əslində, atamın xoşbəxt uşaqlıq xatirələri az idi. Səliqəsiz anbardan cəmi bir neçə metr aralıda olanda o, qəfil dayandı. Aşınmış tikiliyə salınan nəzər 50 ildən çox əvvəl ona vurulmuş dərin emosional yarasını təzələdi¹.

Şənbə səhəri idi. Mənim (Coşun) 11 yaşı tamam idi. Mən hələ səhər açılmamış geyindim və işçilər gələnə qədər səhər işlərimi tələsik bitirdim.

Kişilərdən ibarət briqada valideynlərimin fermasındakı kiçik evi yeni yerə daşımağa hazırlamaq üçün bir neçə gün işlədi. Böyük qardaşım Uilmont atamızın etirazlarına baxmayaraq, evi köçürməyə hazırlaşdı. Uilmont atam ilə şiddətli ədavət içində idi və onların qarşılıqlı nifrətləri ailə təsərrüfatının yarısı üçün genişmiqyaslı müharibəyə çevrilmişdi. Atanı məhkəməyə verən Uilmont həmin səhər şerif, köməkçi və ona evi köçürməyə icazə verən məhkəmə qərarı ilə gəldi.

Bununla belə, mən bütün gücümle münaqişədən kənarda qalmağa çalışırdım. Atamla qardaşımın dalaşmasına nifrət edirdim, onlar isə həmişə dalaşırdılar. Bu gün mən sadəcə bütün bir evin yedəyə qoşulub çəkilməsini seyr etmək tamaşasından həzz almaq istəyirdim. Bu da 11 yaşlı bir uşaq üçün səyyar sirkdən daha maraqlı bir şey idi.

Mən bu biabırçı səhnəni görməmək üçün yaxınlıqdakı tövləmizə qaçdım. Qapını arxamca çırpıb qarğıdalı çardağına qalxdım və quru çubuqların arasında gizləndim.

Evi artıq traktorlara bağlayanda isə həmişəki kimi sərxoş olan atam Uilmontun üstünə qışqırmağa başladı. Şerif bu çirkin səhnənin qarşısını almağa çalışaraq səndələyən atamın yanına tələsdi.

Amma artıq çox gec idi. Atamdan bu cür davranışı gözləyən qardaşım özünə mənəvi dəstək verə biləcək fermer icmamızdan olan çoxsaylı ailələrin yaxınlıqda olmasını təşkil etmişdi. Şerif onu tutub saxlayarkən onlardan bir çoxları atama ədəbsiz sözlər deyirdilər.

Mən bütün bunlara dəhşət içində baxırdım. Vaxt keçdikcə həyəcanımın yerini xəcalət tutdu. Münaqişənin şiddətlənməsindən qorxaraq, həm də ailə münaqişəmizin dostlarımın və qonşularımızın gözü qarşısında baş verməsindən xəcalət çəkərək bu biabırçı səhnəni görməmək üçün yaxınlıqdakı tövləmizə qaçdım. Qapını arxamca çırpıb qarğıdalı çardağına qalxdım və quru çubuqların arasında gizləndim.

Qaranlıqda, sakitlik və təklikdə uzandıqca xəcalətim yavaş-yavaş qəzəbə çevrildi. Atamızın içki içməsinin bizim evdə belə nifaq salmasına əsəbiləşdim. Onun əksər hallarda sərxoş olmasının anamıza böyük ağrı verməsi məni qəzəbləndirirdi. Amma hər şeydən çox özümü tənha hiss edirdim.

Demək olar ki, bir neçə saat qarğıdalı çardağında uzandım. Məni heç kim axtarmırdı. Sanki mənim yoxluğumu heç kim hiss etmirdi. Özümü unudulmuş və tərk edilmiş hiss edirdim².

İndi, əlli ildən çox vaxt keçdikdən sonra ata həmin o dəhşətli günün xatirələri selindən iflic olmuş kimi görünürdü. Göz yaşları üzünə axırdı. Bacılarım və mən bu hadisə barədə bildirdik və atamızla nə baş verdiyini dərhal başa düşdük. Üçümüz də yaxınlaşıb onu qucaqladıq. Ata göz yaşlarını gizlətmədən ağlayırdı, biz də onunla birlikdə ağladıq.

ALLAH MÜNASİBƏT EHTİYAQLARINI NECƏ QARŞILAYIR

Həmin gün əzab çəkən ata ilə onun üç yetkin uşağı arasında nə baş verdi? Mən (Şon) atam Coşun ağırılı xatirələri ilə bağlı

nə isə etməkdə özümü aciz hiss etdim. Heç birimizin bir insana keçmişindən gələn travmatik yaşantının öhdəsindən gəlməyə necə kömək etmək haqqında biliyimiz yox idi. Ən yaxşısı bunu Allaha həvalə etməkdir. Çünki Müqəddəs Yazıda deyilir ki, “İnsan əli ilə edilən xidmətə Onun ehtiyacı yoxdur, çünki hər kəsə həyat, nəfəs və hər şeyi verən Odur!” (Həvarilərin İşləri 17:25). Buradan aydın olur ki, O bizim bütün ehtiyaclarımızı ödəyir. İlk baxışdan elə gəlir ki, ağırli xatirələri yenidən yaşayıb əziyyət çəkən insana kömək edə bilmərik. Ola bilsin ki, bu, həqiqətən də, Allahın təkbaşına həll edə biləcəyi bir problemdir. Onun bizim köməyimizə ehtiyacı yoxdur. Bəlkə də, bizim işimiz Coşu keçmiş və indiki bütün ağrıları sağalda bilən Böyük Həkimə yönəltməkdir. Çünki bizim həyatda ehtiyacımız olan tək şey, həqiqətən, İsa deyilmi? Bəziləri həvari Paulun bütün gücünün Məsihdə olduğunu deməsinə işarə edərək bizim yalnız İsaya ehtiyacımız olduğunu sübut edirlər: “Mənə qüvvət verən Məsihin köməyi ilə hər işə gücüm çatır” (Filipililərə 4:13). Belədirmi? İnsanlar əziyyət çəkəndə və ehtiyac içində olanda biz onları Allaha yönəldirikmi?

Bəziləri deyə bilərlər ki, başqalarının dəstəyinə və köməyinə ehtiyacımız varsa, hər şeyə qadir olan Allaha ehtiyacımız varsa, Filipililərə Məktub bizim ruhən zəif olduğumuzu göstərir. Lakin mətnin tam oxunması bunun əksini sübut edir. 13-cü ayədən dərhal sonra Paulun nə dediyinə diqqət yetirin: “Buna baxmayaraq, nə yaxşı ki, əziyyətimə şərikiniz oldunuz... Mən Salonikdə olanda belə, ehtiyacım üçün dəfələrlə siz mənə yardım göndərdiniz” (Filipililərə 4:14, 16). Paulun mesajı belə idi: “Mən hər şeyi Məsih vasitəsilə edirəm və sizi bu prosesə cəlb etməkdən O məmnundur”. Allah bizim ehtiyaclarımızı ödəmək mənbəyidir, lakin O Öz qüdrətinin və məhəbbətinin kanalları kimi ehtiyacların ödənilməsi xidmətinə başqalarını cəlb etməkdən zövq alır.

“İmanlılar cəmiyyəti heç vaxt tənha deyil” kitabında David Ferquson qeyd edir: “Məsihin təlimindən və həyatından aydın olur ki, bizim bir-birimizə ehtiyacımız var. Allah Öz anlaşılmaz

hikmətində həm Özü, həm də başqaları ilə sevgi dolu münasibətlər vasitəsilə bizim münasibət ehtiyaclarımızı ödəməyi seçmişdir. İlahi əmrlə biz sevmək, həm də Allah və başqaları tərəfindən sevilmək qabiliyyəti ilə yaradılmışıq. Əgər bu ölçülərdən biri əskikdirsə, biz Böyük Əmri yerinə yetirmirik”³.

Mən və bacılarım atamı qucaqlayıb onunla birlikdə ağlayanda o, verdiyimizdən daha çox təsəlli aldı. Allah bizim vasitəmizlə ona fəvqəltəbii təsəlli verdi. Paul deyir: “Çəkdiyimiz hər bir əziyyətdə O [Allah] bizə təsəlli verir ki, biz də Allahdan aldığımız təsəlli ilə hər cür əziyyət çəkənlərə təsəlli verə bilək” (2 Korinfililərə 1:4-ə baxın).

Hər bir insan həyatında fiziki, emosional və ya ruhani çətinliklərlə qarşılaşır. Biz Romalıları 12:15 ayəsini onlarla birlikdə yaşaya, “ağlayanlarla ağlaya” bilərik. Biz əziyyət çəkənlər üçün Allahın rahatlıq və şəfa kanalı oluruq. Bu anda insan təkcə bizim təsəlliverici sözlərimizi, toxunuşlarımızı deyil, Allahın Özünü də hiss edir. Məsələ bunda deyil ki, O, əziyyət çəkənlərə birbaşa təsəlli verə bilməz — O bunu edir. Məsələ burasındadır ki, O Öz rahatlığının bir hissəsini bizim vasitəmizlə başqalarına da verməkdən məmnundur. Paulun dediyi kimi, “Beləliklə, biz Məsihin nümayəndələri, sanki Allah bizim vasitəmizlə rica edir. Məsihin adı ilə yalvarırıq ki, Allahla barışın” (2 Korinfililərə 5:20-yə baxın).

MÜQƏDDƏS YAZILARI “BİR-BİRİMİZLƏ” YAŞAMAQ

Romalıları 12:15 ayəsindəki “ağlayanlarla ağlayın” nəsihətinə əməl edəndə, əslində, biz bir-birimizə təsəlli verməli olduğumuz Müqəddəs Kitab həqiqətini hiss edirik. “Bir-birinizə” sözlərini ifadə edən bir çox Müqəddəs Kitab həqiqətləri var. Əhdi-Cədidə ən azı 35 dəfə təkrarlanan “bir-birinizə” ifadəsini görürük. Biz bu Müqəddəs Kitab hissələrini başqaları ilə sözün əsl mənasında yaşadığımız zaman Məsihin bizi sevdii kimi yaşayırıq və sevirik. Paul deyir: “Biz hamımız niqabsız üzde Rəbbin ehtişamını əks etdirərək Rəbbin surətinə dəyişilirik. Ruh olan Rəbdən yaranan bu ehtişam get-gedə bizdə görünməyə başlayır” (2 Korinfililərə 3:18).

Məsələn, biz bilirik ki, İsanın məhəbbətinin təbiəti zərif, təvazökar və bağışlayan idi. Müqəddəs Yazı bizi Məsihin bu xüsusiyyətlərinə uyğun yaşamağa təşviq edir: “bir-birinizə məhəbbətlə dözüün” (Efeslilərə 4:2), “bir-birinizə itaətkarlıq göstərin” (1 Peter 5:5) və “...bağışlayın” (Kolosselilərə 3:13). “Bir-birinizə” sözlərindən istifadə edən bu hissələri müəyyən etməklə biz Müqəddəs Yazıların hansı sözlərini Allahın ailəmiz, dostlarımız və ətrafımızdakı dünya ilə yaşamağımızı istədiyi barədə daha aydın təsəvvür əldə edirik. Başqaları ilə yaşaya biləcəyiniz Müqəddəs Yazıların aşağıdakı siyahısını nəzərdən keçirin.

“Bir-birimizlə” yaşana bilən Müqəddəs Yazılardan hissələr:

1. Bir-birinizi sevin (Yəhya 13:34).
2. Bir-birinizi qəbul edin (Romalıları 15:7).
3. Bir-birinizi bağışlayın (Efeslilərə 4:32; Kolosselilərə 3:13).
4. Bir-birinizə məhəbbətlə dözüün (Efeslilərə 4:2).
5. Hamınız bir-birinizə itaətkarlıq göstərin (1 Peter 5:5).
6. Ağlayanlarla ağlayın (Romalıları 12:15).
7. Bir-birinizlə həmfikir olun (Romalıları 12:16).
8. Bir-birimizi mühakimə etməyək (Romalıları 14:13).
9. Bir-birinizə məhəbbətlə dözüün (Efeslilərə 4:2).
10. Bir-birinizə tam müdrikliklə təlim və nəsihət verin (Kolosselilərə 3:16).
11. Salam söyləyin (Romalıları 16:16).
12. Bir-birinizi gözləyin (1 Korinflilərə 11:33).
13. Bir-birinizə qayğı göstərin (1 Korinflilərə 12:25).
14. Bir-birinizə məhəbbətlə qulluq edin (Qalatiyalılara 5:13).
15. Bir-birinizə qarşı *xeyirxah*, rəhmli olun (Efeslilərə 4:32).
16. Hörmət göstərməkdə bir-birinizi qabaqlayın (Romalıları 12:10).
17. Bir-birinizə qarşı xeyirxah, *rəhmli* olun (Efeslilərə 4:32).
18. Bir-birinizi ürəkləndirin (1 Salonikililərə 5:11).

19. Bir-birinizə tabe olun (Efeslilərə 5:21).
20. Bir-birinizə hörmət edin (Kolosselilərə 3:13).
21. Bir-birimizi məhəbbətə və xeyirxah əməllər etmək üçün həvəsləndirək (İbraniyə 10:24).
22. Bir-birinizə qonaqpərvərlik göstərin (1 Peter 4:9).
23. Hər kəs... aldığı ənamə görə bir-birinə xidmət etsin (1 Peter 4:10).
24. Bir-birinizlə sevinin (Romalıları 12:15; 1 Korinfilərə 12:26).
25. Bir-birinizi pisləməyin (Yaqub 4:11).
26. Bir-birinizdən gileylənməyin (Yaqub 5:9).
27. Günahlarınızı bir-birinizə etiraf edin (Yaqub 5:16).
28. Bir-biriniz üçün dua edin (Yaqub 5:16).
29. Bir-birimizlə şərikliyimiz var (1 Yəhya 1:7).
30. Heç kim başqasının qarşısında lovğalanıb o birisinə xor baxmasın (1 Korinfilərə 4:6).
31. Bir-birinizin yüklərini daşıyın (Qalatiyalılara 6:2).
32. Bir-birinizi sevin (Romalıları 12:10).
33. Bir-birimizə bağlı üzlərlik (Romalıları 12:5)
34. Bir-birinizi sevin (Romalıları 12:10).
35. Bir-birinizə təsəlli verin (2 Korinfilərə 1:4).

QALATIYALILARA 6:2-ni YAŞAMAĞA ÇALIŞARKƏN YAŞADIĞIM ÇƏTİNLİKLƏR

3 və 4-cü fəsillərdə qeyd edildiyi kimi, Müqəddəs Yazıların həqiqi İsasını görmək üçün Onun haqqında dəqiq Müqəddəs Kitab anlayışına sahib olmalıyıq. Bu, çox vaxt keçmiş və ya indiki insan münasibətlərinin yaratdığı “təhrif linzaları”nı bir kənara qoymağı tələb edir. Eyni zamanda Müqəddəs Yazı vasitəsilə Müqəddəs Ruha Allahın kim olduğunu və bizə necə baxdığını aydın şəkildə göstərməsinə icazə vermək də tələb olunur. Eyni şey Müqəddəs Kitab ayələrini başqaları ilə yaşamağa da aiddir. Biz bu “bir-birimizi”

ifadəsinə aid hissələrin mətn və əlaqə mənalərini açmalıyıq ki, onları effektiv şəkildə yaşayaq.

Məsələn, Qalatiyalılara 6:2 ayəsini götürək, burada deyilir ki, biz bir-birimizin yükünü daşmalıyıq. Mənim (Coşun) erkən yaş dövrümdə yaşadığım qeyri-funksional münasibətlərə görə bu ayə haqqında yanlış təsəvvürüm var idi.

Mən alkoqol istifadə edilən evdə böyüdüm və psixoloqların “xilasedici” adlandırdıqları bir davranış modelini inkişaf etdirdim. Hər dəfə atamın anamı incitməyə çalışdığını görəndə mən müdaxilə edir və onun zədələnməsinin qarşısını almağa çalışırdım. Bu, həyatım boyu mənim üçün psixoloji və emosional bir model oldu. Mən həmişə əzab çəkənləri xilas etməyə cəhd etmişəm.

Hamımız bizə ağır gələn vəziyyətlərdə oluruq
və Allah başqalarının bizimlə Qalatiyalılara
6:2 ayəsini yaşayıb çətinliklərimizdə bizə
dəstək olmalarından məmnundur.

Məsihiçi olanda bu qeyri-sağlam davranış modelini yaşamağa davam etdim, amma bunun qeyri-sağlam olduğunu dərk etmirdim. Hər dəfə kiminsə ağrıdığını görəndə vərdişim işə düşürdü. Düşünürdüm ki, mərhəmət göstərirəm, Allahın sevgisini göstərirəm. “Bir-birinizin yüklərini daşıyın və bu yolla Məsihin qanununu icra edin” (Qalatiyalılara 6:2) hissəsini oxuyanda mən insanın problemini həll etmək, ondan hər hansı bir yükü götürmək üçün emosional məsuliyyət hiss edirdim. Düşünürdüm ki, mən “Məsihin qanununu” yerinə yetirirəm və Onun edəcəyi kimi edirəm. Əslində, mən özümü incidirdim və əksər hallarda insanlara pis xidmət edirdim, çünki mən Allahın sevgisini öz funksiyasız “xilaskar” prizmamdan görürdüm.

Bunu aydın görmək üçün başqalarının köməyinə ehtiyacım var idi. Mən öyrəndim ki, Müqəddəs Yazılar başqasının yükünü

daşımağın onun problemi və ya ağrıları üçün məsuliyyət daşımaq demək olduğunu öyrətmir. Əksinə, bu, yanaşı gəzmək və insana yükünü qaldırmağa yumşaq bir şəkildə kömək etmək deməkdir. Başqalarının yükünü daşımaq *onların problemlərinə görə məsuliyyət daşımaq* demək deyil; bu *onların qarşısında məsuliyyətli olmaq* deməkdir — ağrılarında və ya çətinliklərində onlara təsəlli vermək, təşviq etmək və dəstəkləməkdir.

Bəli, Qalatiyalılara 6:2-də deyilir ki, biz “bir-birimizin yükünü daşmalıyıq”. Həyatımdakı dönüş nöqtəsinin açarı cəmi üç ayə sonra kəşf etdiyim bir hissə oldu. Qalatiyalılara 6:5-də deyilir: “Hər kəs öz üzərinə düşən yükü daşmalıdır”.

Əvvəlcə bu, dolaşq görünə bilər, lakin “yük” və “gərginlik” arasında mühüm fərq olduğunu nəzərə alanda aydın olur. “Yük” anlayışı üçün istifadə edilən yunan sözü “*ağırlıq*” deməkdir. İsa bu sözü üzüm bağında zəhmət çəkən, “günün ağırlığını və qızmar istisini çəkən” işçiləri təsvir etmək üçün istifadə edib (Matta 20:12). Bu, ağır yükdür.

Hamımız bizə ağır gələn vəziyyətlərdə oluruq və Allah başqalarının bizimlə Qalatiyalılara 6:2 ayəsini yaşayıb çətinliklərimizdə bizə dəstək olmalarından məmnundur. Çiyinlərində ağır tir daşıyan bir adamın təsvirinə nəzər salın. İndi onun yanında iki dostun getdiyini təsəvvür edin. Onlar çiyinlərini tirin hər iki tərəfinin altına qoyur və yükü daşımağa kömək edirlər. Yaralanma, xəstəlik, iş və ya sevilən bir insanın itkisi ilə yükləndiyimiz zaman dəstəyə ehtiyacımız olur; ağır yükümüzü daşımaqda bizə kömək etmək üçün başqa insanlara ehtiyacımız var.

5-ci ayədə Paul yük və ya ağırlıq üçün fərqli bir söz istifadə edir. O deyir: “Hər kəs öz üzərinə düşən yükü daşmalıdır” (Qalatiyalılara 6:5). Bu, bir əsgərin döyüş meydanında bir vaxtlar özü ilə apardığı təchizat çantası kimi daşına bilən “yüngül” bir şeyə aid olan yunan sözüdür. Yəni bu yük sizin tapşırığınızdır və onu daşımaq sizin məsuliyyətinizdir. Bu, Paulun dediyi fikirdir: “Qoy hər birimiz Allaha özümüz haqqında hesabat verək” (Romalırlara 14:12).

Hamımızın şəxsi öhdəliklərimiz var və onları yerinə yetirə bilmədiyimiz zaman — pis mühakimə yürüdəndə, pis seçim edəndə və ya pis münasibət bəsləyəndə nəticələrini qəbul etməliyik. İnsanların məsuliyyətsiz davranışının təbii və təshihedici nəticələrinə müdaxilə edərkən və aradan qaldırarkən onlar dəyərli dərslərdən — onların davamlı böyüməsi və yetkinliyi üçün həlledici ola biləcək dərslərdən məhrum ola bilərlər.

Allahın Kəlamından gələn bu vəhyin mənim üçün nə qədər dəyərli olduğunu sözlə ifadə edə bilmirəm. Qalatiyalılara 6:2 ayəsini başqaları ilə yaşamağımın başqa insanlar üçün məsuliyyət daşdığım demək olmadığını başa düşdüm. O zaman mən başqalarının, xüsusən də əziyyət çəkənlərin qarşısında məsuliyyət daşımaqdan azad oldum.

Onda başa düşdüm ki, bunu etməklə, Allahın nəzərdə tutduğu kimi, Qalatiyalılara 6:2-ni başqaları ilə yaşayıram⁴.

KİMSƏ İBRANİLƏRƏ 10:24-Ü MƏNİMLƏ YAŞAYANDA

Siz nə vaxtsa özünüzü ruhdan düşmüş və ya məyus hiss etmisinizmi? Biz hamımız həyatda məyusluqlarla qarşılaşırıq və hətta bir müddət ümidimizi itirə bilərik. Bu yaxınlarda mən (Şon) depressiyaya düşdüm və köməyə ehtiyacım oldu.

Mən öz xidmətimin İnternet sahifəsini açdıqdan sonra gəncləri və gənclər rəhbərlərini maraqlandıran aktual mövzularda mətnlər yazmağa və məqalələr dərc etməyə başladım. Onların bir çoxu indiki gənclərin üzləşdiyi Müqəddəs Kitaba əsaslanan etik qərarlarla bağlı idi. Bu məsələlərdən bəziləri kifayət qədər mübahisəli ola bilər.

Mən həmişə hesab edirdim ki, biz heç vaxt Allahın Kəlamının həqiqəti ilə bağlı güzəştə getməməliyik. Bununla belə, müəyyən mövqe tutaraq, biz həmişə "...məhəbbətlə həqiqəti yerinə yetirərək bədənə Başı olan Məsihə bənzəmək üçün hərtərəfli böyüməyə" borcluyuq (Efeslilərə 4:15). Bunu yerinə yetirmək üçün əlimdən gələn hər şeyi etdim, xüsusən də nəşrlərimin mənim dəyərlərimi paylaşmayan bir çox insanlar tərəfindən oxunacağını bildirdim.

Bir gün bir dostum mənim mühazirələrimdən birinin videoyazısını çəkdi və onu yüzlərlə gənc pastora göndərmək qərarına gəldi. Problem bundadır ki, o, geniş və mübahisəli bir mövzuda dediklərimin təxminən 60 saniyəsinə seçdi. Dostum ən yaxşısını istədi və mənə kömək etməyə çalışdı, lakin şərhlərim açıq şəkildə kontekstdə deyildi. Mən sərt tənqidlərə məruz qaldım.

Məni əvvəllər də tənqid edirdilər, amma bu dəfə hər şey tamam başqa cür idi. Mən guya cahil, manipulyasiya edən, nifrət edən, məsihçi olmayan, qorxuya meyilli olan bir şəxs kimi hücumla məruz qaldım. Heç ağıma gəlməzdi ki, mən bu deyilən xüsusiyyətlərə sahib olan biri idim. Amma insanlar mənim bütün mühazirəmi görsəydilər, əslində, nə demək istədiyimi biləcəkdilər. Buna görə mən özümü tamamilə haqsız tənqid olunmuş hiss etdim.

Əvvəlcə bu təzyiq məni sıxdı. Bu, ağırlı idi və düşünür desəm, bu barədə Stefaniyə danışanda gözlərimdən yaş axdı. O, təbii ki, mənə təsəlli verdi; sadəcə davam etməli idim. Ancaq səhv başa düşülməkdən əziyyət çəkdim və məyus oldum.

Mən “Twitter”də bu sualı yazmaq qərarına gəldim: “Özümü necə gönüqalın edim ki, tənqid mənə təsir etməsin?” Bir dostum mənimlə əlaqə saxladı. O yazdı: “Şon, məncə, sənə gönüqalın olmaq lazım deyil. Əzab həqiqi şagirdə xas olan cəhətdir”. Sonra o, fikrimi Peterin dediklərinə yönəltdi: “Məsihin adına görə təhqir olunsanız, siz nə bəxtiyarsınız! Çünki Allahın izzətli Ruhu üzərinizdə qalır. Lakin heç biriniz qatil, oğru ya başqa cür cinayətkar kimi yaxud başqalarının işinə qarışan şəxs kimi əzab çəkməsin. Amma bir insan məsihçi kimi əzab çəkirsə, qoy bundan utanmasın, bu adı daşıyaraq Allahı izzətləndirsin... Bunun üçün qoy Allahın iradəsinə görə əzab çəkənlər yaxşılıq edərək həyatlarını sadıq olan Yaradana həvalə etsinlər” (1 Peter 4:14–16, 19).

Dostum nə etdi? O mənim əhvalımı qaldırdı, müsbət məqsədə doğru motivasiya etdi, ruhlandırıcı sözlər dedi. O mənimlə İbranilərə 10:24-ü yaşadı:

“Bir-birimizi məhəbbətə və xeyirxah əməllər etmək üçün necə həvəsləndirmək haqqında fikirləşək”.

Mən, əlbəttə ki, 1 Peterin 4-cü fəslə haqqında bilirdim. Lakin Allah məni İbranilərə 10:24-ü mənimlə yaşamaq istəyən sadıq bir dost vasitəsilə ruhlandırana qədər bu hissənin həqiqəti mənim üçün gerçək olmadı.

BAŞQALARI İLƏ BİRLİKDƏ YAŞANMASI MÜMKÜN OLAN MÜQƏDDƏS YAZILARDAN DİGƏR AYƏLƏR

Hamımızın təsəlliyyə, dəstəyə və həvəsləndirilməyə ehtiyacımız var. Biz Romalıları 12:15, Qalatiyalılara 6:2 və 1 Korinfilərə 12:25 ayələrinə baxdığımız zaman insanlara ehtiyaclarında kömək etmək üçün “Rəbbin Ruhunu daxilimizdə işləyir”.

David Ferquson Müqəddəs Yazılarda əllidən çox münasibət ehtiyacı müəyyən etmişdir. Biz onun “*İmanlılar cəmiyyəti heç vaxt tənha deyil*” kitabında geniş bəhs etdiyi ehtiyaclardan yalnız bəzilərini qeyd edəcəyik. Münasibətlərdə “bir-birimizin” bu ehtiyaclarını nə qədər çox başa düşsək, ətrafımızdakıların ehtiyaclarını ödəmək üçün Allahın bizim vasitəmizlə necə işləmək istədiyini bir o qədər yaxşı anlamaq bilərik. Aşağıda bu münasibət ehtiyaclarının tərifləri və başqaları ilə yaşaya biləcəyimiz Müqəddəs Yazıların müvafiq hissələri verilmişdir.

“Bir-birimizin” təsəllisinə ehtiyac

Ümid vermək; kədər və ya ağrıları aradan qaldırmaq; insana təsəlli vermək və ona mərhəmət göstərmək.

O [Allah] hər bir mərhəmətin mənbəyi və bizə təsəlli verən Allahdır.

O bütün çətinliklərimizdə bizə təsəlli verir ki, biz də başqalarına təsəlli verə bilək (2 Korinfilərə 1:3–4).

“Bir-birimizin” dəstəyinə ehtiyac

Yükləri daşımaq və problemlərin həllinə kömək etmək üçün birgə addımlamaq.

Bir-birinizin yükünü daşıyın və Məsihin qanununu yerinə yetirin (Qalatiyalılara 6:2).

“Bir-birimizin” qayğısına ehtiyac

Başqasını düşünmək, maraq və qayğı göstərmək, onun dünyasına daxil olmaq.

Bütün üzvlər (imanlılar cəmiyyəti) bir-birinə eyni qayğı göstərsinlər (1 Korinfilərə 12:25).

“Bir-birimizin” minnətdarlığına ehtiyac

Başqalarını dəstəkləmək, sözlə və əməllərlə minnətdarlıq bildirmək.

Hər işdə məni xatırladığınız üçün sizi tərifləyirəm (1 Korinfilərə 11:2).

“Bir-birimiz” tərəfindən qəbul olunmağa ehtiyac

Şərtsiz qəbul etmək, başqalarını olduğu kimi sevmək.

Məsih sizi qəbul etdiyi kimi siz də Allahın izzəti üçün bir-birinizi qəbul edin (Romalırlara 15:7).

Təhlükəsizlikdə “bir-birimizə” ehtiyac

İtirmək, möhtac olmaq və münasibətlərin pozulması təhlükəsi və qorxusunun aradan qaldırılması.

Kamil məhəbbət qorxunu qovar (1 Yəhya 4:18).

“Bir-birimiz” tərəfindən təqdir olunmağa ehtiyac

Bir insanı təqdir etmək və ona çox dəyərli olduğunu bildirmək.

Hamıya hörmət edin (1 Peter 2:17).

Sadədir, lakin heç də asan deyil

Həvari Paul bizi “...sınaqdan keçmiş, həqiqət kəlamını doğruluqla işlədən” olmağa çağırır (2 Timoteyə 2:15). Allahın həqiqəti çox sadədir, lakin bunu başqaları ilə yaşamaq və təcrübə etmək mütləq asan olmur. David Ferquson bizə bu məqamı xatırladır:

“Böyük Əmr məhəbbətini ifadə etmək və münasibət ehtiyaclarını ödəmək üçün Allahın Kəlamını başqaları ilə yaşamaq çox sadədir. Allah Öz yazılı Kəlamını bizim münasibətlərimiz, sözlərimiz və hərəkətlərimiz üçün göstəriş və nümunələrlə doldurmuşdur. Lakin Onun Kəlamını yaşamaq və başqalarına kömək etmək üçün gündəlik məşq etmək həmişə asan olmur. Bunun üçün ruhani nizam-intizam tələb olunur — Allahla harmoniyada qalmaq, Müqəddəs Ruhun bizə və bizim vasitəmizlə xidmət etməsinə icazə vermək, cismani təbiətə ‘yox’ demək və Məsihdə kimliyimizi yaşamaq.

Biz Onun Kəlamını hiss etdikdə, əslində, Məsihin məhəbbətli xarakterini qəbul edirik və Onun təbiətinə uyğun hərəkət edirik. Məsihin surətinə uyğunlaşmaq Allahı sevmək və münasibətlərimizdə Onun Kəlamını həyata keçirmək üçün nizam-intizamlı gündəlik bir prosesdir. Lakin İsa bizə xatırladır ki, biz Allahın lütfünü təmənnasız qəbul etmişik və Onun məhəbbətini başqaları ilə sərbəst bölüşməyə çağırılmışıq”⁵.

Bu həftə “bir-birinizin” ehtiyaclarının siyahısını və Müqəddəs Yazıların hissələrini nəzərdən keçirməyə vaxt ayırın və “Müftə

aldınız, müftə verin” (Matta 10:8-ə baxın). Allahın kitabını başqaları ilə birlikdə yaşamaq üçün fürsət axtarın. Allah sizə ehtiyaclarınızı ödəmək və başqalarının ehtiyaclarını ödəməyə kömək etməkdə sizin vasitənizlə işləmək üçün Öz Müqəddəs Ruhunu verdi. Siz Məsihin canlı bədəninin — imanlılar cəmiyyətinin bir hissəsisiniz, O sizə və ehtiyacı olan dünyaya deyir:

- Fiziki iztirablarınızı yüngülləşdirəcək, ağlayarkən söykənmək üçün bir çiyin təmin edəcək və daxili şəfa verməyə kömək edəcək *təsəlli* var.
- Sizin Allah üçün o qədər vacib olduğunuzu göstərən *dıqqət* (qayğı) budur ki, O sizinlə münasibət qurmaq üçün öldü və Onun imanlılar cəmiyyəti bütün bəşəri və ruhani ehtiyaclarınızı ödəmək üçün buradadır.
- *Qəbul* o deməkdir ki, sizi heç nəyə baxmayaraq, olduğunuz kimi sevirlər.
- Kim olduğunuza və etdiyiniz işlərə görə *minnətdarlıq* var.
- Ağır yükü daşımaq üçün kömək əlinə və ya kömək çiyinə ehtiyacınız olduqda *dəstək* var.
- Məyusluqlar, uğursuzluqlar və ya çətinliklərlə mübarizə apardığınız zaman *təsəlli* var.
- Nə olursa olsun, həqiqətən sevildiyini başa düşməyə kömək edən bir *məhəbbət* var.
- “Mən sizdən razıyam” ifadəsi ilə *təqdir* var.
- Təhlükə zamanı sizi gələcək qarşısında duyduğunuz qorxunuzdan azad edəcək *təhlükəsizlik* var.
- *Hörmət* isə odur ki, sizə düşündüklərinizə görə ehtiram edirlər və əməllərinizə görə sizi dəyərləndirirlər⁶.

Gəlin Paulun sözləri ilə yekunlaşdıraq:

“Beləliklə, Allahın seçilmişləri, müqəddəsləri və sevimliləri kimi ürək mərhəməti, xeyirxahlıq, itaətkarlıq,

həlimlik və səbrə bürünün. Bir-birinizə dözüün və birinizin digərindən şikayəti varsa, bağışlayın. Rəbb sizi bağışladığı kimi siz də bağışlayın. Bütün bunlardan əlavə, kamil birliyin bağı olan məhəbbətə bürünün. Məsihin sülhü qoy ürəklərinizdə münsiflik etsin, çünki bir bədənin üzvləri kimi bu sülhə dəvət olundunuz. Həmçinin şükür edənlər olun! Qoy aranızda Məsihin kəlamı bütün zənginliyi ilə yaşasın. Bir-birinizə tam müdrikliklə təlim və nəsihət verin, məzurlar, ilahilər və ruhani nəğmələr söyləyib ürəklərinizdə Allaha minnətdar ola-ola nəğmə oxuyun. Dediğiniz və etdiyiniz hər şeyi Rəbb İsanın adı ilə edin, Onun vasitəsilə Ata Allaha şükür edin” (Kolosselilərə 3:12–17).

6-cı FƏSİL

HƏQİQƏTİ KƏŞF ETMƏYİN AÇARI

O, xüsusi qonağı üçün böyük bir şam yeməyi hazırlamaq istəyirdi. Diqqət tələb edən bir çox xırda şeylər var idi. Onun bacısı Məryəm kömək etməli idi, lakin o, İsanın ayaqları altında oturub Onu dinləyirdi.

Marta içəri girib İsaya dedi: “Ya Rəbb! Görmürsən ki, bacım işləri tək mənim üstümə yığıb? Ona da ki, mənə kömək etsin”. Lakin Rəbb ona cavab verdi: “Marta, Marta, sən çox şeyin qayğısını çəkib təlaşa düşürsən. Yalnız bir şey lazımdır. Məryəm yaxşısını seçdi. Bu da onun əlindən alınmayacaq” (Luka 10:40–42).

Həyat xırdalıqlarla doludur. Deyəsən, onlarla məşğul olmadan, onların qayğısına qalmadan bir gün də yaşaya bilmərik. “Bu gün nə geyinməliyəm?”, “İşdə günüm necə keçəcək?”, “Uşaqlar haradadırlar, yaxşıdılar mı, nəyəsə qoşulmayıblar ki?”, “Mən nə almalıyam və bu, büdcəmizə uyğundur mu?”, “Büdcəmiz necədir?”, “Gələn həftə nə olacaq?”, “Problemlər nə vaxt həll olunacaq?”, “Mən özümə, özümü nə vaxt zaman ayıracağam?”

Həyat bizim dövrümüzdə sürətli tempə gedir. Bütün yeni texnologiyaların köməyi ilə əvvəlki nəsillərə nisbətən biz daha mürəkkəb bir dünyada yaşayırıq. Mürəkkəb həyatlarımız da bəzən çətinliyə, narahatlığa və hətta bütün bu təfərrüatlara görə qayğılanmağa səbəb olur. Dövrümüzdə həyat mürəkkəb keçir. Lakin İsa “Yalnız bir şey lazımdır” (42-ci ayə) deyərkən həyatın qarışıq

təfərrüatlarına toxundu. Bu nədir? Məryəm də bilirdi, nə lazımdır. Görünürdü ki, o, düzgün suallar verir və həyatla bağlı suallara düzgün cavablar axtarır. Ən əsası, o, doğru İnsandan soruşurdu və istəyirdi. Bəs bu bir şey nədir axı?

MÜNASİBƏTLƏRİN KƏŞFİNİN MAHIYYƏTİ

Məryəm otaqda idi, qəbula açıq vəziyyətdə İsanın ayaqları altında oturmuşdu. Onun üçün ən vacib olan tək şey İsa ilə daha dərin əlaqələr qurmaq kimi coşqun arzu idi. Bu da Onun təliminin doktrinal mənasının öyrənilməsindən daha çox şeyi əhatə edirdi. Bu Onun əmrlərini həyatda necə tətbiq edəcəyini anlamaqdan daha çox şey idi. O, İsanın həqiqətən kim olduğunu daha yaxşı tanımaq üçün ömürlük səyahət etməkdən fərəhlənmişdi. O həm də Ona özünün necə olduğunu tanımağa izin verməyə hazır idi. Məryəm onun üçün çox vacib olanı aldı; bu onların münasibətlərinin kəşfi idi. O öz Allahını sevirdi və Onun Padşahlığının bir hissəsi olmaq arzusunda idi.

Təzə və canlı qalan evlilik münasibətində daim bir-birini tanımağa çalışan iki insan iştirak edir. Onlar getdikcə dərinləşən əlaqələrin kəşfi yolundadırlar.

Mən (Şon) Stefani adlı heyvətamiz bir qızla tanış olduqdan sonra düşüncə prosesimin və həyatımın necə dəyişdiyini xatırlayıram. Bəli, onun gözəlliyi məni heyran etdi və yalnız bu yox. O, ağıllı və şən idi və onun əla xasiyyəti var idi. Biz eyni şeyləri sevirdik və mən hər zaman onunla olmaq istəyirdim. Basketbol məşqi zamanı onun haqqında düşünürdüm. Dərs zamanı onun haqqında düşünürdüm. Evdə olanda da mən onun haqqında düşünürdüm. Ürəyimin dərinliklərində yerləşdiyi üçün onu beynimdən çıxara bilmirdim.

Sanki hər dəqiqə bu qız fikirlərimi ovsunlayırdı. Bunda həqiqətən başa düşə biləcəyimdən nə isə daha çox şey var idi. Mənim hər

şeyə üstün gələn ehtirasımda bir sirr var idi. Mən onu tanıyırdım və eyni zamanda tanıyırdım, ona görə də onu daha yaxından tanımaq istədim. Mən onu daha çox tanıdıqca daha çox bilmək istədim. *Çünki mən çox aşiq olmuşdum!*

Stefani ilə evlənəndən sonra sevgimiz daha da gücləndi. Faktiki olaraq, bizim birliyimiz öz şəxsi evini yaratdı. Evlilik bir yerdə çox vaxt keçirə biləcəyimiz anlamına gəlsə də, mən yenə də bəzən ondan uzaqlaşmalı olurdum. Mənim yoxluğum onun xoşuna gəlmirdi. İşdə və ya seminariyada çox vaxt keçirməyim onun xoşuna gəlmirdi. Bəzən çıxışlara getməli olurdum. Təbii ki, mən ona e-poçt göndərirdim və ona zəng edirdim. Amma bu birlikdə olmaqla eyni deyil. O mənim üçün darıxırdı və tez evə qayıtmağımı istəyirdi. Bu da mənim xoşuma gəlirdi. Mən də onun üçün darıxırdım. Biz sadəcə bir-birimizdən doya bilmirdik.

Mən evlilik mütəxəssisi deyiləm, amma vaxtaşırı tələbələrə mənə “Həqiqətən aşiq olub-olmadığınızı necə bilirsiniz?” və “Sevginin itməyəcəyinə necə əmin olmaq olar?” sualını verirlər. Valideynlərim 40 ildən çoxdur evlidirlər və hələ də bir-birlərini çox sevirlər. Buna görə də uzun müddət davam edən evlilikləri izlədim və diqqətimi çəkən bu oldu: təzə və canlı qalan evlilik münasibətində daim bir-birini tanımağa çalışan iki insan iştirak edir. Onlar getdikcə dərinləşən əlaqələrin kəşfi yolundadırlar.

Bütün həyatımı Stefani adlı bu qadını tanımağa sərf etsəm də, onu heç vaxt tam olaraq tanıya bilməyəcəyəm. Bu qadının dərin mahiyyəti və daxili varlığı hələ də sirr olaraq qalır ki, bu da məndə onu hər zaman daha dərindən tanımaq istəyi yaradır. O, hələ də mənə cəlb edər, mənə maraqlandırır və ürəyimi qazana bilər, buna görə də onu tanımaqdan heç vaxt əl çəkməyəcəyəm. Getdikcə buna daha çox nail olmaq istəyirəm. Sevgi münasibətlərinin əsl mahiyyəti belədir.

Yəqin ki, evlilik məsləhətçisinə müraciət edən bir cüt haqqında eşitmisiniz, çünki arvad ərinin sevgisini hiss etmirdi. Səbəbini soruşduqda arvad belə cavab verdi: “O, heç vaxt mənə

sevdini söyləmir”. Məsləhətçi kişiye üzünü tutub soruşdu: “Bu, doğrudurmu?” Ər cavab verdi: “Evləndiyimiz gün onu sevdini söylədim və bunun kifayət olduğunu düşündüm”.

Bu, sevgi münasibətlərinin əsl mahiyyəti deyil. Bu, təyinat məntəqəsi deyil. Sevgi nikah əhdləri ilə möhürlənmiş toy günündə baş vermir. Sevgi sədaqət və kəşf səyahətinə çıxmaq qərarıdır. Sevgi ömür boyu davam edən yürüsdür. Sevginin tanıdığı insan haqqında getdikcə daha çox şey öyrənmək üçün doyumsuz bir iştahası var. Əsl sevgi sevir və sevməyə davam edir. Bu, Allahın bizdən Özünə qarşı istədiyi sevgi növüdür. O istəyir ki, biz Onu sevak və münasibətlərdə yeni kəşflər etməyə davam edək — Onu kəşf edək və Onu daim yenidən kəşf edək.

İsa şagirdlərinə dua etməyi öyrətmək istədikdə onlara təkrar etmək üçün sadəcə bir sıra sözlər vermədi. Əksinə, O, şagirdlərinə öyrətdi: “...diləyin, sizə veriləcək, axtarın, tapacaqsınız, qapını döyün və sizə açılacaq. Çünki hər diləyən alar, axtaran tapar, qapı döyənə açılar” (Luka 11:9–10). Allah bizdə öyrənmək həvəsində olan bir ürək, kəşf ruhu, Ona getdikcə daha çox susayan daim ac bir ruh inkişaf etdirmək istəyir. Biz Onu tapanda O bizi qane edir, eyni zamanda Onu daha çox tanımaq üçün susuzluğumuzu artırır. Məryəm məhz bunu tapdı və İsanın dediyi kimi: “Bu da onun əlindən alınmayacaq”.

Məzmun yazan Davud da Allaha eyni məhəbbəti bəsləyirdi. O öz Allahının kim olduğunu bildirdi, lakin daim Onun haqqında yeni kəşflər axtarırdı:

“Ey Allah, mənim Allahım Sənsən, Sənin üçün yaman qəribəmişəm. Quraq, cansıxıcı, susuz bir diyarda Sənsiz könlüm susuzdur. Bütün varlığım ilə həsrətini çəkirəm. Müqəddəs yerdə Səni seyr edirdim, qüdrətini, əzəmətini görürdüm. Mənim dilim Səni tərənnüm edir, məhəbbətin bu həyatdan gözəldir. Bütün ömrüm boyu Sənə alqış edəcəyəm, əllərimi

qaldırıb adınla Səni səsləyəcəyəm. Sanki yağlı yeməklə canım tox olacaq, dilim Səni mədh edəcək, ağzım həmd oxuyacaq” (Zəbur 63:1–5).

“Maral axar sulara həsrət qalan kimi, ey Allah, könlüm Sənin həsrətini çəkir!” (Zəbur 42:1).

Bu heç də Martanın Ustadı üçün yemək bişirmək və ya hətta xırda şeylər üzərində bir az təlaş etməkdə səhv etməsi demək deyil. Həyatda xırda şeylərlə məşğul olmalıyıq. Lakin ən əsas, ən vacib olan həyatımızın əsas sevgisi kimi Allah üçün səy göstərməkdir. Əgər biz eqoist ləzzətlər axtarsaq və ya özümüzü bu dünyanın boş şeylərinə həsr etsək, Allah qısqanar. Həvari Yaqub yazırdı: “Ey vəfasızlar, dünya ilə dostluğun Allaha qarşı düşmənçilik olduğunu bilmirsinizmi? Buna görə də dünya ilə dost olmaq istəyən özünü Allaha düşmən edər. Bəlkə, güman edirsiniz ki, Müqəddəs Yazı əbəs yerə ‘Allahın daxilimizə verdiyi ruh qısqanlıqla həsrət çəkir’ deyir?” (Yaqub 4:4–5). Allahın sizə qısqanlıqla yanaşması fikrinə necə yanaşırsınız? O istəyir ki, digər insanın sizi öz həyatında ən vacib şeyə çevirməsini necə istəyirsinizsə, siz də eyni şəkildə yalnız Onu sevəsiniz.

Allah bizi Öz surətində yaratdı, ona görə də biz insanlar da kimsə bizə xəyanət edəndə pis reaksiya veririk, elə deyilmi? Bizi sevən insanın qəlbində və ağlında yeganə adam olmaq istəyirik. Bizə vəd edilən sevginin başqa yerə yönəldildiyini hiss etdikdə isə biz qısqanırıq. Sevgi dolu bir əlaqənin təbiəti sevgimizin obyektini bir nömrəli prioritetimiz etməkdir.

Stefaninin mənim haqqımda düşünməsini istədiyim kimi, o da yanımda olmadığı müddətdə onun haqqında düşünməyimi istəyir. Əgər başqa bir şey mənim sədaqətimi ondan alsa, o, ağrı hiss edəcək. Allah bizim də Ona həsrət qalmağımızı çox qısqanlıqla istəyir. O bizim dərin sədaqətimizi istəyir və biz özümüzü Ona bağladığımız zaman Onu daha çox tanımaq istəyimizi artırır.

Biz Onun Kəlamı vasitəsilə Onu tanımağa çalışdığımız zaman O istəyir ki, biz Onu axtarmağa davam edək. Biz Müqəddəs Yazıların səhifələrində Onun dəyişdirici həqiqətini kəşf etdikcə O bizim Onu kəşf etməyə davam etməyimizi istəyir. Çünki biz Allah ilə münasibət qurmağın mahiyyətini anladıqca, Onu və Onun yollarını daha yaxından tanımaq istədikcə O bizi Onu tanımağa, Onunla daima dərinləşən birlikdə olmağa və yaşamağa aparacaq.

Həvari Paul demişdi: “Beləcə, Ruh da bizə zəif olarkən kömək edir. Biz nə üçün və necə dua etmək lazım olduğunu bilmirik, lakin Ruh Özü dillə deyilməyən ahlarla vəsatətçilik edir. Ürəkləri sınayan Allah da Ruhun nə düşündüyünü bilir, çünki Ruh Allahın iradəsinə görə müqəddəslər üçün vəsatətçilik edir” (Romalıları 8:26–27). Korinfilərə Birinci Məktubda Paul Allahın dərin, gizli hikməti və necə olması haqqında danışmağa davam edir: “Bizə isə Allah bunları Öz Ruhu ilə açdı. Çünki Ruh hər bir şeyi, Allahın dərin düşüncələrini belə, araşdırır” (1 Korinfilərə 2:10). Bizi Öz Kəlamı ilə təmin edən və bizi Öz Kəlamına yönəltmək üçün Ruhunu verən Allaha xidmət edirik. O bu dünyanın qayğılarını öz üzərimizə götürməyimizi istəmir. O istəyir ki, biz də Müqəddəs Yazıların səhifələrində Onu daha dərindən tanımaq istəyimizi artıraraq. O istəyir ki, biz Onu sevək və “Allahın Padşahlığını və Onun salehliyini” axtaraq (Matta 6:33-ə baxın).

Beləliklə, həqiqəti kəşf etməyin açarı *Onunla açıq münasibəti inkişaf etdirməkdir*. Lakin bu kəşf verdiyimiz suallarla qüvvətlənir. Başqa sözlə, münasibət istəyən insana həm də maraqlanan ağıl lazımdır.

CAVABLARIN AXTARIŞI VƏ DÜZGÜN SUALLAR

Campus Crusade for Christ xidmətimin əvvəlində mənə (Coşu) Argentinaya göndərdilər. Onların sevimli idman növünün amerikan futbolu və ya basketbol deyil, adi futbol olduğunu kəşf edəndə mənim mədəni şok keçirdiyimi təsəvvür edin. İlk dəfə futbol matçına baxanda meydanda nə baş verdiyini bilmirdim. Nə

qaydalar, nə strategiya, hətta nə baş verməli olduğu barədə heç bir anlayışım yox idi. Amma bir neçə futbol matçına baxdıqdan və dostların izahatlarını dinlədikdən sonra oyunçuların hərəkətlərinin və strategiyasının qaydalarını, incəliklərini öyrəndim. Mən oyunu təxmin etməyə və hətta oyunçulara və hakimlərə qışqırıqla tövsiyələr səsləndirməyə başladım. Mən nəyə diqqət etməyin lazım olduğunu öyrəndim və bu bilik mənim oyuna verdiyim qiyməti və ondan aldığım həzzi xeyli artırdı.

Eyni şey Müqəddəs Yazıların səhifələri vasitəsilə Allahı tanımağın dərinliklərini kəşf etmək üçün də keçərlidir. Kitabın nədən bəhs etdiyinin bəzi incəliklərini bilməsək, onda nə axtaracağımızı bilməyəcəyik. Onda biz Müqəddəs Kitabın anlaşılmaz və maraqsız olduğunu düşünə bilərik. Ancaq sözlərin dərin qatlarına baxmağı öyrənəndə Allahın vəhyinin bir çox cəhətləri aşkar olacaq. Buna görə də axtaran qəlbin düzgün sual verməyi öyrənməsi çox vacibdir. Onda Müqəddəs Ruhun rəhbərliyi altında Allahın bizə nəyi aşkar etmək istədiyini anlamağa başlaya bilərik.

Düzgün suallar vermək bacarığı, əslində, bizə işlərin real vəziyyətini qurmağa kömək edir. Məsələn, FTB agentlərə müşahidə sənətini öyrətmək üçün təlim filmlərindən istifadə edir. Bu filmlərdən biri üç dəqiqə çəkir və qatarın qarət edilməsini göstərir. Agentlər ilk dəfə filmə baxdıqları zaman gördüklərini yoxlamaq məqsədilə filmə 100-dən çox sual siyahısı əlavə olunur. Siyahıda “Kişi solaxay idimi?”, “Onun arxa cibində nə var idi?”, “Qadının qolunda saat var idimi?” kimi suallar olur.

Bir dəfə seminariya müəllimi bu filmi Müqəddəs Kitabı öyrənmək üsulları haqqında mühazirə zamanı nümayiş etdirdi. Orta müvəffəqiyyət balı 100-dən çox suala 35 düzgün cavab idi. Amma bir gün mühazirəyə keçmiş FTB agentləri gəldi. O bu təlim filmini əvvəllər heç görməmişdi, lakin bütün suallara düzgün cavab verdi. Açar nə idi? O, düzgün suallar verməklə nə axtarmaq lazım olduğunu bilirdi.

Müqəddəs Kitab sirli bir kitabdır və onun dərinliklərini araşdırmaq, zənginliyini yaşamaq kəşfə susamış bir ürək tələb edir. Amma bunun mükafatı böyük məmnunluq gətirir.

Beləliklə, düzgün sualların verilməməsi kəşf prosesinə mane olur. Biz də necə baxmaq lazım olduğunu bilməliyik. Müqəddəs Kitaba necə baxacağımızı bilməsək, motivasiyamızı itirər və sadəcə axtarmağı dayandırırıq. Biz bir hissəni oxuya, amma oxuduqlarımızın mənasını görməyə bilərik. Böyük incəsənəti anlamaq məqamını əldən verən insanlar tanıyıram, çünki onlar əsərə necə baxmağın lazım olduğunu bilmirlər. Bunun muzeylərdə necə baş verdiyini görmüsünüz. Bir qrup ziyarətçi tablonun yanından keçəcək, başlarını silkələyəcək və bu xüsusda güləcək və ya hazırcavab zarafatlar edəcək. Növbəti qrup dayanacaq və nəfəs almadan əsərin mənası və təsirini bir-biri ilə həyəcanla müzakirə edərək şəkə baxacaq.

Niyə belə fərqli reaksiya? İkinci qrup şəkli necə görəcəyini bilir. Onlar hərəkəti, formanı, jesti, harmoniyanı və kompozisiyanı — rəsmi onə baxanlarla ünsiyyət qurduğu bütün elementləri görür və başə düşürlər. Bax buna görə də bəzən insanların “biz şəkilləri mühəkimə etmirik, şəkillər bizi mühəkimə edir” dediklərini eşidirsiniz. Eyni şeyi Müqəddəs Kitabdan heç nə öyrənə bilməyəcəklərini iddia edənlər üçün də demək olar.

Kəşfetmə prosesində başqa bir maneə baxa bilməməkdir. Bəzi insanlar həqiqətin səhifədən axmayacağını başə düşdükdən sonra sadəcə kitabı bağlayır və səy göstərməkdən imtina edirlər. Onlar baxa bilmirlər, ona görə də görmürlər. Əvvəl dediyimiz kimi, Müqəddəs Kitab sirli bir kitabdır və onun dərinliklərini araşdırmaq, zənginliyini yaşamaq kəşfə susamış bir ürək tələb edir. Amma bunun mükafatı böyük məmnunluq gətirir, çünki Alləhi

və Onun yollarını bilməklə biz bu həyatın mənasını, məqsədini, məmnunluğunu və əbədi həyatı tapırıq.

ƏSAS ALTI SUAL

Biz düzgün suallar verməyi öyrənməklə Müqəddəs Yazılara necə baxmaq və nəyə baxmaq lazım olduğunu öyrənirik. Bunlar çox şey haqqında həqiqəti açmağa kömək edəcək altı əsas sualdır. Bu suallardan müstəntiqlər istifadə edirlər. Bu suallardan prokurorlar və müdafiəçilər istifadə edirlər. Alimlər də bu suallardan istifadə edirlər. Bu sualları jurnalistlər də verirlər. Budur o suallar:

Kim?

Nə?

Nə vaxt?

Harada?

Nə üçün?

Necə?

Bunun bəsit görünməsinin əhəmiyyəti yoxdur. Məhz bu suallar bizi dərinə nüfuz etməyə və hissənin doktrinal, davranış və əlaqə həqiqətlərini açmağa məcbur edir. Bunlar fariseylərin İsayə sual vermələri, İsanın cavabları, quyu başında Samariyalı qadın, İsanın kor adama şəfa verməsi, İsanın Məryəmlə qarşılaşması, Müqəddəs Yazılarda “bir-birinizə” sözləri olan hissələr və s. ilə bağlı əvvəlki fəsillərdə həqiqətən nə baş verdiyini görməyə kömək edən suallardır. Bu suallar, əslində, bizə dərhal aydın olmayan məlumat və həqiqəti üzə çıxarmağa kömək etdi. Onlar basdırılmış xəzinəni qazıb çıxarmaq üçün istifadə edilən kürəklərə bənzəyir. Onlar bir hissəni araşdırır, gizli düşüncələri və mənasını açır ki, biz Allahı daha dərinədən tanıya və Allahın Kəlamının həqiqətlərini başqalarının həyatında yaşaya bilək.

Məsələn, gəlin bu altı sualı götürək və bunları 3-cü fəsildə müzakirə etdiyimiz quyunun yanında İsanın qadınla qarşılaşmasına

tətbiq edək. Biz bu suallara cavab verdikdə onların Yəhyanın Müjdəsinin 4-cü fəslində zəngin həqiqətləri açmaqda bizə necə kömək etdiklərini görəcəyik.

“Kim” sualı iştirak edən şəxsləri açır. Yəhyanın Müjdəsi 4:1–42-də İsa kimdir? Biz aşkar etdik ki, İsa qəbul edən Şəxsdir. O qadın kim idi? Biz onun Yəhudilərin ünsiyyətdə olmadığı Samariyalı, çoxlu əri olan zinakar qadın və qeyd-şərtsiz qəbul olunmağa ehtiyacı olan tənha qadın olduğunu aşkar etdik.

“Harada” istiqaməti bilməyə kömək edir. Təsvir edilən hadisə harada baş verdi? Personajlar hara gedirlər? Yəhyanın Müjdəsinin 4-cü fəslində İsanın Qalileyaya getdiyini, lakin Samariyadan keçdiyini görürük. İsa ilə qadının görüşü Samariyada bir quyunun yanında baş verir ki, bu da əlamətdardır. Bu halda İsa Öz qəbul edən və qayğıkeş ürəyini ortaya qoyur.

“Nə vaxt” sualı oyuna zaman ölçüsünü daxil edir. Biz başa düşürük ki, İsa Samariyadan elə bir vaxtda keçir ki, Yəhudilər oraya sadəcə “vacib səbəbdən” səyahət etmirdilər. Yəhudilər və Samariyalılar arasındakı gərginlik göz qabağında idi — onlar bir-birlərinə xor baxırdılar. Qadın quyunun yanına nə vaxt gəldi? Bu, günorta vaxtı idi və öyrəndiyimiz kimi, heç kimin su çəkmədiyi bir vaxt idi. Bu, vacibdir və “nə vaxt” sualı insanların onu görməsini istəmədiyini anlamağa kömək edir. Görünür ki, o, zinakar həyat tərzinə görə pis baxılan tənha bir qadın idi.

“Nə” sualı hissə haqqında çox şeyi açır. Ayələr nə barədə danışır? Nə baş verir? İsa nə etdi, qadın nə etdi? Onların hər birinin motivi nə idi? İsa rədd edilmiş qadına həyat suyu təqdim etməklə nə edir? İsanı bu qadın üçün Məsih olmağı istəməyə sövq edən nə olur? Qadının ağlına nə gəlməli idi? İsa bu hekayəni və ya həqiqəti oxumaq nəticəsində nə hiss etməyinizi istəyir? İsanın

sizə yönəlmiş ürəyini qəbul etmək sizin üçün nə deməkdir? İsanı həyatınıza qəbul etmək barədə fikriniz nədir?

“Necə” sualı hadisələr, hisslər, emosiyalar, münasibətlər prosesini və s. ehtiva edir. Keçid hadisəsi necə baş verdi? Yaxud bu necə ola bilərdi? Bu necə baş verəcək? İsa bu qadının beş əri olduğunu necə bildi? Qadın İsanın təklifinə necə reaksiya verdi? İsanın qadının həyatının təfərrüatlarını bilməsinə qadın necə reaksiya verdi? İsa sizi bu şəkildə qəbul etsəydi, siz necə hisslər keçirərdiniz? Bu Onun qayğıkeş və şəfqətli ürəyini necə göstərir? O sizi necə qəbul edir? Bu özünüzü daha yaxşı qəbul etməyə sizi necə motivasiya edəcək? Siz başqalarını necə qəbul edirsiniz, İsanın Samariyalı qadını qəbul etdiyi kimi? Bu hissə Allaha və başqalarına daha dərin məhəbbət bəsləməyə necə kömək edə bilər?

“Nə üçün” sualı mətnin dəlil və səbəblərini daha dərinləndirən anlamağa kömək edir. Nə üçün İsa bu qadınan içməyə su istədi? O, ümumiyyətlə, oraya nə üçün getmişdi? Bu qadın su götürməyə nə üçün günorta vaxtı gəlmişdi? İsa nə üçün xor baxılan insanların bu qədər qayğısına qalır? Nə üçün İsa sizi qeyd-şərtsiz qəbul etdi? Nə üçün başqalarını İsanın sizi qəbul etdiyi kimi qəbul etməlisiniz?

O zaman düzgün suallar vermək Müqəddəs Kitab həqiqətlərini açmaq üçün əsas vasitəniz olacaq. Suallar sizin şəxsi araşdırmalarınıza çevrilir: məsələn, Allahın kim olduğu və Onun nəyə bənzədiyi barədə doktrinal anlayışı kəşf etmək üçün. Onlar sizi nəyə inanacağınızı dərinləndirən başa düşməyə apara bilər. Bu suallar sizə Allahın yollarını kəşf etməyə imkan verəcək. Təbii ki, bu suallar sizə Allahın Öz Kəlamını göndərməsinin səbəbini anlamağa imkan verəcək və siz Onunla və ətrafınızdakılarla daha dərin münasibət qura biləcəksiniz.

Növbəti hissədə biz sizə Müqəddəs Yazıların daha dərin həqiqətlərini özünüz üçün kəşf etməyə kömək etməkdən ötrü bu prosesdə sizə yol göstərəcəyik. Əlbəttə, yunan və ibrani dilində sözləri öyrənmək vasitələri, Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün yazılmış müxtəlif tərcümələr, Müqəddəs Kitab lüğətləri və bir çox başqa faydalı resurslar var. Bütün bunlar Allahın Kəlamını şəxsən kəşf etməyinizə öz töhfəsini verəcək. Səyahətimizin çox hissəsini Əhdi-Cədidə yönəltsək də, Əhdi-Ətiqi də gözdən qaçırmayacağıq. Əhdi-Ətiq islahedici həqiqətlərlə zəngindir. İbrani mətni İsanın əcdadlarının — İsrail övladlarının tarixindən daha çox şeyi əhatə edir. Bu, hər birimizin hekayəsini təmsil edir. Əslində, bizim öz tariximiz tam deyil, buna görə də Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədid olmadan Allahın sözlərinin bizə təsiri tam ola bilməz.

Müqəddəs Kitab Yaradılış Kitabının ilk ayəsindən Vəhy Kitabının son ayəsinə qədər bəşəriyyətin hərtərəfli tarixini, onun dilemmasını və təklif olunan həllini bir çox cəhətdən açıqlayır. Çox vaxt hekayədə yerimizin harada olduğunu dəqiq bilmirik. Düzgün alətlər, motivasiya və Müqəddəs Ruhun rəhbərliyi ilə siz hər mətndə öz yerinizi tapa və Müqəddəs Kitabı özünüz üçün yaşaya bilərsiniz.

Növbəti hissədə mövzunu müəyyən qədər dəyişəcəyik. Sizdən müxtəlif hissələri araşdırmağı, düzgün suallar verməyi xahiş edəcək və onlara cavab vermək imkanı verəcəyik. Biz əvvəlki kimi göstərişlər verəcəyik, ideyalar təklif edəcəyik, aşkar etdiyimiz şeylərlə və hətta başqaları tərəfindən edilən kəşflərlə bölüşəcəyik. Ancaq ümid edirik ki, birinci hissə kontekst təmin etdi və bu da sizə Müqəddəs Kitabı sərbəst öyrənməyə imkan verəcək. Növbəti hissədə sizə bunu etmək imkanı verəcəyik. Qoy səyahət davam etsin!

İKİNCİ HİSSƏ

ÖZÜNÜZ
ÜÇÜN
MÜQƏDDƏS
KİTABI NECƏ
ÖYRƏNMƏLİ

İNTERPRETASIYA: NƏZƏRDƏ TUTULAN MƏNANIN BAŞA DÜŞÜLMƏSİ

Qari Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün toplanmış qrupa 2 Peter 1:3–4 ayələrini təzəcə oxuyub qurtarmışdı. O, yanında oturan Marsiyə dönüb soruşur: “Bu ayələrin mənası nədir?”

Marsi bu hissə üzərində düşünmək üçün fasilə edir. “Deməli, — deyə o, bir neçə dəqiqəlik dərin düşüncədən sonra başlayır, — bu ayələrin mənim üçün mənası budur ki, Allah mənə məsihçi həyatı yaşamağa kömək etmək üçün buradadır”. Qari başı ilə təsdiqləyir və deyir: “Bu, yaxşıdır”. O, düz sizə baxır. “Bəs bu ayələr sizin üçün nə deməkdir?”

Çox güman ki, siz hətta Qarinin birinci sualı ilə Marsinin cavabı arasındakı incə məna fərqlərini hiss etməyəcəksiniz. Amma bir daha nəzər salın. “Mənim üçün mənası budur” və “Sizin üçün nə deməkdir” sözlərinin əhəmiyyətini azaltmaq olmaz. Bunlar bu gün əksər məsihçilər arasında mövcud olan vəziyyətə şahidlik edir. İnsanların bir çoxu Müqəddəs Kitabın həqiqət mənasını bilmək üçün *onun* mətninə müraciət etmirlər; insanlar onda öz həqiqət mənalərini axtarırlar.

Mədəniyyətimizin böyük əksəriyyəti, o cümlədən özünü məsihçi hesab edənlər, təsdiq edirlər ki, obyektiv əxlaqi həqiqət kimi bir şey yoxdur. Belələri deyirlər ki, insanın nəyin doğru, nəyin yanlış, nəyin həqiqət və nəyin batil olduğunu müəyyən etməsindən ayrı bir əxlaqi həqiqət yoxdur. Onlar üçün həqiqət subyektiv, şəxsi olaraq

yaradılır. Onlar inanırlar ki, insan onun üçün nəyin doğru və ya yanlış olduğunu özü müəyyən edir. Buna görə də Müqəddəs Kitablada edə biləcəyimiz ən yaxşı şey ondan şəxsi “həqiqəti” müəyyən etmək üçün bələdçi kimi istifadə etməkdir ki, bu da öz ideyalarımız və üstünlüklərimiz vasitəsilə əldə edilir.

“*Tayms*” jurnalı bu yaxınlarda ilk imanlılar cəmiyyətinin uzun müddət riayət etdiyi və Müqəddəs Yazılarda möhkəm kök salmış teoloji mövqe haqqında məqalə dərc etdi. Məqaləni “*Nyusuik*”in keçmiş redaktoru, “Amerikanın ictimai həyatda dinin rolu üzrə ən qabaqcıl mütəfəkkirlərindən biri” adlandırılan Con Miçem yazıb¹.

“Bugünkü subyektiv həqiqət mədəniyyətində
ilahiyyat insanın fikri və üstünlük məsələsidir
və buna görə də hesab edilir ki, belə bir
mövqe müzakirə mövzusu olmamalıdır”.

Nəzərdən keçirilən teoloji mövzu müzakirə olunduğu mədəni təfəkkür qədər əhəmiyyətli deyil. Miçem Müqəddəs Yazıları teoloji bir səlahiyyət kimi nəzərdən keçirmək əvəzinə deyir: “İlahiyyat insan əlinin və qəlbinin məhsuludur, necə ki Müqəddəs Kitab özünə zidd olan bir sənədə bənzəyir; bu sənəd baxımından tamamilə fərqli arqumentlər qurmaq olar”.²

Əgər, doğrudan da, Müqəddəs Kitab Allahın ağılından və ürəyindən etibarlı hesab edilə bilməyən fikir və təlimlərin ziddiyyətli qarışığıdırsa, biz, əlbəttə, Miçem ilə razılaşardıq ki, teologiya bizim fərdi düşüncəmizin məhsuludur. Ancaq Müqəddəs Kitabın (12-ci fəslə baxın) dəyişməz Allahdan gəldiyinə inanmaq olarsa, onda teologiyayı təyin edən biz deyilik, Odur. Tərəflər Müqəddəs Kitabın bu məsələdə mötəbər söz olduğuna razı olduqda teoloji müzakirə sağlamdır. Lakin bugünkü subyektiv həqiqət mədəniyyətində ilahiyyat insanın fikri və üstünlük məsələsidir və buna görə də hesab edilir ki, belə bir mövqe müzakirə mövzusu olmamalıdır. Əgər

kimsə həqiqətin obyektiv və mötəbər cəhətdən doğru olduğunu bəyan etməyə cəsarət edirsə, o ən azı köhnəpərəst, ən pis halda isə fanatik sayılır.

Mən (Şon) gənclər toplantısında seksuallıq mövzusunda danışdım. Çıxışımın ortasında bir qız sözümü kəsdi və bu gün gənclərdən tez-tez eşitdiyim beş sözü təkrarladı: “Sən kimsən ki, mühakimə edirsən?” O qışqırdı ki, mənəvi mühakimə yürütməyə mənim haqqım yoxdur, çünki həqiqət subyektivdir, yəni bütün baxışları eyniləşdirən “mənim həqiqətim” idi. Bu qız, çoxumuz kimi, bir çox “həqiqətləri” qəbul etməklə fəxr edən əxlaqi relyativizm mədəniyyətində böyüyüb. Bizə deyilir ki, bütün inanclara qarşı dözümlü olmaq, mühakimə etməmək, tənqid etməmək və heç bir yolun digərindən daha yaxşı olmadığını və heç bir teoloji baxışın digərindən daha düzgün olmadığını düşünmək lazımdır. Faktiki olaraq, kimsə Allahın Kəlamında təqdim olunan həqiqəti bildiyini iddia etdiyi anda ona yersizlik, mövhumatçılıq və məzəmmət damğası vurulur.

Həqiqətin şəxsi və subyektiv olması fikrini rədd etsək də, o, tamamilə yalan deyil və bu, bəzi insanları çaşdırır. Çünki, əslində, bunda bir qədər həqiqət var, bu da şəxsi seçim və ya üstünlükdür. Məsələn, hansı ifadə doğrudur: “Şokoladlı dondurma daha dadlıdır” və ya “Vanilli dondurma ən dadlıdır”? Cavab sizin zövq üstünlüyünüzdən asılı olacaq və buna görə də nə doğru, nə də yanlış olacaq. Şokolad sizin üçün ən yaxşısı, vanil isə mənim üçün ən yaxşısı ola bilər. Burada heç bir ziddiyyət yoxdur, çünki söhbət subyektiv üstünlüklərimizdən gedir. Bu cür həqiqət fədidir və hətta zamanla dəyişə bilər.

Ancaq Allahın müəllifi olduğu Müqəddəs Kitaba, əxlaqi həqiqətin mütləq standartına gəldikdə, bu, başqa məsələdir. Allahın Kəlamı öz təbiətinə və xarakterinə əsaslanaraq əxlaqi həqiqəti müəyyən edən şəxsin vəhyidir. Müqəddəs Kitab Allahın özündən gələn mötəbər həqiqətdir. Bizim vəzifəmiz onun həqiqətini Müqəddəs

Yazıların səhifələrində aşkar etməkdir. Allahın bizə nə dediyini başa düşəndə biz bu həqiqəti həyata şəxsən tətbiq etməliyik.

MƏQSƏDLƏ YAZILIB

Müqəddəs Yazıların hər bir kitabı xüsusi mənağa malikdir. Allah bu mənanı kəşf etməyimizi istəyir. O, mətndə Özünü və həqiqətini açmaq istəyir ki, biz Onu duyaq, Onu tanıyaq və sevak, Onun yolları ilə gedə bilək və ətrafımızdakıları Onun bizi sevdiyi kimi sevak. Əslində, sözlərin nəzərdə tutulan mənasını başa düşmək üçün vəzifəmiz onları şərh etməkdən ibarətdir.

Təfsir etmək yazılanların və ya danışılanların həqiqi mənasını açmaq deməkdir. Biz məna yaratmırıq; biz sadəcə olaraq orijinal nəzərdə tutulan mənanı şərh etməliyik. Həvari Peter deyir ki, “Hər şeydən əvvəl bunu bilməlisiniz ki, Müqəddəs Yazılardakı peyğəmbərlik sözlərinin heç birini şəxsən şərh etmək olmaz” (2 Peter 1:20). Ona görə də mətndən düzgün hesab etdiyimizi oxumaq əvəzinə, Allahın bizə açmaq istədiyi mənanı çıxarmalıyıq.

Bu proses *ekzegezis* (təfsir — red.) adlanır.

Ekzegezis yunan sözündəndir və “izah etmək, öyrətməklə aşkar etmək, bəyan etmək, bildirmək, tanımaq” deməkdir. Bu söz Yəhyanın Müjdəsində istifadə olunur. Burada həvari deyir ki, İsa Onu bizə “*tanıtdı*” (Yəhya 1:18).

Müqəddəs Yazıların bir hissəsinin mənasını düzgün şərh etmək və açmaq üçün təfsir prosesi ilə məşğuluq. Biz bunu kim, nə, harada, nə vaxt, nə üçün və necə ilə bağlı aparıcı suallar verərək edirik.

Bu prosesdə biz:

1. qrammatik quruluşunu anlamaq üçün mətni öyrənirik;
2. ayrı-ayrı sözlərin mənasını başa düşməyə çalışırıq — hərfi, məcazi, mədəni mənada və s.;
3. tarixi konteksti kəşf edirik: müəllifin şəxsiyyəti, mədəni mühit, zaman çərçivəsi və s.;

4. mesajı paraqraflar, fəsillər, ayrı-ayrı kitablar və bütün Müqəddəs Kitab həqiqətləri kontekstində araşdırırıq;
5. o zaman yazıldığı şəxslərə şamil edilən əbədi həqiqəti anlayırıq və bu əbədi həqiqətin bu gün bizə necə aid olduğunu başa düşürük.

Xatırladığınız kimi, Samariyalı qadın, Məryəm, Peter və s. haqqında olan hissələri izah edərkən (interpretasiya edərkən; interpretasiya — hər hansı faktın, hadisə və ya əsərin fərqli yozumu — red.) bu elementlərin hamısından olmasa da, çoxundan istifadə etmişdik. Əgər Müqəddəs Kitabın həqiqi Allahını tanımaq istəyiriksə, Müqəddəs Yazıların nəzərdə tutulan mənasını şərh etmək üçün bu proses çox vacibdir.

Yadınızda saxlayın: biz anadangəlmə günahkar olduğumuz üçün çoxlu yük daşıyıq. Hətta Allah bizi satın aldıqdan sonra da qavrayışlarımız tez-tez bulanıq olur və biz Müqəddəs Yazıları yanlış şərh etməyə meyilli oluruq. Bizim dünyamızda da elələri var ki, özlərini mömin müəllim adlandırırlar, lakin Müqəddəs Yazıları təhrif edir və başqalarını çaşdırırlar.

Paulun Korinfdəki imanlılar cəmiyyətinə yalançı müəllimlərə qarşı xəbərdarlığı bu gün çox aktualdır. “Bunlar saxta həvari, Məsih həvarisinin cildinə girən fırıldaqçılardır. Buna heyrtlənmək lazım deyil, çünki Şeytan da işıq mələyi cildinə girir” (2 Korinfilərə 11:13–14).

Bax buna görə də Paulun çağırışına qulaq asmaq vacibdir: “Özünü Allaha sınaqdan keçmiş, həqiqət kəlamını doğruluqla işlədən alniaçıq bir işçi kimi təqdim etməyə çalış” (2 Timoteyə 2:15). İlk baxışdan bu, çətin bir iş kimi görünə bilər. Ancaq Müqəddəs Kitabın mənasını müəyyən etmək üçün sübut edilmiş bir prosesə əməl etsək, bu, çətin deyil. Bundan əlavə, növbəti fəsildə müzakirə edəcəyimiz prosesdə bizə kömək edəcək dəyərli təlim və istinad vasitələri var. Hələlik şərh prosesində iki əsas elementə diqqət yetirək: *sözlərin mənası və bu sözlərin konteksti*.

SÖZLƏRİN MƏNASI

Dil, təbii ki, sözlərdən ibarətdir. Sözlər ideyaların tikinti materialıdır. Sözləri cümlələrə və abzaslara düzəndə isə onlar ünsiyyətin əsas vahidinə çevrilir. Bu hər bir ədəbi əsərə aiddir. Müqəddəs Kitab isə bizə Allahın həqiqətini, Müqəddəs Ruhun şəxsiyyəti vasitəsilə həyata tətbiq olunan həqiqəti çatdıran sözlər, cümlələr və paraqraflardan ibarət ədəbi əsərdir.

Ancaq bu sözləri necə şərh etməyimiz vacibdir, çünki sözlər başqa söz və ifadələrlə əlaqəli olduqda mənalarını dəyişir. Bəs onda Müqəddəs Kitabın sözləri necə şərh edilməlidir: hərfi, məcazi, yaxud necə? Məcəzaların və qrammatikanın istifadəsini başa düşmək istəyi məhz buradan gəlir. Məsələn, İsanın Yəhya 6:35-dəki bəyanatını götürək. Bu hissəyə baxın və 35-ci ayəni oxuyun.

Məcəz. İsa “Həyat çörəyi Mənəm” deyəndə nə demək istəyirdi? Təfsir hissəsi sözləri hərfi mənada başa düşməkdənsə, sağlam düşüncədən istifadə etməyi ehtimal edir. Əgər biz dilin Müqəddəs Kitabda istifadəsi üçün bəzi xüsusi, süni standart tətbiq etmək əvəzinə, onun təbii danışmasına icazə versək, hissələri daha yaxşı başa düşə bilərik. Dediymiz kimi, artıq Müqəddəs Kitab bir ədəbiyyat əsəridir və digərləri ilə eyni linqvistik prinsiplər ona da aiddir. Bu o deməkdir ki, biz Müqəddəs Kitabın hər sözünü hərfi mənada qəbul edə bilmərik. Müqəddəs Kitabın həqiqət olduğuna inanmaqda haqlı olsaq da, metaforalara, müqayisələrə və analogiyalara hərfi mənə verməkdənsə, onların əslində olduğu kimi anlaşılmalarına icazə verməliyik.

Məsələn, İsa “Həyat çörəyi Mənəm” deyəndə O, üyüdülmüş taxıldan hazırlanmış, maya ilə yoğurulmuş və bişmiş çörək olduğunu nəzərdə tuturmu? Əgər belə deyilsə, o zaman İsa nə demək istəyir? O, bir kömbə çörəyin cismani həyatımız üçün qida sayıldığı kimi, Özünün də ruhani həyatımız üçün qida olduğunu metaforik şəkildə izah edir. Təbii ki, bu nümunə şübhə altına alınmayacaq qədər açıqdır. Amma siz insanların Müqəddəs Kitab metaforalarını hərfi

mənada qəbul etməyə çalışdıqda yalan, uydurulmuş şərtlərə yol verdiklərinə təəccüblənəcəksiniz.

Qrammatika. Hissəni təfsir edərkən biz təkcə metafora axtarmamalıyıq, həm də qrammatikaya diqqət yetirməliyik. Qrammatikaya fel zamanları, suallar, əmr forması, mübtəda və xəbər daxildir. Bu elementlər dilin strukturunu müəyyən edən və konkret olaraq nədən danışdığımızı müəyyənləşdirən mühüm amillərdir.

Bu hissədə olduğu kimi, qrammatikani
düzgün başa düşsək, bu bizə əsl mənanı
— bu halda İsanın əbədi təbiətini və Onun
Allahla birliyini kəşf etməyə kömək edər.

Məsələn, qrammatika İsanın “Həyat çörəyi Mənəm” ifadəsinin felin zamanına aid şərhinə təsir göstərir. Beləliklə, İsa Özünü həyat çörəyi adlandırarkən hansı zamandan istifadə etdi — keçmiş, indiki və ya gələcək?

İsa “Mən həyat çörəyi idim” və ya “Həyat çörəyi olacağam” demədi. İsa indiki zamandan istifadə etdi: “Həyat çörəyi Mənəm”. “Var Olan Mənəm” ifadəsinin istifadəsi Məsihin dəyişməz, həmişə eyni əbədi təbiətini göstərir. Bu, vacibdir. “Mənəm” sözü də məşhur “Var Olan Mənəm” ifadəsi kimi, Onun Yəhudi dinləyiciləri üçün böyük məna daşıyırdı. Bir az vaxt ayırın və Çıxış Kitabı 3:14-də təsvir olunan qarşılaşma haqqında oxuyun.

Çıxış Kitabındakı bir hissədə Musa yanan bir kolda Allahla təzəcə görüşür. Firon onu kimin göndərdiyini soruşan zaman Musa Onun adlarından hansını verəcəyini soruşanda Allahın nə cavab verdiyinə diqqət yetirin. O dedi ki, Onun adı “Mənəm”dir, yaxud “Var Olan Mənəm”dir.

İsa Onu dinləyənlərin qarşısında Özünü itirmədi. Fariseylərin İsayə qarşı ittihamı bu idi ki, O Özünü Allahla bərabər hesab

edirdi. Amma İsa böyük “Var Olan Mənəm”dir. O bu barədə fariseylərə dedi. O, hər zaman mövcud olan Allahdır, Kainatın Əbədi Rəhbəri və həyatımızın əbədi Mühafizəçisidir. Bu hissədə olduğu kimi, qrammatikanı düzgün başa düşəndə bu, əsl mənanı — bu halda İsanın əbədi təbiətini və Onun Allahla birliyini aşkar etməyə kömək edir.

KONTEKSTDƏ SÖZLƏRİN MƏNASI

Təsəvvür edin ki, mən (Şon) dostlarımla söhbət edərkən yanımdan keçmisiniz. Siz mənim belə dediyimi eşidirsiniz: “Xeyr, mən gələn həftə Stefanidən ayrılacağam. Skoti də onunla qalacaq”. Eşitdiklərinizi təkrar soruşmaq üçün dayanmırsınız və dostunuzun yanına gedirsiniz. Bax siz ona bunu deyə biləcəksiniz:

— Şon və Stefani Makdauel haqqında ən son xəbərləri eşitmisən?

— Xeyr, — dost cavab verir. — Nə olub ki?

— Mən indicə Şondan eşitdim ki, gələn həftə Stefanidən ayrılacaq və oğullarına qəyyumluğu Stefani edəcək.

Şok və məyus olan dost başını bulayır.

— Mən buna inana bilmirəm. Budur, həmişə münasibətlər haqqında öyrədən, lakin özü öz sözləri ilə hərəkət etməyən daha bir məsihçi xidmətçi. Nə biabırçılıq!

Nə baş verdi? Siz mənim sözlərimi düzgün şərh etdinizmi? Gələn həftə arvadımı tərk edəcəyimi və oğlumuz Skotinin onunla qalacağını dediyimi düzgün başa düşdünüzmü? Amma eşitmədiyiniz şey əvvəl və sonrakı cümlələr idi.

Dostumla tam söhbətim isə bax belə idi:

— Yəqin ki, İsrailə qarşıdan gələn turunuz üçün həyəcanlısınız, — dostum deyir.

— Hə, mən bunu çox gözləyirəm, — mən cavab verirəm.

— Sən bu həftə gedirsən, düzdür? Stefani səninlə gedir? — dostum soruşur.

— Xeyr, mən gələn həftə Stefanidən ayrılacağam, — cavab verirəm. — Skoti də onunla qalacaq.

Fasilə verirəm.

— Mən cəmi bir həftəlik gedəcəyəm, ona görə də çox darıxmayacağam, amma yenə də ailəmdən uzaq olmağı xoşlamıram.

Fakt budur ki, sözləri kontekstdən çıxarsaq, deyilənlərin və ya yazılanların əsl mənasını əldən verə bilərik.

Ədəbi kontekst

Bir hissəni şərh etmək üçün kontekst vacibdir. Şərh onun bilavasitə ayədən əvvəl və sonra gələn vəziyyətini anlamaqdır. “Mən Stefanidən ayrılıram” kimi bir ifadəni və ya Müqəddəs Yazılardan bir hissəni ayırısaq və onu bütün hekayə kontekstində şərh edə bilməsək, onda mənasını səhv şərh etmək riskimiz var.

Mətdən düzgün mənə çıxarmaq üçün biz bunu ədəbi kontekstdə görməliyik. Yalnızdadırmı, mən (Coş) Qalatiyalılara 6:2-ni başa düşməkdə çətinlik çəkdiyimi söyləmişdim? Məsələ “Bir-birinizin yüklərini daşıyın” ifadəsini səhv başa düşdüyüm üçün deyildi. Məsələ bunda idi ki, mən onu kontekstdə nəzərdən keçirməmişdim. Həmin ifadədən sonrakı üç ayəni oxuduqdan və yunanca “yük” və “ağırlıq” sözlərini öyrəndikdən sonra bu ayəni bütün hissənin kontekstində başa düşə bildim.

Kontekstdən kənar bir hissə oxuduqda mətnə sadəcə orada olmayan fərqli bir mənə aşılamaq riski ilə üzləşirik. Bu vəziyyətdə elm adamları “oxunub götürülmək” mənasını verən “*eysegezis*”ə müraciət edirlər. Şərh səhvlərinin əksəriyyəti sadəcə Müqəddəs Yazılarda olmayan mənanın mətnə qoyulması ilə əlaqədar baş verir. Bunun da qarşısını mətni kontekstdə oxumaqla almaq olar.

Amma Müqəddəs Kitab həqiqətini kontekstdə şərh etmək üçün oxuduğumuz mətdən əvvəl və sonra olan bir neçə ayəni oxumaq kifayət deyil. Həmin həqiqəti bütün fəslin, eləcə də bütün Müqəddəs Kitabın kontekstində araşdırmalıyıq. Bu halda çarpaz istinadlar faydalı olur.

Çarpaz istinadlar

Çarpaz istinad kitabın mövzu ilə bağlı söylədiyi hər şeyi tapmaq üçün Müqəddəs Kitabda bir mövzu və ya sözü bir ayədən digərinə keçməklə izləmək prosesinə aiddir. Çarpaz istinadların gücü müraciət etdiyimiz nüfuz mənbəyindədir. Müqəddəs Yazılara bu yazılanları şərh etməyə icazə verdiyimiz üçün qənaətimizin düzgün olduğuna əmin ola bilərik. Çarpaz istinadları tapmaq üçün bir neçə resurs mövcuddur və biz onlara növbəti fəsildə daha ətraflı baxacağıq. Hələlik çarpaz istinadlar haqqında müzakirəmizi Müqəddəs Kitabın bir çox versiyalarında gördüklərinizlə məhdudlaşdıraraq. Onlar ayənin yanında ayrı bir sütunda verilmiş çarpaz istinadları göstərir. Sizin Müqəddəs Kitabınızda simfoniya da ola bilər ki, bu da başqa bir çarpaz istinad vasitəsidir. Əlavə faydalı vasitə ayrı-ayrı mövzulara aid ayələri təqdim edən Müqəddəs Kitabdır. Burada verilən istinadlar çox faydalıdır, istinadların siyahısı da verilir, bunlar da bütün Müqəddəs Kitabda lazımi mövzunu araşdırmağa kömək edir.

Diqqət yetirin ki, biz “Mənəm” adının indiki zamanda istifadə edilməsini müzakirə edərkən Musadan və yanan koldan danışırıdık. “Mənəm” adının Çıxış 3:14-də qeyd olunduğunu haradan bilirik? Müqəddəs Kitabdakı çarpaz istinadlar bizi Çıxış Kitabından bir hissəyə aparır. Əslində, təkcə “Var Olan Mənəm” sözləri ilə bağlı Yəhyanın Müjdəsində çoxlu çarpaz istinadlara rast gəlirik. Onlardan biri İsanın bu sözləridir: “Həyat çörəyi Mənəm”. Ancaq hələlik bu hissənin ədəbi kontekstinə araşdırmaq üçün Yəhyanın Müjdəsi 6-cı fəslin kontekstinə nəzər salaq. Bütün fəsli oxumaq üçün bir neçə dəqiqənizi ayırın.

Nə tapırsınız?

Bu fəsli oxuduqca, şübhəsiz ki, onun bütün diqqətimizi İsanın həyatımızı dəstəkləməsinə yönəltdiyini görəcəksiniz. Bu, insanların İsanı dinləməyə gəlməsi ilə başlayır və O, Filipdən soruşur: “Haradan çörək alıb bu adamları yedirək?” (5-ci ayəyə baxın). İsa beş mindən çox insanı beş çörək və iki balıqla yedizdirməklə möcüzə göstərir. “Həyat çörəyi Mənəm” ifadəsi ac insanların möcüzəvi şəkildə

qidalanması kontekstindədir. İsa suyun üzəri ilə yeriyr və izdiham yanlışı motivlərə görə Onun ardınca gedir. İsa deyir: “Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: əlamətlər gördüyünüz üçün deyil, çörək yeyib doyduğunuz üçün Məni axtarırsınız” (26-cı ayəyə baxın).

İsa ac adamların ehtiyaclarını təmin edirdi. Lakin O, insanların qidaya olan fiziki ehtiyaclarını ödəməkdən daha çox şey etmək istəyirdi. “Keçib-gedən yemək üçün deyil, əbədi həyat verən, daim qalan yemək üçün işlər görün, onu sizə Bəşər Oğlu verəcək. Çünki Ata Allah Ona Öz möhürünü vurub”; “Göydən enmiş canlı çörək Mənəm. Əgər kimsə bu çörəkdən yesə, əbədi yaşayar. Dünyanın həyatı üçün verəcəyim çörək Öz ətimdir” (27, 51-ci ayələrə baxın).

İsanın “Mən həyat çörəyiyəm” deməsi hər birimiz üçün çox mənə daşıyır, lakin kontekstdə oxumadan bu mənanı dəqiq şərh edə bilmərik. Biz Müqəddəs Yazıların özünü müəyyən mənada şərh etməsinə icazə veririk. Müqəddəs Ruh Onun Kəlamının həqiqətini şəxsən bizə açıb vermək istəyir, çünki biz Onun dinləyicilərinə o zaman deyilmiş və ya yazılmış həqiqətlərin aktuallığını başa düşürük. Bunun bir yolu isə Müqəddəs Kitabı onun ədəbi kontekstində oxumaqdır.

Tarixi kontekst

Müqəddəs Kitab müxtəlif tarixi dövrlərdə yazılmışdır. Müəyyən bir dövrün münasibətləri, şəraiti, həyat tərzı və siyasi strukturları oxuduğumuz hissəni dərk etməyimizə təsir edəcək. Buna görə də Müqəddəs Yazıların mənasını “izah etmək və ya aşkar etmək” üçün biz ona dövrün mədəni mühitinin kontekstində baxmalıyıq. Gəlin İsanın “Həyat çörəyi Mənəm” ifadəsinə dövrün mədəni mühitinin kontekstində baxaq. Bu onu necə şərh etmək barədə bizə nə deyir?

Tarixi mühit: I əsr, İsrailin Roma tərəfindən işğalı. O dövrdə çörək əsas qida mənbəyi idi. Bugünkü kimi, əsas yemək olan qızardılmış ət, şorba və ya salat ilə birlikdə yeyilə bilən əlavə qida deyildi. Əsas qida çörək idi. Beləliklə, İsanın çörək obrazından istifadə etməsi ona görədir ki, bu metafora dinləyicilərinin ruhani

həyatı üçün Onun həyatı əhəmiyyətini vurğulayır. Onlar çörəksiz cismən öləcəkləri kimi, İsa olmadan da ruhən öləcəkdilər.

Müqəddəs Kitabı oxuyanda sanki keçmişə qayıdırıq. Müqəddəs Yazılar 1500 il ərzində yazılmışdır. Bu müddət ərzində əhəmiyyətli mədəni, siyasi və ictimai dəyişikliklər baş vermişdi. Müəyyən bir hissənin yazıldığı tarixi şəraiti dərk etməklə biz Allahın insanlara nə dediyini və niyə dediyini daha yaxşı başa düşə bilərik. Sonrakı fəsillərdə biz mədəni mühit kontekstinin əhəmiyyətini daha dolğun görəcəyik.

İNTERPRETASIYA PROSESİNƏ ÜMUMİ BAXIŞ

Müqəddəs Kitabı oxuyanda məqsədiniz Allahın sizə nə dediyini başa düşməyinizdir. Allahı izzətləndirə və xeyir-dua ala bilməyiniz üçün Onu daha dərinləndən dərk etmək, tanımaq, sizi necə sevdiyini və sizin də Onun kimi başqalarını sevməyinizin vacib olduğunu bilmək istəyirsinizmi? Bu məqsədlə biz sizinlə birlikdə, artıq dediyimiz kimi, Allahın 40-a yaxın yazıçını Öz sözlərini yazmağa ilhamlandırarkən nə demək istədiyini başa düşməliyik. O zaman Allahın indi, XXI əsrdə bizə nə dediyini anlamaq biləcəyik.

Baxmayaraq ki, Müqəddəs Yazılar XXI əsrdə yaşayan bizlər üçün xüsusi olaraq yazılmayıb, bu o demək deyil ki, onlar bizim üçün deyil.

Bizə, əslində, Allahın Kəlamının təfsirinin vahid prosesində birləşməli olan ikimərhələli proses lazımdır. Birinci addım bu hissənin həmin sözləri ilk söyləyən və ya yazanlar, həm də onları eşidən və ya oxuyanlar üçün nə demək olduğunu müəyyən etməkdir. Məhz o zaman, əvvəlki nümunələrimiz göstərdiyi kimi, tarixi vəziyyət çox vacib olur. Məsələn, İsa quyunun yanında qadınla danışarkən Özü və Samariyalı qadın haqqında çox vacib bir şey söylədi. Nə deyildiyini, kimin dediyini, necə deyildiyini,

harada deyildiyini, nə vaxt və nə üçün deyildiyini anlayaraq İsanın kim olduğu və Samariyalı qadınla hansı münasibət qurmaq istədiyi barədə çox maraqlı bir şey öyrəndik. Qrammatika və söz istifadəsi bizə daha da dərin anlayış verdi. Bu görüşə İsanın həyatı, Onun missiyası və Allahın bəşəriyyət üçün ümumi planının daha dolğun kontekstində baxaraq bu hissəni daha dəqiq şərh edə bildik.

Eyni şeyi Peter və Məryəm haqqında olan hissələr barəsindəki anlayışımıza da şamil etmək olar. Qalatiyalılara Məktubun 6-cı fəslinin sözlərini orijinal dildə və kontekstdə öyrəndikcə biz həm də “bir-birimizin yükünü daşımağın” nə demək olduğunu öyrəndik. Bütün səylərimiz İsanın və ya Paulun danışdığı insanlar üçün bu sözlərin mənasının izahına yönəlmişdi.

Bu birinci mərhələdə yadda saxlamalıyıq ki, Müqəddəs Yazılarda yazılanlardan və ya deyilənlərdən heç nə XXI əsrdə yaşayan bizə deyilməyib və ya yazılmayıb. İsa şagirdlərinə, camaata və müxtəlif insanlara söyləyib. Həvarilər Müjdələri, Paul, Peter, Yaqub və başqaları isə Əhdi-Cədidin kitablarını yazanda onlar konkret auditoriyanı nəzərdə tuturdular. Təxminən 2 000 il sonra onların yazılarının bütün bəşəriyyət üçün mötəbər müqəddəs İncil kimi nəşr olunacağını heç düşünmürdülər. Fakt budur ki, onlar yazdıqlarını tarixi kontekstdə müasir dünyada mövcud olandan xeyli fərqli bir auditoriya üçün yazdılar. Ancaq Müqəddəs Yazıların sözləri XXI əsrdə *bizə* ünvanlanmasa da, bu onların *bizim üçün* yazılmadığı anlamına gəlmir. Amma Allah Özünü və Öz həqiqətini tarixin müəyyən bir zamanında konkret auditoriyaya açdığı üçün bizim ilkin vəzifəmiz o anda Allahın onlara çatdırmaq istədiyini şərh etməkdir.

Sonra isə növbəti addım gəlir: Allahın indi bizə hansı universal və vacib həqiqəti açdığını başa düşmək. Unutmayın ki, Müqəddəs Kitab adi ədəbiyyat əsəri deyil. Bu, yaşayan Allahın canlı Kəlamıdır. Bu söz bu gün yaşayan hər bir insan üçün aktualdır və mədəni mühitimizdən asılı olmayaraq, həyatın istənilən vəziyyətinə tətbiq oluna bilər. İbranilərə Məktubun müəllifi deyib:

“Allahın kəlamı canlı və təsirlidir, hər ikiəğızlı qılıncdan da itidir, canla ruhu, oynaqlarla iliyi bir-birindən ayıraraq keçir, ürəyin fikir və niyyətlerini ayırd edir. Allahdan gizli heç nə yoxdur. Lakin Onun gözləri qarşısında hər şey çılpaq və açıq-aşkardır. Biz Ona hesabat verəcəyik” (İbranilərə 4:12-13).

Allahın Kəlamının həqiqəti tarixi, mədəniyyətləri, adət-ənənələri, dilləri və zamanı üstələyir. Buna görə də bu suallara cavab tapmağa çalışırıq: “Allah Öz Kəlamını insanlara verəndə onların nəyi bilməsini istəyirdi?”; “Bəs O bizim bugünkü həyatımızda nələri bilməyimizi istəyir?” Çünki Müqəddəs Kitab əbədi canlı sənəddir. Paul yazırdı: “Bizə isə Allah bunları Öz Ruhı ilə açdı. Çünki Ruh hər bir şeyi, Allahın dərin düşüncələrini belə, araşdırır” (1 Korinfilərə 2:10-a baxın).

Həvari Paul daha sonra bildirir ki, o, Ruh tərəfindən ona verilən sözlərlə danışib: “Ruhun öyrətdiyi sözlərlə bildiririk. Ruhani anlayışları ruhani sözlərlə ifadə edirik” (1 Korinfilərə 2:13-ə baxın). Əhdi-Ətiqin və Əhdi-Cədidin həqiqətləri var, bunu Müqəddəs Ruh bizə tətbiq etmək istəyir. O zaman cavabımız belə ola bilər: “Allahım, Sənin Kitabından oxuduğum və eşitdiyim hissələrdən nəyi başa düşməyimi istəyirsən? Ürəyim açıqdır. Sevgi dolu münasibətimiz kontekstində mənim üçün nəzərdə tutulan mesajı aşkar etməyə mənə kömək et”.

Allahın Kəlamını bu şəkildə öyrənmək maraqlı səyahətdir. Bu sizə təkcə min illər əvvəl Allahın Öz xalqına nə dediyini deyil, həm də bugünkü həyatınızda sizə nə dediyini bilməyə imkan verən maraqlı kəşf prosesidir. Bu, Müqəddəs Yazıların dəqiq təfsirinə ehtiyac olduğunu vurğulayır. İllər əvvəl Onun həqiqət sözlərinə nə məqsəd qoyduğunu anlamaq üçün sadəcə daha dərin araşdırmaq lazımdır. O bu həqiqəti indi Onunla yaşamağınızı istəyir. Çünki həqiqət Şəxsiyyətdir, həyatda hər hansı bir çətinliyin öhdəsindən gələ bilməyiniz üçün sizə hikmətini, sevgisini və

gücünü vermək istəyir ki, "...siz Allahın bütövlüyündə bütöv olasınız" (Efeslilərə 3:19).

Həyatın qarşımıza çıxardığı hadisələrlə üzləşmək üçün müdriklik, sevgi və güc tapmaq motivasiyası ilə Müqəddəs Kitabın düzgün təfsiri alətlərindən istifadəyə keçirik. Biz Allahın Kəlamının nə demək olduğunu bilmək istəyə bilərik, lakin müvafiq kəşf alətləri olmadan onun mənasını açmaq çətin olacaq. Bu, növbəti fəslin mövzusunur.

8-ci FƏSİL

İNTERPRETASIYA ALƏTLƏRİ

*“Müqəddəs Kitabı oxuyuram, amma onu həmişə düzgün
şərh etdiyimə əmin deyiləm. Müqəddəs Yazıların
əsl mənasını başa düşmək üçün mənə hansı
alətlər lazımdır?”*

Bu sual həqiqətən Allahın Kəlamının dərinliklərinə dalmaq istəyən bir çox insanlar üçün ortaya çıxır. Müqəddəs Kitabı sadəcə bir roman kimi və ya populyar elmi kitab kimi oxumaq kifayət deyil. Daha əvvəl qeyd etdiyimiz kimi, Müqəddəs Kitabın əsl mənasını bilmək üçün onun mənasını basdırılmış xəzinəni axtardığımız kimi axtarmaq lazımdır. Bunun üçün isə bizə alətlər — interpretasiya alətləri lazımdır. Aşağıda əsas alətlərin siyahısı verilib, bunlar Allahın Kəlamını şərh etmək prosesində sizə çox kömək edə bilər. Növbəti fəsillərdə siz bu alətlərdən istifadə etməyə başlayacaqsınız.

SÖZLƏRİN TƏRİFİ VƏ ÖYRƏNİLMƏSİ

Müqəddəs Kitabdakı sözü şərh etməyin, yəni mənasını bilməyin ən təsirli yolu onu lüğətdə axtarmaqdır. Adi Müqəddəs Kitab lüğəti sözün geniş Müqəddəs Kitab tərifini verir. Yaxşı Müqəddəs Kitab lüğəti təkcə sözün tərifini və tarixini deyil, həm də onun Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədidə istifadəsini təklif edir. İnternetdə “Müqəddəs Kitab Lüğəti” üçün axtarış edin və siz Müqəddəs Kitabda əksər sözləri

axtarmağa kömək edə biləcək pulsuz onlayn xidmətlər təklif edən saytların siyahısını görəcəksiniz. Əgər siz istər Müqəddəs Kitab lüğətinin çap versiyasını, istərsə də proqram təminatı axtarırsınızsa, orada ala biləcəyiniz bir sıra resursları da görəcəksiniz.

Bəs nə üçün sözügedən sözü aydın başa düşmək üçün onu sadəcə lüğətdə axtarmaq kifayət deyil? Bildiyiniz kimi, Müqəddəs Kitab bizim dildə yazılmayıb. Əhdi-Cədid əsasən yunan dilində, Əhdi-Ətiq isə ibrani dilində yazılmışdır. Çox vaxt bir hissəni aydın başa düşmək üçün orijinal dilə müraciət etmək lazım gəlir.

Məsələ yunan və ya ibrani dilinin daha dəqiq olmasında deyil, məsələ bundadır ki, bizim dilimizdə danışan və yazanlar fikirləri tamam başqa cür ifadə edirlər. Bir düşüncənin və ya konsepsiyanın yunan və ya ibrani dilində necə ifadə olunduğunu bilərək sözlərin nəzərdə tutulan mənasını daha aydın başa düşə bilərik.

Səciyyəvi nümunə. Tutaq ki, siz avtomobil aldınız və ortaya mexaniki problemləriniz çıxdı. Çarəsiz halda şikayət etmək üçün avtosalon sahibinin yanına gedirsiniz. Amma gözləmədiyiniz halda avtosalon sahibi təklif edir: “Narahat olmayın, sizə başqa avtomobil verəcəyəm. Müştəri xidmətinə zəng edəcəyəm və onlar hər şeyi həll edəcəklər”.

Beləliklə, avtomobilinizlə bağlı problemlərin aradan qalxdığına sevinərək əvəz almaq üçün müştəri xidmətləri şöbəsinə gedirsiniz. Amma bu əvəz sizi dəhşətə salır, bu avtomobil sizin avtomobilinizdən 20 yaş böyük olan köhnə yunkerdir! Siz fikirləşirsiniz: *o, “başqa avtomobil” deyəndə mən indiki avtomobilimdən daha yaxşı avtomobil gözləyirdim!*

Əgər sizin avtomobil dileriniz yunanca danışsaydı, siz təklif edilən avtomobili görməzdən əvvəl bu problemi birbaşa həll edə bilərdiniz. Məsələn, avtomobil satıcısı təklif edir: “Narahat olmayın, mən sizə *başqa* avtomobil bağışlayacağam”. Burada işlədilən yunan sözü “*eyni tipli başqa bir avtomobil*” deməkdir. Amma sizə sadəcə *başqa eyni avtomobil* lazım deyil, keyfiyyətə fərqli avtomobil — daha yaxşısı lazımdır.

Lüğətlərdə sözləri axtararkən onların əksini — antonimlərini yoxlamaq da faydalıdır. Çox vaxt əksliklər bir-birini müəyyənləşdirməyə kömək edir.

Beləliklə, siz cavab verirsiniz: “Təşəkkür edirəm, amma mənə ‘*başqa eyni avtomobil*’ lazım deyil, ‘*fərqli tipli və ya keyfiyyətli*’ avtomobil lazımdır”.

Əgər siz indiki avtomobilinizdən *fərqli, daha yaxşı* avtomobil istəyirsinizsə, sadəcə düzgün söz işlədin və hər şey aydın olacaq.

Yunan dilində bu fərq bir çox başqa dillərə nisbətən daha aydın şəkildə müəyyən edilir. “*Başqa*” anlayışını da təsvir etmək üçün iki tamamilə fərqli söz istifadə olunur. Buna görə bəzən bu fərqi çatdırmaq üçün bir çox sözlərdən istifadə etməli oluruq. Məsələn, İsa Müqəddəs Ruhun simasında “başqa” Təsəlliverici və ya Məsləhətçi göndərəcəyini vəd edəndə O bu anlayışı təsvir etmək üçün hansı sözdən istifadə etdi — “başqası” sözünü mü? O, “*başqa* bir Təsəlliverici” dedi, bu da “*növ və mənsəyinə görə fərqli*” deyil, Özü kimi “*eyni növdən biri*” mənasını verir. İsa bizi əmin etdi ki, bizi heç vaxt tərk etməyəcək və atmayacaq, çünki Müqəddəs Ruh bizdə yaşayanda sanki İsanın Özü də bizdə yaşayır.

Siz bu cür söz öyrənməyin dəyərini dərk edə bilərsiniz, lakin yunan dilini bilmirsiniz və onu nə vaxtsa öyrənəcəyinizi qeyri-real hesab edirsiniz. Məhz buna görə də U.E.Vayn kimi elm adamları öz qiymətli resurslarını bizə təqdim etdilər. Onun “*Əhdi-Cədid Sözlərinin İzahlı Lüğəti*” və “*Əhdi-Ətiq Sözlərinin İzahlı Lüğəti*” bizə Müqəddəs Yazıların orijinal sözlərinin aydın və dəqiq mənalərini verir.

İbrani və yunan leksikonları ilə uyğunluqlar da mövcuddur ki, onlar da Müqəddəs Yazıların orijinal dilinin mənalərini çatdırır. Ən çox istifadə olunanlardan biri Stronqun *Simfoniyasıdır*. İnternetdə “Yunan dilində lüğət” üçün axtarış edin və siz çap və rəqəmsal

resurslara çoxlu istinadlar tapa bilərsiniz. Siz həmçinin yerli məsihçi kitab mağazanızla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Lüğətlərdə sözləri axtararkən onların əks və ya antonimlərini yoxlamaq da faydalıdır. Çox vaxt əksliklər bir-birini müəyyən etməyə kömək edir. Məsələn, “məhəbbət” sözünü axtararkən “nifrət” sözünü də axtarın. Onlarla əlaqəli sözləri axtarmaq da faydalıdır. Məsələn, “fariseylər” sözünü axtararkən “sadukeylər”i də axtarın. “Müəllim” sözünü axtararkən “təhsil” və hətta “Yəhudi təhsili” sözlərini də axtarın. Bu yolu seçmək sizin müəyyən bir mövzu üzrə biliklərinizi genişləndirəcək və dərinləşdirəcək.

MÜQƏDDƏS KİTABIN TƏRCÜMƏLƏRİ VƏ PARAFRAZLARI

Nəzərə alınacaq növbəti mənbə Müqəddəs Kitab tərcümələridir. Bugünkü bazarda Müqəddəs Kitabın müxtəlif dillərə çoxsaylı tərcümələri təqdim olunur. Saytlara girin və orada mümkün olan versiyaları seçin. Hər bir versiyanın digərlərindən nə ilə fərqləndiyinə və onun xüsusiyyətlərinə baxın.

Parafrazların (parafraz — başqa sözlərlə ifadə etmək — red.) istifadəsi ilə bağlı bir xəbərdarlıq etmək istərdik. Parafrazlar çox vaxt bir şəxs tərəfindən yazılır və nə qədər yaxşı olsalar da, istə-istəməz onun nöqtəyi-nəzərini əks etdirirlər. Dəqiq tərcümə üçün həmişə mötəbər ekspertlər qrupu tərəfindən tərtib edilmiş yaxşı tərcümədən istifadə edin.

SORĞU ƏDƏBİYYATI

Bizim dövrümüzdəki sözlər, ideyalar, Müqəddəs Kitab tarixi və Müqəddəs Kitab dövründəki həyat, düşüncə və münasibətlər haqqında məlumatların çarpaz istinad və axtarışı üçün çoxlu resurs mövcuddur. Bu mənbələrdən bəzilərini artıq qeyd etmişik, lakin aşağıda bəzilərini yenidən sadalayacağıq. Bunlara tədqiqat Müqəddəs Kitablari, Müqəddəs Kitab ensiklopediyaları, şərhlər və

atlaslar daxildir. Bu materiallar bizə ekspertlərin elmi hesabatlarını və həyatını mövzuların tədqiqinə və öyrənilməsinə həsr etmiş insanların müşahidələrini təqdim edir ki, biz heç vaxt özümüz bunları kəşf edə bilməyəcəyik. Çox vaxt bu mənbələr Müqəddəs Kitabın sözlərini və hissələrini aydın başa düşmək üçün son dərəcə faydalı olan geniş məlumat verə bilər.

Ola bilsin ki, siz öz tədqiqatlarında Müqəddəs Kitabın özündən başqa bir şeydən istifadə etməkdən imtina edən insanlarla rastlaşmısınız. Onlar əmindirlər ki, əgər insan “Ruh tərəfindən idarə olunursa”, ona başqa mənbə gərək deyil.

Müqəddəs Kitabın özü belə bir inancın düzgünlüyünü təkrar edir və aydın şəkildə xatırladır ki, Allah müəllimlər təyin edib, həmçinin cəmiyyətin qurulması və üzvlərinin möhkəmləndirilməsi üçün bəzi məsihçilərə xüsusi ənamlar verib (Romalıları 12, 1 Korinfilərə 12 və Efeslilərə 4:11–16-ya baxın). Əsrlər boyu U.E.Vayn və Ceyms Strong kimi Allaha sadıq olan bir çox məsihçi alimlər Müqəddəs Kitab həqiqətlərini öyrənməkdə bizim üçün çox dəyərli olan yazılı mənbələri toplayıblar.

Budur, sizə faydalı ola biləcək əlavə resurs növlərinin siyahısı:

Tədqiqat Müqəddəs Kitabları. Tədqiqat Müqəddəs Kitabları öyrənmək üçün ən faydalı vasitələrdən biridir. Onların bir çoxunda geniş məlumat var. Əgər siz Müqəddəs Kitab müəllimi və ya Müqəddəs Kitabı ciddi şəkildə öyrənən deyilsinizsə, məlumatı əldə edə bilməyəcəksiniz. Yaxşı Tədqiqat Müqəddəs Kitabı aşağıda sadalanan bir çox istinad kitablarını əvəz edə bilər. Müqəddəs Kitabın öyrənilməsi üzrə çoxlu dərs vəsaitlərinə Müqəddəs Yazılara dair qısa şərhlər, Müqəddəs Yazılar kitablarının müqəddimələri və xülasələri, diaqramlar, xəritələr, qrafiklər, yan panellər, mətn qeydləri, çarpaz istinadlar, lüğətlər, simfoniya və digər məlumatlar daxildir. Bunlar tez-tez digər Müqəddəs Kitab mənbələrinə müraciət etmək ehtiyacını aradan qaldırır.

Tədqiqat Müqəddəs Kitablarının əksəriyyəti diqqəti xüsusi bir mövzuya yönəldir. Məsələn, kişilər üçün tədqiqat Müqəddəs Kitabları, qadınlar üçün tədqiqat Müqəddəs Kitabları və tətbiqi tədqiqat Müqəddəs Kitabları var. Bəziləri peyğəmbərliyə, ruhani müharibəyə və ya müjdəçiliyə yönəldilmişdir. Bazarda müntəzəm olaraq daha çox yeniləri görünür. Mən (Şon) şəxsən “*Tələbələr üçün Apologetik Tədqiqat Müqəddəs Kitabı*”na ehtiyac olduğunu görürəm və onu yenidən nəzərdən keçirmək üçün “*Məsihi Standart Müqəddəs Kitabı*”nın Holman tərcüməsinin nəşiri ilə işləyirəm. Müxtəlif İzahlı Müqəddəs Kitabları öyrənin, sizin və ailənizin ehtiyaclarına ən uyğun olanını seçin.

Bunu əvvəldə qeyd etdik ki, tədqiqat Müqəddəs Kitablarının əksəriyyətinə çarpaz istinadlar daxildir. Əlavə aydınlıq gətirmək üçün gəlin tədqiqat Müqəddəs Kitabında sözə çarpaz istinadlardan necə istifadə edildiyini nəzərdən keçirək.

Məsələn, Matta 3:7-dəki “farisey” sözünü götürək. Tədqiqat Müqəddəs Kitabında fariseylərin və sadukeylərin kim olduqları, həmçinin onların mənşəyi və ənənələri izah edilir. “Farisey” sözünü ehtiva edən hər bir Müqəddəs Kitab ayəsinin kənarlarında çarpaz istinadlar olacaq. Tədqiqat Müqəddəs Kitabının sonundakı mövzu indeksi bu mövzunu daha da əhatə edəcək və sözün işlədildiyi konteksti müəyyən edəcək, məsələn, “iman və ruhani vəziyyət”, “İsa Məsihə iman edənlər”, “İsa Məsihin münaqişəsi” və s. Çarpaz istinadlara əməl etməklə biz fariseylərin kim olduqları, nəyə inandıqları və necə davrandıqları barədə aydın təsəvvür əldə edirik. Təsvirlərdən onların nə üçün İsaya belə şiddətlə qarşı çıxdıqlarını daha aydın başa düşürük. Çarpaz istinad kimi alət vasitəsilə əldə etdiyimiz məlumat şərh prosesi üçün əvəzsizdir.

Atlaslar. Müqəddəs Kitab atlası və ya hətta ümumi atlas bizə Müqəddəs Kitab personajlarının və xalqlarının hərəkətlərini və səyahətlərini təsəvvür etməyə kömək edir. Məsələn, İsanın

şagirdlərinin Yəhudeyadan ayrılaraq Qalileyaya getmək üçün Samariyadan keçdiyi deyildi. Yəhyanın Müjdəsinin 4-cü fəslini şərh edərkən atlas üç coğrafi ərazinin bir-biri ilə əlaqəli yerini və şagirdlərin getməli olduqları məsafəni göstərən səyahətlərini vizuallaşdırmağa kömək edəcəkdir. Atlaslar həm də əsrlər boyu siyasi sərhədlərdəki dəyişiklikləri göstərmək üçün faydalıdır. Fələstinin İsrailin on iki qəbiləsinin məskunlaşdığı dövrdəki xəritəsi Məsihin dövründə Roma hakimiyyəti altında olan eyni bölgənin xəritəsindən çox fərqlidir. Atlaslar Müqəddəs Kitab tarixində iştirak edən böyük imperiyaların: Misir, Aşşur, Babil, Fars, Yunan və Roma imperiyalarının miqyasını göstərə bilər. I əsrdə Aralıq dənizi regionunun xəritəsindən istifadə edərək Paulun səyahət marşrutlarını öyrənməklə onun səyahətləri zamanı keçdiyi çətinlikləri daha yaxşı anlaya biləcəksiniz.

Bəzən xəritə Müqəddəs Kitabdan bir hissəni və ya bütünlüklə kitabı başa düşmək üçün vacib bir ipucu ola bilər. Onsuz, çətin ki, biz, məsələn, Yeşua Kitabı haqqında dəqiq bir fikir formalaşdırmaqla bilək. Yalnız Kənanın fəthi haqqında oxuyarkən xəritəyə baxaraq Yeşuanın parlaq döyüş strategiyasını qiymətləndirə bilərik. İkinci Dünya müharibəsi generalı Duqlas Makartur və İsraili general Moşe Dayan Yeşuanın bir strateq kimi istedadına heyran qalmışdılar və onun Kənanlıları məğlub etmək planını öyrənirdilər. Şübhəsiz ki, onlar Yeşuanın Kitabını oxuyaraq xəritələrdə onun hərbi yerdəyişmələrini izləyirdilər.

Bütün tədqiqat Müqəddəs Kitablarında və onun müasir nəşrlərinin əksəriyyətində bizə lazım ola biləcək xəritələr var. Lakin bəzən daha dərin və ətraflı coğrafi məlumat əldə etmək üçün əlavə mənbə kimi atlas tələb olunur.

Ensiklopediyalar. Həm ümumi ensiklopediyalar, həm də müxtəlif Müqəddəs Kitab ensiklopediyaları faydalı tədqiqat alətləridir. Onlar Müqəddəs Kitab dövrlərinin tarixi, coğrafiyası, mədəniyyəti, insanları, artefaktları və arxeologiyası haqqında zəngin

məlumat verə bilərlər. Təbii ki, Müqəddəs Kitab ensiklopediyası Müqəddəs Kitab mövzularını adi nəşrlərdən daha ətraflı əhatə edir. Yənə deyirəm, yaxşı tədqiqat Müqəddəs Kitabı Müqəddəs Kitab ensiklopediyasında tapa biləcəyimiz şeylərin çoxunu təmin edə bilər, təbii ki, eyni dərinlik və təfərrüatla olmasa da.

Şərhlər. Müqəddəs Kitab şərhləri — terminin nəzərdə tutduğu məhz budur. Bu, Müqəddəs Kitab tədqiqatçısının Müqəddəs Kitab hissələrinin mənasını izah edən şərhleridir. Bu şərhlər fəsilərin əsas mövzularını əhatə edən və xüsusi vurğulanan ayələrə müraciət edən, bütün Müqəddəs Kitab üzrə dərin, addım-addım, çoxcildli əsərlər və ya bircildlik əsərlər ola bilər. Tədqiqat Müqəddəs Kitablarının əsas xüsusiyyətlərindən biri odur ki, onların hamısında mətni müşayiət edən şərhlər var.

Təbii ki, hər dəfə şərhəndən istifadə edəndə konkret müəllifin nöqtəyi-nəzərini oxuduğumuzu yadda saxlamalıyıq. Bu müəlliflər insandır, ona görə də onlar da bizim kimi səhv edə bilərlər. Biz həmişə şərhlərin öyrətdiklərini Müqəddəs Kitabda oxuduqlarımızla müqayisə etməliyik.

Aktual kitablar. Məsihi kitab mağazaları öyrənmək istədiyiniz hər hansı bir mövzuda kitablarla doludur. Orada bəraət, kəffarə, qurtuluş, təqdis olunma, məsihi həyatı, Allah, Müqəddəs Ruh, İsa... kimi mövzularda elmi və populyar kitablar ala bilərsiniz! Əgər Müqəddəs Kitabı öyrənmə zamanı marağınız müəyyən bir mövzuya yönəlibsə, mövcud ən yaxşı mənbələr üçün yerli kitab mağazanızda və ya onlayn axtarış edin.

KOMPÜTER RESURLARI

Bu kitab boyu bir neçə dəfə kompüterinizə quraşıra biləcəyiniz onlayn resurslara və proqram təminatına istinad etdik. Bu kompüter resurslarının çoxu yuxarıda sadalanan kitabları əvəz edə bilər. Müqəddəs Yazıların xüsusi ayələrini və hissələrini tapmaq

və onlara istinad etmək üçün əla olan bir çox onlayn resurslar var. Sadəcə olaraq Müqəddəs Yazılara istinad və ya bir-iki söz daxil etməklə siz Müqəddəs Kitabın istənilən versiyasında istənilən ayənin mətnini tapa bilərsiniz. Siz nəinki səhifələri çevirmək vaxtına qənaət edirsiniz, həm də hissəni yazmaq üçün lazım olan vaxta da qənaət edirsiniz, çünki onu sadəcə olaraq bir sənədə köçürə və yapışdırı bilərsiniz.

Bu cür proqramlarda bir çox vizual elementlər,
o cümlədən fotosəkillər, illüstrasiyalar,
Müqəddəs Kitab hadisələrinin animasiya
videoları və arxeoloji məlumatlar var.

Müqəddəs Kitab kompüter proqramını almaqla siz yuxarıda qeyd etdiyimiz hər bir kitabı əldə edə bilərsiniz. Bu cür proqramlarda Müqəddəs Kitab lüğəti, Müqəddəs Kitab ensiklopediyası, onlara daxil olmaq üçün bir çox versiyalarla bir çox üsullarda Müqəddəs Kitabın tam mətni, çarpaz istinad alətləri, Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün təlimatlar, qrafiklər, xəritələr və şərhlər var. Bundan əlavə, bu cür proqramlarda bir çox vizual elementlər, o cümlədən fotosəkillər, illüstrasiyalar, Müqəddəs Kitab hadisələrinin animasiya videoları və arxeoloji məlumatlar var.

Logos Bible, BibleSoft, BibleWorks, iLumina və başqaları kimi bir sıra Müqəddəs Kitab proqramları var. Onları İnternetdə tapın və ya yerli məsihçi kitab mağazanızla əlaqə saxlayın.

ŞƏRHETMƏNİN TƏŞKİLİ

Bu illər ərzində mən (Coş) tərcümə prosesində özümə kömək etmək üçün cədvəllərdən istifadə etmişəm. Bu, Müqəddəs Yazılarda aşkar etdiklərimi sistemləşdirmək üsulundan başqa bir şey deyil. Siz ətraflı qeydlər apararaq eyni şeyi edə bilərsiniz. İndi qeydlərimi diaqramlar şəklində düzəltməyə üstünlük verirəm.

Burada dörd diaqrama baxacağıq, sonra biz 10-cu fəsildə Müqəddəs Yazılar kitablarını öyrənəndə onları müstəqil şəkildə yaratmaq imkanınız olacaq. 9-cu fəsildə bu diaqramlardan birinin istifadəsini nümayiş etdirəcəyik. Aşağıda hər bir diaqramın təsviri və nümunələri verilmişdir.

Müşahidələr cədvəli. Bu, öyrəndiyiniz ayənin hissəsini, bu barədə verdiyiniz sualları və hissə ilə bağlı müşahidələrinizi qeyd edən cədvəldir (aşağıya baxın). Bu, Müqəddəs Kitabı oxuyarkən aşkar etdiklərinizi qeyd etmək və sistemləşdirmək üçün sadə bir yoldur. Bu, Müqəddəs Yazıların çarpaz istinad hissələri ilə işləyərkən xüsusilə faydalıdır.

MÜŞAHİDƏLƏR XƏRİTƏSİ — NÜMUNƏ		
Müqəddəs Yazılar	Suallar	Müşahidələr

Başlıqlar cədvəli. Bu cədvəl Müqəddəs Kitabın bir fəslinin və ya bütün kitabın ümumi mənzərəsini vermək üçün yaradılır. O həmçinin kitabın nə haqqında olduğunu tez yadda saxlamağınıza kömək edəcək. Başlıqlar cədvəli əzbərləmək üçün çox say göstərmədən kitabın məzmununu aydın şəkildə yaddaşa saxlamağa kömək edir (aşağıya baxın).

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, Müqəddəs Kitabın əksər tərcümələrində və bütün tədqiqat Müqəddəs Kitablarında hər kitabın fəsil nömrələri var. Məhz elə bu başlıqlar cədvəlin əsasını təşkil edir. Beləliklə, əslində, tərcümələr sizin üçün bütün işləri görür. Öz başlıqlar cədvəlinizi yaratmağın əsas üstünlüyü Müqəddəs Kitabın bir fəslini və ya bütün kitabı bir cədvəldə, hamısını birlikdə görmək imkanındır. Əgər siz öz başlıqlarınızı yaradırsınızsa, cədvəl onları sistemləşdirməyə kömək edir. Əgər siz Müqəddəs Kitabı öyrənirsinizsə, ümumi siyahıya tez daxil olmaq da faydalıdır.

CƏDVƏL — NÜMUNƏ		
Fəsilər	1-ci fəsil	2-ci fəsil
Fəslin adı		
Abzasların adı		

Əsas ayə (a)		
Əsas söz		

Şərh cədvəli. Bu cədvəl hissənin nəzərdə tutulan ümumi mənasını, şəxsən sizə aid olan mənasını və onu necə öyrənməyi planlaşdırdığınız və ya artıq öyrəndiyiniz haqqında nələri açıqladığınızı qeyd etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Yenə də onu cədvələ yazmaq ürəyinizdə və zehninizdə kəşf etdiyinizi möhkəmləndirməyə kömək edəcək. O həmçinin aşkar etdiyiniz Müqəddəs Kitab həqiqətlərini başqaları ilə bölüşməyə kömək edəcək (aşağıya baxın).

ŞƏRH CƏDVƏLİ — NÜMUNƏ	
Nəzərdə tutulan mənə	

Mənə aid olan mənə	
Hissənin başa düşülməsi	

Plan cədvəli. Planın sxemi başlıqlar cədvəlindən onunla fərqlənir ki, o, hissənin, fəslin və ya hətta bütöv bir kitabın izahını genişləndirməyə və daha dərinə getməyə imkan verir. Plan cədvəli, məsələn, bir fəslin mövzusunı yazmağa, sonra da onu bölmələrə, yarımbölmələrə və altbölmələr aşağısındakı işarələrə bölməyə imkan verir (aşağıya baxın).

PLAN CƏDVƏLİ — NÜMUNƏ № 4	
1.	
A.	
1.	
2.	

B.	
1.	
2.	
C.	
II.	
A.	
B.	
1.	
2.	
III.	
A.	
1.	
2.	
a.	
b.	
B.	
1.	
2.	
IV.	
A.	
B.	
C.	
Ç.	

İstər cədvəl metodundan, istərsə də ətraflı qeydlərdən istifadə etmək qərarına gəlsəniz, ən əsası hissədə tapıntılarınızı təşkil etmək üçün bir yol tapmaq və onu sizin üçün mənalı olan şəkildə aydınlaşdırmaqdır. Çarpaz istinad edərkən tapıntılarınızı qeyd etmək üçün mütləq bir yola ehtiyacınız olacaq.

Müşahidə cədvəli bu işdə sizə kömək edə bilər. Aşağıda belə bir cədvəldən istifadə etmək üçün bir tapşırıq var. Xatırladığınız kimi, çarpaz istinadlar bu kontekstdə Müqəddəs Yazıların bir hissəsini başa düşmək prosesində mühüm addımdır.

TAPŞIRIQ: ÇARPAZ İSTİNADLARDAN İSTİFADƏ EDƏRƏK MATTƏ 7:1 AYƏSİNİ KONTEKSTDƏ ŞƏRH ETMƏK

Mattanın Müjdəsi 7:1-i oxuyun. Sizcə, İsa şagirdlərinə başqalarını mühakimə etməməyi əmr edirmi? İlk baxışdan bu məhz belə görünür. Çoxları bu ayədən istifadə edir, onu bu şəkildə şərh edir ki, başqalarını mühakimə etmək bizə qadağandır. Lakin bu ayə Müqəddəs Kitabda ən çox səhv anlaşılan ayələrdən biridir. Bununla belə, sadə bir çarpaz istinad prosesi sayəsində İsanın bu ifadəsi kontekstdə yerləşdirilir ki, biz onun mənasını düzgün başa düşək.

11 sentyabr hücumlarından sonra Mən (Coş) “Yaxşılıqı şərdən fərqləndir” adlı elektron kitab yazdım. Bu da mədəniyyətimizin niyə başqalarını mühakimə etmək hüququmuz olmadığına inanması ilə bağlıdır. Bu materiala əsaslanaraq bəzi suallara birlikdə cavab verək və lazım olan cavabları almaq üçün digər hissələrə istinad edək.

Kontekst həyati vacib əhəmiyyət kəsb edir. İsa: “Mühakimə etməyin” deyəndə kimə müraciət edirdi? Bütün bunlar hansı fonda baş verirdi?

Mattə 7:1 İsanın Mattə 5-də başlayan Dağüstü vəzinin bir hissəsidir.

İsa Dağüstü vəzinə necə başladı? O, insanları nəyə çağırırdı və Onun təlimi nə haqqında idi?

İsanın vəzi Allahın Padşahlığına kimin daxil olacağının izahı ilə başlayır (Matta 5:3). İsa bütün vəzi boyu insanları Öz Padşahlığına çağırır. Buna görə də Onun söylədiklərinin hər hansı təfsiri Onun Padşahlıq xəbəri kontekstində yerləşdirilməlidir. Bu konteksti nəzərə alaraq, İsa şagirdlərinə əməl etməli olacaqları etikanı təklif edir. O bu dünyada necə düşünmək, davranmaq və yaşamaq barədə Öz Padşah baxışı ilə — Öz dünyagörüşü ilə bölüşür. Bu hissədə də O bizə mühakimə etməməyi deyir.

O zaman biz mühakimə etməyəcəyiksə, kimin mühakimə etmək hüququ var və nə üçün? Qanunun Təkrarı 32:35 və Levililər 19:18 ayələrini oxuyun.

Yenə də kontekst ondan ibarətdir ki, İsa Öz Padşahlığını qurur, orada O, Saleh Padşah, Kamil Standart və hamının Hakimidir. Allah bəyan edib: “Qisas Mənimdir, əvəzini Mən verəcəyəm” (Qanunun Təkrarı 32:35-ə baxın). O, İsrailə deyib: “...qisas alma, heç kimə qarşı kin saxlama” (Levililər 19:18-ə baxın). Nə üçün? Çünki hökm Ədalətli Hakimə məxsusdur. İnsan başqasını mühakimə edəndə, əslində, kimin Allah tərəfindən bağışlana biləcəyini və kimin bağışlana bilməyəcəyini müəyyən etmək iddiasında olur. Bununla da Onun Hakim kimi haqlı mövqeyini qəsb edir.

Bu o deməkdir ki, biz Məsihin davamçıları olaraq öz əxlaqi prinsiplərimizdən əl çəkməli və heç bir əxlaqi mövqe tutmamalıyıq? Nə üçün “bəli” və ya nə üçün “xeyr”? Matta 7:2-ni oxuyun.

İsanın bundan sonra nə dediyinə qulaq asın. “Hansı ölçü ilə ölçsəniz, sizin üçün də eyni ölçü ilə ölçüləcək” (Matta 7:2-yə baxın). Beləliklə, indi aydın oldu ki, biz mühakimə etməliyik, lakin hansı mühakimə standartından istifadə etdiyimizə diqqət yetirməliyik. Bu mühakimələr bizim standartlarımız deyil, Onun standartları əsasında aparılmalıdır.

Nə vaxt mühakimə etmək olar? İlahi hökm çıxarmaq üçün öncə içimizdə nə olmalıdır? Matta 7:4–5 və Levililər 19:17 ayələrini oxuyun.

İsa Öz təliminə davam edərək öz gözündə bütöv bir tir olduğu halda başqasının gözündə tükdən narahat olanlar haqqında danışır. O soruşur: “Öz gözündə tir ola-ola qardaşına necə deyə bilərsən: ‘Qoy gözündəki çöpü çıxarım!’ Ey ikiüzlü, əvvəlcə öz gözündən tiri çıxar, onda aydın görərsən ki, qardaşının gözündəki çöpü necə çıxarmaq olar” (Matta 7:4–5).

İsa şagirdlərinə heç vaxt başqalarını mühakimə etməməyi demir, O vurğulayır ki, onların ilk məsuliyyəti özlərini təmizləməkdir. İsrailə ilk göstərişləri verərkən Allah deyib: “...ürəyində nifrət bəsləmə. [amma] Başqa adamı mütləq tənbeh et ki, sən də günahının cəzasını çəkməyəsən” (Levililər 19:17-yə baxın). Bu onu göstərir ki, mühakimə etməkdə və baş verən pisiyyə qarşı durmaqda səhv bir şey yoxdur; daha doğrusu, riyakarlıqla başqalarına qarşı pis niyyət bəsləməklə mühakimə etmək və öz həyatındakı günaha əhəmiyyət verməmək düzgün deyil.

Allah ədalətli Hakimdir. Mühakimə etmək üçün standartları biz yox, O müəyyən edir. Lakin O, davamçılarının düzgün mühakimə

etmələrini gözləyir. Əlavə çarpaz istinadlardan istifadə edərək biz əsaslanıb qərar verməli olduğumuz 19 hissəni müəyyən edirik. Bu cədvəl “Bu ayələr məsələlər və ya insanlar haqqında mühakimə yürütmək barəsində nə deyir?” sualına cavabları qeyd edən müşahidə cədvəlimizdir. Aşağıdakı ayələri oxuyun və öz müşahidələrinizi qeyd edin. Sonra onları bizimkilərlə müqayisə edin.

MÜQƏDDƏS YAZILARIN MÜŞAHİDƏSİ	
Mattanın Müjdəsi 7:15–20	İsa şagirdlərinə Allahın peyğəmbəri olduqlarını iddia edən insanları mühakimə etməyi əmr edir.
Mattanın Müjdəsi 10:11–15	İsa şagirdlərini müjdəçilik missiyasına göndərəndə onlara şəhərlərdəki ailələr haqqında mühakimə yürütməyi tapşırır.
Mattanın Müjdəsi 16:6–12	İsa şagirdlərinə deyir ki, fariseylərin və sadukeylərin təlimlərini mühakimə etsinlər və onların mayasından ehtiyat etsinlər.
Mattanın Müjdəsi 18:15–17	İsa şagirdlərinə tapşırır ki, onlardan biri günah edəndə müvafiq tədbirlər görsünlər. Bu əməlləri yerinə yetirmək üçün günahın nədən ibarət olduğunu müəyyən etmək lazımdır.

Yəhyanın Müjdesi 7:24	İsa Yəhudi rəhbərlərinə deyir ki, "Zahirə görə mühakimə etməyin, ədalətlə mühakimə edin". İsa mühakimə etməyi qadağan etmir, əksinə, bunun ikiüzlülük olmadan, reallığa və mənəvi müdrikliyə əsaslanaraq edilməsini təkid edir.
Həvarilərin İşləri Kitabı 5:1–10	Peter Xananya və Səpfiyanı mühakimə edir.
Romalılara Məktub 2:1	Paul deyir ki, əgər öz etdiyimiz əmələ görə başqasını mühakimə etsək, özümüzü mühakimə etmiş olarıq. Özümüzü mühakimə isə ikiüzlü mühakimənin nəticəsidir.
Romalılara Məktub 14	Paul imanlılara məsihçi azadlığı məsələlərində bir-birlərini mühakimə etməyi qadağan etsə də, onları şüurlu seçimlər etməyə təşviq edir. Bu hissə mühakimə qadağasının və mühakimə etmək nəsihətinin eyni vaxtda necə mövcud ola biləcəyini göstərir.
Korinflilərə 1-ci Məktub 5:5	Paul Korinf cəmiyyətinə əmr edir ki, günahkar imanlıya qarşı hökm çıxarsınlar.

Qalatiyalılara Məktub 1:8–9	Paul Müjdə xəbərini təhrif edənləri şiddətlə qınayır və Qalatiyalılardan da eyni şeyi etməyi xahiş edir.
Filipililərə Məktub 3:2	Paul Filipililərə pis insanlardan çəkinməyi öyrədir.
Saloniklilərə 2-ci Məktub 3:14	Paul Saloniklilərə itaətsiz insanlara xüsusi diqqət yetirməyi və onlarla ünsiyyətdən çəkinməyi tapşırır.
Timoteyə 2-ci Məktub 3:1–9	Paul bəzi insanların pisliliyini təsvir edir və Timoteyə tövsiyə edir ki, onlarla heç bir əlaqəsi olmasın.
Timoteyə 2-ci Məktub 4:2, 14–15	Paul Timoteyə deyir ki, Allahın Kəlamını təbliğ etmək məzəmməti də əhatə etməlidir. Həvari 14–15-ci ayələrdə üstüörtülü mühakimə edir və burada misgər İsgəndəri Müjdənin düşməni adlandırır.
Yaqubun Məktubu 4:11	Yaqub Matta 7:1-də verilən qadağaya çox oxşar olan mühakimələrə qarşı bir qadağa qoyur. Əslində, bu, İsanın Dağüstü vəzindəki sözlərindən götürülə bilər.

Peterin 2-ci Məktubu 3:16–17	Peter Müqəddəs Yazıları öz xeyrinə təhrif edən cahil və qeyri-sabit insanları təsvir edir. Bu insanlar Rəbbin qaydışına və gələcək hökmə istehza edirlər.
Yəhyanın 1-ci Məktubu 4:1–3	Yəhya imanlılar cəmiyyətinə peyğəmbərin həqiqi və ya yalançı olduğunu yoxlamağı tapşırır.
Yəhyanın 3-cü Məktubu 1:9–11	Yəhya Diotrefin qürur və dedi-qodularını sərt tənqid edir və gələndə onunla görüşəcəyini deyir.
Yəhudanın Məktubu	Yəhuda imanlılar cəmiyyətinə xəbərdarlıq edir ki, allahsız və əxlaqsız adamlar cəmiyyətə sızıblar. Cəmiyyət iman uğrunda mübarizə aparmalı və belə insanların onu yalan təlim və pis əməllərlə korlamasına imkan verməməlidir.

MATTA 7:1 AYƏSİNİN ŞƏRHİ

Bir araya gətirdiyimiz çarpaz istinadlara əsasən, ayənin kontekstində İsa “Mühakimə etməyin ki, siz də mühakimə olunmayasınız” (Matta 7:1) deyərkən nə demək istəyirdi?

Müqəddəs Yazılardakı çarpaz istinadlar sayəsində başqalarını mühakimə etməyə gəlinə, məlum olur ki, qınamaq tamamilə məqbuldur. Səhv hökm vermək qadağandır. Biz öz seçimlərimizə görə mühakimə etməməliyik, çünki son nəticədə hamımız Allah tərəfindən mühakimə ediləcəyik. Biz Onun standartlarına riayət etməyə borcluyuq. Biz öz günahlarımıza riyakarlıqla məhəl qoymayaraq mühakimə edə bilmərik, çünki başqalarını və özümüzü vicdanla qiymətləndirməyə çağırılmışıq. Biz hər şeyə Allahın baxdığı kimi baxmalıyıq. Mənəvi seçimimizi zəiflətməməliyik. Bütün bunları başa düşəndə dərk edirik ki, düzgün mühakiməyə nəinki icazə verilir, bu həm də Məsihin davamçıları olaraq bizim borcumuzdur.

NÖVBƏTİ ADDIMI ATIN

Bu, sadə çarpaz istinad alətindən istifadənin Müqəddəs Yazıların mənasını şərh etməyimizə necə kömək edə biləcəyinə dair yalnız bir nümunədir. Bu kəşf bizi Allah haqqında daha dərin biliyə və məhəbbətə, eləcə də başqaları ilə münasibətlərimizdə necə yaşamalı olduğumuzu daha aydın başa düşməyə apara bilər. Ancaq həqiqəti kəşf etməyin başqa bir faydası var — onu başqaları ilə bölüşmək. Növbəti fəsildə sizə Müqəddəs Kitab həqiqətlərini kəşf etməyə kömək edəcək addımlara baxacaşıq və başqaları ilə effektiv şəkildə paylaşa bilməyiniz üçün hissəni necə tərtib edəcəyinizi izah edəcəyik.

9-cu FƏSİL

FIKİRLƏRİNİZİ BAŞQALARI İLƏ PAYLAŞIN

Doğuşdan kor idi, amma indi görür. Əzaları işləmirdi, amma indi gəzir. Cəmiyyətdən qovulmuş cüzamlı insan indi təmizdir. İsanın möcüzəvi toxunuşu xəstələrə şəfa verəndə, acları yedizdirəndə və ya günahkarın günahını bağışlayanda biz bir ümumi cəhət görürük: sağalanlar bu barədə başqalarına danışmaq istəyirdilər.

Siz Müqəddəs Yazıları öyrənmək səyahətinizdə
öyrəndiklərinizi bölüşərkən, əslində, Məsihin Onun
Padşahlığını qurmaq missiyasında iştirak edirsiniz.

Qeyri-adi bir şey yaşadığınız zaman, təbii ki, bu barədə başqalarına danışmaq istəyirsiniz. Allahın həqiqəti haqqında yeni bir anlayış əldə etməyə gəldikdə, insanlarla paylaşdığınız şeylərin onlara necə təsir etdiyini izləməkdən daha həyəcanlı bir şey yoxdur. İsa, həqiqətən, bunu məhz belə planlaşdırmışdı. O Öz şagirdlərinə demişdi: “Siz də şəhadət edəcəksiniz, çünki başlanğıcdan Mənimlə birlikdəsiniz” (Yəhya 15:27-yə baxın). O, Ataya dua etdi: “Sən Məni dünyaya göndərdiyin kimi Mən də onları dünyaya göndərdim” (Yəhya 17:18).

Müqəddəs Yazılarda tapdığınız şey başqalarına ötürülmək üçündür. Allah Öz həyatını və həqiqətini sizin vasitənizlə bölüşmək istəyir. Siz Müqəddəs Yazıları öyrənmək səyahətinizdə öyrəndiklərinizi

bölüşərkən, əslində, Məsihin Onun Padşahlığını qurmaq missiyasında iştirak edirsiniz. Bu, həqiqətən, həyəcanverici bir missiyadır.

Bununla belə, Müqəddəs Yazılarda öyrəndiklərinizi və təcrübələrinizi səmərəli şəkildə bölüşmək üçün müəyyən qədər düşünmək lazımdır. Fikirlərinizi onlara çatdırmağa imkan verən formada toplamalı olacaqsınız. Siz bu prosesə qeydlər aparmaqla və ya əvvəlki fəsildə müzakirə etdiyimiz müxtəlif cədvəllər yaratmaqla başlayınız. Son nəticədə bu, bir diaqramın yaradılmasına və Müqəddəs Yazıların bir hissəsinin şərhinə gətirib çıxarır. Öncə bu fəsildə biz artıq toxunduğumuz Müqəddəs Kitabın təfsirinin mərhələli prosesinə baxacağıq, sonra isə plan cədvəlinin yaradılmasını təsvir edəcəyik.

7 ADDIMLI PROSES

Bu addımlar tam deyil, lakin biz onları başqalarına ötürmək niyyətində olduğumuz Müqəddəs Yazıların təfsirində əsas hesab edirik.

1. Kitabı oxuyun

Aydındır ki, siz Müqəddəs Yazıların hansı hissəsini öyrənəcəyinizə və yaşayacağınıza qərar verməlisiniz. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, insan onun hissələrinin tam kontekstini əldə etmək üçün bütün kitabı oxumalıdır. Üstəlik, kitabın içindəki bir çox həqiqətləri kəşf etmək üçün kitabın bir neçə dəfə oxunmasına ehtiyacımız var.

2. Kitab haqqında oxuyun

Kitab haqqında məlumat onun vasitəsilə səyahətiniz üçün dəyərli konteksti təmin edir. Tədqiqat Müqəddəs Kitabı və ya Müqəddəs Kitab arayışı sizi bu dəyərli məlumatla təmin edəcək. Kitabda tapa bilərsiniz:

- xronoloji konteksti;
- girişi;

- onun “həyati statistika”sını, o cümlədən məqsədini, müəllifi, kimə yazıldığını, yazılma tarixini, tarixi fonu, əsas ayələri, əsas yerləri və digər xüsusiyyətləri daxil olmaqla əsas insanları;
- onun “meqamövzu”larını;
- əsas hadisələrin yerlərini göstərən xəritəni.

3. Suallar verin və cavabları yazın

Kim, nə, harada, nə vaxt, nə üçün və necə — bu altı sualdan istifadə edərək bir kitabı araşdırıb onun mənasını kəşf edə bilərsiniz. Bu proses zamanı kitabın geniş mənzərəsini anlamaq üçün əvvəlcə baş verən hər şeyi müşahidə edirsiniz. Araşdırmaya davam edərkən öz cavablarınızı mütəmadi yazaraq getdikcə daha dərinə gedirsiniz.

Kitab üzrə suallar verərkən “qarşılıqlı rabitə yaradan suallar”dan xəbərdar olun. Onlar hissə və ya kitabdakı terminlərin, insanların, yerlərin və fikirlərin digər hissələrlə necə əlaqəli olduğunu anlamağa kömək etməklə axtarışınıza daha bir ölçü əlavə edir.

Bu kimi suallar verin:

a. Nə eynidir və ya öz aralarında oxşardır?

Bu sualın məqsədi hissədəki oxşarlıqları tapmaqda bizə kömək etməkdir.

b. Nə fərqlidir və nə ilə fərqlidir?

Bu sualın köməyi ilə birinci sualda etdiyimizin əksini edirik. Biz oxşarlıq yox, təzad axtarıq.

c. Nə təkrarlanır?

Burada təkrar axtarıq və tapanda bunun səbəbini soruşuruq.

ç. Səbəb və nəticənin hansı sübutlarını görürük?

Səbəb və nəticə bir şeyin başqa bir şeyə səbəb olması deməkdir. Bəzən səbəb və nəticəni ehtiva edən hissələr

mütləq aydın olmur, lakin müəyyən sözlər bizə bir ipucu verir. Səbəb və nəticəni birləşdirən sözlər bunlardır: *çünki, ona görə, nəticə etibarilə və mədam ki*.

d. *Ümumidən konkretə doğru hansı hərəkəti görürük?*

Bu cür hərəkətlər çox vaxt Müqəddəs Yazılara xasdır. Diqqət edin ki, Yəhyanın Müjdəsində yazılıb: “O, [Məsih] dünyada idi, dünya Onun vasitəsilə yarandı, amma dünya Onu tanımadı” (Yəhya 1:10). 11-ci ayədə deyilir: “Öz diyarına [İsrailə] gəldi, amma soydaşları Onu qəbul etmədilər”. Birinci ümumi fikir ikinci xüsusi ifadəni müəyyən edir. Hissədə “ümumidən xüsusiyyə” hərəkəti tapın.

e. *Hansı irəliləyişlər göz qabağındadır?*

Burada biz inkişaf edən bir ideya və ya açılan bir hadisə axtarıq. Tərəqqi çox vaxt müəyyən bir hərəkətdə və ya ideyada kulminasiyaya çatır.

ə. *Bizə hansı suallar və ya cavablar verilib?*

Suallar və cavablar çox vaxt bizi nəyisə başa düşməyə aparan arqumentləri ehtiva edir. İsa Öz fikrini ifadə etmək üçün tez-tez suallardan istifadə edirdi. Suallar çox vaxt Allahın Kəlamındakı həqiqəti vurğulamağa xidmət edir.

ğ. *Hansı problem və həll yolları təqdim olunur?*

Təqdim olunan problemlər və təklif olunan həll yolları Müqəddəs Yazıların mənasını başa düşməyə kömək edir.

g. *Hansı əmrləri və vədləri görürük?*

Allahın əmrləri Onun müəyyən etdiyi sərhədlərdir. Bunları tanıyın. Bu sərhədlərin daxilində olmaq vacibdir. Bu əmrləri yerinə yetirmək lazımdır. Bu əmrlərə itaətin nəticəsi vədlər və xeyir-dualardır.

Bu cür itaət Allahla münasibətimizi dərinləşdirir.

ğ. *Hansı əlaqə mənasını görürük?*

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, hətta əmrlərin də əlaqə mənası var. Bütün Müqəddəs Yazılar əlaqələr kontekstində verilir. Allah istəyir, biz Onunla və bir-birimizlə daha dərin əlaqələrdən həzz ala bilək ki, münasibətlərin bu mənasını başa düşək.

4. Sözlərin mənasını açıqlayın

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, ibrani və yunan dilləri mənə baxımından zəngindir, başqa dillərə tərcümələrdə heç də həmişə öz əksini tapmır. Ayənin daha dərin və aydın başa düşülməsi üçün lüğətlərdən istifadə etmək vacibdir. Bununla belə, tərcümənin dəqiq olmasına diqqətli olmaq lazımdır. Dil mütəxəssisləri və ilahiyyatçılar tərəfindən yazılmış Müqəddəs Kitabı öyrənmə materialları burada əhəmiyyətli mənə daşıyır.

5. Mətnin nəzərdə tutulan mənasını şərh edin

Bir hissəni və ya kitabı öyrənərkən məqsədimiz dəqiq təfsir etmək, yəni nəzərdə tutulan mənanı izah etməkdir. Biz bu məsələni 7 və 8-ci fəsillərdə ətraflı işıqlandırmışıq. Burada əlavə etmək istədiyimiz yeganə şey tapıntılarımızı cəmiyyət doktrinalarının və müqəddəs yazıların tarixi əsasları ilə müqayisə etməyin vacibliyidir. Məsələn, əgər imanlılar cəmiyyətinin əsas doktrinalarına zidd olan bir hissənin təfsiri ilə qarşılaşırsınızsa, diqqətli olun!

Həqiqi imanın əsas tikinti blokları hesab edilənləri bilmək üçün qədim imanlılar cəmiyyəti atalarından və sonrakı ortodoks mütəfəkkirlərdən oxuyub öyrənmək bizim üçün səmərəlidir.

III əsrə qədər imanlılar cəmiyyəti məsihçiliyin əsas doktrinalarını müəyyən etdi (Nikeya İman Rəmzi) və əksər hallarda eyni əsas doktrinalar əsrlər boyu Müqəddəs Yazıların mərkəzi şərh olmuşdur. Təbii ki, bir sıra xırda məsələlərdə razılaşma, fikir ayrılığı halları olub. Bununla belə, bu gün də erkən imanlılar cəmiyyətinin əsas məsələləri ətrafında birləşən çoxlu sayda imanlı var. Məsələn, Müqəddəs Yazıların etibarlılığı və nüfuzu, ilkin günah, Məsihin ilahiliyi, Məsihin kəffarə qurbanı, iman vasitəsilə bəraət, Məsihin bədəndə dirilməsi, Üçbirlik və s.

6. Mətnin əlaqə mənasını araşdırın

Allah bizə Kəlamını verdi, çünki O bizimlə sevgi dolu yaxın münasibət istəyir. O, bir-birimizlə sevgi dolu münasibətlərdən bərabər həzz almağımızı istəyir. Bu o deməkdir ki, Onun Padşahlığı və bizimlə olan münasibəti əbədi olacaq. Buna görə də Onun Kitabını oxuyub oxuduqlarımızın əlaqəli mənasını yaşamamaq Onun bu Kitabı bizə verməsi səbəbini səhv şərh etmək olardı.

Birinci prioritet hər kitabın ilkin olaraq kimin üçün yazıldığını və onun nəzərdə tutulan mənasının nə olduğunu anlamaqdır. Sonra şəxsən və cəmiyyət kimi kollektiv olaraq onun əlaqə mənasını dərk etməyə davam etməlisiniz.

Aşağıdakı suallar sizə Allah və başqaları ilə münasibətlərin mənasını tətbiq etməyə kömək edəcək:

- Bu hissənin bütün qəlbiniz, canınız və ağılınızla Allahı daha dərinləndirən sevmək ilə necə əlaqəsi var?
- Bu ayə başqalarını Allahın məni sevdiyi kimi sevməyimə necə baxır?
- Bu hissə Allahın kim olduğuna dair yeni anlayışı necə təmin edir?
- Bu hissədə Allahın ürəyi və niyyətləri haqqında nə görürəm?

- Bu hissədə Allahın mənə aid olan planları və məqsədləri haqqında nə görürəm?
- Niyə Allah insanlara məndən fərqli baxır?
- Onun məhəbbətli intizamı da daxil olmaqla münasibətlərə bu qədər əhəmiyyət verən Allaha ürəyim necə cavab verir?
- Allah itənlərlə və Onsuz qalanlarla necə davranmağımı istəyir?

7. Hissənin və ya Müqəddəs Yazıların kitablarının qısa təsvirini yazın

Ətraflı qeydlər etdikdən və ya cədvəllərin doldurulması prosesini tamamladıqdan sonra siz hissə və ya kitab üçün kontur yaratmağa hazırsınız. Yenə də konturun vacib olmasının səbəbi odur ki, o kəşf etdiyiniz Müqəddəs Kitab ideyalarını yadda saxlamağa imkan verir və düşüncələrinizi başqaları ilə bölüşmək üçün sistematik bir yol təqdim edir.

Növbəti fəsildə sizə Müqəddəs Kitabın konturlarını təsvir etmək imkanı veriləcək. Siz müşahidələr, adlar və şərh cədvəllərindən istifadə edə bilərsiniz. İşarələriniz və qeydləriniz nəticədə sizə kitab üçün ardıcıl və başa düşülən kontur yaratmağa imkan verir. Aşağıda Yəhyanın Müjdəsinin ilk 18 ayəsinin təsvirlər nümunəsi verilmişdir.

TƏSVİRLƏR NÜMUNƏSİ

Nəyin təsvir olunacağını müəyyənləşdirməyin yollarından biri istifadə etdiyiniz Müqəddəs Kitabın nəşirlərinin hər fəsildə yerləşdirdiyi bölmələrdən istifadə etməkdir. Bu üsul sizə üstünlük verir, çünki bu bölmələrdə artıq başlıqlar var. Fəsilərə bölmə iki və ya daha çox abzasdan ibarət ola bilər. Beləliklə, vəzifəniz fəsildəki əsas fikirləri müəyyən etməkdir.

Həm də hissənin planına yarımbəndlər əlavə edə bilərsiniz. Məsələn, bu yarımbəndlər gələcək tədqiqat və öyrənmə üçün kifayət qədər əhəmiyyət kəsb edir.

Bu cür şərhlər fikirlərinizi başqaları ilə paylaştığınız zaman xüsusilə faydalı olacaq. Bu fəslə öyrəndikcə siz Yəhya 1:1–18-in məzmununun formalaşdığını görəcəksiniz.

Plan qurma prosesi düşündüyünüz qədər çətin deyil. Əslində, hissənin özü sizə planın əsas məqamlarını diktə edəcək. Bu anlar hissənin təbii gedişində inkişaf etməlidir. Hissədə tapa bilməyəcəyiniz mövzunu açıq və ya gizli şəkildə tətbiq etməkdən çəkinməlisiniz. Planınızı yaradarkən daim qeydlərinizə və ya müşahidə cədvəlinizə müraciət etmək istəyəcəksiniz.

İndi Yəhyanın Müjdəsi 1:1–18-i oxumağa vaxt ayırın. Hissədə tapdığınız hər şeyi yazmaqdan çəkinməyin. Oxuyub qeydlər apardıqdan sonra tapıntılarınızı izləyəcəyimiz prosesin təsviri ilə müqayisə edin.

Yəhya 1:1–18-i oxuyan zaman qeydləri və cədvəlləri nəzərdən keçirərkən bu hissədən irəli gələn dörd əsas məqamı aşkar etdik. İlk qeydimiz 1–5 ayələri üzərində işləməkdən irəli gəlir. Biz qeyd etdik ki, bu ayələrdə Məsih Allah olan, başlanğıcda Allahla birlikdə olan və dünyanı yaradan Kəlamla eyniləşdirilir. Beləliklə, planımızda birinci başlıq olaraq **“Kəlam Əbədi Yaradandır”** başlığını qoyuruq. Növbəti başlığımız üçün 6–8-ci ayələrdən Vəftizçi Yəhya haqqında müşahidəmizdən istifadə edirik: **“Kəlamın müjdəçisi”**. Üçüncü əsas bölməmiz 9–13-cü ayələrdən ibarətdir: **“Kəlam bəşər oldu”**. Sonra dördüncü və son bölmə 14–18-ci ayələrdir ki, bu da **“Bəşər olmuş Kəlamın xüsusiyyətləri”** başlığının gəldiyi yerdir. Planımızı növbəti səhifədə görə bilərsiniz.

Qeydlərimizi yoxladıq və bu dörd əsas bəndə altbəndlər yaratdıq. Birinci bəndə üç yarımbəndin materialı daxildir.

I. Kəlam Əbədi Yaradandır (Yəhyanın Müjdəsi 1:1–5)

- A. Əbədi mövcudluqdur
- B. Əbədi Mənbədir
- C. Əbədi Təzahürdür

İndi öz qeydlərimizdə və diaqramlarımızda məntiqi olaraq bu altbölmələr altında yerləşdirilməli olan mövzuları axtarıq. Biz hiss etdik ki, Məsihin ilahi təbiəti məntiqi olaraq “əbədi varlığa” uyğun gəlir, ona görə də onu orada yerləşdirdik. B bəndinə gəldikdə, “Əbədi Mənbə” ilə bağlı qeydlərimiz göstərirdi ki, Məsih bütün yaradılışın, eləcə də həyatın özüdür. Beləliklə, B “Əbədi Mənbə” başlığı altında “Maddi dünya” və “Həyat”ı yerləşdirdik. “Əbədi təzahür” mövzusunda heç bir əlavə material qeyd etmədik, ona görə də bu mövzunu yarımbəndlərsiz qoyduq.

Daha sonra hissənin ikinci əsas bölməsinə baxdıq: “Kəlamın müjdəçisi”. Qeydlərimizi və cədvəllərimizi tutuşdurduq və bu başlıq altına düşən məlumatı tapdıq. Burada sual bizə lazım olan cavabı verdi: “Kəlamın müjdəçisi kim idi?” Cavabı 6-cı ayədə tapdıq: “Allahın göndərdiyi bir adam var idi, onun adı Yəhya idi”. Beləliklə, planımızda “Kəlamın müjdəçisi” adlanan II bölmənin birinci yarımbəndi olaraq yazmışdıq: A. “Vəftizçi Yəhya: Allahın göndərdiyi bir adam”.

PLAN CƏDVƏLLƏRİNİN NÜMUNƏSİ

Kəlamın Bəşər olmasına dair şəhadət (Yəhyanın Müjdəsi 1:1–18)

I. Kəlam Əbədi Yaradandır (1–5)

A. Əbədi mövcudluqdur (1–2)

1. İlahi təbiət (1)
2. Başlanğıcda (2)

B. Əbədi Yaradılış Mənbəyi (2–4)

1. Maddi dünya (3)
2. Həyat (4)

C. Əbədi təzahür (nur) (5)

II. Kəlamın müjdəçisi (6–8)

- A. Kim? Allahın göndərdiyi bir adam (6)
- B. Məqsəd? (7–8)

1. Nur haqqında şəhadət edir (7–8)
2. Bütün dünyanın iman etməsi üçün (7)
- III. Bəşər olan Kəlamın nəticəsi (9–13)
 - A. Mənfi (9–11)
 1. Hər bir insanı işıqlandırır (9), AMMA
 2. İnsanlar tərəfindən rədd edildi (10–11)
 - a. dünya tərəfindən (10)
 - b. Özününkülər tərəfindən (11)
 - B. Müsbət (12–13)
 1. İmana görə Allahın övladları (12)
 2. İnsandan deyil, Allahdan (13)
- IV. Sözün xüsusiyyətləri
 - A. Atadan gələn vahid Oğul (14)
 - B. Müjdəçidən daha yüksək mövqe (15)
 - C. Lütf və Həqiqət Kanalı (16–17)
 - Ç. Görünməz Allahın Görünən İfadəsi (18)

Sonra soruşduq: *Nə üçün?* Nə üçün Yəhya Allah tərəfindən göndərilmişdi? Sual Yəhyanın missiyasının məqsədi ilə bağlıdır. Beləliklə, planımızda “Kəlamın müjdəçisi”nin ikinci yarımbəndi olaraq yazmışdıq: B. “Məqsəd”. Əlavə məlumat və cavablar üçün qeydlərimizə və cədvəllərimizə müraciət etməyə davam etdik və 7 və 8-ci ayələrdə Yəhyanın məqsədini izah edən iki qeyd tapdıq: O, Nur haqqında şəhadət etməyə və bütün dünyanın iman etməsi üçün gəldi. Ona görə də bu iki bəndi “Məqsəd” bəndinin 1-ci və 2-ci yarımbəndləri kimi planımıza daxil etdik.

Yəqin ki, bu sizə təsəvvür vermək üçün kifayətdir. Yenə də “Plan cədvəllərinin nümunəsi”nə müraciət edin və bu hissəni necə tərtib etdiyimizə baxın. Plan tərtib edərkən yadda saxlamaq lazımdır: böyük ideya ilə başlayın; onda qeydlərinizdə, müşahidə cədvəlinizdə və ya başlıq cədvəlinizdə tapılan bu fikri alt mövzulara bölmək olar.

BAŞQALARI İLƏ NECƏ PAYLAŞMALI: DANIŞMAYIN, İSTİQAMƏTLƏNDİRİN

Günəşli bir gündə oğlum Skoti və mən (Şon) çimərlik boyunca gəzirdik. O, bir az məndən qabaqda gedirdi. Skoti qəfildən nəyisə götürmək üçün əyildi və uca səslə qışqıraraq dönüb mənə tərəf qaçdı: “Ata, gör nə tapdım!”

Dostlarınızı özünüz keçdiyiniz eyni kəşf yolu ilə apara bilərsiniz. Onlara suallar verməyə, cavablar tapmağa və Müqəddəs Kitabın mənası haqqında eksperimental bilikləri bir araya toplamağa kömək edin.

O, əlində bir dollar əsginası yelləyərək yanıma qaçdı. Həyəcanına görə onun qızıl ispan dublonu tapdığını düşünmək olardı. O, sevincdən özündə deyildi. O, sözünə davam etdi:

“Mən bir dollar tapdım — o burada idi və mən onu tapdım!”

Həmin gün Skotiyə bir dollar verə bilərdim — mən bunu əvvəllər dəfələrlə etmişəm. Lakin o buna başqa cür reaksiya verərdi. Niyə? Çünki Skoti bu pulu özü tapmışdı.

Müqəddəs Kitab həqiqətini yaşamaq da belədir. Siz insanlara həqiqəti aşkar etdiyiniz barədə danışa bilərsiniz və bu onların həyatına təsir edə bilər. Amma kiməsə yeni anlayışlar kəşf etməyə kömək etdiyiniz zaman bu, həqiqətdən də, nə isə xüsusi bir şeydir. Çünki Müqəddəs Kitabla tanış olmaq ikinci dərəcəli proses deyil; bu, yaşayan Allahla şəxsi görüşdür. O istəyir ki, hər birimiz Onu özümüz üçün aşkar edək.

Biz sizi Müqəddəs Yazılardan öyrəndiklərinizi ailəniz və dostlarınızla bölüşməyə dəvət edirik. Amma xüsusi təcrübə istəyirsinizsə, bir neçə dostunuzdan sizinlə “Müqəddəs Kitab təcrübəsi səyahətinə” qoşulmasını xahiş edin.

Növbəti fəsildə də bənzər şəkildə öyrənəcəyiniz üçün öyrəndiyiniz və yaşadığınız Müqəddəs Kitabı götürün. Sonra dostlarınızla bir saatlıq təlim təşkil edin. Daha sonra siz onları özünüz getdiyiniz həmin kəşf etmək yolu ilə apara bilərsiniz. Onlara suallar verməyə və cavablar tapmağa, Müqəddəs Kitabın mənası ilə bağlı təcrübə biliklərini birləşdirməyə kömək edin. Əgər onlar Allahın Kəlamını şəxsən yaşasalar, sizi səxavətli mükafat gözləyir.

MÜQƏDDƏS KİTABI MÜSTƏQİL YAŞAYIN

Bu ana qədər biz əsasən Müqəddəs Kitabın necə öyrənilməsinə, hissələrin təfsir prosesini və zəruri alətləri izah etdik. İndi biz mövzunu dəyişmək və Müqəddəs Kitabı özünüzn yaşamanıza kömək etmək istərdik.

Növbəti iki fəsil sizi Huşə Kitabı ilə maraqlı səyahətə aparacaq. Bu kitab bütün Müqəddəs Yazılar boyunca Allahla insan arasındakı əlaqənin ən aydın və ümumi məlumatlarından birini təqdim edir. Lakin bu, hal-hazırda hər birimiz üçün dərin məna kəsb edir. Bəziləri hesab edirlər ki, bu səyahət Allahın dəyişmə vasitəsidir və Onunla, Onun Kitabı ilə və ətrafımızdakı insanlarla daha dərin qarşılıqlı əlaqə yaratmağa imkan verir. Biz dua edirik ki, bu Müqəddəs Kitab səyahəti sizin həyatınıza həqiqətən təsir etsin.

10-cu FƏSİL

MÜQƏDDƏS YAZILARIN HİSSƏLƏRİNİN MƏNASINI “GEDİN VƏ ÖYRƏNİN”

Tipik ağır iş günü idi. Romalıları üçün vergi toplamaq asan məsələ deyil. Bu işi görmək üçün gönüqalın olmalısın. Çünki bu, insanı hörmətli etmirdi, xüsusən də əgər o, Yəhudidirsə.

Həmin gün İsa vergiyığan masasının yanından keçəndə Matta adlı bir adamı gördü. İsa ona dedi: “Ardımca gəl”. O da durub İsanın ardınca getdi (Matta 9:9-a baxın).

Həmin gün Matta İsanı və şagirdlərini nahar üçün öz evinə dəvət etdi. O, vergiyığan yoldaşlarını və digər “ləyaqətsiz günahkarları” da bu nahara çağırırdı. Fariseylər bunu görəndə şagirdlərdən soruşdular: “Niyə Müəlliminiz vergiyığanlar və günahkarlarla birgə yemək yeyir?” (Matta 9:10–11 ayələrinə baxın).

Fariseylərin reaksiyası başa düşüləndir. Vergiyığanlar mənfur Roma hökumətinin agentləri idilər. Buna görə də Yəhudilərin əksəriyyəti romalıları pul ödəməli olduqlarından, təbii olaraq, narazı idilər. Onlar romalıların xidmətinə girən Yəhudilərə daha çox qəzəblənirdilər. Nəyə görə İsa zülmkar Roma hökuməti üçün işləyənlərlə ünsiyyətdə olurdu? Məsihin xilas etməli olduğu Öz xalqı — Yəhudilər zülm altında əsarətdə idi.

Şagirdlər belə cavab verə bilərdilər: “İsa hamı kimi deyil. O bütün insanları salamlayır və inandıqlarına və ya etdiklərinə görə heç kəsi aşağılamır. Bugünkü dünyada hamımız tolerant olmalıyıq — fərqli nöqteyi-nəzərləri qəbul etməli və hamı ilə anlaşmalıyıq.

Razısınızmi?" Lakin şagirdlər, təbii ki, fariseylərə belə cavab vermədilər. İsa Özü onlara cavab verdi.

İsa bunu eşidəndə dedi: "Sağlamların deyil, xəstələrin həkimə ehtiyacı var". Sonra O əlavə etdi: "Gedin və 'Mən qurban deyil, mərhəmət istəyirəm' sözünün mənasını öyrənin. Çünki Mən salehləri deyil, günahkarları çağırmaq üçün gəlmişəm" (Matta 9:12–13).

İsa Öz dövrünün alimlərinə, Yəhudi dini mətnlərinin "mütəxəssislərinə" "gedin və öyrənin" dedi. İsa fariseylərə çox tanış olan Huşə Kitabı 6:6-dan sitat gətirdi. Aydındır ki, onlar məhz buna görə başqalarının qarşısında axmaq və gülməli görünürdülər. Yəqin ki, İsanın hər şeyi bildiklərini düşünən fariseylərə qarşı durduğunu görmək şagirdlərə və başqalarına xoş idi. Bu vəziyyətdə də O, həqiqətən, fariseyləri öz yerlərində otuzdurdu.

Bəs İsanın Huşə peyğəmbərin Kitabı 6:6-dan sitat gətirdiyi hissənin əsl mənası nədir? İlk baxışdan düşünə bilərsiniz ki, İsa bizim Qanun üçün narahat olmağımızdan daha çox insanların qayğısına qalmağımızı nəzərdə tutmuşdur. Bəs, həqiqətən, bu hissənin mənası budurmu?

İsanın "gedin və öyrənin" məsələsi Onun qeyri-adi fərasətini nümayiş etdirir. Bu hissədə "öyrənmək" üçün istifadə olunan yunan sözü *"arastırma və ya müşahidə vasitəsilə öyrənmək"* deməkdir. Əslində, O, fariseylərə dedi ki, əgər onlar Huşə 6:6 ayəsini dərinlən arastırırsalar, düzgün suallar versələr və orada baş verənləri dəqiq izləsələr, Onun nə üçün günahkarlarla yemək yediğini başa düşəcəklər. Maraqlıdır ki, Huşənin Kitabı Allahın İsrail və bizim hamımız üçün baş planının ümumi mənzərəsini vermək üçün yazılmışdır. Təbii ki, İsa bu planın çox mühüm hissəsi idi. Lakin fariseylər bunu görmürdülər. Onlar Huşə peyğəmbərin öz sözləri ilə nə demək istədiyini başa düşmürdülər.

Əhdi-Ətiqin tez-tez diqqətdən kənarda qalan və bəlkə də, az tanınan kitabı, əslində, Allahın İsrail və hətta bizim üçün — bu gün yaşayanlar üçün planı haqqında ən aydın fikir verir. Çünki müşahidə vasitəsilə — nə axtarmaq lazım olduğunu bilərək, düzgün suallar verərək biz bu hissənin mənasını anlaya bilərik. Beləliklə, bir məşq olaraq, biz sizdən Huşənin Kitabını tam oxumağa vaxt ayırmanızı və “kim, nə, harada, nə vaxt, nə üçün, necə” suallarını verməyinizi xahiş edəcəyik. Burada biz kitab haqqında məlumat verəcəyik, şablon kimi xidmət edə biləcək müxtəlif suallar verəcəyik və sizə kəşf etdiklərinizi yazmaq imkanı verəcəyik. Növbəti fəsildə biz Huşə peyğəmbərin Kitabı haqqında ətraflı qeydlər verəcəyik. Sonra onları öz kəşflərinizdən öyrəndiklərinizlə müqayisə edə bilərsiniz.

FON

Aşağıdakı məlumatlar Müqəddəs Kitabı öyrənmə kitablarından və Müqəddəs Kitab istinad kitablarından götürülmüşdür. Əvvəlcə soruşacağıq: Huşənin Kitabı nə vaxt və harada yazılmışdır? Onun əsas qəhrəmanları kimlərdir? Bu kitab nə üçün yazılmışdır? Kitabın məzmunu bizə bu suallara cavab verir.

Huşə qədim İsraildə peyğəmbər idi. O bu kitabını e.ə. 700-cü illərin ortalarında yazıb. Bir peyğəmbər kimi xidmətinin ilk vaxtlarında, padşah II Yarovamın hakimiyyəti dövründə İsrail sərhədlərini genişləndirdi və bəzi İsrailililər böyük rifah qazandılar. Yarovamın ölümündən sonra hər şey dəyişdi. Cəmi üç onillikdən sonra Şimal Padşahlığı — İsrail Aşşurlular tərəfindən məhv edildi.

Şimal Padşahlığı bütperəstlərin allahlarına sitayiş edirdi və bu təlatümlü dövrlərdə İsrailililər daha da ümitsiz şəkildə bütperəstliyə müraciət etdilər. Onlar ümid edirdilər ki, allahlar onları məhv olmaqdan xilas edəcək. Huşə həqiqi Allahın elçisi idi. O, gələcək fəlakət barədə xəbərdarlıq etdi və əgər xalq İbrahimin, İshaqın və Yaqubun Allahına qayıdacaqsa, qurtuluşla bağlı İsrailə ümid verdi. Amma xalq bunu etmədi.

Şübhəsiz ki, Allah min ildən çox əvvəl İbrahimlə əhd bağlamışdı — təntənəli vəd vermişdi. O demişdi: “Əhdimi Özümlə sənin aranda qoyacağam və nəslini lap çoxaldacağam” (Yaradılış 17:2). O, İbrahimin nəslinə xeyir-dua alacaqlarını və onların rəhmli və mərhəmətli Allahı olacağını vəd etmişdi. Musa Sina dağında İsrail övladlarına dedi ki, “Rəbbin sizi sevməsi, seçməsi o biri xalqlardan daha çox olduğunuz üçün deyil. Həqiqətən, siz onlardan azsınız. Rəbb sizi sevdiyi və atalarınıza verdiyi vədi yerinə yetirmək istədiyi üçün qüdrətli əli ilə sizi Misirdən çıxartdı...” (Qanunun Təkrarı 7:7–8).

“Bütpərəstlər haqqında Allah Huşə
peyğəmbər vasitəsilə deyir: Mənim xalqım
olmayanları indi xalqım adlandırıacağam.
Əvvəl sevmədiyim insanları sevəcəyəm”.

Allah Huşə peyğəmbər vasitəsilə İsrailə olan bağlılığının mənasını inandırıcı şəkildə göstərmək istəyirdi. Əsas qəhrəmanlar Huşə və arvadı Qomer, həmçinin Allah və Onun övladları olan İsrail xalqı idi. O, Allahın və Onun azğın xalqının bu dərin canlı hekayəsini açmaq üçün səhnə olaraq evliliyi seçdi ki, bu da bizə və bütün bəşəriyyətə aiddir.

Allah İsrail oğullarına sözün əsl mənasında yerinə yetiriləcək çox konkret vədlər verdi. Əgər siz Yəhuda və ya başqa bir Yəhudi qəbiləsindən deyilsinizsə, Onun İsrailə verdiyi bəzi vədlər sizə aid deyil. Amma əgər Məsih vasitəsilə Allahın övladı olmusunuzsa, onda həvari Paul açıq şəkildə bildirir ki, siz Allahın planının və Onun xalqının bir hissəsiniz. “Allah yalnız Yəhudilər arasından deyil, həm də başqa millətlər arasından çağırırdı. Necə ki Huşənin kitabında deyilir: ‘Xalqım deyil’ dediyimə ‘Xalqımsan’ deyəcəyəm, ‘Sevdiyim deyil’ dediyimə ‘Sevdiyimsən’ deyəcəyəm. Onlara ‘siz Mənim xalqım deyilsiniz’ deyilən yerdə ‘siz var olan Allahın övladlarısınız’

deyiləcək” (bax. Romalılara 9:24–26). Beləliklə, bəzilərimiz Allahın seçilmiş xalqının, İsrailin bir hissəsi olmasaq da, biz hələ də Allahın çağırılan xalqının, Onun cəmiyyətinin bir hissəsiyik. Bunu nəzərə alaraq, Huşənin Kitabının 14-cü fəslini oxumağa vaxt ayırın. Oxuyub bitirdikdən sonra bu səhifəyə qayıdın və suallara cavab verməyə başlayın. Bu fəslin sonunda biz sizdən İsanın Huşə 6:6-dan sitat gətirdiyi hissəni şərh etməyinizi xahiş edəcəyik.

MƏNANI ÖYRƏNİN

Mattanın Müjdəsi 9:13-ü Huşə peyğəmbərin Kitabı 6:6 ilə müqayisə edin.

İsa Huşə peyğəmbər 6:6-dan sitat gətirir. Huşə peyğəmbərin Kitabı 6:6-nı daxil edin: “Mən _____, _____ istəyirəm”. Burada hansı ibrani sözü və hansı mənada istifadə olunub?

Huşə peyğəmbərin Kitabının 1-ci fəslini nəzərdən keçirin.

Huşə və Qomer övladlarına hansı adı qoydular, onların adlarının mənası nə idi və bu nə üçün vacib idi?

Bu necə evlilik idi və bu evlilik nə üçün belə uğursuz oldu?

Bütün bu uğursuzluq üçün Allahın son planı nədir?

Bu ailə uğursuzluğu (Huşə-Qomer və Allah-İsrail) sizə necə aiddir? Həyatınızda Allahın məhəbbətini tam hiss edə bilməyəcəyiniz vaxtlar olurmu? Allahla və digər insanlarla olan hər hansı uğursuz münasibətlərə dair Ona dua yazın. Ona ürəyinizin istəyini bildirin.

Huşə peyğəmbərin Kitabının 2, 6 və 7-ci fəsillərini nəzərdən keçirin.

Arvad nə üçün xəyanət edir? O nə istəyir, nə axtarır (2-ci fəsil)?

Huşə lazım olan hər şeylə onu təmin etdimi (2-ci fəsil)?

Allah sadıq ruzi verəndir, lakin İsrail Allaha xəyanət etdi. Niyə? (6–7-ci fəsillərə baxın).

Sizi Allahla bağlı sevgi münasibətindən nə uzaqlaşdırır və nə üçün?

Allaha daha çox güvənməyi necə öyrənirsiniz? Duanızın cavabını Allaha yazın.

Huşə peyğəmbərin Kitabının 11-ci fəslini nəzərdən keçirin.
Allah İsrailin sədaqətsizliyinə necə baxır?

Allahın İsrailə qarşı hansı haqlı hissləri var idi və O nə edə bilərdi?

Sədaqətsizliyinizə görə Allah sizə ədalətlə nə edə bilərdi, amma bunun əvəzində O nə etdi?

Allahın sizi mühakimə etməkdənsə, sizə mərhəmət göstərdiyini necə hiss edirsiniz? Allaha cavabınızı burada yazın.

Huşə peyğəmbərin Kitabından 2:4–5, 9 hissəsini nəzərdən keçirin.

Huşə (2-ci fəsil) Qomerin zinasına cavab olaraq nə etdi və nə üçün?

İsrailin zinasına cavab olaraq Allah nə edir (9-cu fəsil) və nə üçün? (5-ci fəsil)

Huşə peyğəmbərin Kitabının 2 və 3-cü fəsillərini nəzərdən keçirin.

Qomeri geri qaytarmaq Huşəyə nəyin hesabına başa gəldi? (3-cü fəsil)

Bizi geri qaytarmaq Allaha nəyin hesabına başa gəldi?

Qomer və İsrail evə qayıdanda onların arasında hansı münasibətlər yaranır? (2-ci fəsil)

Allah sizinlə ər-arvad arasındakı münasibətə bənzər *dərin*, *yaxın* münasibət istəyir. Bu sizdə necə hisslər yaradır? Allaha cavabınızı bura yazın.

Huşə peyğəmbərin Kitabından 2:19–20 hissəsini oxuyun. Bu ayələr İsrail üçün, həm də sizin, ailəniz və dostlarınız üçün yazılmışdır. Allahın itirilmiş və məhv olmuş insan övladı üçün hiss etdiyi hərtərəfli arzusunu qısaca təsvir edin.

Matta 9:12–13 və Huşə 6:1–6 ayələrini oxuyun. İsanın fariseylərə cavabı kontekstində Huşə 6:6 ayəsinin əhəmiyyəti nədir? O Özü haqqında, Onunla əlaqəsi olmayan hər bir günahkar şəxs və həmçinin Allahı tanıyanlar haqqında nə dedi?

İndi özünüzü Huşə peyğəmbərin hekayətindəki bir personaj kimi təsəvvür edin. Allah sizin haqqınızda nə deyir? Ona nə cavab verəcəksiniz?

Növbəti fəsildə Huşənin Kitabından danışacaq və sualların hər birinə cavab verəcəyik. Bu suallara, əslində, “Müqəddəs Yazıların mənasını” axtaran məsihçi ər və iki uşaq atası cavab verir. Onun həyatı və münasibətləri dəyişib. Yenə də oxuyun.

11-ci FƏSİL

ÖZÜNÜZÜ MÜQƏDDƏS YAZILARIN ÜMUMİ MƏNZƏRƏSİNƏ YERLƏŞDİRİN

Budur, Yer planetinin kosmosdan görünüşü. Siz kamera obyektivinizlə qaranlıqla əhatə olunmuş bütün dünyanı çəkirsiniz. Sonra miqyası böyütməyə başlayırsınız. Dünya yaxınlaşdıqca ekranda qitə, sonra ölkə, sonra isə şəhər görünür. Uzaq binaları görməyə başlayana qədər hər şey yaxınlaşır. Avtomobillərin hərəkət etdiyi küçələri və səkilərdə gedən insanları görəne qədər daha da yaxınlaşdırırsınız. Siz kameranı konkret avtomobilə, sonra isə sərnişin pəncərəsinə yönəldirsiniz. Nəhayət, içəri baxırsınız. Siz avtomobili idarə edən şəxsə diqqət yetirirsiniz. Bu ki sizsiniz!

Yəqin ki, televiziya belə maraqlı bir epizod görmüsünüz. Müasir kompüter texnologiyasının bizi kosmosun dərinliklərindən avtomobil idarə edən insanın bir neçə santimetr məsafəsinə aparən tək, qüsursuz bir görüntü verməsi heyratamizdir. Bu, bir növ, Huşənin Kitabını şərh edərkən keçdiyiniz prosesi göstərir. Çünki bu kitabda biz Müqəddəs Kitabın əslində nə olduğuna dair böyük mənzərəni kəşf edə bilərik. Bu, Allahın İsrailə bağlılığından bəhs edir və bu hekayə bu gün də bizim üçün aktualdır. Hər birimiz bu hekayənin həddərlərinə uyğun gəlirik. Necə ki Yer planetində yaşadığınız yer və XXI əsrin həyatında oynayacağınız bir rolunuz var, Müqəddəs Yazıların geniş tarixində də sizin yeriniz və rolunuz var.

Huşənin Kitabını öyrənməklə siz İsanın Matta 9:13 ayəsindəki sitatının mənasını tapmaq üçün lazım olan bütün suallara cavab

vermiş olarsınız. Lakin bu fəsildə biz istərdik ki, bu ayənin nə demək olduğunu görmək üçün qeydlərinizi Huşə peyğəmbərin Kitabını, xüsusilə də 6:6 ayəsini oxuyan başqalarının qeydləri ilə müqayisə edəsiniz.

Onun adı Deyvdir. O, məsihçi, imanlılar cəmiyyətinin üzvü, ər və iki yeniyetmənin atası, həm də kompüter proqram təminatı tərtibatçısıdır. Deyvin yolu, yəqin ki, sizin yolunuzdan çox da fərqlənmir. O öz məsihçi həyatı boyu vaxtaşırı Müqəddəs Kitabı oxuyurdu, lakin ibtidai araşdırmadan kənara çıxıb Allah və Onun Kəlamı haqqında daha dərin biliyə keçmək istəyirdi. Deyvdə Allahla münasibətlərində kəşflər etmək üçün dərin istək yarandı və o, Allahı daha dərindən tanımaq istədi.

Deyv şənbə günü səhər öz evində cəmiyyətindən bir neçə imanlı yoldaşı ilə Müqəddəs Kitabı öyrənirdi. Onlar Mattanın Müjdəsini öyrənirdilər və təbii ki, 9:13 ayəsinə gəlib çatdılar. Deyv Huşənin Kitabı üzrə sonrakı səyahətini bizimlə bölüşdü, biz də bu barədə sizinlə bölüşəcəyik. Onun müşahidələrini və fikirlərini oxuduqca onları özünüzlə müqayisə edin.

BİR ADAMIN MƏNANI KƏŞF ETMƏK SƏYAHƏTİ

Bu həftə mən və mənim evimdə görüşən digər beş kişi araşdırmamızı başa vurduq. Heç birimiz İsanın Matta 9-da Huşə 6:6 ayəsindən sitat gətirərkən nə demək istədiyini tam olaraq anladığımıza əmin deyildik, amma biz davam etmək qərarına gəldik. Ya da ən azından mən belə düşündüm.

"Allahım... Həqiqətənmi istəyirsən ki, mən Huşə 6:6-nın mənasını 'gedib öyrənim'? Əgər belədirsə, hansı mənanı açıqlamağımı istəyirsən?"

Həftə ərzində "get və bu Müqəddəs Yazının mənasını öyrən" sözləri başımda dönə-dönə fırlandı. Mən bilirdim ki, İsa Huşə 6:6-

nın ibrani mətninin yunanca tərcüməsindən — Septuagintadan sitat gətirir. Beləliklə, mən Matta 9:13 və Huşə 6:6 ayələrini müxtəlif tərcümələrdə oxudum. Müqəddəs Kitabın bir versiyasında Matta 9:13 ayəsi “Mən qurban yox, mərhəmət istəyirəm”, Huşə 6:6-da isə “Qurban deyil, sədaqət” kimi tərcümə olunur.

Mənə maraqlı idi ki, niyə Matta və Huşə iki fərqli söz işlədirlər? Onlar mənə çox fərqli görünürdü. Başqa bir tərcüməyə baxdım və hər iki hissədə “mərhəmət” sözü işlədilib. Budur eyni ibrani sözü üçün sözlər: mərhəmət, xeyirxahlıq və sədaqət. *Hansı tərcümə düzgündür?* Mən maraqlandım.

Həftəbəhəftə kəşf etdiklərim məni o qədər heyran etdi ki, getdikcə daha da dərinə getdim. Səyahətim davam etdi, mən ibrani sözünə və onun hərfi tərcüməsinə baxdım. Bu söz “*sadiq sevgi, daimi xeyirxahlıq, sədaqət, sabit və əvvəlki münasibətə əsaslanan sevgi və ya məhəbbət*” mənasını verir. İndi Müqəddəs Kitabın müxtəlif tərcümələrində bu sözün niyə fərqli tərcümə olunduğu aydın olur. Amma yenə də bir qədər çəşqinlikdə qaldım. Özümə sual verirdim: nə üçün İsa günahkarlarla yemək yediyi vaxt bizim *sadiq məhəbbətimiz* haqqında sitat gətirirdi. Mən bu konteksti açıq-aşkar sonacan başa düşmürdüm. Sonra duada soruşmağa başladım: “İlahi, sən Huşə peyğəmbərin Kitabından fəriseylərə nə izah etmək istəyirdin? Doğrudanmı, Huşə peyğəmbərin Kitabı 6:6-nın mənasını ‘gedib öyrənməyimi’ istəyirsən? Əgər belədirsə, hansı mənanı açıqlamağımı istəyirsən?” Bu suallar məni çox maraqlandırdı və bununla da Huşə peyğəmbərin Kitabı ilə səyahətim başladı.

Mənim səyahətim bir ildən bir qədər çox çəkdi. Kəşf etdiyim həqiqət Allah haqqında anlayışıma və Onun mənimlə olan münasibətinə, arvadım və iki uşağımla münasibətimə, cəmiyyətdəki münasibətlərimə, dünyanı görmə tərzimə və onu başqaları ilə bölüşmək səbəblərimə təsir etdi. Huşə peyğəmbərin təcrübəsi mənə həyata və Allahın Kəlamına yeni baxış bəxş etdi. O vaxtdan da məndə Müqəddəs Yazıların mənasını “getmək, öyrənmək” üçün yeni bir arzu yarandı.

Mən Müqəddəs Kitab lüğətindəki Huşə peyğəmbərin Kitabına dair qeydləri oxumaqla başladım.

Mən öyrəndim ki, Allah Huşə ilə Qomerin münasibətindən Allahın İsrailə münasibətinin güclü nümunəsi kimi istifadə edib. Gözləmədiyim şey Allahın mənim həyatımda nə dərəcədə inandırıcı illüstrasiyadan istifadə edəcəyi idi. Mən əsas suallar verməklə başladım.

Bu necə nikahdır?

Ailə nə üçün belə uğursuzdur?

Allah Huşəyə çox qərribə bir iş görməyi, ona xəyanət edəcək bir fahişə ilə evlənməyi əmr etdi. O, zinaya qayıdacaq bir gəlin almalı idi. “Bu, İsrailin özünü fahişə kimi apardığını, Rəbbə qarşı üsyan etdiyini və başqa allahlara qulluq etdiyini göstərən illüstrasiya olacaq” (1:2).

Beləliklə, Huşə Qomerlə evlənir və onların üç övladı olur. Birinci uşaq oğlan idi, Allah onun adını İzreel qoymağı əmr etdi. İzreel həm də eramızdan əvvəl 733-cü ildə İsrailin şimal hissəsinin mərkəzindəki vadinin adı idi. Aşşurluların ordusu ərazini ələ keçirmək üçün İsrail qüvvələrini məğlub etdi. İzreel adı “*Allah əkir*” deməkdir. Mən kəşf etdim ki, bu ad Allahın məhsul yetişdirmək üçün toxum əkdiyini təsvir edir. Beləliklə, Huşə və Qomerin bu ilk övladı əhəmiyyətli bir məhsul əldə etmək ümidini, nikahdan irəli gələn məhsuldar səyi təmsil edir. Lakin bu nikah tezliklə pozulacaq və fəlakətlə nəticələnəcəkdə.

İkinci uşaqları qız idi, Allah onun Lo-Ruxama, yəni “*mərhəmət tapmamış*” adlanmasını əmr etdi. Onların üçüncü övladı isə daha bir oğlan idi, Allah onun adının Lo-Ammi qoyulmasını əmr etdi, bu da “*siz Mənim xalqım deyilsiniz*” deməkdir.

Bu cütlüyün uşaqlarının adları onların necə uğursuz bir ailə olacaqlarının xəbərcisi idi. Daha da əhəmiyyətli bu idi ki, Allahla İsrail arasındakı qeyri-funksional əlaqəni əks etdirirdi.

Allahın İsrail üçün böyük ümidləri və planları var idi. Bunlar əhəmiyyətli məhsul ümidi ilə əkilmiş Onun xalqı idi. Onlar Allahın İzreeli idi. “Çünki sizin barənizdə olan fikirlərimi Özüm bilirəm, Rəbb belə bəyan edir. Mən sizin pisliyiniz deyil, sağlamlığınız barədə düşünürəm ki, sizə ümidli bir gələcək verim. Siz Məni çağıracaqsınız, gəlib Mənə dua edəcəksiniz, Mən də sizi eşidəcəyəm. Məni axtaracaqsınız, əgər bütün qəlbinizlə axtarsanız, tapacaqsınız” (Yeremya 29:11–13 ayələrinə baxın).

Lakin İsrail bütün qəlbi ilə yeganə həqiqi Allaha üz tutmadı və fəlakətlər onları dəfələrlə təqib etdi. O nə Allah tərəfindən sevildiyini, nə də Onun ailəsinin bir hissəsi olduğunu hiss etdi. İsrail eyni zamanda həm Allahın Lo-Ruxaması, həm də Lo-Ammisi idi, çünki o, Allahdan üz döndərdi. Uşaqları ilə Onun dost ailə münasibətlərinə olan ümidi itirildi, amma əbədi yox.

Allahla Onun xalqı arasında olan bu uğursuz münasibət haqqında oxuyanda dua etdim: “Allahım, bilirəm ki, Sən məni Öz övladın etmisən və məni sevirsen. Mən bilirəm ki, Sənin ailənin bir hissəsiyəm. Amma, düşünür desəm, bəzən mən də Sənin sevgini hiss etmirəm. Sənin seçdiyin insanlarla uğursuz münasibətlər çox vaxt mənə təsir edir. Bu da baş verəndə özümü yad və tənha hiss edirəm. Mən belə bir münasibət istəmirəm. Mən həmişə Sənin sevgini hiss etmək istəyirəm”.

Nə üçün Qomer vəfasızdır?

O nə istəyir?

Aydındır ki, Huşənin arvadı evdə narazı bir haldadır. Qomer deyir: “Oynaşlarımın dalınca gedəcəyəm, axı çörəyimi, suyum, yunumu, kətanımı, zeytun yağımı və içkimi verən onlardır” (2:5). Bunlar təbii ehtiyaclardır və onları istəmək normaldır. Bəs əri onun ehtiyaclarını ödəmirdi? Bu evlilik onu təmin etmirdi?

Reallıq budur ki, Qomerə lazım olan Huşə idi, lakin o bunu dərk etmirdi. Huşə Kitabında sonra deyilir: “Amma o bilmirdi ki,

ona taxılı, təzə şərabi, zeytun yağını verən Mənəm. Baal бүtү üçün sərf etdikləri qızıl-gümüşü çoxaldan Mənəm” (2:8). Qomer ərini çox sevmək və ona qayğı göstərmək əvəzinə, başqaları ilə eşqbazlıq etməyə aludə oldu. O, bədənini satmaq üçün Huşəni tərək edir, amma, əslində, evdə aldığından daha az pul alır.

İsrail də eyni şeyi etdi. Allah dedi: “Onlar Adəm kimi əhdi pozdular, orada Mənə xəyanət etdilər... [və] hamısı zinakardır... şəhvətlə yanırırlar” (6:7; 7:4). Bu, Allahın xalqının uğursuz ailə hekayəsi idi: Allah onların bütün ehtiyaclarını ödəmək istəyir, lakin insanlar öz köhnə yollarına üz tuturlar və sonradan buna görə əziyyət çəkirlər. İsrail padşahı Davudun övladları da belə etdilər. Davud özü Bat-Şeva ilə zina etdi, sonra da onun əri Uriyanın ölümünü təşkil etdi. Allah Natan peyğəmbər vasitəsilə ona dedi: “Sənə ağanın evini verdim. Ağanın arvadlarını qoynunda yatırıb İsrailə Yəhuda nəslini sənə verdim. Əgər bu sənə azlıq edirdisə, Mən sənə daha nələri, nələri əlavə edərdim. Nə üçün Rəbbin gözündə pis olan işi etdin? Niyə Onun sözünə xor baxdın? Xetli Uriyanın arvadını özünə arvad etmək üçün onu qılıncla öldürtdürdün. Uriyanı Ammon övladlarının qılıncı ilə öldürtdürdün” (2 Şamuel 12:8–9 ayələrinə baxın).

Qomer, İsrail və hətta onun padşahları da Allahın qüdrətinə və onların ehtiyaclarını ödəmək üçün verdiyi ruziyə inanmırdılar. Əslində, Allah onlara lazım olan hər şeyi verdi və hətta bu kifayət etməsəydi, O dediyi kimi: “Mən sizə daha çox verərdim”. Lakin istədikləri zaman istədiklərini almaq arzusu ilə onlar Allahın əmanətinə xəyanət etdilər.

Mən Qomerin və İsrailin xəyanətini dərk etməyə başlayanda gördüm ki, mənim eqoist həyat tərzim bütün ehtiyaclarımı ödəyə bilən Allaha imansızlıqdan qaynaqlanır. Bəli, mən bunu bilirəm. Mən “inanıram” ki, Allah emosional, fiziki, iqtisadi və s. cəhətdən mənim əsas təminatçımdır. Bəs ehtiyacım və istəklərim dərhal qarşılanmayanda mən necə reaksiya verirəm? Mən bu dünyanın istəkləri ilə sınıanıram və mən öz ehtiyaclarımı özüm bildiyim kimi ödəməyə çalışıram. Həqiqətənmi, Allahın mənə ruzi verən olduğuna

inanıram? Əgər inansaydım, Ona üz tutardım və başa düşərdim ki, nə qədər pulum olsa da, dünya və onun bütün cazibədar zinətləri məni qane etməyəcək. Allah öz ehtiyaclarımı ödəməyə çalışmağımı istəmir. Əksinə, O mənim Ona güvənməyimi və etibar etməyimi istəyir, O “hər şeyi verən”dir (Həvarilərin İşləri 17:25-ə baxın).

Dua etdim: “Allahım, mənim bu dünyanın ehtiraslarına təslim olmağıma imkan vermə. Sənə xəyanət etmək istəmirəm. Sənə etibar etmək istəyirəm. İcazə ver, Səni həqiqətən olduğun kimi, mənim sevimli təminatçım kimi görüm”.

İsrailin sədaqətsizliyi Allahda hansı hissləri yaradır?

Bəs O nə edə bilərdi?

Əgər Qomer ərini laqeydliyinə və ya zorakılığına görə tərک etmiş olsaydı, bu, başqa məsələ. Amma ona lazım olan hər şey ərində var idi. Buna baxmayaraq, o, başqa kişilərlə fahişəliklə məşğul olurdu. İsrail qanunlarına görə, Huşenin nəinki Qomerdən boşanmaq, hətta onu daşqalaq etmək hüququ var idi. Amma *sadiq və sevən* ər mərhəmət və şəfqət göstərdi.

Bəs Allah İsrailin sədaqətsiz və zinakar davranışına necə yanaşırdı? “İsrail uşaq ikən onu sevdim, Öz oğlumu Misirdən çağırdım. Peyğəmbərlər İsraili çağırdıqca İsrail onlardan uzaqlaşdı. Baal bütələrinə qurban kəsdilər, oyma bütələrə buxur yandırdılar... Ey İsrail, səni necə təslim edim?.. Köksümdə ürəyim alt-üst oldu, mərhəmət hisslərim alovlandı. Mən qızgın qəzəbimlə rəftar etmərəm” (11:1–2; 8–9-a baxın).

Allah onları Özündən ayıra bilərdi, amma bunu etmədi. Onları toz halına salmağa Onun tam haqqı var idi. Lakin Mikeya peyğəmbər deyib: “Sağ qalan xalqının cəzasını aradan götürən, üsyankarlığını bağışlayan Sənin kimi Allah varmı? Qəzəbini əbədi saxlamazsan, çünki məhəbbət göstərməyi xoşlayırsan” (Mikeya 7:18-ə baxın).

Onun məni də Özündən ayırmağa tam haqqı var, amma bunu etmir. Onun *mərhəməti* mənə olan sonsuz, rəhmli və şəfqətli

məhəbbəti üçün Ona itaətlə təşəkkür etməyə məcbur edir. Mən buna layiq deyiləm, amma O məni bağışlayır. “Ya Rəbb, qoy heç vaxt Sənə qarşı etinasız olmayım”, — deyə dua etdim.

Allah əzəldən nə edir?

O niyə bunu edir?

Həm Allah, həm də Huşə onlara xəyanət edilən zaman tədbirlər gördülər. Qırılmış ürəklə Huşə arvadının planlarını pozmağa hazırlaşdı. “Buna görə də onun yolunu qanqallarla kəsib önünə hasar çəkəcəyəm. Öz yolunu tapa bilməyəcək. Oynaşlarının dalınca gedəcək, ancaq onlara çatmayacaq. Onları axtaracaq, ancaq tapmayacaq. O zaman deyəcək: Qoy öz əvvəlki ərimin yanına qayıdım, çünki o vaxt halım indikindən yaxşı idi” (2:6–7-yə baxın).

Huşə isə İsrailə deyir: “Ey İsrail, başqa xalqlar kimi sevinib coşma, çünki öz Allahına xəyanət etdin. Bütün xırmanlarda fahişəlik muzduna könül verdin. Xırman və üzüksıxan xalqı doydurmayacaq, təzə şərab onlara qismət olmayacaq. Rəbbin torpağında yaşamayacaqlar...” (9:1–3-ə baxın).

Düşündüm: Nə üçün Huşə Qomerin planlarını pozmaq istəyirdi? Axı nə üçün Allah İsrailin məhsuluna xeyir-dua verməsin? Həm Huşə, həm də Allah sevdikləri insanların şəxsi mənafeyi üçün çalışırdılar. Onlar sanki deyirlər: “Özünü qorumaq üçün saf istəklə mənə müraciət edəne qədər eqoist arzularını yerinə yetirməyə sənə icazə verməyəcəyəm”. Onda Qomer ümitsiz halda düşünür: “Qoy öz əvvəlki ərimin yanına qayıdım, çünki o vaxt halım indikindən yaxşı idi” (2:7).

Mən dua etməyə başladım: “Ya Rəbb, mənim öz eqoistliyimin nəticələrindən tez qurtulmağıma icazə ver ki, əzab və ağrılarım məni Sənə qaytarsın”.

Allah deyib: “Yeyəcəklər, amma doymayacaqlar, fahişəlik edəcəklər, amma çoxalmayacaqlar, çünki onlar Rəbbi tərk edib başqa allahlara könül verdilər” (4:10-a baxın). Onların boş həyatlarının bir məqsədi var idi; acılıqları onları Allaha tərəf yönəldəcək. Allah deyib: “Sonra qayıdıb Öz məskənimə gedəcəyəm, o vaxtacan ki özlərini günahkar sayaraq Mənim hüzzurumu axtaracaqlar. Bəlaya düşəndə həsrətlə Məni axtaracaqlar” (5:15-ə baxın). Onun İsraili cəzalandırmaqda məqsədi onları evlərinə qaytarmaq idi. Huşə də bunu istəyirdi; Qomerin qayıdıb yenidən onunla yaşamasını istəyirdi. Şəfqətə bax... sədaqətə bax...

Başə düşdüm ki, Allahın qəzəbi mənim qəzəbimə bənzəmir. Onun qəzəbi müqəddəsdir və müqəddəs məqsədi var. İbrənilərə Məktubun müəllifinin sözləri yadıma düşdü: “Rəbb sevdini təbiyələndirər, qəbul etdiyi hər oğulu döyər. Təbiyəyə tab gətir. Allah sizinlə övladları kimi rəftar edir. Elə bir oğul varmı atası onu təbiyələndirməsin?” “Allah Onun müqəddəsliyinə ortaqlaş deyə bizi xeyrimiz üçün təbiyələndirir” (İbrənilərə 12:6–7, 10). Mən dua etməyə başladım: “Ya Rəbb, mənə izin ver ki, təkəbbür, iradə və inadkarlığımın ağrısını tez hiss edirəm. İcazə ver ki, mən özüm özümü düşünməyimin nəticələrindən tez qurtarım ki, əzab və ağrıları mənə Sənə qaytarsın. Sənin evindən kənarda boş və tənham. Qoy müqəddəs qəzəbin mənə evə, Sənin yanına aparsın. Səndən uzaqlaşmaq istəmirəm, ey Allah”.

Bu Ona hansı qiymətə başə gəlir?

Qomer nə alacaq?

Rəbb Huşəyə dedi: “Get yenə də aşnasının sevdini zina edən qadını sev”... Mən də qadını özüm üçün on beş gümüşə və bir yarım xomer arpayə satın aldım” (3:1–2).

Məndə Huşənin Qomeri nə üçün girovdan çıxarmalı olduğu göstərilir. Ehtimal olunur ki, o borca düşüb və qul olub. Günah məhz elə bunu edir: o bizi qul edir. Həvari Paul demişdi: “...mənsə cismani olub qul kimi günahə satılmışam” (Romalıları 7:14-ə baxın).

İsrail oğullarına Allahın çox müqəddəs olduğu öyrədilirdi: “Sənin gözlərin çox təmizdir, şəri görən gözün yoxdur” (Habaquq 1:13-ə baxın). Onlar bilirdilər ki, günahın əvəzi olacaq. Onlar Allaha hər il dəfələrlə yandırma qurbanları təqdim etməli idilər. Onlar bu həqiqəti hər il Pasxa bayramında qeyd edirdilər. Misirdə qapı dirəkləri quzu qanına bulaşmış hər evdən ölüm mələyi yan keçdi. Qurban kəsmək tələb olunurdu və İsraililər günahın əvəzi olaraq fidyə kimi daim buğaların, keçilərin və quzuların qanını tökürdülər.

Əlbəttə, bildirdim ki, İsa hamımızı günahın əsarətindən qurtarmaq üçün Allahın kamil Quzusu oldu. Peter deyib: “Bildiyiniz kimi, siz ata-babalarınızdan irs olaraq aldığınız puç həyat tərzindən qızıl ya gümüş kimi fani şeylərlə deyil, qüsursuz və ləkəsiz quzuya bənzəyən Məsihin qiymətli qanı bahasına satın alınmışsınız” (1 Peter 1:18–19-a baxın).

Təbii ki, belə yüksək qiymətdən sonra Allahın bizdən tam köləlikdən başqa heç nə istəməyəcəyini düşünərdiniz. Siz Huşənin bunu deyəcəyini gözləyə bilərdiniz: “Yaxşı, mən səni köləlikdən satın aldım, bağışladım və səni yenidən evimə qaytardım. Amma bu dəfə sən mənə qeyd-şərtsiz xidmət etməlisən. Mən ciddi itaətdən başqa heç nəyə dözməyəcəyəm. İndi mən sənin ağan olacağam”. Bəs Huşə və Allah nə deyirlər?

“Mən onu dilə tutub səhraya aparacağam, onun ürəyincə olan sözlər deyəcəyəm.... Cavanlıq günlərində olduğu kimi, Misir torpağından çıxdığı gün kimi orada nəgmə oxuyacaq”. Rəbb bəyan edir: “Həmin gün Mənə ‘ərim’ deyəcəksən, artıq ‘ağam’ deməyəcəksən” (2:14–16).

Huşəyə xəyanət etməklə Qomer köləlikdə qalmağa layiq idi. İsrail Allahı rədd etməklə Onun seçilmiş xalqı kimi məhv edilməyə layiqdir. Allaha qarşı üsyanımızda hamımız günahın köləsi olmağa və əbədi olaraq itirilməyə layiqik. Amma Allah sadəcə olaraq satın alınmanı təmin etməkdən daha çox şey edir. O bizi yalnız köləlikdən satın almadı, həm də bizi sevgi dolu nikah münasibətlərinə qaytardı. Qomer sevgi dolu münasibətə qaytarıldı.

Nə əldə edirik? Münasibətlərin mənasını müəyyənləşdirən Külli-İxtiyar Allah bizi Öz sevimlisi adlandırır.

Mən dua etməyə başladım: “Ya Rəbb, mən bunu başa düşə bilmirəm. Mənim sözüm yoxdur. Ürəyim doludur. Mən layiq deyiləm, amma Sən məni layiqli hesab edirsən; yalnız ölümdən sonra həyata deyil, həm də Səninlə əbədi yaxın münasibətə layiq hesab edirsən. Ey Allah, Sənə ürəkdən minnətdarlığımı ifadə etməyə sözüm yoxdur. Mən Səninəm!”

“Müqəddəs Yazının bu hissəsinin mənası” nədir?
Bu mənim həyatım üçün nə deməkdir?

Aylarla Huşə Kitabını oxuduqdan və Allahla daha dərin münasibət qurduqdan sonra bu hissənin mənasını anlamağa hazır idim. Məlum oldu ki, Huşə Qomeri, Allah isə İsrail övladlarını geri qaytarmaq istəyirdi. Axı nə üçün? Əslində, Allah nə istəyirdi?

“Səni əbədi olaraq Özümə nişanlayacağam, salehlik, ədalət, məhəbbət və mərhəmətlə səni Özümə nişanlayacağam. Səni sədaqətlə Özümə nişanlayacağam, sən də Rəbbi tanıyacaqsan” (2:19–20-yə baxın). Mən aydın başa düşməyə başladım ki, Allahın bizimlə, itirilmiş və uğursuz insan övladı ilə münasibətləri boyu O bizə məhəbbət göstərib. Aydın ki, O bizim tam itaətimizdən daha artığını istəyir. O istəyir ki, biz Onun sevimli yoldaşları olaq. O hətta bizə ağrı göndərəcək ki, nəhayət, fəryad edib deyək:

“Gəlin Rəbbə qayıdaq. O bizi parçaladı, O da bizə şəfa verəcək. O bizi yaraladı, O da yaramızı sarıyacaq. İki gün sonra bizi dirildəcək, üçüncü gün ayağa qaldıracaq, Onun hüsurunda yaşayacağıq. Gəlin Rəbbi tanıyaq, tanımağa səy edək”.

[İsa bu ayəni sitat gətirmişdi] “Mən qurban deyil, məhəbbət istəyirəm. Yandırma qurbanlarından çox Allahı tanımağınızı istəyirəm” (6:1–3, 6).

Mənə aydın oldu ki, Allahın istəyi həm İsrailin, həm də mənim Onu olduğu kimi — *məhəbbət və mərhəmət* Rəbbi, təbiətə sadıq, mərhəmətli və şəfqətlə dolu olan Allah kimi tanımağımızdır. Arvadla ər arasındakı intim, sevgi dolu münasibət vasitəsilə O mənim başqalarına məhəbbət göstərməyimi istəyir. Bu həqiqəti görəndə dedim: “Mən Huşə peyğəmbərin Kitabı 6:6-nın mənasını açdım!”

Əslində, İsa fariseylərə deyirdi:

“Əlbəttə, Mən vergiyiğanlarla və günahkarlarla yemək yeyirəm. Məndən daha nə gözləyirsiniz? Mən *məhəbbət və mərhəmət* Allahıyam, əbədi olaraq sizin Allahınız olmaq üçün sizinlə əhd bağlamışam və Allahın Quzusu kimi gələrək günahlarınızı yumaq və sizi şərikliyə qaytarmaq üçün Öz vədimə sadıqəm. Siz isə, Müqəddəs Yazılara həsr olunmuşlar, Mənə qoşulmalı, zinakar həyatlarında itmişlərə və kölə olanların hamısına məhəbbət göstərməlisiniz. Odur ki, vergiyiğanları və günahkarları mühakimə etməyin, amma onları satın almaq və Mənimlə yaxın münasibətləri bərpa etmək üçün məhəbbət və mərhəmət göstərmək missiyamda Mənə qoşulun”.

Mən bunu aydın gördüm. Allah Öz Oğlunu mənim günahımı bağışlamaq üçün bir səbəbə görə göndərmişdi: O bu həyatda və əbədi olaraq Onun sevimli yoldaşı olmağımı istəyirdi. Mən günahın köləsi idim, amma O məni satın aldı. İndi O istəyir ki, mən Allahı sevmək (Onun Böyük Əmri) və qonşunu özüm kimi sevmək (Onun Böyük Tapşırığı) üçün Ona qoşulum və Onun kimi başqa insanlara sevgi göstərim. Uğursuz bir uşaq kimi Onun məhəbbət və mərhəmətindən uzaqlaşdığım zaman O Öz məhəbbətində məni Onunla yaxınlığa qaytarmaq üçün mənə ağrı verəcək. Bir gün Allah İsrailə bağladığı əhdi yerinə yetirəcək və təkcə Öz xalqını Özünə qaytarmayacaq, həm də bu torpağı ilkin təyinatına qaytaracaq. O zaman Onun bütün

xalqı, mən də daxil olmaqla, Huşə peyğəmbərin Kitabı 2 və 14-də, Vəhy Kitabı 21-də peyğəmbərlik edildiği kimi, artıq ağrı, əzab, günah və ölümün olmadığı bir dünyada əbədi yaşayacaq.

“Müqəddəs Yazıların bu hissəsinin mənasını öyrən” prinsipi mənim diqqətimi öz dünyagörüşümə cəlb etdi. İndi mən Müqəddəs Kitabı bu prizmadan oxuyuram. Həyatdakı missiyamı həyat yoldaşıma və iki övladıma Allahın mənə göstərdiyi kimi sevgi və mərhəmət göstərməkdə görürəm. Allahın həyatıma gətirdiyi hər kəsi *sevmək* niyyətindəyəm. Buna məni sövq edən və həvəsləndirən *sevgi və mərhəmətlə* dolu yol yoldaşım olan Allahı olduğu kimi tanımaq üçün davamlı və artan istəyimdir¹.

MÜQƏDDƏS YAZILARIN TARİXİNDƏ SİZİN YERİNİZ

Münasibətlərdə kəşflərə və düzgün suallar verməkdə dərin istəyə malik olaraq, Deyv həm Müqəddəs Yazıların böyük mənzərəsini, həm də onda öz hekayəsini göstərdi. Şübhə yoxdur ki, Allah bu gün dünyada işləyir və siz də Onun işinin bir hissəsisiniz. Həvari Paul Allahın gizli planının üzə çıxdığını söylədi: “Sirr budur ki, başqa millətlər də Müjdə vasitəsilə Məsih İsada eyni irsin ortağı, eyni bədənün üzvü və eyni vədin şərikidir” (Efeslilərə 3:6-ya baxın).

Biz Müqəddəs Yazıların ümumi mənzərəsini və Allahın tarixində yerimizi görəndə Allahın Kitabının həqiqətlərini daha ardıcıl şəkildə dərk edə bilərik.

Bu, Allahın İsrail üçün planını azaltmır və İsrailə bağlı bu çox xüsusi peyğəmbərlikləri başqa millətlərə şamil etmir. Amma bu o deməkdir ki, Allah Öz seçilmiş xalqı — imanlılar cəmiyyəti vasitəsilə dünya ilə sülh bağlamağa davam edir. Həvari Peter imanlılar cəmiyyətinə — Kiçik Asiyada Məsihin satın alınmış davamçılarına, həm Yəhudilərə, həm də başqa millətlərə yazırdı: “Amma siz seçilmiş nəsil, Padşahın kahin dəstəsi, müqəddəs millət, Allaha

məxsus olan xalqsınız. Sizi qaranlıqdan Öz heyrətamiz nuruna çağırən Allahın çox gözəl işlərini elan etmək üçün seçilmisiniz” (1 Peter 2:9-a baxın). Sonra Peter Huşə peyğəmbərdən sitat gətirir: “Bir zamanlar xalq deyildiniz, amma indi Allahın xalqısınız. Bir zamanlar mərhəmət tapmamışdınız, indi isə mərhəmət almısınız” (1 Peter 2:10). Üstəlik, Paul deyir: “Bunların hamısı Allahdandır. O, Məsih vasitəsilə bizi Özü ilə bərişdırdı və bizə bərişdırma xidmətini verdi... Beləliklə, biz Məsihin nümayəndələriyik, sanki Allah bizim vasitəmizlə rica edir. Məsihin adı ilə yalvarırıq ki, Allahla bərişın” (2 Korinflilərə 5:18, 20).

Beləliklə, siz Əhdi-Ətiqin hekayələrini oxuduqda onlar sizə tətbiq olunurmu? Onlar, həqiqətən, bizə uyğundur, lakin biz Onun həqiqətlərini özümüzə tətbiq etmək üçün onlara Əhdi-Ətiq müəlliflərinin və Allahın gözü ilə baxmalıyıq.

Allahın xeyir-duası, gücü, əminliyi, müdafiəsi, təminatı və Onunla birlikdə əbədi olacağımıza aid bütün vədlər həm sizə, həm də İbrahim, İshaq və Yaqubun ailəsinə məxsusdur. Bu, Quzunun, Allahın — İsa Məsihin kəffarə qurbanı sayəsində mümkün oldu.

Allah sizə də *sevgi və mərhəmət* göstərmişdir. Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədid Onun Özünün sizə vəhyidir. Öz Kitabının və Müqəddəs Ruhun qüdrəti ilə sizin Onu tanımağınızı istəyir ki, Onun sizinlə yaxın dostluğundan yaranan bütün nemətlərdən həzz alasınız. Siz Onun Gəlininin, Cəmiyyətinin bir hissəsisiniz və Məsih sizin Sevgilinizdir.

Biz Müqəddəs Yazıların böyük mənzərəsini və Allahın tarixində yerimizi görəndə Allahın Kitabının həqiqətlərini daha ardıcıl dərk edə bilərik. Ümumi mənzərəni aşağıdakı kimi ifadə etmək olar:

YARADILIŞ:

Allah hər şeyi, o cümlədən insanları Onunla əlaqə yaratmaq üçün yaratmışdır.

Günah:

İnsanlar günah işlətdi və günah ölüm (Allahdan ayrılıq) gətirdi.

Allahın cavabı:

Allah İbrahimlə və onun vasitəsilə İsrail övladları ilə əbədi olaraq onların Allahı olmaq üçün əhd bağladı. O, ibrancə Müqəddəs Yazıların yazılması vasitəsilə Özünü aşkar etdi. O, İsraili və bütün bəşər övladını günah və ölümün əsarətindən azad edib qurtarana qədər İsrailin günahlarını örtmək üçün bir qurban sistemi qurdu.

TƏCƏSSÜM:

Allah birdəfəlik günahın Kəffarəsi olmaq üçün İsa şəklində dünyaya gəldi. O çarmıxa çəkildi, dirildi və Özünün xilas vədinin bu hissəsini yerinə yetirərək göylərə yüksəldi.

Müqəddəs Ruh:

İsa Ataya qayıtdı və Müqəddəs Ruh xilasını təmin etmək, Məsihin Bədənini — İmanlılar cəmiyyətini formalaşdırmaq, Əhdi-Cədid yazıları vasitəsilə Özünü daha da tanımaq və hər bir imanlının daxilində İsanın canlı varlığına çevrilmək üçün göndərildi.

**YENİDƏN
YARADILIŞ:**

Allah bu dövrdə işləyir, Öz cəmiyyəti vasitəsilə dünyanı Özünə barışdırır. Bizim Onunla missiyamız ölmə qalib gələnmə və hər şey Onun ilkin planına qayıdana qədər

tamamlanmayacaq — belə ki, O Öz xalqı ilə əbədi münasibətdən və onlarla yaxın ünsiyyətdən həzz ala bilsin. Məsih qayıdacaq və biz Onunla əbədi padşahlıq edəcəyik. O zaman Allahın xilas vədi tamam olacaq.

Yaradılış, təcəssüm və yenidən yaradılış hekayəsi Yaradılış Kitabından Vəhy Kitabına qədər geniş bir hekayədir. Həm də siz bu hekayəyə şəxsən daxil edilmisiniz.

*Xüsusi əlamətlərlə
yaradılmışınız:*

Siz Allahla və digər insanlarla sevgi dolu münasibət qurmaq üçün bənzərsiz bir insan kimi yaradılmışınız.

*Unikal məqsəd üçün
satın alınmışınız:*

Allah sizinlə münasibət qurur və siz Onun hüzuruna gələrək Onu tanımaqla, Onun kimi olmaqla və Onun yolları ilə getməklə Ona izzət və şərəf gətirmək üçün satın alınmışınız.

*Xüsusi məqsədə
maliksiniz:*

Məsihin bədəninin bir hissəsi olaraq, yerinə yetirməli olduğunuz xüsusi bir taleyiniz var — Allahı bütün varlığınıza sevrək və qonşunuzu özünüz kimi sevrək dünyanı barışdırmaq missiyasında iştirak etmək. O zaman siz izzətli ümid və intizarla Allahın Özü ilə vəd olunmuş həyata daxil olacaqsınız. Günahsız və mükəmməl bir dünyada sevdiyiniz insanlarla birlikdə əbədi olaraq mükəmməl münasibətlərdə yaşayacaqsınız.

Xüsusi yeni məxluq olduğunuzu, unikal məqsədinizi və xüsusi vəzifənizi ömür boyu aşkar edəcəksiniz. Müqəddəs Yazıların səhifələri sizin yol xəritəniz, Müqəddəs Ruh isə bələdçinizdir. Canlı Kəlamı öyrəndiyiniz zaman Allah istəyir ki, siz Onun *sadiq məhəbbətini* hiss edəsiniz. O, ətrafınızdakılara da eyni cür *sədaqətli məhəbbət* göstərməyinizi istəyir. Əhdi-Ətiqin hər hekayəsi və Əhdi-Cədidən olan hər bir hissə bu mövzuya aiddir. Kəlamı oxuyaraq və Onu olduğu kimi tanıyaraq dünyanı Onunla bəridə etmək və Onun sizinlə məhəbbət dolu münasibətlərini dərinləşdirmək üçün özünüzü Allahın əhatəli planında görün.

Bunun sizin üçün nə demək olduğunu bilməyinizdən ötrü Allaha ürəkdən dua etməyə indi vaxt ayırın. Onunla münasibətinizdə nəyə can atdığınızı və arzu etdiyinizi Ona bildirin.

“Ya Rəbb, mən demək istəyirəm ki...”

[illegible]

AMMA OXUDUĞUNUZA GÜVƏNƏ BİLƏRSİNİZMİ?

“*Müqəddəs Kitabı yaşayın*” kitabı və Müqəddəs Yazıların həqiqi Allahı ilə münasibətiniz bir amillə müəyyən edilir: Müqəddəs Kitab Onun dəqiq və etibarlı vəhyidir. Əgər Huşənin Kitabı tarixən dəqiq bir sənəd deyilsə, onda sizin oxuduqlarınızın və tədqiq etdiklərinizin doğru və həтта real olduğuna heç bir inamınız yoxdur. Bu, açıq-aydın o deməkdir ki, Allahın Kəlamının dəqiqliyi və etibarlılığı son dərəcə vacibdir.

Əgər biz Müqəddəs Kitabın Allahını
tanımaqdan bəhrələnməyə ümid ediriksə,
əmin olmalıyıq ki, əlimizdəki Kitab insanların
Allahın ilhamı ilə yazdığı Allahın sözləridir.

Görürsünüz ki, Kəlam yazılmamışdan əvvəl Allah birbaşa Musa, İbrahim və digər peyğəmbərlərlə danışdı. Allah Özünü cismani olaraq da göstərdi və Oğlu İsa vasitəsilə bizimlə danışdı (İbranilərə 1:1–2-yə baxın). Allahın bu vəhyələri yazılı şəkildə qeydə alınmış və minlərlə il ərzində Müqəddəs Yazıların səhifələrində qorunub saxlanılmışdır. Ancaq faktlar və hadisələr diqqətlə və doğru şəkildə qeydə alınmasa, bu gün əlimizdə olan Müqəddəs Kitab Allahın təbiətinin və xarakterinin təhrif olunmuş və ya tamamilə etibarsız əksidir.

Deməli, Allahı tanımaq və Onunla münasibətdə yaşamaq, həqiqətən də, Onun haqqında dəqiq vəhyi qəbul etməyimizdən və ona sahib olmağımızdan asılıdır. Əgər Müqəddəs Kitab etibarlı deyilsə, bizim əməl və itaət etdiyimiz təlimlərin doğru olduğuna əmin deyilik. Məsələn, təsəvvür edin ki, Allah, həqiqətən, Musaya on beş əmr verib və yol boyu hansısa ilahiyyatçı onlardan beşini xaric etmək qərarına gəlib. Ən yaxşı halda biz Allahın kim olduğunu və Onun bizdən nə tələb etdiyini natamam başa düşəcəyik.

Əgər Müqəddəs Kitabın Allahını tanımaqdan bəhrələnməyə ümid ediriksə, biz əmin olmalıyıq ki, Onun adından yazmaq üçün Allahın insanlara ilham verdiyini dəqiq əks etdirən Kitab var. Əgər Allahın Kəlamı düzgün yazılmayıbsa və bizə verilməyibsə, onda biz və övladlarımız Müqəddəs Kitabın həqiqi Allahını tanımaq cəhdlərimizdə aldanacağıq.

Yaxşı xəbər bundan ibarətdir ki, biz Allahın Kəlamına əmin ola və ona etibar edə bilərik. Növbəti fəsil sizin Müqəddəs Kitaba inamınızı artırmaq və orada olan zəngin xəzinələri kəşf etmək üçün sizə daha çox motivasiya vermək məqsədilə yazılmışdır.

12-ci FƏSİL

NƏ ÜÇÜN MÜQƏDDƏS KİTABA ETİBAR ETMƏK OLAR

Oxuduğunuz Müqəddəs Kitabın, əslində, Allahın Kəlamı olduğuna necə əmin ola bilərsiniz? Unutmayın ki, o, min illər əvvəl yazılmışdır. Onun üzünün düzgün köçürüldüyünə necə əmin ola bilərsiniz? Böyük hissələrin, hətta bütün kitabların buraxılmadığını və ya insanların öz fikirlərini əlavə edərək onların məzmununu təhrif etmədiyini kim sübut edə bilər? Bu gün əlimizdə olan Müqəddəs Kitabın Allahın yazmaq üçün müəlliflərə ilham verdiyi şeylərin düzgün təsviri olduğuna dair sübut varmı? Gəlin bu suallara baxaq¹.

ALLAHIN SÖZLƏRİ DƏQİQ VERİLİB

Birinci fəsildə qeyd etdik ki, Müqəddəs Kitab adlanan bu ilahi ilhamlı kitab 1500 il ərzində 40 nəsil tərəfindən, cəmiyyətin bütün təbəqələrindən olan 40-dan çox müxtəlif müəllif — çobanlar, əsgərlər, peyğəmbərlər, şairlər, monarxlar, elm adamları, dövlət xadimləri, ağalar, nökrələr, vergiyığanlar, balıqçılar və çadırçılar tərəfindən yazılmışdır. Onun ilhamlı sözləri müxtəlif yerlərdə: səhrada, sarayda, zindanda, dağın başında, həbsxanada, sürgündə səslənirdi. O, Asiya, Afrika və Avropa kimi qitələrdə və üç dildə: ibrani, arami və yunan dillərində yazılmışdır. Onda yüzlərlə hekayə söylənilib, yüzlərlə mahnı təsvir edilib və yüzlərlə mübahisəli mövzuya toxunulub. Bununla belə, müəlliflərin, mənbələrin və

məzmunun bütün müxtəlifliyi ilə o, Allahın Öz övladlarını satın alması və hər şeyi Öz ilkin məqsədinə qaytarması mövzusunun gözəl davamlılığına nail olur.

Müqəddəs Kitabın xilasedici və əlaqələndirici məqsədinə görə Allah onun itirilməsinə, təhrif olunmasına və ya mənasının pozulmasına izin verə bilməz. İsanın dediyi kimi, “Sizə doğrusunu deyirəm: göy və yer keçib getmədən, hər şey icra olmadan Qanundan ən kiçik bir hərf və ya bir nöqtə belə, yox olmayacaq” (Matta 5:18). O, heç bir şeyin Onun məqsədinə mane olmasına icazə verməz. İsa deyib: “Yer və göy keçib gedəcək, amma Mənim sözlərim əsla keçib getməyəcək” (Matta 24:35).

Allah bizimlə münasibət qurmağı o qədər istəyir ki, şəxsən (və möcüzəvi şəkildə) Öz Kəlamına ilham verdi, onun ötürülməsinə nəzarət etdi. O Öz Kəlamının etibarlılığını dəfələrlə təsdiqlədi ki, gözü və qəlbi açıq olanların hamısı ona etibar etsin, onun həqiqətinə və doğruluğuna əmin olsun. Millətlər Müqəddəs Kitabdan imtina edirdi, zalımlar onun kökünü kəsməyə, bیدətçilər onu təhrif etməyə, cəmiyyətlər onu dəyərsizləşdirməyə və saymamağa çalışırdılar. Lakin Müqəddəs Kitabın etibarlılığının sübutu bizi və övladlarımızı əmin etmək üçün kifayətdir. Bu, həqiqət olaraq qalır, həqiqəti — Allahın kim olduğunu — əks etdirir, belə ki, “göyün və yerin keçib getməsi Qanundan bir nöqtənin düşməsindən daha asandır” (Luka 16:17).

Əhdi-Ətiqdə və Əhdi-Cədidə Allahın rəhbər əlini görmək çətin deyil. Qədim dövrlərdə əlyazmaların yazılması və qorunub saxlanması prosesini nəzərə alsaq, bizim dəqiq Müqəddəs Kitaba malik olduğumuza əmin ola bilməyimiz, həqiqətən, möcüzədir. Allah tərəfindən ilhamlanmış, avtoqraf adlanan orijinal əlyazmaların heç biri bu gün mövcud deyil. İndi oxuduqlarımız qədim əlyazma nüsxələrinə əsaslanan çap nüsxələri və onlardan tərcümə edilmiş orijinalın digər nüsxələridir. Bunun səbəbi hələ çap dəzgahlarının mövcud olmadığı bir dövrdə Müqəddəs Kitabın tərtib edilməsi və ötürülməsidir. Bütün əlyazmalar əllə yazılmalı olurdu. Zaman

keçdikcə mürəkkəb solur, üzərində yazı olan material da xarab olurdu. Beləliklə, əgər bir sənəd qorunub saxlanılaraq gələcək nəsə ötürülməli idisə, yeni nüsxələr hazırlanmalı idi, əks halda o, həmişəlik itəcəkdi. Təbii ki, bu nüsxələr orijinallarla eyni şəkildə — xarab olan materialların üzərində solan mürəkkəblə əl ilə yazılırdı.

Bu gün əlimizdə olan əlyazmaların orijinalları
dəqiq təmsil etdiyinə necə əmin ola bilərik?

Amma siz haqlı olaraq sual verə bilərsiniz: əllə surəti çıxarılmış reproduksiyaların yaradılması bütün köçürmə prosesində səhvlərə səbəb olmurmu? Yuxusuzluqdan gözləri dumanlanmış yorğun bir mirzənin Huşə peyğəmbərin Kitabından bir neçə vacib sözü və ya bütöv hissələri qaçırmadığını və ya bəzi əsas ayələri təhrif etmədiyini haradan bilək? Yaxud necə əmin olaq ki, Markın Müjdəsinin yazılmasından yüz il sonra bunun surətini çıxaran mirzə öz eqoist maraqları və bu işə qarışması ilə özünə aid hansısa beş fəsil əlavə etməyib, yaxud İsanın dediklərini və ya etdiklərini təhrif etməyib? Əgər Allahın Musaya, Davuda, Mattaya və ya Peterə verdiyi sözlər sonradan dəyişdirilibsə və ya başdansıvdu köçürülübse, biz vahid, həqiqi Allah haqqında biliyə yaxınlaşdığımızı necə əmin ola bilərik? Biz necə əmin ola bilərik ki, itaət etdiyimiz əmrlər Allahın təbiətinin və xasiyyətinin həqiqi əksidir? Bəs bəzi tənqidçilərin dediyi kimi, Müqəddəs Kitab qeyri-dəqiqliklər və təhriflərlə dolu köhnəlmiş yazılar toplusudursa, onda necə? Bu gün əlimizdə olan əlyazmaların orijinalların dəqiq təsviri olduğuna necə əmin ola bilərik?

Allah bizi şübhələr içində qoymadı. O, Kəlamın bir nəsilə digər nəsə dəqiq şəkildə ötürülməsinə möcüzəvi şəkildə nəzarət edirdi.

Diqqətli mirzələr

Allahın Öz Kəlamının dəqiq şəkildə çatdırılmasını təmin etmək yollarından biri Qanun Kitabına çox ciddi yanaşan kişi və qadınlardan ibarət insanları seçmək, çağırmaq və yetişdirmək idi. Allah Yəhudi xalqına Öz Kəlamına böyük ehtiram göstərməyi əmr etdi və aşılırdı. Allah bu xalqın varlığının ilk günlərindən onlara belə buyurmuşdur:

“Dinlə, ey İsrail! Bunlara diqqətlə əməl et... Bu gün sənə əmr etdiyim bu sözlər ürəyində kök salsın. Bunları övladlarının şüuruna yaxşı-yaxşı yerit. Evində oturanda, yol gedəndə, yatanda, duranda bunlar barədə danış. Onları yazıb qoluna bir nişan kimi, gözlərinin arasına alın bağı kimi bağla, evlərinin qapı çərçivələrinə və darvazalarına yaz” (Qanunun Təkrarı 6:3, 6–9-a baxın).

Allahın əmrlərinə bu münasibət Yəhudi kimliyinin elə bir hissəsinə çevrildi ki, eramızdan əvvəl V və III əsrlər arasında Yəhudi alimlərinin “mirzələr” mənasını verən ibrani sözündən olan “soferimlər” adlı bir təbəqəsi yarandı. İbranicə Müqəddəs Yazıların bu qoruyucuları özlərini qədim əlyazmaların diqqətlə qorunub saxlanmasına və zəruri hallarda yeni nüsxələrin yaradılmasına həsr etmişlər.

Soferimləri təxminən eramızın 100-cü ilindən 500-cü ilinə qədər müqəddəs mətnləri qoruyan, izah edən və şərh edən *Talmud mirzələri* əvəz etdilər. Talmud mirzələrindən sonra daha məşhur *masoret mirzələr* (təxminən eramızın 500–900-cü illəri) gəldilər.

Məsələn, Talmud mirzələri əlyazmaların surətini çıxarmaq üçün müfəssəl və ciddi qaydalar müəyyən etdilər. Onların qaydaları o qədər tələbkar idi ki, yeni nüsxə hazır olanda reproduksiya onun ana nüsxəsi ilə eyni səlahiyyəti verdilər, çünki onun dəqiq surət olduğuna tam əmin idilər.

Bu, Allahın izni ilə Əhdi-Ətiq mətnini əsrlər boyu qorumaq üçün seçilmiş insanlar sinfi idi. Mirzə Müqəddəs Yazıları köçürmə gününə

bütün bədənini təntənəli yuyulması ilə başlayırdı. Sonra tam Yəhudi paltarını geyinir və öz masası arxasında otururdu. O yazanda və Allahın ibrani adını əlavə edəndə səhifəni ləkələyəcəyindən qorxaraq yenicə mürəkkəbə batırılmış qələmlə adı yazmağa başlaya bilmirdi. O, Allahın adını yazmağa başladıqda dayanmır, yaxud da diqqətinin yayınmasına izin vermir. Hətta otağa padşah daxil olsaydı belə, mirzə tək həqiqi Allahın müqəddəs adını yazıb qurtarana qədər fasiləsiz davam etməyə borclu idi.

Əlyazmaların surətini çıxarmaq üçün Talmud qaydaları aşağıdakıları tələb edirdi:

- Tumar çox arıq heyvanın dərisindən hazırlanmalı idi.
- Hər bir lülə halında bükülmüş vərəqdə kitab boyu eyni olan müəyyən sayda sütun olmalı idi.
- Hər sütunun uzunluğu 48 sətirdən az və 60 sətirdən çox olmamalı idi.
- Sütunun eni tam 30 hərf uzunluğunda olmalı idi.
- Bütün samitlər arasında boşluq olmalı idi.
- Hər bölmə arasına doqquz samit daxil edilməli idi.
- Hər kitab arasında üç sətirlik boşluq olmalı idi.
- Musanın beşinci kitabı (Qanunun Təkrarı) tam bir sətirlə bitməli idi.
- Heç nəyi, hətta ən qısa sözü də yaddaşdan köçürmək olmazdı; hər şeyi hərfbəhərf köçürmək lazım idi.
- Kitabın üzünü köçürən şəxs hər kitabda əlifbanın hər bir hərfinin neçə dəfə göründüyünü saymalı və orijinalı ilə müqayisə etməli idi².

Qanun Kitabının o qədər dəqiq çatdırılmasını təmin etmək üçün Allah bu ilahiyatçılara ibranicə Müqəddəs Yazılara elə dərindən ehtiram aşılamışdı ki, siz, mən və övladlarımız Allah haqqında dəqiq vəhy əldə edə bilək.

Bununla belə, son vaxtlara qədər Əhdi-Ətiqin qorunub saxlanmasının nə qədər heyrətamiz olduğunu bilmək imkanımız yox idi. 1947-ci ilə qədər ən qədim tam ibrani əlyazması eramızın 900-cü ilinə aid edilirdi. Lakin Ölü dənizin qərb sahilindəki mağaralarda 223 əlyazmanın və bir çox digər əlyazma hissələrinin və fraqmentlərin aşkar edilməsi ilə biz indi paleoqraflar tərəfindən təxminən eramızdan əvvəl 125-ci ilə aid edilən Əhdi-Ətiq əlyazmalarına sahibik. Bu Ölü dəniz tumarları, deyildiyi kimi, əvvəllər məlum olan bütün əlyazmalardan min il daha qədimdir³.

Amma ən maraqlısı budur: Ölü dəniz tumarları tərcümə olunduqdan və müasir versiyalarla müqayisə edildikdən sonra ibranicə müasir Müqəddəs Kitab mətninin 95 faizindən çoxu ilə sözbəsöz eyni olduğu aşkar edildi (5 faizlik variasiya əsasən orfoqrafiya dəyişikliklərindən ibarət idi. Məsələn, Yeşaya peyğəmbərin Kitabının 53-cü fəslindəki 166 sözdən yalnız 17 hərf sual altında idi. Bunlardan 10 hərf orfoqrafiya, 4-ü isə üslub dəyişikliyi idi; qalan üç hərf 11-ci ayədə əlavə edilmiş işıq sözünü təşkil edirdi).⁴

Başqa sözlə, bütün zamanların ən böyük əlyazma kəşfi göstərdi ki, Əhdi-Ətiqin min illik surətinin çıxarılması yalnız çox cüzi dəyişikliklərlə nəticələnib, bunların heç biri mətnin aydın mənasını dəyişməyib və əlyazmanın əsas bütövlüyünü şübhə altına almayıb.

Tənqidçilər əvvəlki kimi faktlarla ziddiyyət təşkil edən açıqlamalar verəcəklər. Amma sübutların böyük əksəriyyəti təsdiq edir ki, Allah Öz Kəlamını qoruyub saxlayıb və onu əsrlər boyu dəqiqliklə çatdırıb, ona görə də bu gün Əhdi-Ətiqi əlinizə götürəndə əlinizdə yaxşı qorunan və tamamilə etibarlı bir sənəd tutduğunuza tam əmin ola bilərsiniz.

Əhdi-Cədidin mətni

Məlum olduğu kimi, Yəhudi mirzələri Əhdi-Cədidin əlyazmalarının üzünü köçürməmişdilər. Rəsmi Yəhudi rəhbərliyi məsihçiliyi dəstəkləmirdi. Əhdi-Cədid müəllifləri tərəfindən yayılan məktublar

və hekayələr hələ rəsmi Müqəddəs Yazı sayılmırdı. Həm də bu sənədlər ibrani dilində deyil, yunan və arami dilində yazılmışdır. Beləliklə, bu yazıların bir nəsildən digər nəslə ötürülməsində eyni formal qaydalara əməl edilməmişdir. Əhdi-Cədid məsələsində Allah Öz Kəlamının xeyir-duasının bizim və uşaqlarımız üçün dəqiq şəkildə qorunub saxlanmasını təmin etmək üçün yeni bir şey edib.

Tarixçilər qədim ədəbiyyatın mətn düzgünlüyünü iki meyarla qiymətləndirirlər: 1) orijinalın və ən erkən nüsxənin yazılması arasındakı vaxt intervalı və 2) əlyazmanın neçə nüsxəsi mövcuddur.

Məsələn, Yuli Sezarın Qall müharibələri barədə (e.ə. 58–51) bu gün bildiyimiz, demək olar ki, hər şey Sezarın “*Qall müharibələri*” əsərinin on əlyazma nüsxəsindən qaynaqlanır. Bu nüsxələrin ən qədimi orijinalın yazılmasından min ildən az bir müddət sonraya aiddir. Livinin “*Roma tarixi*”nin müasir mətni 1 qismən əlyazmaya və 19 daha sonrakı nüsxəyə əsaslanır. Bu 19 nüsxə orijinal yazıdan 400–1000 il sonraya aid edilir (aşağıdakı cədvələ baxın).⁵

KLASSİK ƏDƏBİYYATA TƏTBİQ EDİLƏN MƏTN ETİBARLILIĞI STANDARTLARI					
Müəllif	Kitab	Yazılma tarixi	Ən erkən nüsxələr	Vaxt aralığı	Nüsxələrin sayı
Homer	<i>İliada</i>	e.ə. 800-cü il	e.ə. 400-cü il	təq. 400 il	643
Herodot	<i>Tarix</i>	e.ə. 480–425-ci illər	b.e. 900-cü ili	təq. 1350 il	8
Fukidid	<i>Tarix</i>	e.ə. 460–400-cü illər	b.e. 900-cü ili	təq. 1300 il	8
Platon	e.ə. 400-cü il	b.e. 900-cü ili	təq. 1300 il	7	7
Demosfen	e.ə. 300-cü il	b.e. 1100-cü ili	təq. 1400 il	200	200

Sezar	<i>Qall müharibələri</i>	e.ə.100–44-cü illər	b.e. 900-cü ili	təq. 1000 il	10
Livi	<i>Roma tarixi</i>	e.ə. 59-cu il–b.e. 17-ci ili	4-cü əsr, 10-cu əsr	təq. 400–1000 il	1 qismən, 19
Tasit	<i>Salnamələr</i>	b.e. 100-cü ili	b.e. 1100-cü ili	təq. 1000 il	20
Pliniy Sekund	<i>Təbiət tarixi</i>	b.e. 6–113-cü illəri	b.e. 850-ci ili	təq. 750 il	7

Bununla müqayisədə Homerin “*İliada*”sının mətni daha etibarlıdır. O bu gün mövcud olan 643 əlyazma nüsxəsi tərəfindən dəstəklənir, tərtib tarixi ilə bu nüsxələrin ən erkəni arasında cəmi 400 il vaxt fərqi var.

Livi və Homerin mətn sübutları tarixçilərin orijinalı dəstəkləməkdə istifadə etmələri üçün kifayət qədər çox hesab olunur, lakin bu sübut Allahın Əhdi-Cədidin mətni ilə etdikləri ilə müqayisədə zəifdir.

Əhdi-Cədidin tayı-bərabəri yoxdur

Qədim yazıların mətn etibarlılığını qiymətləndirmək üçün bu ümumi qəbul edilmiş standartdan istifadə edərək bu xüsusda Əhdi-Cədidin tayı-bərabəri olmadığını görürük. Qədim dünyanın heç bir kitabı Müqəddəs Kitabın dəqiqliyinə yaxınlaşa bilməz (“Müqəddəs Kitab üçün mətn etibarlılığı standartları” cədvəlinə baxın).⁶

Əhdi-Cədidin *25 minə yaxın* əlyazması və ya əlyazma fraqmentləri dünya kitabxanalarında və universitetlərində saxlanılır. Bu əlyazmalardan indiyə qədər ən erkən aşkar ediləni İngiltərədəki Mançester Universitetinin Con Raylendin Kitabxanasında yerləşən Yəhyanın Müjdəsinin bir fraqmentidir; bu, həvari Yəhyanın orijinalı yazdığı vaxtdan *50 ildən* çox olmayan tarixə malikdir!⁷

MÜQƏDDƏS KİTABA TƏTBİQ EDİLƏN MƏTNİN ETİBARLILIQ STANDARTLARI				
Müəllif	Kitab	Ən erkən nüsxələr	Vaxt aralığı	Nüsxələrin sayı
Yəhya	Əhdi-Cədid	təq. b.e. 130-cu ili	50 ildən çox	fragmentlər
Əhdi-Cədidin qalan kitabları		təq. b.e. 200-cü ili	100 il	
		Əhdi-Cədidin əksəriyyəti b.e. 250-ci ili	150 il	
		tam Əhdi-Cədid b.e. 325-ci ili	225 il	5600-dən çox yunan əlyazması
		Vulqatanın latınca tərcüməsi b.e. 366–384-cü illəri	284 il	
		digər tərcümələr b.e. 400–500-cü illəri	400 il	19 000-dən çox tərcümə edilmiş əlyazma
		CƏMI	50–400 il	24 900-dən çox əlyazma

Orijinal əlyazmalar 1900 ildən də çox bundan əvvəl yazılmış olduğundan Müqəddəs Kitabı təkzib etmək və ya məhv etmək üçün çoxlu cəhdlər edilib. Amma Allahın Kəlamı nəinki qələbə çaldı, həm də yayıldı. XVIII əsrin görkəmli fransız yazıçısı və skeptiki Volter təxmin edirdi ki, onun dövründən yüz il sonra məsihçilik tarixdə sadəcə bir qeydə çevriləcək. Qəribədir ki, 1828-ci ildə, onun ölümündən 50 il sonra Cenevrə Müqəddəs Kitab Cəmiyyəti onun evinə köçdü və bütün dünyaya yaymaq məqsədilə minlərlə Müqəddəs Kitab hazırlamaq üçün onun mətbəəsindən istifadə etməyə başladı. Peter Yeşaya peyğəmbərdən sitat gətirərək yazırdı: “Bütün bəşər ota bənzər, onun bütün gözəlliyi

çöl çiçəyi kimidir. Ot quruyar, çiçək tökülər, amma Rəbbin sözü əbədi qalar...” (1 Peter 1:24–25).

Tarixdə heç bir kitab bu qədər geniş şəkildə bir çox dillərdə tanınmamışdır. Müqəddəs Kitab milyardlarla nüsxə ilə yayılıb! Birləşmiş Müqəddəs Kitab Cəmiyyətinin 2008-ci il hesabatına görə, üzv təşkilatlar təkcə həmin il 28,4 milyon tam Müqəddəs Kitab və 300 milyondan az Müqəddəs Kitab hissəsini paylayıblar.⁸

Onlar həmçinin Müqəddəs Kitabın və ya onun hissələrinin 2400-dən çox dilə tərcümə olunduğunu bildirirlər. Həm də heyrətamizdir ki, bu dillər dünya əhalisinin 90 faizindən çoxu üçün əsas ünsiyyət vasitəsidir!⁹

ALLAHIN SÖZÜ DÜZGÜN YAZILIB

Əmin ola bilirik ki, həm Əhdi-Ətiq, həm də Əhdi-Cədidin mətnləri əsrlər boyu dəqiqlik və etibarlılıqla ötürülüb. Başqa sözlə, biz əmin ola bilirik ki, ilkin yazılanlar bu gün bizim əlimizdə olanlardır. Ancaq daha əsaslı bir sual ortaya çıxır. Allahın sözləri məhz Onun nəzərdə tutduğu kimi yazılıbmı? Bu ilham almış yazıçılar tarixi hadisələri qeydə aldıqda yazdıqlarının düzgünlüyünə əmin olmağımız üçün xronoloji cəhətdən həmin hadisələrə kifayət qədər yaxın idilərmə?

Allah Məsih haqqında sözlərini yazmaq üçün
hər yerdən və hər kəs vasitəsilə danışa bilərdi.

Ancaq bizə həqiqətə əlavə inam vermək
üçün O, şahidlərin ifadələri üzərində işlədi.

Bir çox qədim yazılar xəbər verdikləri hadisələrin faktlarına yalnız ümumi mənada uyğun gəlirlər. Qədim dünyanın bəzi mötəbər müəllifləri onlar doğulmazdan çox illər əvvəl və heç vaxt getmədikləri ölkələrdə baş verən hadisələri bildirirlər. Onların hekayələri əsasən faktiki olsa da, tarixçilər etiraf edirlər ki, xəbər

verdikləri hadisələrə coğrafi və xronoloji cəhətdən yaxın olan yazıçılara daha çox etimad göstərilməlidir.

Bunu da nəzərə alın ki, Əhdi-Cədidin yazılmasına ilham verəndə Allah sevgi və qayğı göstərmişdir. Elmi araşdırmaların böyük əksəriyyəti bunu təsdiq edir ki, İsanın həyat hekayələri, ilk imanlılar cəmiyyətinin tarixi və Əhdi-Cədidin əsas hissəsini təşkil edən məktublar ya qeyd etdikləri hadisələrin şahidləri, ya da şahidlərin müasirləri olan insanlar tərəfindən yazılmışdır.

Allah dörd Müjdədən üçünə yazmaq üçün Matta, Mark və Yəhyanı seçdi. Bunlar belə deyə bilən insanlar idilər: “Bunu görən adam özü şəhadət edir və onun şəhadəti doğrudur, sizin də iman etməyiniz üçün həqiqəti söylədiyini bilir” (Yəhya 19:35). Allah həkim Lukaya üçüncü Müjdəni və Həvarilərin İşləri Kitabını yazmağı əmr etdi. Savadlı və diqqətli bir yazıçı olan Luka mənbə materialı olaraq “Əvvəldən bəri Kəlamı öz gözləri ilə görənlər və Ona xidmət edənlər bu hadisələri bizə nəql etdiyi kimi... əvvəlcədən hər şeyi diqqətlə araşdırıb bunları... ardıcılıqla” yazıb (Luka 1:2, 3).

Allah istənilən yerdən hər kəsə Məsih haqqında Öz sözlərini yazmaq üçün ilham verə bilərdi. Ancaq həqiqətə inamımızı artırmaq üçün O, Yəhya kimi şahidlər vasitəsilə işlədi və dedi: “Biz sizə gördüyümüzü və eşitdiyimizi elan edirik” (1 Yəhya 1:3). O, “Rəbbimiz İsa Məsihin qüdrətini və zühurunu sizə bildirərkən uydurma əfsanələrə əsaslanmadıq. Amma öz gözümlə Onun ululuğunun şahidləri olduq” (2 Peter 1:16) deyən Peter vasitəsilə hərəkət etdi. O kimi ən məhsuldar yazıçı olaraq seçdi? Məsihçiləri təqib edən şəxsdən Allahın cəmiyyətlərini təşkil edən şəxsə çevrilməsi ilə Məsihin ən etibarlı şahidinə çevrilən həvari Paulu!

Amma Allah bununla da kifayətlənmədi. O, həvarilər vasitəsilə həm də Öz ilhamlanmış Kəlamını çatdırdı. Bu adamlar öz şahid təcrübələrinə arxalana və müasirlərinin, hətta ən qızgın rəqiblərinin də ilkin biliklərinə müraciət edə bilərdilər (Həvarilərin İşləri 2:32; 3:15; 13:31; 1 Korinfilərə 15:3–8-ə baxın). Onlar təkcə: “Bax, biz bunu gördük” və ya “Biz bunu eşitdik” deməklə kifayətlənməyiblər,

yazdıqlarına o qədər arxayın olublar ki, əslində, “Baxın”, “Soruşun” və “Baxın, biz bunu gördük”, “Bunu siz də bizim kimi bilirsiniz!” deyə biliblər. Bu cür çağırışlar buna ən yüksək inamı nümayiş etdirir ki, “Bütün Müqəddəs Yazılar Allahdan ilham almış”dır (2 Timoteyə 3:16).

Bu ilham və Müqəddəs Kitabın yazılması üzərində xüsusi nəzarət Allahın Özü və insanın vəziyyəti haqqında bu vəhyin heç bir hissəsinin təsadüfə buraxılmamasını və ya səhv yazılmamasını təmin etmək məqsədini göstərir. Çoxlu sübutlar var ki, O Öz Kəlamını yazmaq üçün insanları — əsas hadisələr haqqında birinci əldən məlumatı olanları seçərkən çox dəqiq olub. Bunlar Onun bizə çatdırmaq istədiyi həqiqətləri yazmaq və ötürmək üçün etibarlı kanallar idi*.

ALLAHIN KƏLAMI HƏR CƏHƏTDƏN TƏSDİQLƏNİR

Allah Öz Kəlamının etibarlılığına dair zəngin mətn sübutları yaratdıqdan sonra fəaliyyətini dayandırmadı. O vaxtdan bəri O, dəlilləri kənar vasitələrlə gücləndirməyə çalışdı.

Tarixi sənədin etibarlılığının yoxlanılması üçün adi meyar onun daxili şəhadətinin *digər* tarixi materiallar tərəfindən təsdiq və ya təkzib olunmasıdır. Tarixçilər sual verirlər: “Öyrənilən ədəbiyyatdan başqa hansı mənbələr onun düzgünlüyünü və etibarlılığını təsdiqləyir?”

Məsələn, Müqəddəs Kitabdan olmayan müəlliflər tərəfindən qədim əlyazmalarda Əhdi-Cədidə o qədər çox sayda sitatlar gətirilmişdir ki, Mattadan Vəhyə qədər bütün 27 kitabı, 11 ayə istisna olmaqla, demək olar ki, sözbəsöz yenidən qurmaq olar.

Yevsevi (b.e. 339-cu ili) kimi erkən məsihçilərin “*İmanlılar cəmiyyəti tarixi*” (III. 39) və İrineyin (b.e.180-ci ili) “*Bidətlərə qarşı*” (III kitab) yazıları həvari Yəhyanın mətnini dəstəkləyir.

* Daxili sübutların yoxlanılmasına hərtərəfli yanaşma Coş Makdauelin “Höküm tələb edən yeni sübutlar” kitabının 3, 4 və 21-ci fəsilərində təqdim olunur (Nashville, TN: Thomas Nelson, 1999).

Romalı Kliment (b.e. 95-ci ili), İqnati (b.e. 70–110-cu illəri), Polikarp (b.e. 70–156-cı illəri) və Titsian (b.e.170-ci ili) Əhdi-Cədidin digər mətnlərinin kənar təsdiqini təklif edirlər. Birinci əsr Roma tarixçisi Tasit (b.e. 55–117-ci illəri) və Yəhudi tarixçisi İosif Flavi (b.e. 37–100-cü illəri) kimi məsihçi olmayan tarixçilər bir çox Müqəddəs Kitab hekayətlərinin məzmununu əsaslandırırlar. Bu və digər kənar mənbələr Müqəddəs Kitab yazılarının düzgünlüyünü tarixdə heç bir kitabda olmayan qədər təsdiqləyirlər^{10†}.

Lakin bu Müqəddəs Kitabdan xaric mənbələr Müqəddəs Kitabın etibarlılığını təsdiq edən yeganə kənar sübutlar deyillər. Daşlar da dilə gəlib deyir ki, Allahın Kəlamı həqiqətdir. Əsrlər boyu Müqəddəs Kitabın etibarlılığı arxeologiya tərəfindən müntəzəm və ardıcıl şəkildə nümayiş etdirilmişdir. Bu yaxınlarda mənim (Şon) baş redaktoru olduğum “*Tələbələr üçün Apologetik Tədqiqat Müqəddəs Kitabı*”nda dərc edilmiş aşağıdakı şəhadətlərə nəzər salaq.

Müqəddəs Kitab arxeologiyası

XVIII əsrin sonlarına qədər Yaxın Şərqdə Müqəddəs Kitab artefaktlarının axtarışı həvəskar xəzinə ovçularının işi idi, onların məqsədləri qəbirləri qarət etməkdən ibarət idi. 1799-cu ildə Napoleon ordusu tərəfindən Misirdə Rozetta daşının tapılması hər şeyi dəyişdi. Müqəddəs Kitab arxeologiyası tədricən mötəbər arxeoloqların fəaliyyət sahəsinə çevrildi. Bütün Yaxın Şərqdə qədim xarabalıqların tapılması Müqəddəs Yazılarda adı çəkilən xalqlara və hadisələrə yeni işıq saldı. Müasir düşüncəyə yad olan adətləri və həyat tərzini indi daha yaxşı başa düşə bilərik.

Arxeologiya həmçinin Müqəddəs Kitabda təsvir edilən insanların və hadisələrin tarixini müəyyən edərək Müqəddəs Yazılarla birbaşa və ya dolayısı ilə əlaqəli 25 mindən çox tapıntı təqdim etdi. Üstəlik, Əhdi-Cədidə adı çəkilən 30-a yaxın, Əhdi-Ətiqdə isə 60-a

† Müqəddəs Yazıların Müqəddəs Kitabdan kənar mənbələrdən necə yoxlanılması barədə daha çox məlumat üçün “Hökm tələb edən yeni sübutlar”ın 3 və 4-cü fəsilərinə baxın.

yaxın şəxsin tarixi mövcudluğu arxeoloji və tarixi tədqiqatlarla təsdiq edilmişdir. Müqəddəs Torpaqda mümkün Müqəddəs Kitab yerlərinin yalnız kiçik bir hissəsi qazılmışdır və hətta mövcud qazıntılar sayəsində də daha çox məlumat dərc edilə bilər. Bununla belə, hazırda əlimizdə olan arxeoloji sübutlar, məsələn, aşağıdakı nümunələr, Müqəddəs Kitabın mif, xurafat və ya uydurma məhsulu deyil, tarixi fakt olduğunu açıq şəkildə göstərir (Yəhya 3:12; 2 Peter 1:16; 1 Yəhya 1:1–2).

Qədim Korinf. 1928–1947-ci illərdə Korinfdə aparılan arxeoloji tədqiqatlar Paulun Korinf və Roma imanlılar cəmiyyətlərinə yazdığı məktublarla bağlı iki obyektə tədqiqatçıları heyratə gətirdi. Təxminən b.e. 50-ci illərinə aid olan, qədim səkiyə oyulmuş latın yazısında Paulun işçisi Erastın adı şəhərin xəzinədarı kimi qeyd olunur (Romalıları 16:23). Yazıda deyilir ki, Erast xəzinədar seçildiyinə görə minnətdarlıq əlaməti olaraq səkinin bir hissəsini öz hesabına düzəltdirib. Bundan əlavə, 1935-ci ildə qazıntılar zamanı ictimai mühazirələr, rəsmi iş, məhkəmə prosesləri və hökm üçün istifadə edilən daş platforma da tapıldı. O, Bema yeri kimi təyin olundu. “Bema” Paulun Məsihin “hökm” kürsüsünü təsvir etmək üçün istifadə etdiyi eyni yunan sözüdür (2 Korinfilərə 5:10), bütün məsihçilər mükafatlarını almaq üçün onun önünə gəlməlidirlər (1 Korinfilərə 3:10–17).

Tit tağı. İsa Zeytun dağında şagirdlərinə məbəd tikintisi haqqında danışanda dedi: “Bütün bunları görürsünüzmü? Sizə doğrusunu deyirəm: onların daşı daş üstündə qalmayacaq, hamısı yerlə yeksan olacaq” (Matta 24:2). İsanın peyğəmbərliyinin düzgünlüyünü imperator Titin (b.e. 7–81-ci illəri) kiçik qardaşı imperator Domitsianın (b.e. 81–96-cı illəri) qələbəsinə abidə kimi tikilmiş Tit tağı nümayiş etdirir. Romada qədim Forum və Kolizey arasında yerləşən mərmər tağda talan edilmiş Yerusəlim məbəbindən götürülmüş qənimətlərin — menora (Yəhudilərin ən

qədim simvollarından hesab olunan yeddiqollu şamdan — red.) və müqəddəs şeypurların daşınması təsvir edilmişdir.

Bu mühüm dəlillərə əlavə olaraq, 1970-ci illərdə Yerusəlimin Məbəəd dağının cənub-qərb küncündə aşağı küçənin ərazisində aparılan qazıntılar eramızın 70-ci illərində romalıların hərbi kampaniyası zamanı yüksəklikdən atılan iri daşları üzə çıxardı. Bu gün Məbəəd dağında orijinal tikinti strukturlarından heç biri qalmayıb. Tit dağındakı təsvirlər və yazılar, eləcə də Yerusəlimdəki Məbəəd dağında tapılan dağıntılar İsanın Yəhudi məbədinin tamamilə dağıdılacağı ilə bağlı proqnozunun gerçəkləşməsinin tarixi təsdiqini verir.

Babil salnamələri eramızdan əvvəl səkkizinci və üçüncü əsrlər arasında baş vermiş mühüm hadisələri qeyd edən mixi yazı lövhələri seriyasıdır. Xüsusi bir salnamədə Babil padşahı II Navuxodonosorun (e.ə. 605–562) hərbi igidlikləri və Yerusəlimə hücumu (2 Padşahlar 24) qeyd edilir. Bu salnamə e.ə. 605–594-cü illəri əhatə edir və e.ə. 605-ci ildə atası Nabopolassarın ölümündən sonra Navuxodonosorun necə padşahlıq taxtına oturduğundan bəhs edir.

Salnamələrdə deyilir ki, eramızdan əvvəl 599-cu ilə qədər Navuxodonosorun ordusu Suriyaya doğru irəlilədi, yürüşü qərbdən Yəhudeyaya qədər davam etdi və eramızdan əvvəl 597-ci ilin martında oraya çatdı. Orada olanda padşah Navuxodonosor Yerusəlimə hücum etdi, padşah Yehoyaqimi (e.ə. 609–597) əsir aldı və onun yerinə padşah Sidqiyanı taxta qoydu (b.e. 597–586; 2 Padşahlar 24:10–20).

Robert Koldevey bu hadisələrə dair əlavə dəlilləri Yehoyaqimə və onun padşah ailəsinə əsirlikdə olduqları zaman verilən qida rasionu haqqında Babillilərin qeydlərində (e.ə. 595) tapdı (2 Padşahlar 24:8–16). Bundan əlavə, “Laxış məktubları” kimi tanınan tələsik yazılmış hissələr Babil qüvvələrinin Yerusəlimdən təxminən 40 kilometr aralıda İsrail hərbi postlarını məğlub etməsindən bir neçə

saat əvvəl İsraililərin ümitsiz yalvarışlarını əks etdirir. Bu güclü arxeoloji dəlil Navuxodonosorun mühasirəsi altında olan Yerusəlimin son günlərini təsvir edən Müqəddəs Kitab qeydlərini dəstəkləyir.

Bilamdan başqa, 60-a yaxın Əhdi-
Ətiq şəxsiyyəti tarixən və ya arxeoloji
cəhətdən müəyyən edilmişdir.

Bilam yazısı. Bilamın və onun danışan eşşəyinin hekayəsi (Saylar 22:22–40) bir çox onilliklər ərzində tənqidçi alimlər tərəfindən məsxərəyə qoyulmuşdu. Hətta Bilamın özünün də varlığı şübhə altına alınmışdı. Bu fikir 1967-ci ildə arxeoloqlar İordaniyanın Deyr-Alle şəhərindəki qədim binanın xarabalıqlarından dağılmış gips üzərində arami dilində mətni topladıqdan sonra dəyişməyə başladı. Mətn solğun qırmızı və qara mürəkkəblə yazılmış 50 sətirdən ibarətdir. Yazıda deyilir: “Beor oğlu Bilamın kitabından xəbərdarlıqlar.

O, allahların gələcəyi görən adamı idi” (Saylar 22:5; Yeşua 24:9). Mətnin tapıldığı bina yalnız e.ə. VIII əsrə aid olmasına baxmayaraq (padşah Uzziyanın hakimiyyəti dövrü; Yeşaya 6:1), binanın divarlarının tikintisində istifadə edilən materialların, eləcə də yazı üçün istifadə edilən mürəkkəbin vəziyyəti mətni daha qədim vaxta, Müqəddəs Kitabda adı çəkilən Bilamın dövrünə aid edir.

Bilamdan başqa, 60-a yaxın Əhdi-Ətiq şəxsiyyəti tarixən və ya arxeoloji cəhətdən müəyyən edilmişdir. Bunlara padşahlar Davud (1 Şamuel 16:13), Yehu (2 Padşahlar 9:2), Omri (1 Padşahlar 16:22), Uzziya (Yeşaya 6:1), Yotam (2 Padşahlar 15:7), Xizqiya (Yeşaya 37:1), Yehoyakin (2 Salnamələr 36:8), V Şalmaneser (2 Padşahlar 17:3), III Tiqlat-Pileser (1 Salnamələr 5:6), II Sarqon (Yeşaya 20:1), Sennaxeriv (Yeşaya 36:1), Navuxodonosor (Daniel 2:1), Belşassar (Daniel 5:1), Kir (Yeşaya 45:1) və s. daxildir.

Ebla lövhələri. İtalyan arxeoloq Paolo Mattia tərəfindən 1976-cı ildə Hələbdə (Suriya) Tel-Mardixdə aşkar edilmiş Ebla lövhələri 16 mindən çox gil lövhədən ibarət padşah arxivinə aiddir.

Eramızdan əvvəl 2400-cü ilə aid edilən yazılar İbrahimin, İshaqın və Yaqubun yaşadığından az əvvəlki dövrlərdə Kənanda yaşayan xalqların həyat tərz, dili, ticarəti, coğrafiyası və dini haqqında bizə məlumat verir. Kənan torpaqları sonralar İsrail adlandırıldı.

“Ebla arxivi. Gil üzərində yazılan imperiya” kitabında Covanni Pettinatonun bir neçə lövhənin tərcüməsi Sodom (Yaradılış 19:1), Sevoyim (Yaradılış 14:2,8), Adma (Yaradılış 10:19), Xasor (1 Padşahlar 9:15), Megiddo (1 Səlməələr 7:29), Kənan (Yaradılış 48:4) və Yerusəlim (Yeremya 1:15) kimi Müqəddəs Kitabda adı çəkilən şəhərlərin mövcud olduğunu təsdiqləyir.

Bundan əlavə, lövhələrdə Naxor (Yaradılış 11:22–25), İsrail (Yaradılış 32:28), Ever (Yaradılış 10:21–25), Mikael (Saylar 13:13) və İsmail (Yaradılış 6:11) kimi Müqəddəs Kitabda adları çəkilən şəxs adları var.

Söz ehtiyatına gəlinə, lövhələrin üzərində Müqəddəs Kitabda istifadə olunanlara bənzəyən müəyyən sözlər var, məsələn, Yaradılış 1:2-də *“dərin”* kimi tərcümə olunan söz. Bu uyğunluqlardan başqa, lövhələrdə Yəhudi ədəbi üslubu və dini ilə bağlı məlumatlar var ki, bu da bizə İsrail kimi tanınan bölgənin sivilizasiyalarını anlamağa kömək edir¹¹.

Əvvəlki iki əsrdə dəfələrlə Allahın Kəlamının heyratəmiz dəqiqliyi zahirən təsdiqlənir. Bu, məsələn, bir çox araşdırmalara baxmayaraq, kənardan heç bir təsdiqi olmayan Mormon Kitabından çox fərqlənir. Müqəddəs Kitabın kənar dəlilləri son dərəcə nadir bir hadisədir və bu, Müqəddəs Kitabı dünyanın digər dini kitabları ilə müqayisədə unikal edir.

Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədidin etibarlılığına dair dəlillər təkcə inandırıcı deyil, həm də Allahın onların ötürülməsi üzərində məhəbbətlə nəzarət etməsinin aydın və tərifəlayiq göstəricisidir.

Allah əmin olmağınızı istəyir ki, Onun Kəlamının səhifələrində Onu və Onun yollarını kəşf etdikcə siz "...həqiqətən, qısqanc Allah"ı kəşf edirsiniz (Çıxış 34:14-ə baxın).

YEKUN SÖZ

Biz (Coş və Şon) ümid edirik ki, bu fəsillərdən siz Allahın Kəlamının dərinliklərini daha yaxşı öyrənməyə kömək edəcək fikirlər əldə etmisiniz. Biz bu qədər qısa müddətdə böyük yol qət etmişik. Ümumiləşdirək: biz Müqəddəs Kitabın doktrinal məqsədinə baxdıq. Müqəddəs Kitab bizə ağılımızla anlaya biləcəyimiz rəşional həqiqətlər verir. O bizə Allah, özümüz və bütün həyat haqqında nəyə inanmalı olduğumuzu öyrədir. O bizə həyatı Allahın gördüyü kimi görməyə imkan verir və bu, Müqəddəs Kitaba aid dünyagörüşümüzün əsasını təşkil edir.

Biz həmçinin Müqəddəs Kitabın hansı davranış məqsədi daşdığını araşdırdıq. Biz gördük ki, Allahın qanunları və göstərişləri bizə nəyin doğru, nəyin yanlış olduğunu söyləyərək sərhəd kimi çıxış edir. Biz aşkar etdik ki, Allahın yolları ilə getmək bizim xeyrimizədir. Allah bizə Öz Kəlamını verdi ki, Onun həqiqətinə görə düzgün davranma bilək və Ona ehtiram göstərərək xoşbəxt və dolğun ömür sürək.

Biz həmçinin bütün bunların bizə münasibətlər kontekstində verildiyini başa düşmədiyimiz halda Allahın Kəlamının əsas məqsədini necə əldən verə biləcəyimizi müzakirə etdik. Allah bizə Müqəddəs Kitabı verdi, çünki O bizimlə yaxın, sevgi dolu münasibət qurmaq və bizim bir-birimizlə eyni cür yaxın sevgi münasibətlərindən həzz almağımızı istəyir. Çünki O bizi Öz surətində yaradan münasibətlər Allahıdır. O istəyir ki, biz Onun Kəlamı vasitəsilə Onu dərk edək.

O istəyir ki, Onun Kəlamını başqaları ilə birlikdə yaşayaq. Bu kitabın məqsədi sadəcə öyrənməklə kifayətlənməməyi və Müqəddəs Kitabı başa düşməyi təşviq etməkdir.

Həm də biz dua edirik ki, bu səhifələr vasitəsilə səyahətiniz sizə şəxsi faydadan daha çox şey gətirsin. Ümid edirik ki, bunu başqaları ilə paylaşacaqsınız. Buna görə də biz sizə məsihçi dostlarınızla bir araya gəlməyi və Müqəddəs Kitabı öyrənməyi müntəzəm fəaliyyətə çevirməyi tövsiyə edirik. Bu gün çoxlu kiçik qruplar bir-biri ilə ünsiyyət qurmaq və məlumat mübadiləsi aparmaq üçün toplaşırlar. Bu da çox vacibdir. Ancaq daha çox ehtiyacımız olan Allahın Kəlamı ətrafında əlavə ünsiyyətdir. Allahın Kəlamını birlikdə ünsiyyətinizin mərkəzi hissəsinə çevirməklə siz, həqiqətən, Allahı duya və Onun Kəlamını bir-birinizlə yaşaya bilərsiniz. Məhz o zaman Məsihin Bədəni birlikdə böyüyür və ətrafımızdakı dünyaya Onun həqiqətinin, doğrudan da, həyatla əlaqəli olduğu nümayiş etdirilir.

Biz dua edirik ki, siz Allahın təlimlərinə və ya əmrlərinə sadəcə inanılmalı və həyatınıza tətbiq olunmalı olan həqiqətlər kimi baxmayasınız. Bunlar nə qədər vacib olsalar da, Allahın həqiqətləri Onunla münasibətinizi dərinləşdirmək üçün bir vasitədir. Sonda padşah Davudun duasından bir sitat gətirmək istərdim. Davud Allahın ürəyinə yatan bir insan idi. O, Allahın bütün əmrlərini özünün sevən Rəbb ilə münasibətləri kontekstində görürdü.

*“Ya Rəbb, Sən mənə qaydalarının yolunu öyrət,
Onlara axıradək əməl edəcəyəm.
Mənə ağıl ver, qanununa görə yaşayım,
Bütün qəlbimlə ona bağlanım.
Mənə əmrlərinin yollarını göstər,
Bu yollardan zövq alaram.
Qəlbimi haram qazanca deyil,
Göstərişlərinə tərəf yönəlt.*

*Qoyma gözlərim fani şeylərə baxsın,
Öz yolunda mənə həyat bəxş et.
Səndən qorxanlara verdiyin vədini
Qulun üçün həyata keçirt.
Qorxduğum tənələri məndən sovuşdur,
Sənin hökmlərin nə yaxşıdır!
Qayda-qanunlarının həsrətini çəkirəm,
Salehliyinlə məni yaşat”.*
Zəbur 119:33–40.

ƏLAVƏ
RESURSLAR

...

QEYDLƏR

ƏLAVƏ RESURLAR

Siz yalnız bir həftə, bir ay və ya bir il ərzində Müqəddəs Yazıların tam zənginliyini kəşf etməyəcəksiniz. Bu, vaxt və səy tələb edir. Aşağıdakı səhifələrdəki əlavə resurslar bu prosesdə sizə kömək edə bilər. Bu resurslara daxildir:

- *Efəslilərə Məktubun başlıqları cədvəli*
Bunlar Efəslilərə Məktubu öyrənmək nəticəsində Şonun yuxarı sinif şagirdlərinin tapıntılarıdır.
- *Parafrazlar*
Müqəddəs Yazılardan hissələr haqqında öz şəxsi fikrinizi yaratmağa aid tövsiyələr.
- *Tematik tədqiqat*
Müəyyən bir mövzu üzrə Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün təkliflər.
- *Bioqrafik tədqiqat*
Müəyyən bir mövzuda Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün tövsiyələr.
- *Müqəddəs Kitabın böhran araşdırması üçün soraq cədvəli*
Ehtiyac və ya ağrı zamanı tətbiq olunan hissələri tapmağınıza kömək etmək üçün Müqəddəs Yazılara istinadların təsnif edilmiş siyahısı.

YUXARI SINIF ŞAĞIRDLƏRİ ÜÇÜN BAŞLIQ CƏDVƏLİ NÜMUNƏSİ

Efeslilərə Məktub: Allahın lütfü və həqiqəti ilə Məsih kimi birlik
içində yaşayın

Fəsillər	1	2	3	4	5	6
Fəsillərin adları	Məsih vasitəsilə xilas	Yalnız lütfə	Bütpərəstlər üçün xilas	Məsih mərkəzli həyat	Müdrək həyat	İmanda möhkəm durma
Abzasların adları	:1–2 Salamlama :3–14 Xeyirdualar :15–23 Allahın böyüklüyü və qüdrəti	:1–10 Lütfə görə xilas :11–22 Birlik	:1–13 Məsihin sirri :14–21 Allahın gücü	:1–16 Məsihdə bir bədən :17 fəsil 5:5 Allahı təqlid edin	:6–21 Müdrək olun :22–23 Ərlər və arvadlar	:1–4 Uşaqlar və valideynlər :5–9 Qullar və ağalar :10–20 Allahın bütün zirehləri :21–24 Yekun söz
Əsas ayə:	9	5	6	15, 16	18	11
Əsas söz:	Vəd	Canlandırıldı	Varislər	Bütün bədən	Getmə	Yaraq-əsləhə

Müşahidələr:

- Yaxşı işlər — bu, xilasın nəticəsidir, onun səbəbi deyil.
- Yaradılmağımızın səbəblərindən biri də yaxşı işlər görməkdir.
- Xilas Allahın hədiyyəsidir, söylərimizin nəticəsi deyil.

PARAFRAZ

Müqəddəs Yazıları başa düşmək və öyrətməkdən ötrü başqa bir faydalı addım öyrəndiyiniz hissənin təfərrüatlarını görmək üçün təkrar ifadə etməkdir.

PARAFRAZ YAZMAQLA BİR HİSSƏNİN TƏFƏRRÜATLARINI NECƏ GÖRMƏK OLAR

- A. Tərif. Müqəddəs Yazıların bir hissəsini təfsir etmək hissəni öyrənmək və onu öz sözlərinizlə ifadə etmək deməkdir.
- B. Parafraz sizə necə kömək edə bilər:
 - 1. Bir hissəni təfsir etmək üçün hissədəki hər bir düşüncə və sözü başqa sözlə ifadə edə biləcək qədər düşünmək lazımdır. Bu, təqdim olunan həqiqətləri başa düşməyinizə aydınlıq gətirəcək.
 - 2. Bu həm də başqalarına ruhani həqiqətləri çatdırmağa kömək edə bilər. Bu gün başqalarının asanlıqla başa düşə biləcəyi həqiqətləri terminlərlə ifadə etməyə çalışmalısınız.
- C. Başqa sözlərlə izah edərkən müxtəliflikdən necə istifadə etməli:
 - 1. *Adi parafraz.* Parafrazın bu növü hissədəki hər bir ifadənin öz sözlərinizlə ifadə olunmasını ehtiva edir. Bir hissədə yalnız bir neçə sözü deyil, bütün ifadəni

dəyişdirmək vacibdir. Demək olar ki, heç bir sözü dəyişməmiş qoymayın.

2. *İxtisar edilmiş təkrar söyləmə*. Hissənin orijinal uzunluğunun üçdə ikisinə, yarısına və ya hətta üçdə birinə qədər kəsməyə cəhd edə bilərsiniz. Vacib hissələri qaçırmamağa çalışın. Bu cür təkrar söyləmə uzun hissələr və ya hekayə hissələri üçün xüsusilə yaxşıdır.
3. *Genişləndirilmiş parafraz*. Hissəni onun orijinal uzunluğu ilə müqayisədə iki dəfə genişləndirə bilərsiniz. Siz onun mənasını tam izah etməyə çalışırsınız. Bu cür parafraz başa düşülməyənlərin təfsir və izahatlarını ehtiva edir. Bu, nəqlətmədən daha çox doktrinal hissələr üçün uygundur.
4. *Obrazlı təkrar söyləmə*. Təxəyyülü ifadə edərkən istifadə edin.
 - a. Bəzən illüstrasiyaları müasirləri ilə əvəz etməyə çalışın. Allahın Kəlamının "...hər ikiəğzlı qılıncdan da iti..." olduğunu söyləmək əvəzinə, "hər hansı cərrahi neştərdən daha itidir" deyə bilərsiniz.
 - b. Siz bu gün müəyyən bir konkret şəxsə yazdığınızı təsəvvür edə bilərsiniz. Məsələn, Paulun məktublarından birini ifadə etmək istəyirsiniz. Beləliklə, siz bu yaxınlarda məsihçi olmuş bir dostunuza yazdığınızı təsəvvür edirsiniz və məktubda olan həqiqətləri ona adətən istifadə edəcəyiniz dildə izah etməyə çalışırsınız.

TEMATİK TƏDQIQAT

I. Tematik tədqiqat nədir?

- A. Məsələnin öyrənilməsində kitabı və ya kitabın bir hissəsini öyrənmək əvəzinə, siz Müqəddəs Yazıların konkret mövzu haqqında nə öyrətdiyini müəyyən etməyə çalışırsınız. Məsələn, Müqəddəs Kitabın “Tənbəllik” mövzusunda nə dediyini öyrənmə bilərsiniz.
- B. Doktrinanı öyrənmək üçün siz sadəcə doktrinal bir mövzu seçirsiniz, məsələn, əsaslandırma doktrinası.
- C. Əgər vaxtınız azdırsa, mövzunu Müqəddəs Yazılardan götürdüyünüz hissə ilə məhdudlaşdırmaq istəyə bilərsiniz. Məsələn: “Kolosselilərə Məktubda Məsihin təlimi” və ya “Yəhyanın Məktublarında ‘uşaqlar’ ifadəsinin istifadəsi”.
- Ç. Yaxşı bir nümunə araşdırmasının açarı yaxşı mövzu seçməkdir.

II. Tematik tədqiqat üçün materialı necə tapmalı?

- A. *Simfoniya*dan istifadə edin. Mövzunuzla əlaqəli sözlərin necə istifadə olunduğuna baxın.
- B. *Çarpaz istinadlar*. Mövzunuza uyğun bir neçə keçid tapdıqdan sonra adətən onlar və digər keçidlər arasında çarpaz istinadlar tapa bilərsiniz.
- C. *Müqəddəs Kitab lüğəti*. Bu lüğət sizə həm faydalı məlumat, həm də mövzunuzla bağlı əlavə ayələrə istinadlar verə bilər.

- Ç. *Tematik siyahılar.* Bəzən soraq Müqəddəs Kitablarında Müqəddəs Yazılara istinadlar mövzuya görə sıralanır. Bütün mətnin və ya müəyyən mövzulara aid müxtəlif hissələrin qeyd edildiyi tematik Müqəddəs Kitablar da var.
- D. *Məhdud tədqiqat.* Mövzunuzu Müqəddəs Yazıların müəyyən bir hissəsi ilə, məsələn, “Paulun məktublarındakı duaları” ilə məhdudlaşdırmısınızsa, sizə lazım olan bölmələri tapmaq üçün materialı oxumalı və ya gözdən keçirməlisiniz.

III. Tapdıqlarınızı necə təşkil etməli?

- A. Materialı tapdıqdan sonra onu öyrənin və xatırlamaq istədiyiniz əşyalarla bağlı qeydlər aparın.
- B. Qeydlərinizi öyrənin və onları təsnif edin. Oxşar fikirləri oxşar mövzularda qruplaşdırın. Fərqli ayələrdə fərqli vurğular plan üçün fərqli mövzular təklif edir. Ayələri təsnif etməyə başlayanda bu, mövzunun müəyyən sahələrinin daha dərindən öyrənilməsini təklif edə bilər.
- C. Sonra materialınızı məntiq sxemində təqdim edin. Kobud bir eskizlə başlayın və getdikcə təkmilləşdirin. Bütün materialı sxemə yerləşdirməyə çalışın.

BİOQRAFİK TƏDQİQAT

Əslində, bu, mövzusu insan olan xüsusi bir nümunə araşdırmasıdır.

I. Bioqrafik tədqiqatı necə öyrənməli?

A. *Nəyi yadda saxlamaq lazımdır.*

1. Tematik tədqiqatda olduğu kimi, materialı eyni şəkildə tapın.
2. Müqəddəs Kitab lüğətindən istifadə edərkən diqqətli olun ki, o sizin əvəzinizdən düşünməsin və ya fikrinizi müəyyən nəticələrə yönəltməsin. Bu barədə düşünəndən sonra Müqəddəs Kitab lüğətini oxumaq daha yaxşı olar.
3. Müqəddəs Kitabın bəzi personajlarının birdən çox adı var, məsələn, Şaul — Paul, Kefa; Şimon — Peter; İsrail — Yaqub. Şəxsin bütün mümkün adları haqqında məlumata malik olduğunuza əmin olun.
4. Bəzən Müqəddəs Kitab adları birdən çox şəxsə istinad etmək üçün istifadə olunur, məsələn, Şaul, Yəhya, Məryəm və s. Məhz barəsində bilmək istədiyiniz insan haqqında oxuduğunuza əmin olun.
5. Müqəddəs Yazıların elə böyük hissəsi bəzi personajlara həsr edilib ki, siz tədqiqatınızı həmin şəxsin həyatının müəyyən bir mərhələsi və ya cəhəti ilə məhdudlaşdırmaq istəyə bilərsiniz (məsələn: “Həvari Paulun dua həyatı”).

B. *Nəyə diqqət etmək lazımdır.* Aşağıda tədqiqat apararkən diqqət etməli olduğunuz bəzi məqamlar var. Bəzən bir insan haqqında məlumat çatışmazlığı səbəbindən onların hamısını tapmaq mümkün olmayacaq. Bu, tam siyahı üçün nəzərdə tutulmayıb, sadəcə dərslikdir. Oxuduğunuz şəxs haqqında məlumat tapdığınız zaman öyrənmək üçün başqa sahələri düşünəcəksiniz.

Məsələn, Davudun tərcümeyi-halını öyrənirsinizsə, aşağıdakı sualları verə bilərsiniz (əlbəttə ki, hər hansı bir Müqəddəs Kitab personajına aid edilə bilər):

1. Tarix.

- a. Onun doğulması hansı şəraitdə olub — nə vaxt, harada və s.?
- b. Onun valideynləri və ailəsi kimlər idilər? Onlar necə idilər? Onların ruhani vəziyyəti necə idi?
- c. Ətraf mühit və erkən öyrənmə onun gələcək həyatına necə təsir etdi?
- ç. Daha hansı amillər onu sonrakı həyata hazırladı?

2. Yetkin həyatın əsas amilləri.

- a. Onun həyatda əsas fəaliyyəti və nailiyyətləri nə idi?
- b. O nə ilə fərqlənirdi?
- c. Onun həyatında hansı insanlar önəmli idi? Dostları, düşmənləri, ailəsi? Digər insanlar ona necə təsir etdi və əksinə?
- ç. Coğrafiya — o harada yaşayırdı və işləyirdi?
- d. Onun Allahla münasibətləri necə idi? Bu onun həyatına və nailiyyətlərinə necə təsir etdi?
- e. O, Müqəddəs Yazıların hər hansı bir hissəsini yazmışdı mı? Bu onun haqqında nə deyir?

3. Əsas hadisələr.
 - a. Onun həyatının əsas hadisələri hansılar idi? Əsas böhranlar nə idi?
 - b. Onun həyatının müxtəlif dövrləri və ya mərhələləri nələr idi? Bu dövrləri hansı əsas məqamlar ayırır?
 - c. Onun ölümünə aparan yol, ölümünün səbəbi və nəticəsi nə olub?
4. Xarakter.
 - a. Onun xasiyyəti necə idi?
 - b. Onun güclü tərəfləri nə idi?
 - c. Onun zəif cəhətləri nə idi?
 - ç. Onun xarakterinin güclü və zəif tərəflərinin səbəbləri və nəticələri nə idi?
 - d. Onun konkret çatışmazlıqları və günahları nələr idi? Bunun nəticələri nə idi?
 - e. Onun güclü tərəfləri və ənamları nə idi? Onun bunlardan istifadə etməsi nəyə gətirib çıxardı?
 - ə. Onun həyata və başqalarına ümumi münasibəti necə idi?
 - f. Onun ruhani vəziyyəti necə idi?
 - g. O, həyatda və işdə hansı əsas prinsipləri rəhbər tuturdu?
5. Təsir.
 - a. Onun öz müasirlərinə hansı təsiri olub?
 - b. Onun sonrakı tarixə hansı təsiri olub?
 - c. Əhdi-Ətiq personajı xüsusunda aşağıdakıları tapın:
 1. Onu Məsihin prototipi hesab etmək olarmı? Əgər belədirsə, necə?
 2. Əhdi-Cədid onu necə təqdim edir?

6. Təfərrüatlar. Detalları gözdən qaçırmayın. Onlar rəng əlavə edirlər və çox vaxt əhəmiyyətli olurlar.

II. Bioqrafik tədqiqatda materialı necə təşkil etmək olar.

- A. Yəqin, materialınızı plan kimi təqdim etmək istəyərsiniz. Nə axtarmaq lazım olduğuna dair yuxarıdakı təkliflərdən bəziləri (məsələn, I bənddə B yarımbəndi) digər kateqoriyalara işarə edə bilər.
- B. Ola bilər, bu insanın xarakterini təsvir etmək istəyirsiniz.
- C. Həyatınızda təklif olunan şəxsi tətbiq haqqında bir bölmə yazaraq hekayənizi yekunlaşdırın. Öyrəndiyiniz insanın həyatının müsbət və ya mənfi tərəflərini və ya hər ikisini təsvir edin.

MÜQƏDDƏS KİTABIN BÖHRAN ARAŞDIRMASI ÜÇÜN SORAQ CƏDVƏLİ

Alkoqol, narkotik

Yar.1:28; Say.6:2-4; Qanun.6:4;
Zəb.55:22; 104; Sül.20:1; 23:20;
23:29-35; 31:4-6; Yeş.5:11;
Mat.11:19; 16:27-29; 27:34;
Mark 15:23; Luka 7:33-34;
10:34; Yəh.2:9-10; 14:6;
Rom.12:1; 13:1-5, 13; 14:21;
1Kor.5:11; 6:10-12; 6:19,20;
Qal.5:16-21; Ef.5:18; Kol.3:2;
1Tim.2:5; 5:23; 1Sal.5:4-8;
1Pet.1:13; 2:13-17; 4:3-4; 5:7;
Vəhy 9:20-21; 18:23; 21:8; 22:15.

Çərəsizlik, ümidsizlik

Zəb.27; 40:13; 103; 121; Yəh.11;
Həv.27.

Narahatlıq

Neqativ narahatlıq

Zəb.55:22; 121; Mat.6:25-34;
Həv.27; Fil.4:6,7; 1Pet.5:7.

Müsbət narahatlıq

2Kor.11:28; Fil.2:20.

Narahatlığın öhdəsindən necə gəlmək olar

Yəh.14:1-3; 14:18.27; Fil.4:4-9;
İbr.13:6; Yaq.1:22; 1Yəh.4:18.

Allahın sevgisi və qəbulu

Zəb.27; 103; Luka 15; Həv.27.

Sərvət, maliyyə

Qanun.8:11-14; Əyy.31:24-25;
31:28; Zəb.49:10-12; 52:5-7;
62:10; Sül.3:9; 10:9; 11:1; 15:27;
17:23; 19:17; 22:7; 23:4,5; 27:24;
28:20; 30:7-10; Vaiz 5:10;
Mat.6:24-34; 18:23-25; 19:16-
24; 25:14-30; Mark 6:7-11;
8:36; Luka 12:13-21; 16:19
və s. Rom.13:6-8; 1Kor.16:2;
2Kor.8:14-15; 9:7; Fil.4:18-19;
1Tim.6:7,10; İbr.13:5.

Səbəblər

Yar.20:17; Zəb.72:2,3; Sül.3:9-
10; 3:27-28; 11:15; 11:24,25;
14:21; 17:18; 19:15,17; 21:5;
22:7; 22:26,27; 28:20,22; Vaiz
5:15-17; Mal.8:10; Luka 3:11;
6:38; 12:15-21; Rom.18:8, 9;
Qal.6:10; 1Sal.3:10; Vəhy 3:17.

Necə yanaşmalı

Yar.1:28; Yar.20:15.27;
Zəb.50:10-12; 50:15; Zəb.55:22;
Mat.6:25-34; 25:14-29;
1Pet.5:7.

Xəstəlik

Zəb.119:71; Mat.9:2–6; 9:18–26;
10:5–8; 13:58; 25:39–40; Mark
6:7–13; 7:24–30; 9:20–27;
Luka 9:1,2,6; 13:1–5; Yəh.9:2,3;
Rom.5:3–5; 8:28; 1Kor.11:29,30;
2Kor.2:7–10; İbr.9:27; 12:22;
Yaq.1:2–4; 5:1–14; 1Pet.1:5–7.

*Xəstəliyin öhdəsindən necə
gəlməli*

Rom.11:33; 1Kor.12:25–26;
İbr.11:1; Yaq.5:6; 1Yəh.1:9.

Nikah

Yar.2:18, 24; Ef.5:22–23;
Kol.3:18–21; 1Pet.3:1–17;
1Tim.3:4–5.

Günah

Zəb.32; 103; Yeş.53:6; Mat.6:12;
18:21; Luka 15; Rom.8:23;
2Kor.7:8–10; 1Pet.1:24; 1Yəh.1:9.

Günahın səbəbləri

Yar.2:17; 3:4–5; 3:8, 22; Əyy.1:9–
11; Yəh.14:26; Yəh.16:8, 13;
Fil.3:12–16; 1Tim.4:2; 1Yəh.1:8–
10; Vəhy 12:10.

Günahın nəticələri

Zəb.73; Rom.6:23; 1Yəh.1:9.

*Günahın öhdəsindən
necə gəlməli*

1Şam.16:7; Zəb.103:14; 139:1–4;
Yəh.8:3–11; Yaq.5:16; 1Pet.3:18;
1Yəh.1:8–9.

Günahın qarşısının alınması
Ef.4:32.

Yalan

Yar.20:16; Sül.12:19,22; Ef.4:25.

Dözümlülük

Zəb.40:1–3; Yəh.11; Həv.27;
2Kor.12:7–10; İbr.12:5–11.

Qəzəb

Zəb.2:5–9; 7:11; 10; 95:11;
130:3–4; Yeş.48:9; Dan.9:9;
Amos 5:18–20; Nah.1:2–3;
1:6–8; Mark 3:5; Rom.1:18; 2:5;
1Sal.1:10; 2:1b; Sül.22:24–25;
24:29; 26:24.

*Qəzəbə qarşı insana
xəbərdarlıq*

Zəb.37:8; Sül.10:18; 14:27,29;
15:1,18; 16:32; 20:3,22; 27:5–6;
29:11,20,22; Vaiz 7:9; Mat.5:22;
7:1–5; Luka 17:3,4; Rom.12:19;
14:4; 2Kor.7:8–10; Qal.5:20;
Ef.4:26–32; Kol.3:8; 2Tim.4:2;
İbr.12:15; Yaq.1:19–20; 3:3–14;
4:1; 5:9.

*Qəzəbin öhdəsindən
necə gəlməli*

Yar.4:5–7; Sül.15:28; 19:19;
22:24–25; 25:15; Mat.2:16;
Mark 10:14; Yəh.4.

Qəzəbin nəticələri

Zəb.73; Sül.14:17; 25:28;
Mat.5:38, 44; Ef.4:30–31.

Homoseksuallıq

Yar.19; Lev.18:22; 20:13;
Rom.1:26–32; 1Kor.6:9–11;
1Tim.1:10.

Qürur

Sül.8:13; 11:2; 13:10; 16:18;
18:12; 21:24; 27:1; 29:23.

Depressiya, ümitsizlik

Yar.4:6,7; Çıx.6:9; Say.11:10–15;
1Pad.19; Həv.3; Zəb.23:4; 27; 32;
34:15–17; 38; 40:1–3; 51; 69; 88;
102; 103:13,14; 121; Sül.18:14;
Mərs.; Mat.5:12; 11:28–30;
26:37–38; 26:75; Yəh.4:1–3;
15:10,11; Həv.27; Rom.8:28;
15:13; 2Kor.4:8,9; Ef.1:3–14.

*Depressiyanın öhdəsindən
necə gəlməli*

Yəh.14:1–14; 14:26–27;
Kol.1:16,17; İbr.1:3; 13:5.

*Depressiyanın qarşısının
alınması*

Fil.4:11–13; 4:8.

İntizam

Sül.3:11,12; 13:24; 19:18;
22:6,15; 23:13; 29:15; 1Kor.5:1–
13; 11:29–34; 2Kor.2:1–11;
12:7–10; Ef.6:1–4; 1Tim.4:7;
İbr.12:5–11.

Dostluq

Sül.27:6,10; 17:9,17;
Yəh.15:13–15.

İstək

Yar.3:6; Çıx.20:17; Sül.10:3,
24; 11:6; 28:25; Mat.6:21;
Luka 12:31–34; Rom.13:14;
Qal.5:16; Ef.2:3; Titə 2:12; 3:3;
Yaq.1:13–16; 1Yəh.2:16; Yəhd.18;
1Pet.1:14; 4:2–3.

Həyat problemləri

1Kor.6:9–12; 21:8; Ef.5:18;
Vəhy 21:8; 22:15.

Paxıllıq

Titə 3:5; Yaq.3:14–16; 1Pet.2:1.

Tənbəllik

Sül.12:24, 27; 13:4; 15:19; 18:9;
26:13–16; Mat.25:26.

Sevgi

Sül.10:12; 17:19; Mat.5:44;
22:39–40; Rom.3:10; 1Kor.13;
1Pet.1:22; 1Yəh.4:10, 19; 5:2–3;
2Yəh.5–6.

Barışıq

Zəb.40:1–3; 119; 121; Sül.3:1–2;
16:7; Yəh.11; 14:27; Rom.5:1;
12:18; 14:19; Fil 4:6–9; Kol.3:15;
İbr.12:24.

Ümid

Zəb.27; 40:1–3; 119; 121;
Sül.10:28; 13:12; Həv.27;
Rom.15:4–5; 1Sal.1:3; 4:13–18;
İbr.6:11, 18–19.

Hiddət

Sül.26:24–26; İbr.12:15.

Təklük

Yar.2:18; Zəb.25:16; 121;
Mat.19:11–12; Luka 15; Yəh.11;
Həv.27; 1Kor.7:7–28; Ef.1:3–14;
2Tim.4:9–12.

Təkliyin öhdəsindən

necə gəlməli

Sül.18:24; Yəh.3:16; Rom.8:9;
8:14–17; 8:26–31; 8:35–39;
1Kor.6:19; 1Yəh.1:9; 4:13.

Təəssüratlar

Sül.12:25; 14:30; 17:22;
Mat.6:24–34; Fil.4:6,7;
1Pet.5:6–7.

Tövbe

Luka 3:8–14; 24:47; Həv.3:19;
5:31; 17:30; 26:20; 2Kor.7:10;
12:21.

Sevgi ehtiyacı

Həv.27.

Vərdiş

Sül.19:19; Yeş.1:10–17;
Yer.13:23; 22:21; Rom.6–7;
Qal.5:16–21; İbr.5:13 və s.;
1Pet.2:14,19.

Qərarların qəbulu

2Tim.3:15–18; İbr.11:23–27.

Əfv

Zəb.32; 103; Sül.17:9; Mat.6:14–
15; 18:15–17; Mark 11:25; Luka
17:3–10; Ef.4:32; Kol.3:13;
Yaq.5:15; 1Yəh.1:8–10.

Özünəqiymət

Luka 15; Ef.2:3–4.

Ailə problemləri

Yar.2:18–25; Qanun.24:1–4;
Sül.5:18; 8:22; 19:13; 21:9; 19;
27:15–16; Vaiz 9:9; Mat.5:31–32;
19:3–9; 1Kor.7:10–16; Ef.5:21–
33; Kol.3:18–25; İbr.13:4;
1Pet.3:1–7.

Ailə problemlərinin səbəbləri

1Kor.7:12–16; 2Kor.6:15–16;
Ef.5:21–33; Kol.3:18–25;
1Pet.3:1–7.

Kədər

2Pad.12; Zəb.6:5–7; 23:4;
119:28; 137:1,5,6; Sül.14:13;
15:13; Mat.5:4; 14:12–21; 26:38;
Yəh.11; 1Kor.15; 2Kor.4:14–5:8;
Ef.4:30; 1Sal.4; 2Tim.1:10;
İbr.2:14–15; 9:27.

Ölüm

Zəb.23:6; Sül.3:21–16; 14:32;
1Kor.15:54–58; Fil.1:21; 23;
İbr.2:14–15.

Təvazökarlıq

Sül.13:34; 15:33; 16:19; 22:4;
29:23; Yəh.13:1–17; Qal.6:1,2;
Ef.5:15–21; Fil.2:1–11; Yaq.4:6,
10; 1Pet.5:6–7.

Şəfqət

Mat.9:36; 14:14; 15:32; 20:34;
Mark 1:41; 6:34; 8:2; 10:21;
Luka 19:41–44.

Qeybət

Sül.10:18; 11:13; 18:8; 20:19;
26:20–22; Yaq.4:11.

Qorxu

Yar.3:10; Zəb.103; 121; Sül.10:24;
29:25; Mat.10:26–31; Həv.27;
2Tim.1:7; İbr.2:14,15; 1Pet.3:6;
3:13–14; 1Yəh.4:18.

Boşanma

Yar.2:18–25; Çix.20:14;
Qanun.24:1–4; Yeş.50:1; Yer.3:1;
Mal.2:16; Mat.5:2; 5:27,28;
5:31,32; 6:14,15; 19:3–9; Mark
10:2–12; Rom.6:1–2; 12:1–2;
13:14; 1Kor.7:10–24; 7:33–34;
7:39–40; Yaq.5:16.

Boşanma səbəbləri

1Kor.7:10–15.

Boşanmanın qarşısının alınması

1Şam.12:33.

Valideynlər/Uşaqlar

Yar.2:24; 2Kor.12:14; Ef.6:1–4;
1Tim.3:4–5.

QEYDLƏR

2-ci FƏSİL. MÜQƏDDƏS YAZILARIN UNUDULMUŞ MƏQSƏDİ

1. Stephen Prothero, *Dini savadlılıq: hər bir amerikalının bilməsi lazım olanlar və bilməsi lazım olmayanlar* (New York: Harper Collins, 2007), 38.
2. Barna Araşdırma Qrupu, "Six Megathemes Emerge", Barna.org veb-sayt məqaləsi #462, (Ventura, CA: The Barna Research Group, Ltd., 2010), 2.
3. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 74.
4. Coş Makdauel və Şon Makdauel, *Sarsılmaz Həqiqət* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 36.

3-cü FƏSİL. ÜRƏYİMİZİN GÖZLƏRİNİ AÇAQ

1. Şon Makdaueldən sitat, *Apologetics for a New Generation* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2009), 141.
2. Paul C. Vitz, *Faith of the Fatherless: The Psychology of Ateism* (Dallas, TX: Spence Publishing, 2000), 146.
3. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 45.
4. Gloria Gaither və William J. Gaither, "Mən sevirəm" (Nashville, TN: William J. Gaither, Inc., 1978), CCLI14019.
5. Ferguson, 57.

4-cü FƏSİL. MÜQƏDDƏS YAZILARDA İSANI TANIMAQ

1. Coş Makdauel və Şon Makdaueldən uyğunlaşdırılmışdır, *Sarsılmaz Həqiqət* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 218–219.
2. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 64–65.

5-ci FƏSİL. MÜQƏDDƏS YAZILARI BAŞQALARI İLƏ YAŞAMAQ

1. Coş Makdauel və Şon Makdaueldən uyğunlaşdırılmışdır, *Sarsılmaz Həqiqət* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 407–408.
2. Makdauel, 200.
3. David Ferguson, *The Never Alone Church* (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 1998), 32.
4. Makdaueldən uyğunlaşdırılmışdır, 268–269.
5. Ferguson, 76.
6. Makdauel, 404-dən uyğunlaşdırılmışdır.

7-ci FƏSİL. İNTERPRETASIYA: NƏZƏRDƏ TUTULAN MƏNANIN BAŞA DÜŞÜLMƏSİ

1. Richard Stengel, “Faith, Ever Evolving”, Gələnlər qutusu — Redaktor masası, *Time* jurnalı, 25 aprel 2011-ci il.
2. Şon Miçam, “Cəhənnəm yoxdursa necə?” *Time* jurnalı, 25 aprel 2011-ci il.

11-ci FƏSİL. ÖZÜNÜZÜ MÜQƏDDƏS YAZILARIN ÜMUMİ MƏNZƏRƏSİNƏ YERLƏŞDİRİN

1. Huşənin Kitabı haqqında şəxsi məlumat və öyrənmə qeydləri, Ohayo ştatının Kopley şəhərindən olan II Dave Bellis tərəfindən öz hekayəsini paylaşmaq icazəsi ilə təmin edilmişdir.

12-ci FƏSİL. NƏ ÜÇÜN MÜQƏDDƏS KİTABA ETİBAR ETMƏK OLAR

1. Bütün bu fəsil Coş Makdauel və Şon Makdauelin *Sarsılmaz Həqiqət* kitabından uyğunlaşdırılmışdır. (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 9-cu fəsildən götürülüb. Coş Makdauel, Bob Hostetler və David H. Bellis, *Beyond Belief to Convictions* (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 2002), 166–178; www.seanmcdowell.org.
2. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict* (Nashville, TN: Nelson, 1999), 74
3. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 78.
4. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 79.
5. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38.
6. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38.
7. Coş Makdauel, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38–39.
8. United Bible Society, “2008 Global Summary of Scripture Distribution by Bible Societies,” see www.biblesociety.org/index.php?id=21.
9. United Bible Society, “2008 Global Scripture Translation as of December 31, 2008,” see www.biblesociety.org/index.php?id=22.
10. Makdauel, Hostetler, Bellisdən uyğunlaşdırılmışdır, 167–169, 176–179.
11. Şon Makdauel, “Bones and Dirt,” *Apologetics Study Bible for Students*, Şon Makdauel, gen. red. (Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers, 2009).

MÜƏLLİFLƏR VƏ COŞ MAKDAUELİN XİDMƏTİ HAQQINDA

Coş Makdauel gənc yaşlarında skeptik idi. O, Miçiqandakı Kelloq Kollecinə oxuyarkən bir qrup məsihçi tələbə onu İsa Məsihin iddialarını intellektual şəkildə öyrənməyə çağırdı. Coş çağırışı qəbul etdi və İsanın, həqiqətən də, onu uğrunda öləcəyi qədər sevən Allahın Oğlu olduğu həqiqəti ilə üz-üzə gəldi. Coş həyatını Məsihə həsr etdi və 50 il ərzində Allahın gündəlik həyatımızda real və vacib olduğuna dair şəhadətini və sübutunu dünya ilə bölüşdü.

Coş bakalavr dərəcəsini Uiton Kollecinə və ilahiyyat magistri dərəcəsini Kaliforniyadakı Talbot İlahiyyat Seminariyasında almışdır. O, təxminən 50 il *Campus Crusade for Christ* xidmətinin əməkdaşı olmuşdur. Coş və həyat yoldaşı Dotti 40 ildən artıqdır ki, evlidirlər və dörd yetkin övladı və beş nəvəsi var. Onlar Cənubi Kaliforniyada yaşayırlar.

Şon Makdauel pedaqoq, natiq və müəllifdir. Talbot İlahiyyat Seminariyasını fəlsəfə və ilahiyyat üzrə ikiqat magistr dərəcəsi ilə fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. O, Kapistrano Vadisi Məsihçi Məktəbində Müqəddəs Kitab şöbəsinə rəhbərlik edir və hazırda Cənubi Baptist İlahiyyat Seminariyasında apologetika və dünyagörüşü tədqiqatları üzrə doktorluq dərəcəsini davam etdirir. Siz www.seanmcdowell.org saytında Şonun bloqunu oxuya və çıxışlar üçün onunla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Şon və həyat yoldaşı Stefani on ildən çoxdur ki, evlidirlər və iki uşaqları var. Onlar Cənubi Kaliforniyada yaşayırlar.

MÜNDƏRİCAT

1-ci FƏSİL	MÜQƏDDƏS KİTAB: SİRLİ VƏ ÇƏTİN ANLAŞILAN?	5
-------------------	--	---

BİRİNCİ HİSSƏ

MÜQƏDDƏS KİTABI NECƏ YAŞAMALI

2-ci FƏSİL	MÜQƏDDƏS YAZILARIN UNUDULMUŞ MƏQSƏDİ	19
3-cü FƏSİL	ÜRƏYİMİZİN GÖZLƏRİNİ AÇAQ	39
4-cü FƏSİL	MÜQƏDDƏS YAZILARDA İSANI TANIMAQ.	54
5-ci FƏSİL	MÜQƏDDƏS YAZILARI BAŞQALARI İLƏ YAŞAMAQ.	66
6-cı FƏSİL	HƏQİQƏTİ KƏŞF ETMƏYİN AÇARI	82

İKİNCİ HİSSƏ

ÖZÜNÜZ ÜÇÜN MÜQƏDDƏS KİTABI NECƏ ÖYRƏNMƏLİ

7-ci FƏSİL	İNTERPRETASIYA: NƏZƏRDƏ TUTULAN MƏNANIN BAŞA DÜŞÜLMƏSİ	97
8-ci FƏSİL	İNTERPRETASIYA ALƏTLƏRİ	112

9-cu FƏSİL	FİKİRLƏRİNİZİ BAŞQALARI İLƏ PAYLAŞIN	134
10-cu FƏSİL	MÜQƏDDƏS YAZILARIN HİSSƏLƏRİNİN MƏNASINI "GEDİN VƏ ÖYRƏNİN"	146
11-ci FƏSİL	ÖZÜNÜZÜ MÜQƏDDƏS YAZILARIN ÜMUMİ MƏNZƏRƏSİNƏ YERLƏŞDİRİN	157
12-ci FƏSİL	NƏ ÜÇÜN MÜQƏDDƏS KİTABA ETİBAR ETMƏK OLAR	176
	YEKUN SÖZ	195
	ƏLAVƏ RESURSLAR	201
	QEYDLƏR	217

Görmək. Öyrənmək. Tətbiq etmək. Bir çox məsihçilər Müqəddəs Yazıların mexaniki tətbiqinə diqqət yetirirlər. “Müqəddəs Kitabı yaşayın” kitabında Makdauellər bəyan edirlər ki, Allahın ilkin niyyəti olan Müqəddəs Yazılar Onun Özünü aşkar etmək üsuludur ki, *bunun vasitəsilə insanlarla münasibətlərdən həzz ala bilsin.*

Müəlliflər Müqəddəs Kitabın imanlıların həyatını necə kökündən dəyişdirə biləcəyini göstərirlər:

- *Yaxınlıq.* Allah insanları elə yaradıb ki, Onunla yaxın münasibət onları mənalı həyata aparan yeganə yoldur. Onun yazılı Kəlamı belə bir münasibəti təmin edir.
- *Münasibətlər təcrübəsi.* Biz Allahın əmrlərinə tabe olmalıyıq. Bununla belə, O bizim Onunla və digər imanlılarla razılıq, sevinc və təsəlli kimi hissləri yaşamağımızı istəyir.
- *Məhəbbətdə böyümək.* Coş və Şon Müqəddəs Yazıların işıqlandırılmasında Müqəddəs Ruhun rolunu vurğulayırlar. Onlar oxuculara həqiqət Kəlamını öyrənməyə və düzgün tətbiq etməyə kömək edən sınaqmış vasitələr təqdim edirlər. Hər şeydən əvvəl onlar vurğulayırlar ki, tədqiq etmək məsihçilərə Müqəddəs Kitabın müəllifi olan Allahu daha dərindən sevməyə kömək edir.

Məsihçilər Müqəddəs Kitab və onun müəllifi ilə tanış olduqda müdriklik, həyatlarında məna və məmnunluq tapırlar.

Bu, Müqəddəs Kitabın açıqladığı, köhnə həyat və mədəniyyəti dəyişən məsihçiliyi bəyan etmək və onu yaşamaq istəyən pastorlar, rəhbərlər, valideynlər və gənclər liderləri daxil olmaqla, hər kəs üçün əsas vasitədir.